

Møteinnkalling

ST 1 - 2021

Utvalg:	Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Várnjárgga álbmotmeahccestivra
Møtested:	Teams nettmøte
Dato:	08.02.2021
Tidspunkt:	10:00

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf 41470437 Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Rådgivende utvalgsmøte kl. 18-20 i egen innkalling.

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
1/21	Registrering av deltakere, beslutningsdyktighet		
2/21	Godkjenning av innkalling og saksliste, valg av underskrivere		
3/21	Godkjenning av protokoll fra forrige møte		
4/21	Eventuelt		
5/21	Delegering av myndighet fra Miljødirektoratet til Varangerhalvøya nasjonalparkstyre - Naturmangfoldlovens §§ 69, 70, 71 og 73		2021/523
6/21	Behandling av søknad om oppsett av lyttestasjoner fugl, vegetasjonsbur og i Varangerhalvøya nasjonalpark - UIT - COAT (2)		2019/2232
7/21	Regulering av fisketrykk langs Komagelva - videre oppfølging		2020/872
8/21	Kvensk navn på Varangerhalvøya nasjonalpark		2020/5730
9/21	Strategi for mer synliggjøring av Kvensk kultur relatert til arbeid med verneområdene		2021/74
10/21	Orienteringssaker ST 1 2021 VNP - styre		2021/74
11/21	Årsmelding for Varangerhalvøya nasjonalparkstyre 2021		2021/74
12/21	Midler til drift av Varangerhalvøya nasjonalparkstyre 2021 - budsjett Møteplan 2021		2021/74
13/21	Prioritering av tildelte tiltaksmidler for 2021 - Varangerhalvøya nasjonalparkstyre		2020/10563
RS 2/21	Tillatelse til oppføring av hengebru i Ordu - Båtsfjord kommune		2019/5499
RS 3/21	Tillatelse til riving og gjenoppføring av gapahuk i Ordo - Båtsfjord kommune		2019/5499
RS 4/21	Kopi av brev til Finnmark Friluftsråd - søknad tas ikke til videre behandling		2020/11309
RS 5/21	Vedtak i navnesak 2021/28 – Varenkinniemi og Varenkinvuono i kommunene Vardø , Vadsø , Båtsfjord , Berlevåg , Tana , Nesseby og Sør-Varanger		2020/826
RS 6/21	Melding om vedtak i navnesak 2021/29 – Annijoenmukka og andre stedsnavn i Vadsø ,		2020/826

Vardø , Båtsfjord , Berlevåg og Tana
kommuner

RS 7/21	Svar - forpaktende foreningers muligheter for å styre fisketrykket langs elvene - Komagelva/ Stuorrajohka	2020/872
RS 8/21	Underskrevet erklæring - gapahuk med tilhørende utedo 7/1 startpunkt Ordo i Båtsfjord	2019/5499

1/21 Registrering av deltakere, beslutningsdyktighet

2/21 Godkjenning av innkalling og saksliste, valg av underskrivere

3/21 Godkjenning av protokoll fra forrige møte

4/21 Eventuelt

Arkivsaksnr: 2021/523-2

Saksbehandler: Geir Østereng

Dato: 15.01.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Varangerhalvøya nasjonalparkstyret/Vårnårgga álbmotmeahccestivra	5/21	08.02.2021

Delegering av myndighet fra Miljødirektoratet jamfør Naturmangfoldloven

Vedlegg: Brev av 14.01.2021 Miljødirektoratet

Forvalters innstilling

Varangerhalvøya nasjonalparkstyret tar delegasjonen til etterretning.

Saksopplysninger

Det vises til brev av 14.01.2021 om delegering av myndighet fra Miljødirektoratet etter naturmangfoldlovens

- § 69 første ledd
- § 70 annet ledd
- § 71 første ledd
- § 73 første ledd

Til Varangerhalvøya nasjonalparkstyret.

Fra: post@miljodir.no[post@miljodir.no]
Sendt: 14. jan 2021 15:48:15
Til: Postmottak SFTF
Tittel: Oversendelse av brev fra Miljødirektoratet (Transmission of letter)

Vår ref 2013/1342

Vedlagt følger brev fra Miljødirektoratet. Brevet sendes elektronisk uten underskrift og skal betraktes som et originalt dokument. Papirdokument vil ikke bli ettersendt.

Vi ber om at offisielle svar og henvendelser til Miljødirektoratet gjøres til post@miljodir.no

Attached is a letter from the Norwegian Environment Agency. The letter is sent electronically without a signature and should be considered as an original document. Paper documents will not be forwarded.

If you have official responses and inquiries, please send it to the Norwegian Environment Agency post@miljodir.no

Vennlig hilsen

Lise Rognes | seniorrådgiver

e-post: Lise.Rognes@miljodir.no

Til
Statsforvalterne
Nasjonalpark- og verneområdestyrer

Trondheim, 14.01.2021

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2013/1342

Saksbehandler:
Lise Rognes

Delegering av myndighet etter naturmangfoldloven til statsforvalterne og nasjonalpark- og verneområdestyrer

Myndighet etter lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) er ved kgl.res. 8. januar 2021 (FOR-2021-01-08-65) delegert fra Kongen til Klima- og miljødepartementet med virkning fra 15. januar 2021. Klima- og miljødepartementet har i vedtak 12. januar 2021 delegert myndighet til Miljødirektoratet med virkning fra 15. januar 2021.

Miljødirektoratet delegerer myndighet til **Statsforvalterne** for følgende bestemmelser:

- § 20 annet ledd
- § 21 annet ledd
- § 69 første ledd
- § 70 annet ledd
- § 71 første ledd
- § 72 tredje ledd
- § 73 første ledd

Miljødirektoratet delegerer myndighet til **nasjonalpark- og verneområdestyrer** for følgende bestemmelser:

- § 69 første ledd
- § 70 annet ledd
- § 71 første ledd
- § 73 første ledd

Delegeringene trer i kraft 15. januar 2021 og erstatter tidligere delegeringer etter samme bestemmelser. Delegeringene er ikke til hinder for at departementet eller direktoratet kan utøve myndighet etter bestemmelsene.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ellen Hambro
direktør

Ivar Myklebust
avdelingsdirektør, Land og friluftslivsavdelingen

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Arkivsaksnr: 2019/2232-18

Saksbehandler: Geir Østereng

Dato: 01.02.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Varangerhalvøya nasjonalparkstyret/Vårnårgga álbmotmeahccestivra	6/21	08.02.2021

Behandling av søknad om oppsett av en værstasjon 10 m, to værstasjoner 3-5 m, lyttestasjoner for fugl og vegetasjonsbur i Komagdalen i Varangerhalvøya nasjonalpark - UIT - COAT (2)

Vedlegg:

- 1 Spørsmål til søknad (2)
- 2 Svar på spørsmål til søknad fra UIT - COAT
- 3 Søknad om ny COAT Infrastruktur i Varangerhalvøya nasjonalpark
- 4 COAT infrastruktursøknad (søknad 2) innen Varangerhalvøya nasjonalpark
- 5 Bilder 2 befaring skuerrojhka VNP
- 6 Svar fra vnp styre på søknad i 2018 om etablering av klimaobservatorium for arktisk tundra i Varangerhalvøya Nasjonalpark -COAT- UIT
- 7 Klageavgjørelse Miljødirektoratet COAT
- 8 COAT Varanger konsekvensutredning komplett dokument_revidert_nov2017

Det vises til ny COAT – infrastruktursøknad av 9.11.2020 fra UIT – arktisk universitet COAT (climate – Ecological - Observatory for Arctic Tundra – www.coat.no)

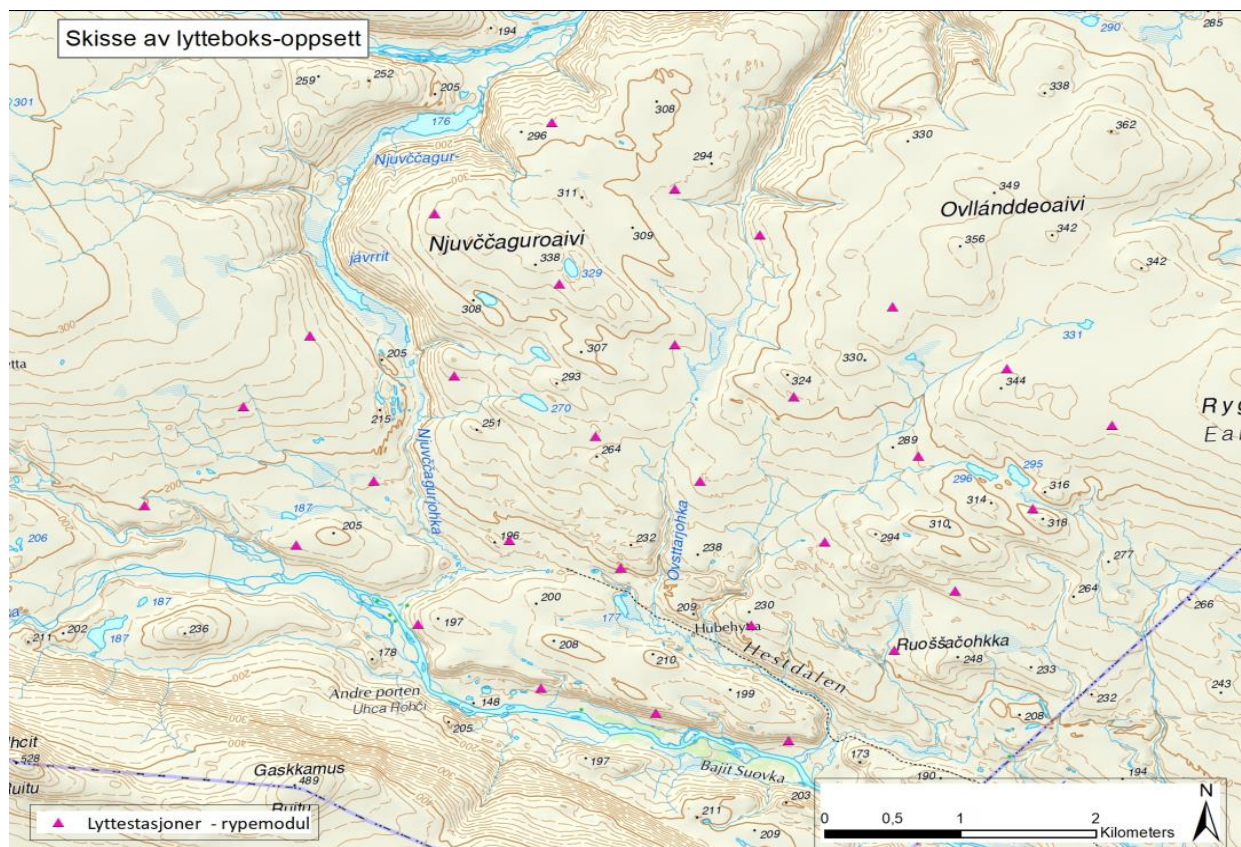
Forvalters innstilling

1. **Varangerhalvøya nasjonalparkstyret gir UIT – arktisk universitet ved COAT prosjektet tillatelse jamfør Naturmangfoldlovens § 48 til å benytte lyttebokser i 2021 – 2024.**
- ✓ **10 lyttebokser for fuglesamfunn relatert til eng og kratt modulen nord i Sandfjorddalen + 20 lyttebokser mellom Komagelva og Ryggfjellet som inngår i rypemodulen (jamfør søknad).**

Vilkår:

- stenger for lyttebokser fjernes hvert år i tillegg til boks
- dialog med reindriften i forkant er nødvendig for å unngå forstyrrelse av kalving, og boksene bør erfaringsvis utplasseres i perioden 1 til 15 april det enkelte år relatert til tidspunkt for vår (nærmest vår).

- Boksene bør være plukket ned ved start av sommerfeltarbeidet i starten av juli og senest 15 juli.
- Boksene tillates plassert jamfør punkter i kart under
-

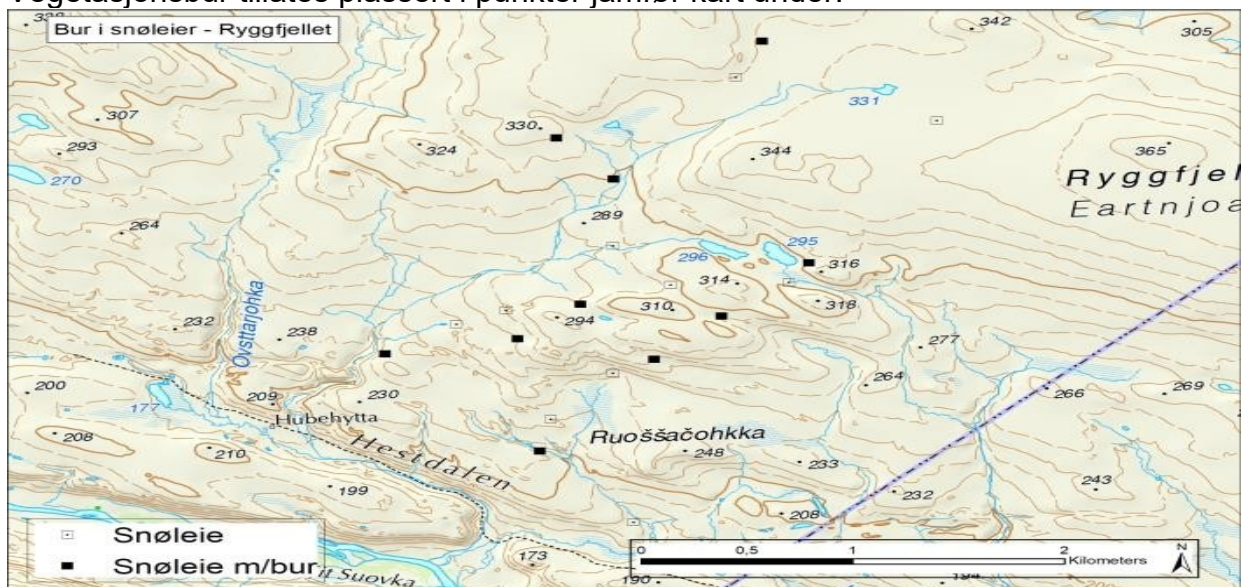
2. Varangerhalvøya nasjonalparkstyre gir UIT – arktisk universitet ved COAT prosjektet tillatelse jamfør Naturmangfoldlovens § 48 til å benytte vegetasjonsbur i 2021 – 2024.

Inntil 40 vegetasjonsbur. Begrenset til inntil maksimum 2 femårsperioder. Burforsøkene evalueres fortløpende og innvilges ikke på lengre sikt som et «permanent tiltak» (ikke utover to – 5 årsperioder).

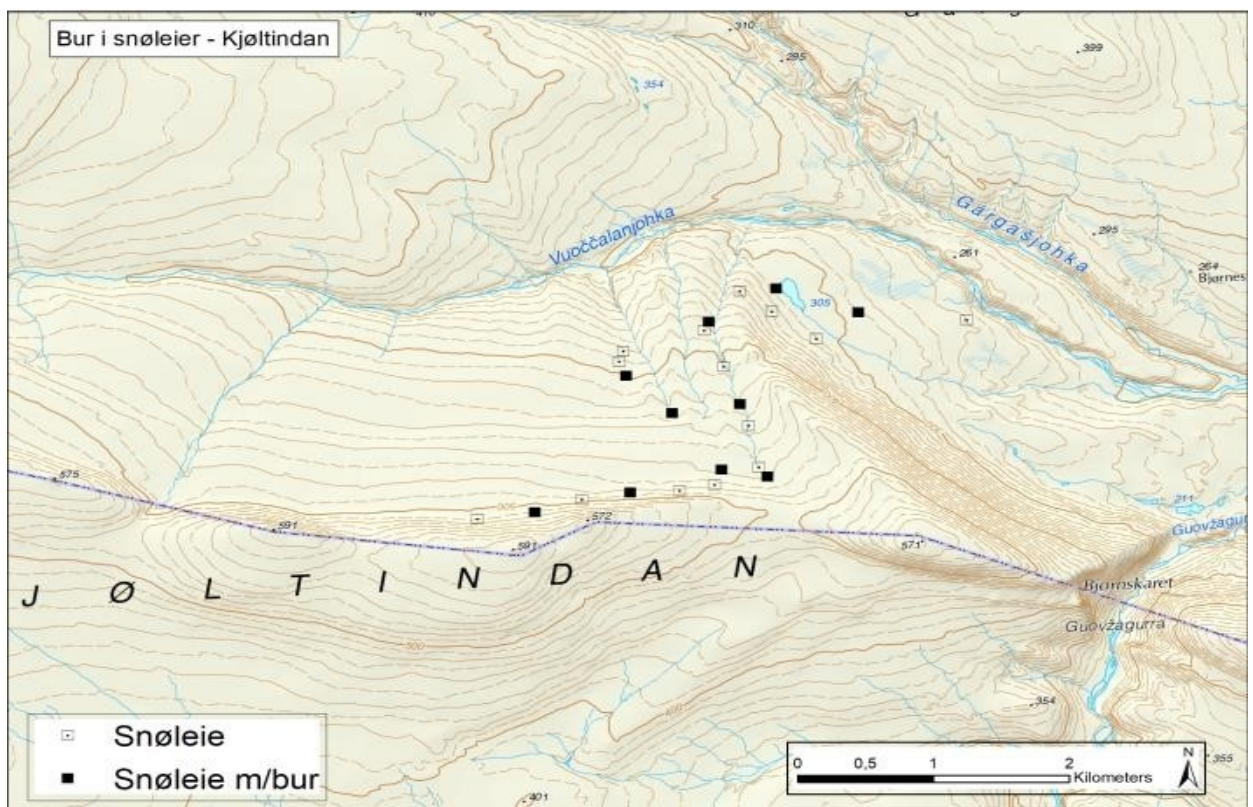
Vilkår:

- Vegetasjonsbur i 10 snøleier – nord for Hubehytta og 10 snøleier nord for Kjølindan med inntil to vegetasjonsbur 1m*1m*0.5m (b*I*h) i hvert snøleie, hvor et skal holde småpattedyr ute, og et skal i tillegg holde reinsdyr ute (totalt 40 bur som omsøkt).
- Ved avvikling skal det videre monitoreres årlig om forsøket har gitt endringer i vegetasjon som ikke normaliserer seg til opprinnelig tilstand ved forsøkets start.
- Om det etter avvikling ikke viser seg at vegetasjon gjenetableres til naturlig tilstand ved forsøkets start skal UIT – COAT vurdere om dette kan gjøres manuelt på tiltakshavers kostnad og i samråd med forvaltningsmyndigheten. Om tilsvarende forsøk i andre områder viser seg å ha effekter som bidrar til at vegetasjon endres og ikke naturlig gjenetableres til opprinnelig tilstand skal forsøket avvikles innen Varangerhalvøya nasjonalpark.

Vegetasjonsbur tillates plassert i punkter jamfør kart under.

Ti snøleier nord for Hestdalen med 2 bur i hvert jamfør kart ovenfor (totalt 20 bur).

Ti snøleier nord for Kjøltingan med 2 bur i hvert jamfør kart ovenfor (totalt 20 bur).

3. **Varangerhalvøya nasjonalparkstyre gir UIT – arktisk universitet ved COAT prosjektet tillatelse jamfør Naturmangfoldlovens § 48 til å etablere en værstasjon med 3 meters høyde ved Hubehytta som omsøkt (B02) i 2021 – 2024.**
4. **Varangerhalvøya nasjonalparkstyre gir UIT – arktisk universitet ved COAT prosjektet tillatelse jamfør Naturmangfoldlovens § 48 til å etablere en 5 m høy værstasjon ved Ragnarokkhytta som omsøkt i 2021 – 2024.**

Vilkår

- Mast på 5 meter for værstasjon ved Ragnarokkhytta vil i løpet av 2021 bli evaluert mht. om man vil kunne tillate og utvide en mast på inntil 10 m høyde. Dette basert på en vurdering lokalt, om økning i høyde fra 5 til 10 m ansees for å ville påvirke landskap og urørthet nevneverdig i nasjonalparken.
 - Værstasjoner skal fundamenteres som omsøkt.
 - Værstasjon gis på bakgrunn av behovet for data til klimaøkologisk forskning som vil være til nytte for forvaltningen av nasjonalparken.
 - Infrastruktur skal fjernes av COAT om grunnlag for å ha den (klimaøkologisk forskning i området) i UIT - COAT ikke lenger er til stede.
5. **Varangerhalvøya nasjonalparkstyre avslår UIT – arktisk universitet ved COAT prosjektets søknad om å oppføre en værstasjon på høyde syd for hengebrua.**
- Værstasjon B01 3 - 5 m høy, omsøkt plassert på høyde 125 m sør for Hengebrua er funnet for langt fra eksisterende infrastruktur og avslås jamfør Naturmangfoldlovens § 48. Avslaget begrunnes med at en tillatelse gitt på dette grunnlaget, relatert til annen infrastruktur vil ha uheldig presedens, da den ikke er inntil brua og vil på høyden være eksponert og godt synlig i dalføret. Plasseringen vil stride mot verneformålet og påvirke landskapet negativt og landskapet kan her miste sin karakter av å være urørt. Styret vil oppfordre UIT – COAT om å vurdere om det fins andre aktuelle løsninger for innhenting av noe av dataene i dette området.

Saksopplysninger

Historikk

Søknaden sees i sammenheng med det helhetlige COAT – prosjektet og punkt: Modul Kratt-tundraen, modul smågnagere, modul ryper, modul klimaobservasjonssystem, modul feltstasjon som helhetlig ble behandlet av nasjonalparkstyret i mars 2018 (vedlagt i saken), og hvor modul feltstasjon ble behandlet på nytt i desember 2020.

Beskrivelse av det opprinnelige helhetlige prosjektet som ble omsøkt i 2017, og som var større i omfang mht. antall installasjoner etc. kommer frem av vedleggene «Coat Varanger konsekvensutredning». Nasjonalparkstyrets første behandling kommer frem av vedlegg «Svar på søknad om etablering av klimaobservatorium for arktisk tundra», klagesaken som kun

omtaler den del av tiltakene som nasjonalparkstyret avsto oppsummeres i «Miljødirektoratets klageavgjørelse».

I Klageavgjørelsen av miljødirektoratet 7.09.2018 konkluderes det med Avslutningsvis vises det til at nasjonalparkstyret åpner for å kunne tillate flere av de omsøkte tiltakene dersom de endres og/eller modereres, får en annen lokalisering eller at det foretas andre endringer som medfører at de ikke strider mot verneformålet eller påvirker verneverdiene nevneverdig. Miljødirektoratet oppfordrer COAT til å gå i dialog med styret om de tiltakene som nødvendigvis må finne sted innenfor vernegrensen og som er av vesentlig betydning for forskningen, slik at det kan oppnås løsninger hvor verneformålet og verneverdiene blir forsvarlig ivaretatt.

I september var det befaring av UIT-COATs installasjoner utenfor nasjonalparken i Nesseby kommune, og styret gav signaler om at man kan søke på nytt tilpasset tilpasset rammen hvor verneformål og verneverdier er forsvarlig ivaretatt.

UIT – COAT oppgir i sin oversendelse av søknad 9.11.2020 at søknad er kraftig nedskalert og forenklet i forhold til den som ble sendt i 2017, som medfører færre enheter av antall og type infrastruktur. Søknadens tiltak medfører ikke mer tilstedeværelse av COAT personell på bakken i nasjonalparken. Søknad har tatt høyde for de vurderinger som ble gjort av styret i behandlingen av den forrige søknaden, samt de signaler prosjektet fikk under befaringen i Nesseby 3. september 2020 sammen med deler av styret.

For å forstå bakgrunnen for søknaden gjengis generell informasjon om COAT prosjektet.

COAT prosjektets formål er å etablere et *langsiktig, økosystembasert overvåkningsprogram* for norsk landjords-Arktis som skal:

- Dokumentere *effektene av klimaendringene på økosystemene* ved å formulere modeller, gjøre målinger og analyser etter en adaptiv protokoll som er i den internasjonale kunnskapsfronten på dette feltet.
- Være *forvaltningsrelevant* ved å fokusere på *sårbart biologisk mangfold*, samt viktige *funksjoner og tjenester i økosystemene* som forventes å være følsomme for klimaendringer.
- Være i *dialog med forvaltningsmyndigheter og rettighetshavere* om tiltak som kan iverksettes for å avbøte uønskede effekter av klimaendringene (inkludert bevaringstiltak og tilpasningsstrategier) og gjøre forskning som evaluerer effekten av slike tiltak og strategier.
- Øke *kompetansen i samfunnet* om effekten av klimaendringene gjennom *aktiv formidling* av kvalitetssikret kunnskap.

COAT har 7 overvåkningsmoduler, herunder *Skog-tundra-økotonen, kratt-tundraen, smågnagere, Hjortedyr, Ryper, Fjellrev, Klimaobservasjonssystem*. I tillegg omfattet søknaden opprinnelig etablering av feltstasjon – hvor det som alternativ ble inngått avtale om leie av Hubehytta og tilbygg av denne med et uthus for oppbevaring av utstyr.

COAT Varanger har røtter i 5 forskningsprosjektet ledet av UIT, hvor 2 ble innledet før vernet av Varangerhalvøya nasjonalpark.

COAT inkluderer to regioner; Svalbard i høy-Arktis («COAT Svalbard») og Varangerhalvøya i lav-Arktis og grensesonen mot sub-Arktis («COAT Varanger»). Disse regionene har både særegne problemstillinger og viktige fellesnevner (komparative aspekter) som COAT vil belyse. Varangerhalvøya har relative komplekse næringskjeder, mange arter og prosesser med stor klimasensitivitet; blant annet på grunn av grensesonen mot sub-arktisk skog. For å dekke denne kompleksiteten har «COAT Varanger» definert 6 overvåkningsmoduler som omfatter økosystemets næringsnett.

Tre planlagte intensivlokaliteter

Det er planlagt at COAT skal ha 3 intensivlokaliteter inkl. (Skuorrojohka) hvorav man er kommet til at Skuorrojohka og Komagdalen i VNP er mest aktuelle;

Komagdalen/Sandfjorddalen.

Hvert av intensivområdene har behov for en forskningsstasjon med fasiliteter for innlosjering og innendørs arbeids- og lagerplass som vil bli beskrevet i kapittel 4 i søknaden. I tillegg innebærer noen av overvåkingsobjektene eller teknologiene som skal brukes at datainnsamlingen skjer på en annen geografisk eller tidsmessig skala enn det som skjer på intensiv - og ekstensivlokalitetene. For eksempel, gjelder dette overvåking av fjellrev og jaktfalk som i stor grad er bestemt av fordelingen av kjente yngle hi/ reirplasser, overvåking av rein og elg som delvis skjer med hjelp av telemetri på frittgående dyr eller vegetasjonsfenologi og snødekke som delvis kan basere seg på satellittsensorer i kombinasjon med det bakkebaserte klimaobservasjonssystemet.

Omsøkte moduler i søknaden i Varangerhalvøya Nasjonalpark (VNP)

Prosjektet omfatter modulene **Skog – tundra økotonen, Kratt-tundraen, Smågnagere, Hjortedyr, Ryper, Fjellrev og klimaobservasjonssystem.**

Modulen Tundra-skog økotonen og Hjortedyr vil ikke ha direkte aktivitet eller infrastruktur innenfor VNP men er inkludert i søknadsbeskrivelsen da de er nært knyttet til de andre aktivitetene i de andre modulene.

Bakgrunn for behovet for 10 lyttebokser – overvåking av fuglesamfunn, fra manuell punkttaksering med lytting til lytteboks med sensorer

Overvåking av rødlista arter som lirype, blåstrupe og lappspurv

3.1 Modul Kratt-tundraen

3.1.1 Begrunnelse

Vekst av busker og krattdannelse på tundraen er en av de mest omfattende og raske endringer i polare og alpine strøk forårsaket av klimaendringene. Størst endring i tilfang av busker skjer i landskapselementer der det er gode naturgitte vilkår for vekst av vier, som på elvesletter i dalførene. Her er det oftest et rikt biologisk mangfold, blant annet i fuglesamfunnet. Omfanget av krattdannelse på elveslettene viser imidlertid stor geografisk variasjon. Denne variasjonen i forekomst av vierkratt er relatert til ulik sammensetning av plante-, beitedyr- og fuglesamfunnet (Ravolainen m. fl. 2013, Bråthen m. fl. 2015, Henden m. fl. 2011, Ims & Henden 2012,), og en endring i forekomst av vierkratt vil derfor kunne forårsake en kaskade av endringer i økosystemet (Wookey m. fl. 2009). Flere av artene knyttet til vierkrattene på Varangerhalvøya er nå plassert på den norske rødlista; bl.a. flere fuglearter. COAT har siden 2005 – med utgangspunkt i tidligere prosjekter – overvåket endringer i vekst av vier og relaterte endringer i plante-, beitedyr- og fuglesamfunn i Komagdalen og siden 2009 i Sandfjordalen. Dette har blitt gjort på faste overvåkingsfelt (kvadrater) i begge daler; 10 kvadrater i Komagdalen og 5 kvadrater i Sandfjordalen. Disse dalførene har spesielt store og frodige elvesletter og representerer derfor viktige komponenter i Varangerhalvøyas økosystem. Overvåkningen så langt har allerede etablert verdifull kunnskap om dynamikk og endringstrender i dette spesielt klimasensitive og næringsmessige sentrale segmentet av tundraen. Spesielt har fuglesamfunnet vist en tydelig nedgang i antall arter (Ims m. fl. 2020).

3.1.2 Overvåkingsobjekt knyttet til ny infrastruktur - lyttebokser

- *Fuglesamfunn* med bl.a. rødlistede arter som lirype, blåstrupe og lappspurv.

3.1.3 Beskrivelse av ny infrastruktur

Lyttestasjoner for overvåking av fuglesamfunn

Det har tidligere blitt foretatt årlige takseringer av fuglesamfunn etter punkttransektmetoden i Komagdalen (Henden m. fl. 2013). Punkttakseringene skjer ved at en observatør besøker hvert kvadrat 3 ganger i løpet av 3-5 dager i begynnelsen av juli og registrer frekvensen av de forekommende fugleartene på basis av lyd (sangaktivitet). Denne metodikken er sårbar for dårlig vær som gir liten sangaktivitet og dermed dårlige estimater. Dessuten har tidligere vårer de siste årene gjort at takseringene har kommet for sent i forhold til toppen for sangaktiviteten for de aktuelle fugleartene.

denne trenden er ikke tilstrekkelig belyst. I COATs fagplan og i Henden m. fl. (2017) er det gjort en grundig gjennomgang av kunnskapsstatus for de to rypeartene. Spesielt har det blitt fokusert på mulige klimasensitive aspekter ved rypenes biologi; dvs. hvordan klima kan virke direkte inn på rypenes demografi, samt indirekte på de interaksjoner rypene har med andre arter i de næringskjedene. Begge artene synes å være særlig sårbare for endringer predatorsamfunnet og COAT rypemodul vil derfor ha særlig fokus på dette aspektet.

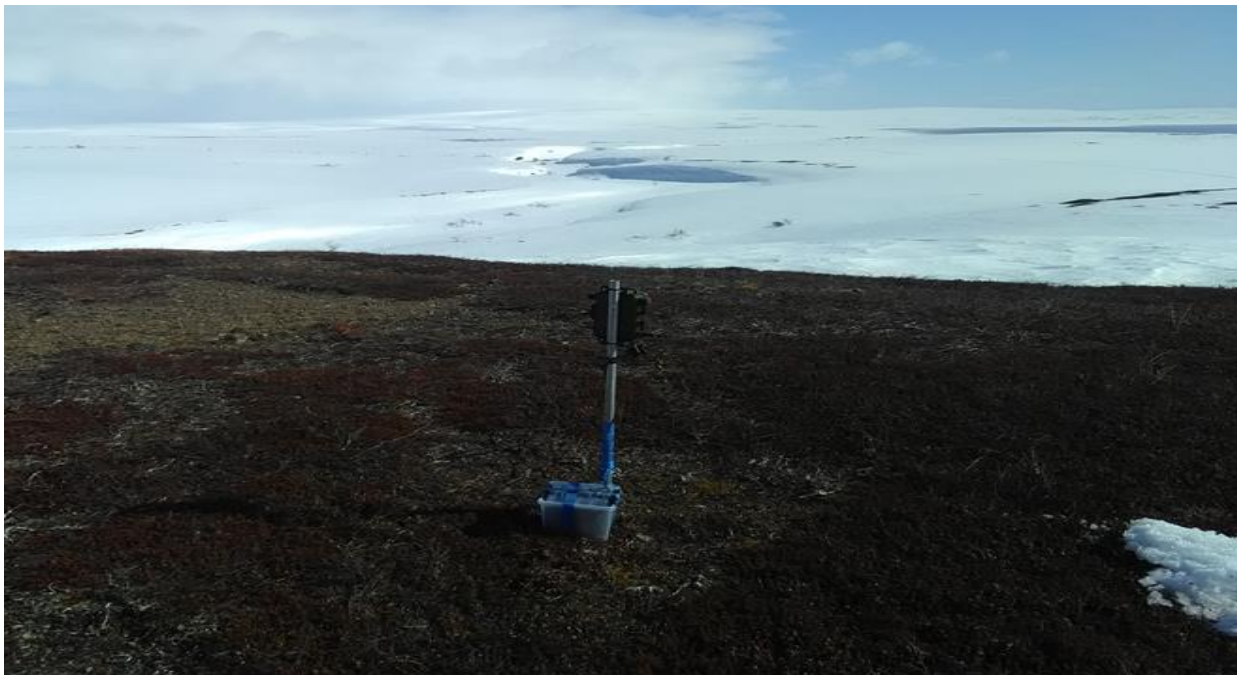
All rasjonell viltforvaltning krever robuste metoder for å estimere de jaktede bestandenes størrelse, samt å etablere kunnskap om hvilke faktorer som virker sterkt begrensende på produksjonen i 7 i utseende og størrelse ligner et viltkamera (se Figur 3.3.3 bakerst i dokumentet). Det skal brukes et nettverksdesign som skal kunne gi tetthetsestimater (antall stegg per km²) for begge artene. Dette består av 30 lyttestasjoner i et nettverksdesign med ~1km avstand mellom hver boks som dekker ca. 30 km² i Komagdalen (plassering gitt i Figur 3.3.3). Et fjellrevhi er lokalisert innen dette området, men den nærmeste lyttestasjonen vil være lokalisert >400 meter unna dette hiet. Designet skal dekke høydegradienten fra og med lirypehabitater i lavereliggende områder nær kratt-tundraen i dalbunnen (ca. 150 m.o.h.) til og med fjellrypehabitater 300-400 m.o.h. Lyttestasjonene programmeres slik at de logger steggenes territorialsang og sangen til andre fuglearter i hele perioden slutten av april til slutten av juni. Metoden er derfor ikke sårbar for år-til-års variasjon i tidspunktet for vårens ankomst. Denne designen vil også kombineres med en design for å overvåke fuglesamfunnet i kratt-tundra-modulen (se 3.1). Lyttestasjonene som står i høytliggende fjellrypehabitater vil også registrere territorialsang (og dermed bestandstetthet) av antatt klimasensitive spurvefuglearter som fjellerke og snøspurv. Lyttestasjonene settes ut i april og vil kunne skje koordinert med den pågående utsetting/røktning av viltkamera og fôringsautomater i fjellrevmodulen. Lyttestasjonene tas inn i forbindelse med annet feltarbeid i begynnelsen av juli (smågnager- og kratt-tundramodulen). Alle lyttestasjoner vil være merket med en tekstlapp som gir informasjon om hvilken funksjon installasjonen har.

3.3.4 Vurderinger av miljøpåvirkning

De 30 lyttestasjonene er ikke-permanente installasjoner som vil stå ute ca. 3 mnd. per år. De er små instrumenter som står så spredt i terrenget at eventuelt forbipasserende ikke vil kunne oppfatte at de er plassert i et nettverk (det vil ikke være mulig å se flere enn én lyttestasjon samtidig). I tillegg står de ute i et tidsrom på året der det er forholdsvis lite ferdsel i nasjonalparken. Drift av lyttestasjonene vil kun kreve to besøk pr. år, én gang for installasjon og én gang for innhenting. Installasjonen vil gjøres av to personer på en snøskuter med slede i ca. 3 dager i april før innsiget av rein på vår/sommerbeitene. Hullene som bores til metallstengene er små og vil ofte lukkes i løpet av kort tid. Plasseringen i terrenget velges slik synligheten minimeres for forbipasserende, spesielt ved at de ikke plasseres i nærhet til de mest brukte vandringsruter av turister i VNP. Innhenting vil foregå til fots koordinert med annet feltarbeid i begynnelsen av juli.

Vårtakseringene av begge rypeartene ved hjelp av lyttestasjonene vil være til nytte for forvaltningen av rypebestandene, f. eks. i forbindelse med fastsettelse av jaktkvoter og eventuelle andre forvaltningstiltak som kan bli aktuelt hvis disse artene etter hvert plasseres i mer kritiske kategorier på rødlista. Lyttestasjonene gir betydelig mindre ferdsel og tilstedeværelse enn standard rypetakseringsmetodikk; spesielt sammenlignet med den type manuelle punktransekt-takseringer som har vært utført i nasjonalparker på Svalbard (hvor det innebærer 4 ukers arbeid med >100 km skuterkjøring hver vår), særlig fordi ferdsel unngås i kalvingsperioden for rein.

B)

Bakgrunn for behovet for vegetasjonsbur i snøleier

Aktivitetsbeskrivelse og konsekvensvurdering for COAT prosjektet 6.11.2017

3.2 Modul *Smågnagere*

3.2.1 Begrunnelse

Smågnagere (lemen og mus) er nøkkelarter i tundraøkosystemer. Deres sykliske populasjons-svingninger har bl.a. store direkte virkninger på plantesamfunnene. Forskning har indikert at denne dynamikken/innflytelsen nå er i endring – sannsynligvis knyttet til klimaoppvarmingen i nordområdene. Formålene med smågnagermodulen i COAT er å dokumentere om det skjer ytterligere endringer i smågnagerens populasjonsdynamikk, evaluere hvorvidt klimaoppvarmingen er den viktigste driveren bak endringene og hvilke konsekvenser dette har på økosystemet. Modulen skal i tillegg til å overvåke (1) hele artssamfunnet av smågnagere, 2) smågnagerpredatorer som både er avhengig av smågnagertopper for å opprettholde sine bestander (2) de viktigste vegetasjonstypene for dette samfunnet.

Spesiell fokus retter modulen mot lemen fordi denne arten forventes å ha størst klimasensitivitet, størst effekt på vegetasjonen og størst viktighet for arktiske rovdyr som fjellrev, snøugle og polarjo. På grunn av smågnagernes nøkkelrolle i økosystemet gir data fra denne modulen essensiell input til de andre modulene i COAT. Det er derfor viktig at overvåkningsdesignen inkluderer alle klimagradiene i COAT, dermed også lokaliteter i VNP.

Snøleier er svært viktige habitater for både lemen og andre planteetere (Ims m. fl. 2007), og beiting av lemen om vinteren er samtidig viktig for å opprettholde denne snøleievegetasjonens egenart (Virtanen 2000). Snøleievegetasjon er forventet å være spesielt sensitiv for klimaendringer både ved at snødekkets varighet forkortes og fordi færre og svakere lementopper gir mindre beitepåvirkning. Overvåking av snøleier er derfor påpekt som prioritet av nordisk ministerråd (Nordic Council of Ministers 2009). Overvåkingen av snøleier ønskes utvidet i COAT ved at det skal brukes små innhegninger i et utvalg av snøleiene.

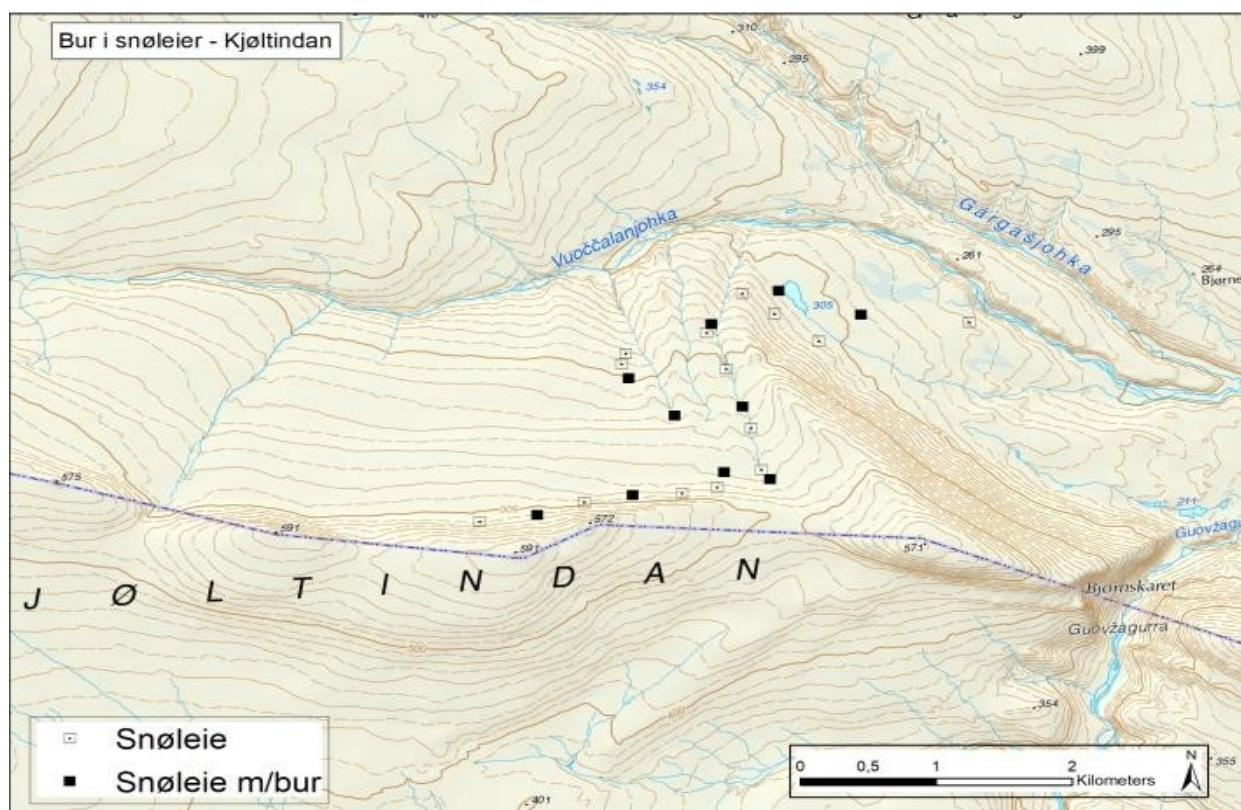
3.2.2 Overvåkingsobjekt knyttet til ny infrastruktur -Plantesamfunn i *snøleier*

3.2.3 Beskrivelse av ny infrastruktur

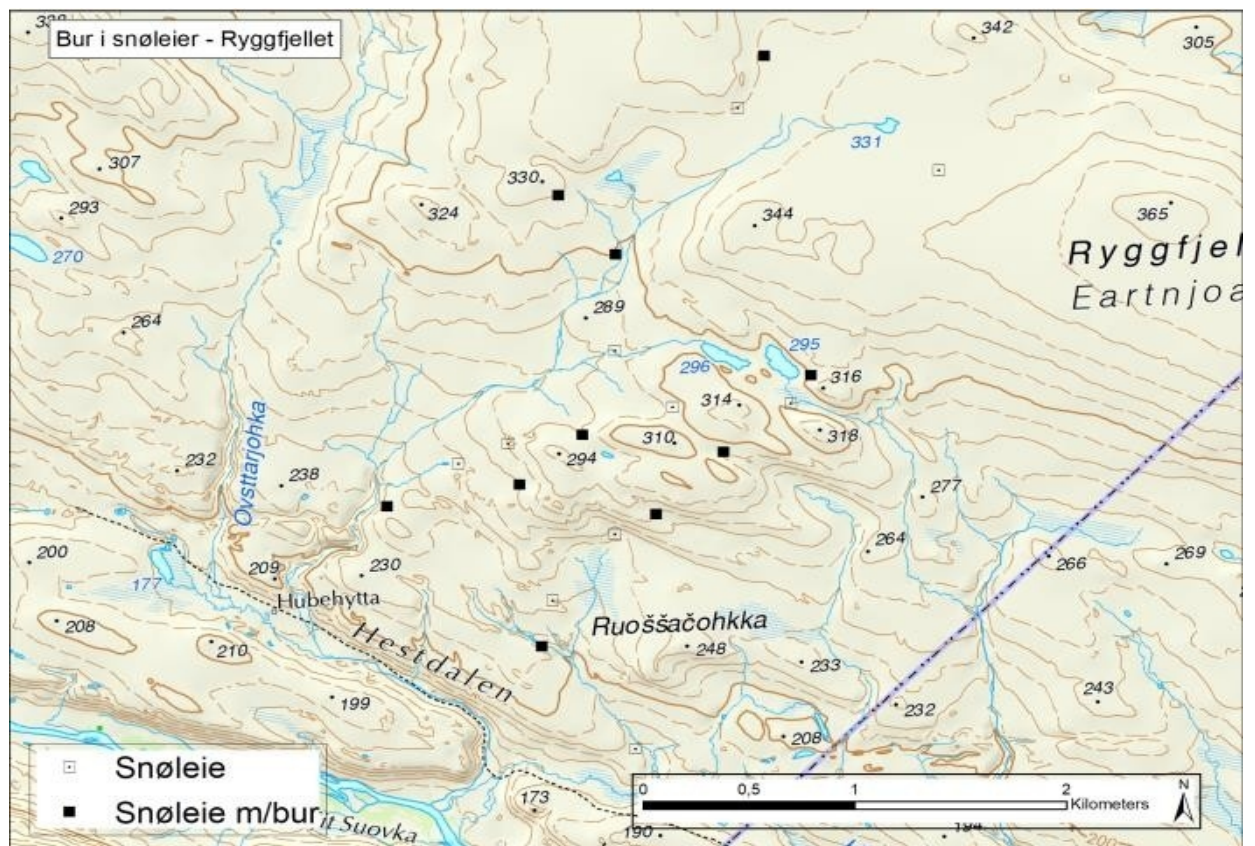
Innhegninger er den mest utbredte metoden for å skille effekter av beiting fra andre faktorer (inkludert klima) som påvirker vegetasjonen. Derfor planlegges det også etablering av innhegninger i snøleievegetasjon. Størrelsen på disse er 1m*1m*0.5m (b*l*h) og de består av en stålramme med netting (se figur 3.2.3 bakerst i dokumentet). Innhegningene skal legges i tilknytning av maksimalt 20 utvalgte snøleier der tilstedeværelse av lemen overvåkes. I hvert av disse snøleiene skal det etableres to innhegninger (en som skal holde smågnagere og mellomstore beitedyr ute og en som skal holde reinsdyr ute). Plasseringen av burene i overvåkingsområdet i VNP er vist i figur 3.2.3. Alle innhegninger vil ha merkelapper som beskriver hvilken funksjon de har.

3.2.4 Vurderinger av miljøpåvirkning

Innhegningene hindrer beitedyrs adgang til planter og vil kunne fremme endringer i plantesamfunnene i forhold til omgivelsene. Innhegningene i snøleiene er imidlertid svært små slik at det totale arealer som påvirkes (maksimalt 40 m²) ikke vil ha nevneverdige økologiske effekter for hverken beitedyr eller vegetasjonen i VNP. Innhegningene vil imidlertid være synlige installasjoner for forbipasserende mennesker. Synligheten vil imidlertid være begrenset for de lokalitetene ligger langt fra de viktigste vandringsrutene i VNP. Snøleiene forekommer også i groper i terrenget som minker synligheten. Innhegningene besøkes en gang per år for å måle plantebiomasse. Hvor lenge innhegninger skal være etablert vil avhengig av plantesamfunnenes utvikling, og vil vurderes hvert 5. år.

Bur i snøleier nord for Kjøltindan ca. 500 m.o.h.

Bur i snøleier nord for Hubehytta på ca. 300 m.o.h

Figur 3.1.3. Øverst, foto fra COATs overvåkingsområde i Nesseby med den type innhegning som brukes i snøleievegetasjon. Kartutsnitt av to høydegradientene mot Kjøltdindan og Ryggfjellet hvor innhegningene er planlagt plassert. Åpne symboler viser snøleier som vil overvåkes uten bruk av innhegninger, og som kan erstatte noen av de tenkte snøleiene om disse har uegnete egenskaper (dette bestemmes i felt).

Bakgrunn for behovet for værstasjon (10 m) og 2 basestasjoner (3 og 3-5 m)

3.4 Modul *Klimaobservasjonssystem*

3.4.1 Begrunnelse

Representative og presise observasjoner av klimavariabler er en nødvendighet for overvåkningsprogrammer som skal dokumentere klimaendringer. COAT har et mer omfattende formål enn å påvise endringer av nedbør, vind og temperatur i og med at hovedformålet er å overvåke hvordan klimaendringene påvirker økosystemet. Til dette kreves det observasjoner som er representative for det klimaet som planter og dyr opplever. Klimaet påvirker økosystemet på mange måter og et observasjonssystem som skal knyttes til økosystemrespons må derfor dekke et bredt spekter av klimavariabler i relevante geografiske og topografiske gradienter i økosystemet. Inntil nylig har nettverket av værstasjoner på Varangerhalvøya bestått av stasjoner som ligger på kysten, noe som har vært utilstrekkelige for COATs formål. Etter at COAT i 2019 etablerte 3 værstasjoner i sitt overvåkingsområde i Nesseby kommune, dekket nå den vestre del av Varangerhalvøyas innland godt. Det er nå et behov for å utvide klimaobservasjonssystemet for å dekke klimagradientene lenger øst på Varangerhalvøya og som overlapper med de biologiske modulobjektene som overvåkes i Komagdalen og Sandfjorddalen. Den viktigste geografiske klimagradienten i dette området er fra midten av halvøya til Komagvær. Den andre klimagradienten som har vesentlig betydning for utforming av vegetasjonstyper og dyresamfunn er en høydegradient; fra lavlandet med høyreiste kratt og frodige enger til de karrige fjellplatåene uten sammenhengende vegetasjon.

COAT har også behov for målinger av andre klimavariabler enn de som ligger til grunn for værvarsler. Dette gjelder bl.a. snø som er en essensiell faktor for tilstanden til arktiske økosystemer (Ims m. fl. 2011, Stien m. fl. 2012, Hansen m. fl. 2013). COATs klimaobservasjonssystem har derfor som formål å dekke alle klimavariabler som kreves for å kople klima til COATs biologiske overvåkningsmoduler. Den geografiske skjevheten i plassering av værstasjoner på Varangerhalvøya er også utfordrende for værvarslingen, så et utvidet nettverk av værstasjoner som også dekker de indre områdene vil også komme værvarslingen til gode.

3.4.2 Beskrivelse av den nye infrastrukturen

Fullt utbygd skal klimaobservasjonsmodulen i COAT bestå av tre komponenter; referanse-, base- og modulstasjoner, hvorav referanse- og basestasjonene er nye installasjoner som gjør automatiske målinger av ulike vær- og miljøvariabler. Med en god geografisk/topografisk fordeling av disse stasjonene vil de meteorologiske målingene kunne knyttes direkte til målingene til nærliggende økologiske modulobjekter i COAT, samt at de vil danne grunnlag for å modellere klima for lokaliteter hvor de ikke gjøres målinger. Referansestasjonene blir selve bærebjelken i COAT sitt klimaobservasjonssystem med det mest omfattende måleprogrammet. Dette er stasjoner som skal observere alle elementer som inngår i energibalansen og som derved kan brukes til å knytte sammenheng mellom klima, vannbalanse og biologiske variabler. Referansestasjonen skal gi klimareferansen for området, og må plasseres sentralt i COATs overvåkingsområder. Basestasjonene er noe enklere stasjoner, som observerer de viktigste værvariablene. Disse stasjonene skal gi utfyllende informasjon til referansestasjonene, og er viktig for å beskrive vær- og klimagradienter i området. De vil derfor bli satt opp i ulike høydenivåer og tilhørende vegetasjonssoner.

De tilbakemeldinger COAT har fått fra nasjonalparkstyret hva angår værstasjoner i VNP, har signalisert at det er større muligheter for å gi tillatelse til lokasjoner som er nær allerede etablert infrastruktur i parken – slik som hytter og broer. Selv om dette gir færre frihetsgrader for en optimal dekning av de klimagradientene som er beskrevet ovenfor, er forslaget til lokasjoner som er beskrevet nedenfor et kompromiss som er akseptabelt fra et klimatologisk/meteorologisk synspunkt.

Storskalamønstre av klimavariasjon langs gradienten fra indre halvøya til ytre deler av Komagdalen dekkes med tre til fire stasjoner (innerst på midten av halvøya (R01), langs dalføret i vierbelte (B01 og B02), og en ytre værstasjon (R02) utenfor nasjonalparken (Figur 3.4.2). Dette anser vi som minimumsoppsett av værstasjoner som trengs for å kunne overvåke hvordan klimaendringene påvirker økosystemet. Klimaet varierer betydelig på relativt liten skala (bl.a. langs geografiske/topografiske gradienter) og lokalklimaet er svært kontrastfylt og komplekst på Varangerhalvøya. COATs observasjonssystem for klima er designet (i form av lokaliseringer av værstasjoner) for å kople disse kontrastene til målinger av økosystemet.

På referansestasjonene er følerne for de ulike værelementene montert på en 10 meter høy gittermast. Høyden på mastene følger en meteorologisk standard som vil sikre at bl.a. vindmålinger ikke er påvirket av småskala turbulens som skyldes den lokale topografien på lokalitetene. Lokale vindforhold påvirker sterkt hvor representative vindmålingene er for større områder. Værstasjoner skal etter internasjonale retningslinjer plasseres så fritt eksponert som mulig. Dette gjøres for å sikre at observasjonene er representative for et større område samt at de ikke i for stor grad påvirkes av lokale forhold som kanalisering av vind, fallvinder og kaldluftdrenasje fra høyereliggende terreng, skyggeeffekter osv. Vindsensorene monteres i toppen av masta, mens følerne for temperatur, fuktighet og stråling monteres på tverrgående stag i 2 meters høyde. Selve følerne er montert inne i små kabinetter for å beskytte de mot solstråling. Snødybdemåler er også montert på et tverrstag i en høyde som er egnet i forhold til snøforholdene på stedet. Fotoet i Figur 3.4.2 viser hvordan en COAT værstasjon av denne typen fremstår, bardunert for å hindre vibrasjoner og skader. For å hindre skader forårsaket av reinsdyr som kan finne på å klø seg mot masta og/eller bardunene må disse dimensjoneres kraftigere for å tåle denne påkjenningen. Stasjonen må også kunne motstå den sterke vinden som forventes i området. På basestasjonene vil mastehøyden i utgangspunktet være 5 meter.

I motsetning til COATs værstasjoner utenfor nasjonalparken i Nesseby kommune vil det ikke monteres nedbørmålere på stasjonene i nasjonalparken. Uten nedbørmålere vil stasjonene bli mindre synlige, og stasjonene vil kreve mindre vedlikehold.

Stasjonene er avhengige av strøm til observasjonene, og til satellittkommunikasjon for dataoverføring og fortløpende kvalitetssikring/overvåking av stasjonene. Energikilden vil være solenergi der solcellepanelene er montert på masta, mens batteripakken og styringsenheten er montert i loggerskapet. Ved installering av stasjonene er det nødvendig med mindre naturinngrep for å fundamentere og montere stasjonene. Minst inngrep er påkrevd dersom stasjonen kan forankres på fast fjell eller en større steinblokk (ca. 800-1000 kg). Dersom det ikke er fast fjell eller større blokker i området må det benyttes preprodusert fundament i betong som krever graving av grop til fundamentet. Det er derfor gjort befaringer på alternative lokaliteter for finne slike egnede forankringspunkter som ikke krever slike inngrep samtidig som man ivaretar meteorologisk representativitet og relevans i forhold til de økologiske observasjonene.

Selve utstyret må fraktes inn med helikopter eller med snøscooter. Det er planlagt at stasjonene skal settes opp sommeren 2021.

Stasjonene har behov for jevnlig tilsyn og vedlikehold. Utover normalt tilsyn gjennomføres normalt en grundig inspeksjon og ettersyn av stasjonene årlig. Tilsyn av stasjonene vil utføres av COATs regionalansvarlig (arbeidsplass i Vadsø), samtidig med andre oppgaver i området. Årlig inspeksjon og større vedlikehold vil utføres av personell fra Meteorologisk institutt. Dette vil så langt det er mulig legges til et besøk i vintersesongen når transport kan skje med snøscooter. Ved utskifting av større komponenter vil det være behov for å bruke motorisert transport (snøscooter/helikopter).

1) Referansestasjon

I Varangerhalvøya Nasjonalpark er det planlagt én referansestasjon. Stasjonen vil observere følgende:

- Lufttemperatur i 2 meters høyde.
- Luftfuktighet
- Lufttrykk
- Vindstyrke og vindretning i 10 meters (eller 5 meters) høyde

- Stråling
- Snødybde
- Jordtemperatur

Det er viktig at referansestasjonen har en plassering som er sentral i forhold til de økologiske målingene som gjøres i intensivkvadratene i Komagdalen. Den mest optimale plasseringen av en referansestasjonen innenfor nasjonalparken som oppfyller kravene til meteorologisk representativ, nærhet til eksisterende infrastruktur, god fundamentering uten store naturinngrep, og samtidig ha stor relevans for de økologisk målingene er ved **Ragnarok (R01)** (se Figur 3.4.4 B).

Denne sentralt plassert lokaliteten på Varangerhalvøya representerer de høyest liggende områdene i Komagdalen/Sandfjorddalen hvor COAT gjør målinger av økologiske modulobjekter. Denne referansestasjonen vil gi representative observasjoner for dette området, og derved gi et betydelig bidrag til kunnskapen om vær og klima i de indre og høyereliggende delene av Varangerhalvøyas østre del. Området er kjent for å ha permafrost og målingene vil ha betydning for å følge utviklingen av denne i et varmere klima. Stasjonen vil observere vind, temperatur, luftfuktighet, (trykk) og jordtemperatur. Lokaliteten anses som vindutsatt. Derfor planlegges det ikke å utføre nedbørsobservasjoner på denne stasjonen.

Stasjonen foreslås fundamentert på en stor steinblokk (70°22'01"N, 29°45'58"Ø) noen få titalls meter fra Ragnarok-hytta, som vil gi god forankring for en 10 meter høy mast (figur 3.8.5). Denne stasjonen vil i tillegg til å dekke COAT sin behov ha stor nasjonal verdi for værvarslingsformål.

I tillegg til R01 som representerer øverste punkt i klimagradianten i Komagdalen planlegges en referansestasjon utenfor nasjonalparken. Denne er planlagt på **Finneset (R02)** som vil være et representativt punkt for de lavereliggende, kystnære delene av klimagradianten (se Figur 3.4.2E). 11

2) Basestasjoner

Innenfor VNP er det planlagt inntil 2 basestasjoner. De foreslåtte lokalitetene er avmerket i kartet i figur 3.4.2 C og D. Disse stasjonene vil fylle ut gradientene i COAT intensivområde i

Komagdalen/Sandfjorddalen, og vil sammen med de foreslåtte referansestasjonene gi et klimaobservasjonssystem som dekker de viktigste klimagradientene på Varangerhalvøya.

Basestasjon 1 (B01) er foreslått plassert på høyden sørøst ved hengebrua ved Første Porten (70°17'35"N, 30°11'24"Ø) (se Figur 3.4.2 D). Her planlegges i utgangspunkt en 5 meters mast dersom steinblokkene på lokaliteten gir god nok fundamentering. Stasjonen vil være utstyrt med samme sensorer som referansestasjonen på Ragnarok. Stasjonen vil være representativ for vierbeltet i nedre del Komagdalen mellom Første og Andre Porten. Dersom grunnforholdene tilsier det vil mastehøyden kunne reduseres til 3 meter for å sikre god forankring, men da vil det ikke være mulig å få representative vindmålinger.

En andre, men noe enklere basestasjon er vurdert oppsatt ved feltstasjonen ved **Hubehytta (B02)** (se Figur 3.4.2C). Dette vil være en inntil 3 m høy mast som skal observere:

- Temperatur
- Relativ luftfuktighet
- Jordtemperatur
- Jordfuktighet
- Stråling
- Snødybde

Her vil det ikke monteres vindsensorer ettersom terrenget ved Hubehytta vil påvirke vindmålinger på en måte som gjør at de vil ha liten verdi.

Stasjonen monteres med en tripod som ikke vil kreve fysisk forankring utover bardunering. Stasjonen vil ha en utforming som gjør at den enkelt kan flyttes til andre lokaliteter dersom det er behov for det.

Stasjonen vil være representativ for øvre deler av Komagdalen og et stykke over mot Sandfjordalen, og den er sentralt plassert innenfor området med økologiske målinger.

Installering av stasjonene i nasjonalparken er planlagt sommeren/høsten 2021.

3.4.3 Vurderinger av miljøavtrykk

Meteorologisk institutt har omfattende erfaring med etablering og drift av værstasjoner av den type som planlegges i regi av COAT. Installering av værstasjoner har liten påvist miljøeffekt. Naturinngrepene er svært små, og begrenset til noen få kvadratmeter rundt selve monteringspunktet. Når stasjonene monteres vil det være nødvendig med motorisert ferdsel med helikopter for å frakte inn personell, utstyr og for å løfte værstasjonen på plass på fundamentet. Det vil i en begrenset periode kunne være forstyrrende for dyreliv og på rekreasjonsaktivitet i området. Tidspunkt for installering vil velges slik at denne forstyrrelseeffekten minimeres. Værstasjonene som skal monteres i nasjonalparken medfører ingen forurensningsfare, og anses å ha liten eller ingen varig effekt på økosystemet.

For mennesker vil værstasjonene være et visuelt forstyrrende element i landskapet. En mast på 10 meter med påmontert utstyr vil være synlig for de som ferdes i området. Reduseres masthøyden til 5 meter, slik det kan være mulig på egnede lokaliteter uten turbulens, vil synligheten minkes. Så langt det er mulig vil stasjonene plasseres slik i terrenget at den visuelle forstyrrelsen vil bli minst mulig fra de mest brukte ferdselsveiene i området. Men ettersom de nå er flyttet inn mot eksisterende infrastrukturinngrep vil ikke det være til å unngå. 12

En mastehøyde på 10 meter en standard for observasjon av vind. Med tanke på værvarsling vil vindobservasjonene fra COAT være av størst verdi. Representativiteten til vindmålingene er det derfor av stor betydning å beholde for å oppnå den ønskede effekten av å gi mer presis informasjon for å sikre trygg ferdsel i området.

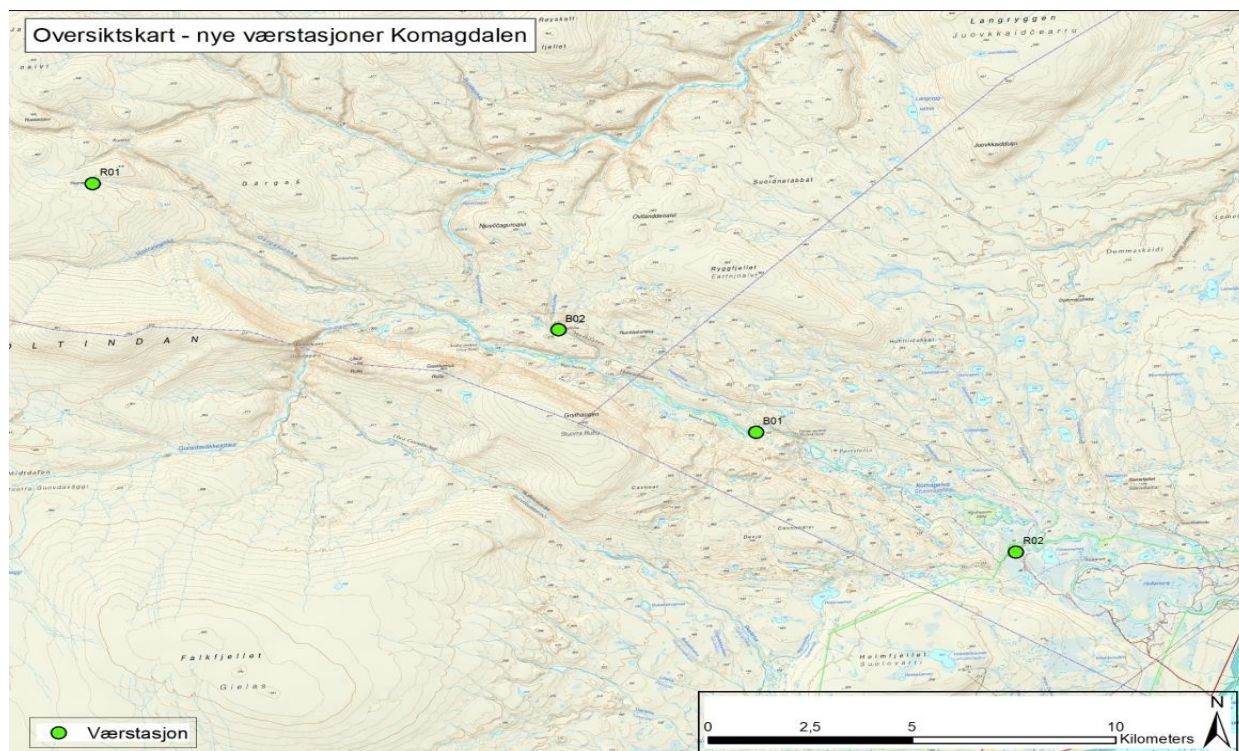
3.4.5 Totalvurderinger av modulens miljøavtrykk

Værstasjonene er blant de mest synlige installasjonen i COATs infrastruktur. Det vil ikke være til å unngå at personer som passerer disse innen synsrekkevidde vil registrere at de er tilstede. I og med at synsintrykket av stasjonene vil gi det største miljøavtrykket, har COAT lagt seg på en «minsteløsning» i antall stasjoner som er nødvendig for å dekke de viktigste klimagradientene i Komagdalen. I forslaget til lokaliseringen av stasjonene har det også blitt lagt vekt på å balansere dette sentrale overvåkningsbehovet mot ønsket om å minimering av synligheten av stasjonene innen VNP. Det er stasjonen er foreslått lokalisert tett opp i eksisterende hytter og bro betyr at denne nye infrastrukturen ikke etableres i uberørte deler av terrenget. Klimaobservasjonssystemet vil som helhet også medføre ferdsel i VNP av COAT-personell som skal drifte stasjonen. Så langt det er mulig vil driften av systemet kombineres med aktiviteter innen de andre COAT-modulene.

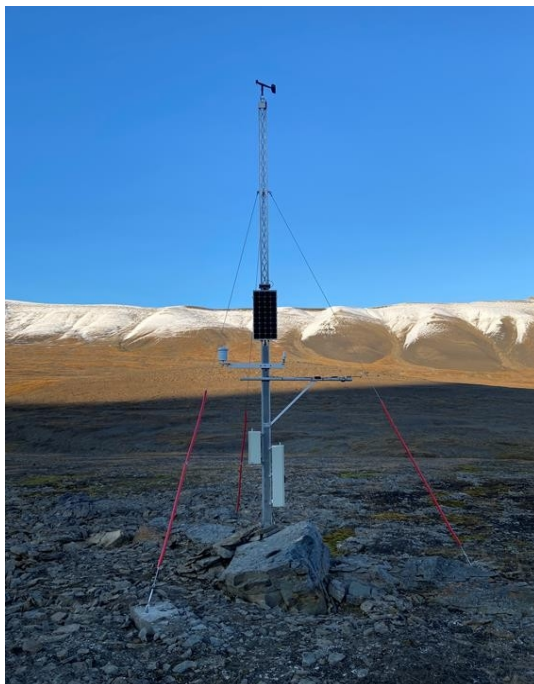
Det er viktig å poengtere at uten et godt klimaobservasjonssystem vil COAT ikke være et fullverdig klimaøkologisk observasjonssystem. Presise målinger av meteorologiske tilstandsvariable med høy oppløsning i rom og tid er helt avgjørende for å knytte tilstanden i økosystemet til klimaendringene. Det planlagte nettverket av værstasjoner (inkludert de som vil plasseres i COAT intensivområder utenfor nasjonalparken) vil gi grunnlag for lage detaljerte klimakart for VNP og Varangerhalvøya for øvrig. For å utvikle klimaobservasjonssystemet på Varangerhalvøya, bl.a. for å få bedre målinger av snø og is, vil det også bli behov for noe eksperimentell aktivitet (høyere frekvens av manuelle målinger, utprøving av nye instrumenter, osv). Slike eksperimenter vil skje utenfor nasjonalparken.

Figur 3.4.2

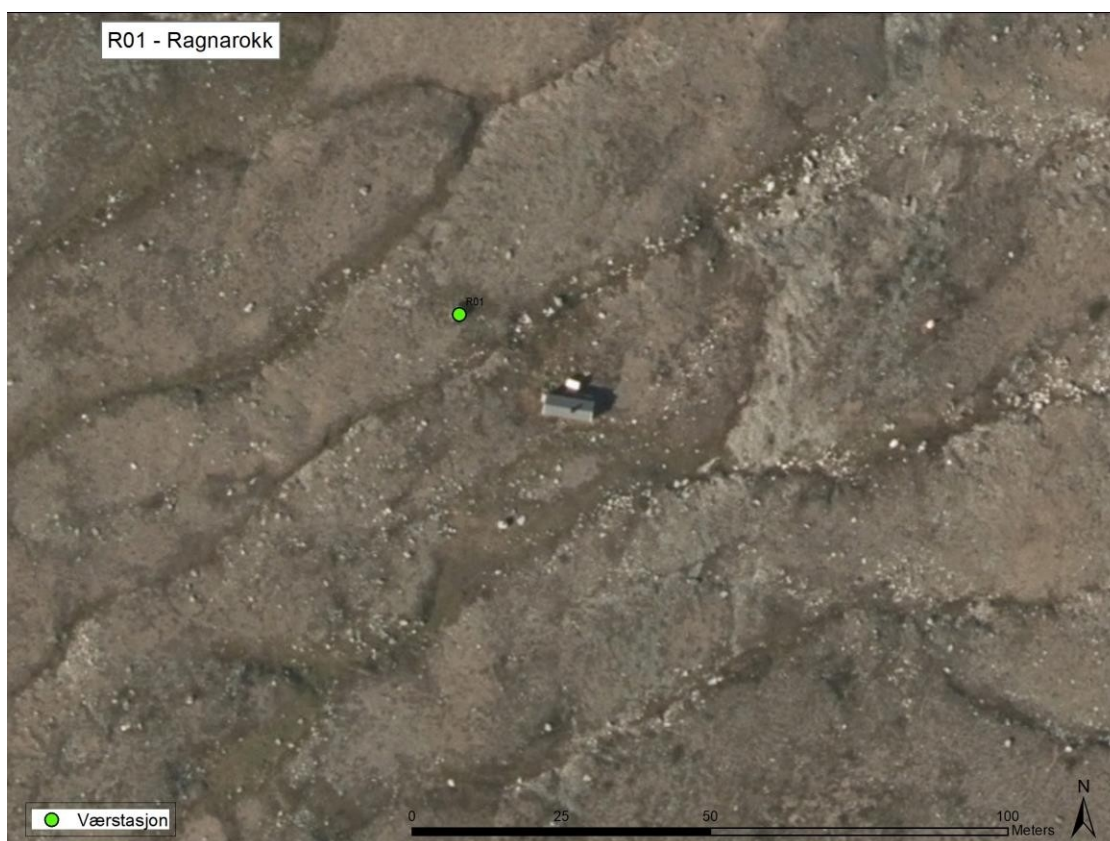
- A) Øverst:** Plasseringen av COATs værstasjoner i «Komagdalgradienten. R01 er referansestasjon med 10 meter mast vist i foto nedenfor) ved Ragnarokhytta, B02 er basestasjon (3 meter mast) ved Hybehytta, B01 er basestasjon (5 meter mast) ved hengebrua i Førsteporten og R02 er en referansestasjon (med mast 10 meter) ved Finneset utenfor nasjonalparken.

Neders

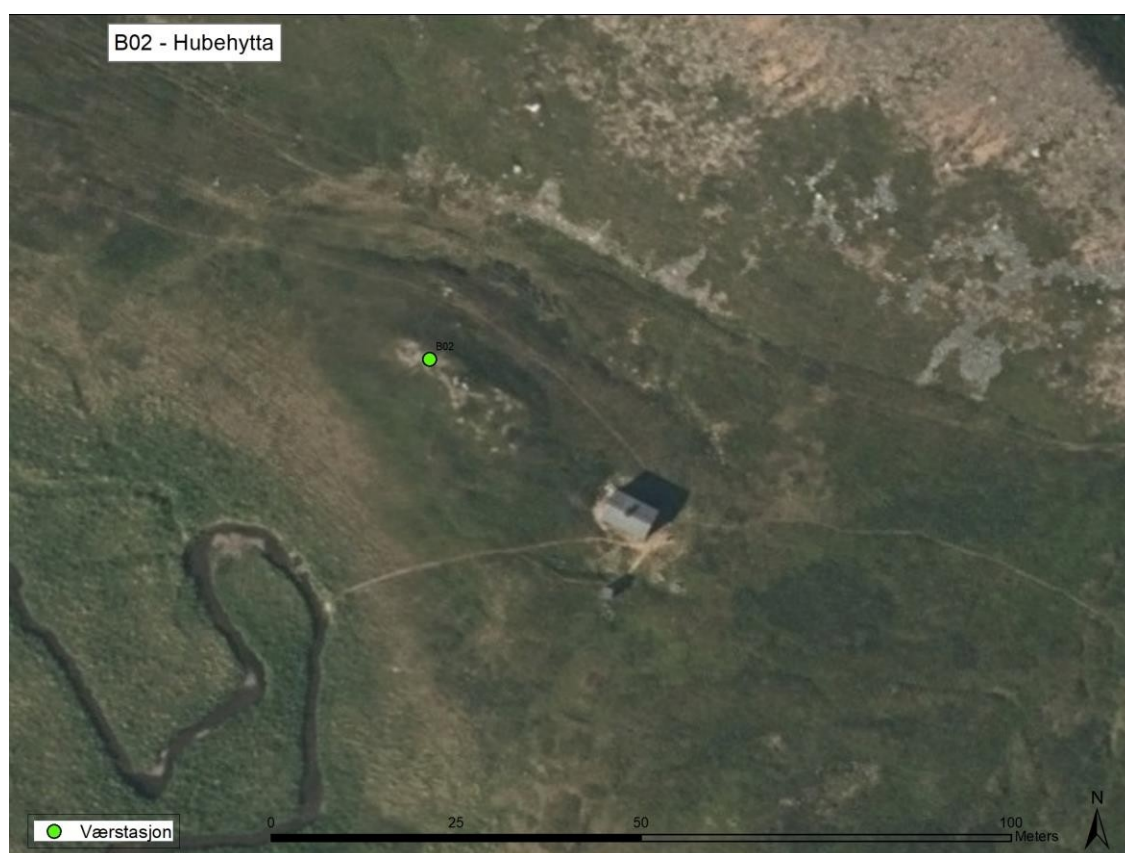
:Foto av en referansestasjon med 10 meters mast på Svalbard.

B) Øverst: Flyfoto som viser foreslått plassering av værstasjon R01 nær Ragnarokk. Nederst: Foto som viser foreslått steinblokk for fundamentering av værstasjonen,

C) Flyfoto som viser foreslått plassering av værstasjon B02 nær Hubehytta. Nederst:
Foto som viser foreslått sted for plassering av værstasjonen,

Vurdering

Regler og retningslinjer for saksbehandlingen

Naturmangfoldloven, verneforskrift og retningslinjer

Søknaden er behandlet etter verneforskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark og naturmangfoldloven (NML). Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter utgitt av Miljødirektoratet 2014 er også lagt til grunn.

Verneforskriften for Varangerhalvøya Nasjonalpark sier

Verneformål

Formålet med Varangerhalvøya Nasjonalpark er å bevare et stort i det vesentlige urørt naturområde, tilnærmet fritt for tekniske inngrep, som sikrer biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander. I dette inngår blant annet å bevare den mest arktisk pregete del av fastlands-Norge med spesielle landformer og avsetninger etter istida, et plante- og dyreliv med østlige og arktiske innslag, et kjerneområde for fjellrev og unike samiske kulturminner.

I sone A er det avgrenset et særlig viktig myr- og våtmarksområde med stor vitenskapelig betydning som referanseområde og med egenart i form av mange småvann og myrdammer. Området gir leveområder for en rik og variert fauna av våtmarksfugl, også trua arter. Området er svært viktig for sædgås og dverggås.

Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.

- Verneforskriftens § 3, punkt 1.1 **Vern mot inngrep i landskapet**

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger, andre varige eller midlertidige innretninger, gjerder og anlegg, vegbygging, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving, utfylling, henleggelse av masse, sprenging, boring, bryting av steiner, mineraler og fossiler, fjerning av større steiner og blokker, drenering, annen form for tørrlegging, nydyrking, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier, løyper o.l. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

Angående søknad om utvidelse av lyttebokser, vegetasjonsbur og værstasjoner er det ikke spesifikke unntaksbestemmelser i verneforskriften som tilsier at det kan gis dispensasjon jamfør unntak i verneforskriften. Oppføring uten dispensasjon ville være i strid med verneforskriftens § 3 punkt 1.1 Vern mot inngrep i landskapet.

Saken må vurderes jamfør unntaksbestemmelsene for verneforskrifter i Naturmangfoldlovens § 48.

Arbeid i forvaltningsplanen pågår og det er ikke gitt retningslinjer relatert til forskning ved saker jamfør Naturmangfoldlovens § 48, og miljødirektoratets veileder legges til grunn.

Naturmangfoldloven

Med hjemmel i lovens § 48 kan forvaltningsmyndigheten gjøre unntak fra vernevedtaket dersom det ikke strider mot verneformålet, og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Denne bestemmelsen er en sikkerhetsventil som skal fange opp uforutsette eller spesielle tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet.

I klageavgjørelse 7.9.2020 for etablering av fullskala COAT-prosjekt kom Miljødirektoratet til at etableringen av prosjektet ikke kommer innunder kategorien for «vesentlig samfunnsinteresse» mht. uforutsette eller spesielle tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet, jamfør naturmangfoldlovens § 48.

Denne saken, i denne sammenhengen er ikke da av en slik karakter at den kan kategoriseres jamfør § 48 innenfor «bestemmelser om vesentlige samfunnsinteresser eller sikkerhetshensyn».

Saken vurderes jamfør bestemmelsen «forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra vernevedtaket dersom det ikke strider mot verneformålet, og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig.» Begge kravene må være oppfylt for å kunne gi dispensasjon.

Naturfaglig beskrivelse av området

Område omsøkt for utplassering av lyttebokser og bur i snøleier favner fra nordsiden av Kjølindan som er i øverste dalsider opp mot et tindeområde som ligger i høyalpin sone tilnærmet uten vegetasjon på 500 moh. Områdene vest for Ryggfjellet ligger på 300 m. Dette er i kjerneområdet av nasjonalparken.

Hubehytta ligger på en morenerygg hvor også værstasjonen er omsøkt plassert. Hytta ligger diskret til slik at en værstasjon vil være lite synlig fra to av retningene. Det er gitt tillatelse til å bygge på hytta og etablere et uthus på motsatt side for hytta. Værstasjon vil ligge i samme linje relatert til uthus som skal etableres vest for hytta.

Området er i lavarktisk klimasone og preges av elva i dalen som har vierkratt stedvis på breddene som er viktig for fugleliv, småpattedyr og elg (vinterstid). I nærhet av området forekommer årviss sjeldne arter som snøugle med fast forekomst av fjellrev. I omkringliggende områder forekommer Kongeørn, havørn og karakterarter som Heilo, blåmeis, fjelljo, fjellerke, lappspurv, jaktfalk, fjellvåk m.fl. Hubehytta ligger litt utenom elvedalen og i god avstand fra de

områdene som er mest sårbare for forstyrrelser. Området ved hytta og i omegn er befart av forvalter litt tilbake i tid.

Området ved Ragnarokk ligger på kanten av et platå av stein og ur og blokkmark som strekker seg 3,5 km fra hytta til høyeste topp på Østsiden av Varangerhalvøya - Skipskjølen. Området har sannsynligvis permafrost. Ragnarokkhytta ligger litt i et søkk og er ikke så lett å se fra syd eller vest, men sees fra nord og øst på noen km avstand. Vinterstid er området som en hvit heldekkende slette, men enkelte søkk nesten uten større steinblokker.

Området ved Sandfjorddalen består av gressletter ved Sandfjordvatna som er omgitt av grønne frodige lier. Dalbunn fremstår som relativt frodig med mer sparsom vegetasjon øverst i dalsidene.

Området ved hengebrua hvor det er omsøkt en værstasjon ligger på en høyde med sparsom vegetasjon ovenfor dalbunnen. I dalbunn er det vierbelter som er stabile vinterbeiteområder for elg og som er viktige leveområder for småfugler knyttet til fjellet som lappspurv, lirype og blåstrupe.

Naturmangfoldlovens § 7

Vurdering jamfør naturmangfoldlovens § 8-12

Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom. Vurderingen etter første punktum skal fremgå av beslutningen.

§ 8.(kunnskapsgrunnlaget Nml. 8 -12)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske

tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.

--

Kunnskapen i saken vurderes som god relatert til de fleste punkter i søknaden jamfør Naturmangfoldlovens § 8.

Forvalter og tre styremedlemmer befarte prosjektets intensivområde i Nesseby utenfor nasjonalparken i september hvor det var lyttebokser, værstasjon (10 m) og vegetasjonsbur. Styret har ikke befart lokalitetene som er omsøkt planlagt grunnnet værforhold. Forvalter har befart området ved Ragnarokk og ved Hubehytta i annen sammenheng. Påvirkning på landskapet ved Ragnarokk av en værstasjon vurderes som noe usikker da den ikke er befart.

Forvalter vurderer kunnskapen relatert til lyttebokser og vegetasjonsbur til å være tilstrekkelig opplyst, samt værstasjon plassert inntil Hubehytta, og ved hengebrua. Relatert til værstasjon ved Ragnarokk er ikke området befart av styret og det er mer usikkert om en 10 m mast vil påvirke områdets opplevelse av urørt landskap.

Søker har for øvrig synliggjort omfanget av ferdsel som vil være nødvendig relatert til installasjonene, og som i hovedsak kan kombineres med andre ting i området som frakt av utstyr, etc.

§ 9 (føre-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

Vurdering

Naturmangfoldlovens § 9 vurderes som lite aktuell for vegetasjonsbur og lyttebokser da saken og konsekvensene er godt opplyst. Relatert til omsøkte værstasjoner vurderes omsøkt plassering ved Hubehytta og hengebrua som godt nok opplyst. Angående plassering ved Ragnarokk legges til grunn at 5m høy mast kan tillates ved hytta, men man er mer usikker på om 10 meters mast er egnet. Relatert til værstasjon ved Ragnarokk er det usikkert hvor synlig denne vil bli i terrenget relatert til omsøkt høyde på 10 meter. Slik forvalter kjenner området vil 5 m høyde sannsynligvis bli lite synlig, og mulig også 10 meter, og særlig vinterstid da den vil rime ned. Tilsvarende værstasjoner omsøkt på Svalbard er benevnt som synlige på 1-2 km avstand. Dette bør sjekkes ved befaring. Her legges naturmangfoldlovens § 9 til grunn og en trinnsvis etablering av mast med 5 m høyde først ansees som en praktisk tilnærming i første omgang. Området er ikke befart av styret sommer/ vinter og dette gjør vurderingen mer usikker mht. om 10 m mast vil bidra til en irreversibel skade på verneformålet.

§ 10.(økosystemtilnærming og samlet belastning)

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

--

Totalomfang av etablerte installasjoner og forskningsutstyr og periode disse står ute gjennom året, samt ferdselen knyttet til oppfølging av installasjonene er viktig å vurdere mht. den samlede belastning på området. Av de større installasjoner er disse i hovedsak omsøkt plassert nær eksisterende infrastruktur, da med unntak av værstasjon ved hengebrua som er foreslått plassert ved en høyde ca. 125 meter syd for hengebrua. Hengebrua er lavere i terrenget i dalsøkket. Lyttestasjoner for fugl er plassert en km fra hverandre og står kun ute fra april til juli. For øvrig i året medfører de ingen belastning i området. Lyttestasjoner vil erstatte ferdsel knyttet til manuell lytting, og ved utplassering vil motorferdselen inn til området kombineres med

andre ærender som frakt av utstyr til Hube – hytta. Utplassering vil gi noe mer motorferdsel i området som kommer i tillegg til annen virksomhet. Det er da viktig at UIT- COAT faktisk kombinerer frakt av utstyr og tilsyn med installasjonene i den grad man kan. Med hensyn til vurdering av de beste metoder og lokaliseringer er det stilt en rekke spørsmål til UIT – COAT, hvor svar er lagt til grunn (vedlagt spørsmål til søknad).

Naturmangfoldlovens §11 (***kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver***)
Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.

Kostnadene ved miljøforringelse belastes tiltakshaver ved at en benytter de metoder for frakt av utstyr inn til området som vurderes som mest miljøforsvarlige.

Naturmangfoldlovens §12 (***miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder***)
For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater

Miljøforsvarlige teknikk som snøskuter eller helikopter skal benyttes som mest effektiv metode for frakt av utstyr ved oppsett av værstasjonene. UIT- COAT har sagt seg villig til å bidra ved behov for frakt av ved etc. til Ragnarokkhytta i forbindelse med tilsyn med denne vinterstid. Krav om plassering nær eksisterende infrastruktur sørger for at ny infrastruktur ikke kommer i konflikt med verneformålet – ivareta et område vesentlig uten infrastruktur. Bruk av lyttestasjon vurderes som beste miljøforsvarlige teknikk og særlig mht. å skulle gi de beste resultater med overvåkning av mange fuglearter. Erfaringsvis de siste år ser vi tidspunkt for vår varierer mye og dette vanskeliggjør å time overvåkning av ryper og fuglesamfunn ved manuell lytting til riktig tidspunkt, og uten at ferdsel kommer i konflikt med kalvingstiden for rein. De beste miljøforsvarlige teknikker relatert til forvaltningstiltak overfor artene tilpasset et arktisk klima, er økt kunnskap om lirype og fjellrype viktig.

Vurdering av dispensasjon til vitenskapelige formål

Søknaden angår dispensasjon til vitenskapelig formål, og verneforskriftens generelle unntaksbestemmelse gjelder ikke lenger, og slike saker skal da vurderes etter § 48 *første alternativ* som åpner for unntak dersom det “*ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig*”.

Veileder til behandling av søknader om dispensasjon i verneområder under tema til vitenskapelige formål sier;

I vurderingen av om dispensasjon skal gis må nytten av et forskningsprosjekt vurderes opp mot omfanget av eventuelle inngrep eller tiltak og de ulemper forskningen ellers medfører. Det er først og fremst aktuelt å gi dispensasjon til tiltak når det er nødvendig for forskning.

Forskningsaktiviteter som ikke trenger å lokaliseres til et verneområde, bør imidlertid kanaliseres utenfor verneområdet. Det vitenskapelige motivet bak vernet vil kunne begrunne en mer liberal dispensasjonspraksis når det ikke er tale om etablering av faste anlegg (ny infrastruktur) eller terrenginngrep i verneområdene.

Som regel bør det gis dispensasjon for tiltak som bidrar til å fremme verneverdier. Det kan være aktuelt å stille vilkår om at forvaltningsmyndigheten skal få tilgang til resultatet av vitenskapelige undersøkelser, som ledd i å øke kunnskapen om området, jf. Naturmangfoldloven § 8.

Nasjonalparkstyret gav tillatelse å videreføre til en rekke overvåkningstiltak, nye overvåkningstiltak og utplassering av mindre infrastruktur i 2018. Eksempelvis mikrotemperaturloggere og kamerabokser for smånagere. Det er også gitt tillatelse til å utplassere foringsstasjoner for fjellrev og chiptellere for fjellrev (chiptellere er nå fjernet).

Bakgrunnen for avslag på flere tiltak i de ulike modulene i prosjektet var at man mente omfanget av installasjoner ble for stort i sum, enkelte tiltak ønsket man ikke å gi dispensasjon til da man mente det ville prege verneområdet og påvirke verneverdiene nevneverdig, og vilkår for å gi dispensasjon var ikke til stede.

Tiltakene relateres til hverandre i prosjektet, med fokus på overvåkning av næringsnettet i arktisk klima. Det er lagt vekt på at værstasjon ved Ragnarokkhytta er plassert like ved hytta og vil være vesentlig for prosjektets data i prosjektet og vil også sekundært ha andre positive samfunnsmessige konsekvenser som bedre værvarslingsdata (med 10 m mast).

Dette vil være til fordel for verneområdet å innhente mer kunnskap, særlig aktualisert når klimaendringene er skissert til å bli såpass omfattende som spådd på Varangerhalvøya. Klimaendringene kan påvirke en rekke av de artene som lever i området negativt. Fuglesamfunnene sommerstid består av en rekke spesielle arter som er vanlig her, men ikke ellers i landet. Arter som lappspurv og snøugle er noen eksempler. Lirypebestanden og fjellrypebestanden er også i dag mindre enn før, og rypa er en nøkkelart som inngår i dietten til fjellreven og en rekke andre arter som snøugle, jaktfalk og Kongeørn. Ved reetablering av fjellrevbestanden hvor rype er en del av dietten i tillegg til smågnagere må andre arters rolle i næringsnettet belyses mht. å kunne velge de mest aktuelle forvaltningstiltak slik at fjellreven også skal kunne ha en fremtid på Varangerhalvøya.

Med betydelige klimaendringer vil forvaltningen dra nytte av kunnskapen som innhentes av forskningen og dette vil veie opp for de eventuelle visuelle ulemper med utplassert infrastruktur plassert allerede etablert infrastruktur. Infrastrukturen i sum og at den blir såpass spredt tilsier at brukere av området neppe vil gå seg på dette i en slik grad at området oppfattes som preget av infrastruktur fra forskning.

Klimaets påvirkning på smågnagerbestandene, som nøkkelfaktor for en rekke andre dyrearter på halvøya, vil for fremtiden være relevant å få mer kunnskap om for eventuelt å kunne vurdere de beste forvaltningstiltak dersom flere av nøkkelartene i området blir mer truet enn de er i dag. Bestanden for ryper er også viktig som nøkkelart fra andre spesialiserte arter i området.

Utplassering av lyttebokser og vegetasjonsbur vurderes ikke for å påvirke verneformålet vesentlig og heller ikke for å stride mot verneformålet. Dog er det ikke ønskelig å ha utplasserte vegetasjonsbur permanent, og dette bør evalueres jevnlig og fases ut etter hvert. Permanent infrastruktur av den type vil være uheldig i verneområdet med påvirkning av at område uten infrastruktur.

Formålet med Varangerhalvøya nasjonalpark er å bevare et stort i det vesentlige urørt naturområde, tilnærmet fritt for tekniske inngrep, som sikrer biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander. I dette inngår blant annet å bevare den mest arktisk pregete del av fastlands-Norge med spesielle landformer og avsetninger etter istida, et plante- og dyreliv med østlige og arktiske innslag, et kjerneområde for fjellrev og unike samiske kulturminner.

Omsøkt værstasjon ved Hubehytta plasseres nært opptil eksisterende infrastruktur og eventuelle ulemper på landskapet vurderes som beskjedne når den samlokaliseres med hytta. Tilsvarende vurdering gjelder for værstasjon ved Ragnarokk – da en 10 m høy værstasjon vil være 6 meter høyere enn hytta. Fordelene av tiltaket vurderes som større enn ulempene, og en oppføring av en mast ved Ragnarokkhytta vurderes ikke for å stride mot verneformålet (5 m høyde) og være en nevneverdig påvirkning med sin påvirkning på landskapet, når fordelene av tiltaket også vektlegges.

Værstasjon ved hengebrua vil stå på en mer eksponert plass enn brua, og den vil være synlig fra dalen overfor. Dette er i dag et viktig friluftslivsområde med turgåere fra midten av juni og ut september og ikke minst laksefiskere som ferdes langs Komagelva fra 25 juni og ut august.

Her vurderes oppføring av frittstående installasjoner for å stride mot verneformålet med nevneverdig påvirkning på verneformålet mht. visuell påvirkning på landskapet.

Presedens vurderinger

Når vedtak etter naturmangfoldlovens § 48 skal fattes, er det særlig viktig å tenke på eventuelle presedensvirkninger av vedtaket.

COAT prosjektet er svært spesielt i omfang og design og forvalter legger til grunn at tiltakene neppe vil ha presedens i Varangerhalvøya nasjonalpark, eller i andre verneområder for øvrig da det kun er her man har grense mellom sub – arktisk og lav arktisk klima på fastlandet i en nasjonalpark. Omfanget av tiltak er nøye vurdert jamfør naturmangfoldlovens § 10 med samlet påvirkning, og at det gis tillatelse i et dalføre betyr ikke at man vil utvide og gi tilsvarende tillatelser i andre områder av nasjonalparken.

At nasjonalparken ligger lengst i nord og mot øst tilsier at dette er noen av de landområder på fastlandet som vil bli påvirket mest av klimaendringene. Med de spesielle tilpassede arter som lever her må man også kunne vurdere tilstand og aktuelle forvaltningstiltak som prosjektet vil kunne bidra med.

Dette så lenge tiltakene med bygget ikke vurderes for å stride mot vernevedtakets formål og ikke påvirke verneverdiene nevneverdig. Og heller ikke at samlet påvirkning på verneområdet jamfør naturmangfoldlovens § 10, blir for stor.

Bakgrunnen for vernet av Varangerhalvøya Nasjonalpark omfatter ikke forskningsformål og presedensen fra saker i andre nasjonalparker er relevant med nasjonalparker hvor forskning heller ikke inngår som en del av verneformålet. Dog var det en rekke pågående prosjekter i regi av UIT fra før vernet ble etablert som senere er utvidet og bygd på som vil gi nyttig informasjon til forvaltningen av artene innen nasjonalparken, men vil også gi nyttig kunnskap nasjonalt.

Nasjonalparker med tilfeller av innvilget tillatelse til infrastruktur hvor verneformålet omfatter referanseområde for forskning er ikke direkte sammenliknbare med Varangerhalvøya Nasjonalpark. Praksis for forskningstiltak i Nasjonalparkene på Svalbard er heller ikke sammenliknbar med fastlandets nasjonalparker pga. ulike verneformål og regelverk. Det vises til at det ikke er gitt tillatelse til frittstående værstasjoner på Svalbard i nasjonalparker hvor vitenskapelige formål er en del av bakgrunn for vernet.

Vurdering om det bør gis tillatelser

Vilkåret for å kunne gi dispensasjon etter Nml. § 48 er som nevnt at tiltakene ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig. At området skal bevares i det vesentlige urørt fremgår av formålsbestemmelsen i verneforskriften § 2.

Forvalter ser at omfang av omsøkt infrastruktur (vegetasjonsbur og lyttbokser) nå er betydelig redusert sammenliknet med mer omfattende søknad levert i 2017. Dette samtidig som søknad tilsier en bedre lokalisering for en rekke av tiltakene. I sum vurderer forvalter at det kan gis tillatelse for det meste av det minste utstyret da omfanget ikke er en trussel for å bevare et område vesentlig uten infrastruktur.

Forvalter vurderer det som at værstasjoner er vesentlig for prosjektet for at de skal kunne gjøre de vesentligste undersøkelsene, og at den er nødvendig innen vernegrensen for å følge opp de forskningstiltakene som er innvilget i nasjonalparken hvor styret allerede har gitt sin tilslutning. Værstasjoner vil sette andre forskningsresultater i et klimaendringssperspektiv relatert til de klimaendringene som er ventet, og kan være avgjørende for å kunne evaluere forvaltningstiltak for arter som skal ivaretas, innenfor et klimaendringsscenario. Frittstående værstasjoner vil kunne ha uheldige virkninger for landskap. Værstasjoner plassert inntil bygninger – opptil 5 m høyde - vurderes for å ha liten påvirkning, og erfaring av værstasjon på 5 m høyde ved Ragnarokk vil være avgjørende for om man på sikt kan vurdere dispensere til å utvide denne til

10 m høyde – som nok på sikt vil være den beste løsning for prosjektet og for øvrig værvarsling.

Jamfør klageavgjørelse i miljødirektoratet av 2018, hvor frittstående værstasjoner på høyder drøftes, samt avklart klagesak om værstasjoner i nasjonalparker på Svalbard, hvor vitenskapelige formål inngår i verneformålet kommer forvalter til at man ikke har hjemmelsgrunnlag til å gi dispensasjon til mindre værstasjoner frittstående rundt i terrenget innen nasjonalparken, og omsøkt værstasjon på høyde 125 m fra hengebrua bør da avslås.

Lyttebokser for fuglesamfunn er viktige for prosjektet, er små installasjoner som står ute deler av året og vurderes til best metode for datafangst og gir også viktig og nyttig kunnskap for forvaltningsmyndigheten lokalt, men også i nasjonal skala.

Vegetasjonsburene i snøleiene er relevant for forskning på smånagere og rein samt temperaturendringer. Denne type forsøk med utplasserte bur av permanent skala vurderes for å ha uheldig påvirkning på verneverdiene visuelt i permanent skala, og dette bør avgrenses i tid slik at det ikke blir permanent. Dette bør gitt dagens kunnskap om tiltaket avgrenses til inntil to 5 – årsperioder og evalueres fortløpende.

Varangerhalvøya nasjonalpark er i et spesielt tilfelle hvor området grenser mellom subarktisk og lavarktisk klimasone hvor endringer i klima vil kunne få betydning for de spesialtilpassede arktiske og østlige artene. Presedensvirkning vurderes som lav gitt prosjektets plassering i klimasone, finansieringsomfang, omfang i overvåkning av næringsnett og gitt at UIT tidsserier for overvåkning av deler av næringsnett fra opprettelsen av nasjonalparken.

Det samlede antall inngrep og installasjoner er redusert til et slikt omfang at det kan hjemles i naturmangfoldloven § 48 første ledd, da de i helhet ikke vil være i strid med verneverdiene og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig. En rekke av de større tiltakene er plassert inntil eksisterende infrastruktur som er avgjørende for å kunne gi en tillatelse innen nasjonalparken.

Frittstående installasjoner eksponert på høyder i god avstand fra annen infrastruktur vil kunne påvirker landskapets preg av urørthet og forvalter finner ikke at det er hjemmel til å kunne gi dispensasjon til dette da det vil kunne påvirke verneverdiene nevneverdig.

Hei Rolf,
viser til søknad om etablering av basestasjon mm.
Søknaden blir behandlet 8 februar i styremøte.

Vi har begynt å forberede behandlingen og drøftet litt i arbeidsutvalgsmøte i går.
Jeg har noen spørsmål som kan være nyttig å ha fått tilbakemelding på til behandlingen av søknaden.

Angående plassering og materiale referansestasjon for værdata 10 m. høy R01 - ved linjehytta Ragnarokk
Ragnarokkhytta er en linjehytte fra en kraftlinje som gikk fra Kvalnes til Kongsfjord som var ferdig like etter krigen. Det er en del historie knyttet til linja og vedlikeholdet av disse – og vi lurte på om værstasjon som omsøkt ville kunne fungere på en tilsvarende høy kraftlinjestolpe (som omsøkt værstasjon) – som et spor av den historiske linja og aktiviteten knytta til den som gikk der, og evt. mindre synlighet?
En stolpe vil nok rime ned om vinteren og ha grå/ mørk farge om sommeren. Og forbipasserende som kjenner historia vil nok relatere stolpen til hytta – og kanskje ikke oppfatte det som «ny» infrastruktur i et ellers infrastrukturfritt område.

Det er trolig groper med avkappa stolper i området – så om det er en aktuell metode kan hull evt. gjenbrukes – pt. vet vi ikke eksakt hvor relatert til hytta (trolig ganske nært).
Om det er gamle stolpepunkt langt unna hytta er det kanskje bedre å plassere på det omsøkte stedet.

Mht. forslag til plassering tolker vi det til at plassering av mast/ stolpe helt inntil hytta ikke er et godt alternativ?

Værstasjonmaterialet Ragnarokk som omsøkt – legger ved bilde fra Skuorrojohka –
Er dette tilgjengelig i mer «matt materialefarge» enn den i Skuorrojohka (for å unngå evt. gjenskinns og dempe synlighet på sikt)?

Ved evt. ferdsel vinterstid til R01 – vil COAT ved eventuelt være interessert i å samarbeide om å føre ved (ved behov) til denne åpne hytta.
Båtsfjord Rød kors og Varangerhalvøya nasjonalparkstyre samarbeider om å holde hytta med ved etc.

Plassering værstasjon syd for Hengebrua

Denne ligger i en del avstand fra brua.
Er en evt. forhøyning av stolpe på hengebrua et alternativ?
Hvordan vil dere vurdere plassering nær Porthytta (Komavær jff) som evt. alternativ?
Vi antar ved «Veisendehytta» til Varanger kraft blir for langt unna og Stormheim/ Huhtircohat blir utenfor fokusområdet
om man vil se på alternativer.

Angående vegetasjonsbur

Hva ser dere for dere mht. tidshorisont for utplassering – vil de tas bort etter en viss tid eller.
Har studie i Skuorrojohka gitt noe indikasjoner mht. det?

Info til unge om prosjektet – nasjonalparken - Tundra school net

Nasjonalparkstyret har mål om å informere om nasjonalparken til unge på Varangerhalvøya, og fortelle om hvorfor vi verner områdene og hvilke verdier som ivaretas. Er det mulig på sikt å inngå et samarbeide slik at det gis noe grunnleggende info (naturligvis relatert til COAT) om nasjonalparken til de unge i regi av Tundra school net på Varangerhalvøya?

Vi kan godt ta et teamsmøte eller evt. skriftlig svar så legger jeg svaret ved til saken.
Vi hører!

Se vedlegg for bilder.

Med vennlig hilsen / Dearvuodáiguin

Geir Østereng

Nasjonalparkforvalter/ álbmotmeahccehálddašeaddji

Tlf. 78 95 03 89/ mobil 41470437

www.nasjonalparkstyre.no/Varangerhalvoya

**Varangerhalvøya
nasjonalpark**

**Várjángga
álbmotmeahcci**

Syltefjorddalen naturreservat / Oarddu luondumeahcci

Persfjorden-Syltefjorden landskapsvernområde / Biezavuona-Oardduvuona suodjemeahcci

Ytre syltevik naturreservat

Sandfjordneset Naturreservat

Hei Geir,
Nedenfor kommer svar på spørsmålene deres (i blå skrift):
Mvh
Rolf

Angående plassering og materiale referansestasjon for værdata 10 m. høy R01 - ved linjehytta Ragnarokk

Ragnarokkhytta er en linjehytte fra en kraftlinje som gikk fra Kvalnes til Kongsfjord som var ferdig like etter krigen. Det er en del historie knyttet til linja og vedlikeholdet av disse – og vi lurte på om værstasjon som omsøkt ville kunne fungere på en tilsvarende høy kraftlinjestolpe (som omsøkt værstasjon) – som et spor av den historiske linja og aktiviteten knytta til den som gikk der, og evt. mindre synlighet?

En stolpe vil nok rime ned om vinteren og ha grå/ mørk farge om sommeren. Og forbipasserende som kjenner historia vil nok relatere stolpen til hytta – og kanskje ikke oppfatte det som «ny» infrastruktur i et ellers infrastrukturfritt område.

Vi forstår godt poenget med å vise historien gjennom en slik tradisjonell kraftlinjestolpe. Men montering av værstasjoner på kraftlinjestolper er ikke mulig. De ikke er stive nok og vil vibrere i vinden. Disse vibrasjonene vil forstyrre selve målingene. Gittermastene er konstruert for å ikke gi slike vibrasjoner.

Det er trolig groper med avkappa stolper i området – så om det er en aktuell metode kan hull evt. gjenbrukes – pt. vet vi ikke eksakt hvor relatert til hytta (trolig ganske nært).

Om det er gamle stolpepunkt langt unna hytta er det kanskje bedre å plassere på det omsøkte stedet.

Vi kunne ha brukt de gamle kraftlinjegropene hvis de er nær nok hytta. Men da måtte det sette ned nye betongfundamenter i disse gropen. Det medfører innførsel av et ekra fremmedelement (betongklossen) samt bruk av gravemaskin som har vi har vurdert som "større naturinngrep". Dette er grunnen til vi har brukt tid på å finne egnede naturlige steinblokker eller åpen fjell på lokasjonene som fundament for stasjonene.

Mht. forslag til plassering tolker vi det til at plassering av mast/ stolpe helt inntil hytta ikke er et godt alternativ? Ja det stemmer. En hytte er en såpass stor fysisk struktur at den skaper lokal turbulens som ødelegger en del målingenes representativitet.

Værstasjonmaterialet Ragnarokk som omsøkt – legger ved bilde fra Skuorrojohka –

Er dette tilgjengelig i mer «matt materialefarge» enn den i Skuorrojohka (for å unngå evt. gjenskin og dempe synlighet på sikt)?

Nei mastene foreligger ikke i annet materiale. Helt nye er såpass blanke at de gir noe gjenskin i sol, men erfaringer viser de blir relativt raskt mattere/gråere (oksydfilm).

Ved evt. ferdsel vinterstid til R01 – vil COAT ved eventuelt være interessert i å samarbeide om å føre ved (ved behov) til denne åpne hytta. Båtsfjord Rød kors og Varangerhalvøya nasjonalparkstyre samarbeider om å holde hytta med ved etc.

Ja så absolutt – det kan vi samarbeide om. Vi kan ta med vedsekker i forbindelse mer røkting av stasjonen på snøføre.

Plassering værstasjon syd for Hengebrua

Denne ligger i en del avstand fra brua.

Er en evt. forhøyning av stolpe på hengebrua et alternativ?

Igjen ikke mulig pga vibrasjon. Og plasseringen i terrenget (dvs. i en kløft) vil heller gi ikke representative målinger. Mastehøyden på stasjonen foreslått på brinken sør for hengebrua er foreslått på 5 meter for å redusere det visuelle inntrykket. Plasseringen er foreslått så nær hengebrua som praktisk og meteorologisk forsvarlig, uten å komme i minst mulig i konflikt med ferdselsveiene (stiene) i området.

Hvordan vil dere vurdere plassering nær Porthytta (Komavær jff) som evt. alternativ?

Vi antar ved «Veisendehytta» til Varanger kraft blir for langt unna og Stormheim/ Huhtircohat blir utenfor

fokusområdet om man vil se på alternativer.

Porthytta (den nærmest først porten?) ligger i bunnen av skråning som ikke er en god plassering av meteorologiske årsaker. Hytter lengre ned i Komagelva blir for nær den som skal stå utenfor parkgrensa. Stormheimhytta er for langt utenfor fokusområdet vårt

Angående vegetasjonsbur

Hva ser dere for dere mht. tidshorisont for utplassering – vil de tas bort etter en viss tid eller.

Har studie i Skuorrojohka gitt noe indikasjoner mht. det?

Burene er ikke å anse som permanente installasjoner. Varigheten må vurderes på bakgrunn av responsen til vegetasjonen i og utenfor burene. Tidligere erfaringer er at responsen i snøleievegetasjon til ulike typer miljøforandringer (bl.a. beiting) kan være sein som tilsier at burene i det minste bør vedlikeholdes over 5-10 år. Det er for tidlig å vurdere dette ut fra burene som står i Bergebydalføret (de har bare stått ute ett år). Også det faktum at klimaendringene er langsiktige gjør det også hensiktsmessig gjennomføre denne type overvåkning over mange år. Det vil bli gjort løpende vurderinger burenes hensiktsmessighet avhengig av hva resultatene/responsene viser.

Info til unge om prosjektet – nasjonalparken - Tundra school net

Nasjonalparkstyret har mål om å informere om nasjonalparken til unge på Varangerhalvøya, og fortelle om hvorfor vi verner områdene og hvilke verdier som ivaretas. Er det mulig på sikt å inngå et samarbeide slik at det gis noe grunnleggende info (naturligvis relatert til COAT) om nasjonalparken til de unge i regi av Tundra school net på Varangerhalvøya?

Vi er svært positive til et samarbeid med VNP om dette. En god start ville være å få til et møte i løpet av våren hvor vi kan bli enige om hva et slikt samarbeid skal bestå i. COAT jobber parallelt med annen aktivitet som nå kalles «COAT skole» til erstatning til TundraSchoolnet. Se her <https://www.coat.no/Utdanning/COAT-Skole> for mer informasjon.

**Søknad om etablering av ny overvåkingsinfrastruktur for
Klimaøkologisk Observasjonssystem for Arktisk Tundra (COAT)
i Varangerhalvøya nasjonalpark**

1. INNLEDNING

COAT er et langsiktig overvåkningsprogram i *Fram – Nordområdesenter for klima og miljø*. Det er ledet av UiT - Norges Arktiske Universitetet med professor Rolf Anker Ims som faglig ansvarlig. Programmets formål er å dokumentere effektene av klimaendringene på økosystemene i den norske sektoren av Arktisk, slik at myndigheter og næringer kan – i den grad det er mulig – møte disse endringene med rasjonelle forvaltningstiltak. COAT skal etableres på egnede lokaliteter på Svalbard i høy-Arktis (COAT Svalbard) og på Varangerhalvøya (COAT Varanger) i lav-Arktis og sub-Arktis. Både på Svalbard og på Varangerhalvøya er flere av COAT-lokalitetene i nasjonalparker fordi de huser unike naturverdier. COATs ambisjon er å overvåke økosystemene på en faglig robust måte slik alle endringer kan knyttes til årsakssammenhenger. Denne ambisjonen involverer etablering av overvåkingsinfrastruktur som vil kreve dispensasjon fra verneforskriftene for nasjonalparkene.

En tidligere, og vesentlig mer omfattende, søknad fra COAT om infrastrukturetablering ble behandlet i styret for Varangerhalvøya nasjonalpark og senere av Miljødirektoratet i 2018. Det ble gitt avslag på det meste av hva det ble søkt om, mye på grunn av at totaliteten ble bedømt for være for omfattende i forhold verneforskriftene. Miljødirektoratet oppfordret COAT til å gå en i dialog med nasjonalparkstyret slik at kanskje færre deler av infrastrukturen kunne tillates. En slik dialog kom i stand i 3. september 2020. Da fikk nasjonalparkstyret og nasjonalparkforvalter anledning til å befare overvåkingsinfrastruktur som COAT mener er viktigst for å ha en god overvåkning av økosystemet i Varangerhalvøya nasjonalpark. Den herværende søknaden tar hensyn til signaler som ble gitt av styret og forvalter på denne erfaringen.

Denne søknaden starter med å gi et sammendrag av overvåkingsprogrammets overordnede formål og tilnærming, med særlig fokus på hvorfor COAT ønsker å ha overvåkning i Varangerhalvøya nasjonalpark. Deretter gis det for hver av COAT Varangers overvåkningsmoduler - som det søkes ny infrastruktur for - en detaljert beskrivelse av denne nye infrastrukturen. For hver av de nye infrastrukturene gis det en begrunnelse for hvorfor de er vurdert som nødvendige i nasjonalparken, hvilke konsekvenser (både positive og negative) de kan ha for verneverdiene i nasjonalparken og om det finnes alternativer. Til slutt gjøres det en helhetlig vurdering (den samlede miljøpåvirkningen og nytteverdien) av den omsøkte infrastrukturen i nasjonalparken.

Infrastrukturetableringen som det her søkes om, finansieres gjennom et prosjekt i regi av Norges Forskningsråd («COAT Infratructure»). Prosjektet avsluttes 31.12. 2021, slik at infrastrukturen må være etablert innen utgangen av 2021.

2. OVERORDNEDE BESKRIVELSE AV COAT

2.1 Formål

COAT er et *langsiktig, økosystembasert overvåkningsprogram* for norsk landjords-Arktis som skal:

- Dokumentere *effektene av klimaendringene på økosystemene* ved å gjøre målinger og analyser etter en adaptiv protokoll som er i den internasjonale kunnskapsfronten på dette feltet.
- Være *forvaltningsrelevant* ved å fokusere på *sårbart biologisk mangfold*, samt viktige *funksjoner og tjenester i økosystemene* som forventes å være følsomme for klimaendringer.
- Være i *dialog med forvaltningsmyndigheter og rettighetshavere* om tiltak som kan iverksettes for å avbøte uønskede effekter av klimaendringene (inkludert bevaringstiltak og tilpasningsstrategier) og gjøre analyser som evaluerer effekten av slike tiltak og strategier.
- Øke *kompetansen i samfunnet* om effekten av klimaendringene gjennom *aktiv formidling* av kvalitetssikret kunnskap.

2.2 Prosjektdesign: COATs aktiviteter i rom og tid

COAT inkluderer to regioner; Svalbard i høy-Arktis («COAT Svalbard») og Varangerhalvøya i lav-Arktis og grensesonen mot sub-Arktis («COAT Varanger»). Disse regionene har både særegne problemstillinger og viktige fellesnevner (komparative aspekter) som COAT vil belyse. Varangerhalvøya har relative komplekse næringskjeder, mange arter og prosesser med stor klimasensitivitet. For å dekke denne kompleksiteten har «COAT Varanger» definert 6 overvåkningsmoduler som omfatter økosystemets næringsnett. Hver modul er sentrert om «modulobjekter», som er arter eller artsgrupper som enten har rødlistestatus eller viktige funksjoner for økosystemet (nøkkelarter) eller samfunnet (økosystemtjenester). Det er også spesifisert sammenhenger mellom modulene som gjør at et *helhetlig/integrert økosystemperspektiv* i overvåkingen blir ivarettatt. «COAT Varanger» inkluderer også en modul for et klimaobservasjonssystem som er helt nødvendig for å overvåke effektene av klimaendringene på naturen. Hver av modulene som det her søkes om tillatelse for å etablere overvåkingsinfrastruktur, beskrives detaljert i kapittel 3 med argumenter for behov og vurderinger av mulige konsekvenser for verneverdiene i Varangerhalvøya nasjonalpark.

COATs «*integrerte økosystemtilnærming*» legger viktige føringer for *hvor* og *når* overvåkingen skal skje på Varangerhalvøya. Arter og klimavariabel må overvåkes på samme tid og sted for å påvise koplinger mellom dem. Et viktig aspekt i COATs geografiske overvåkningsdesign, er å spenne over geografiske klimagrader; dvs. høydegrader og oseanitetsgrader (kyst – innland, vest – øst), samt de viktigste habitatene og landskapselementene på Varangerhalvøya. Nasjonalparken (heretter benevnt VNP) har noen av de kaldeste områdene på halvøya (særlig i sommerhalvåret) og lokaliteter med de lengste distansene fra skog og hav – og dermed liten innflytelse fra disse økosystemene. Komagdalen/Sandfjorddalen har også halvøyas største utstrekning av krattenger som er kjerneområder for mye biologisk mangfold og disse dalene dekker viktige grader i klima og beitetrykk. For at analysene av overvåkingsdata skal være statistisk robuste, er det også nødvendig å ha romlige replika (gjentak) innen disse gradientene/habitatene.

Noen av artene og naturtypene som COAT skal overvåke på Varangerhalvøya har sin kjerneutbredelse innenfor VNPs grenser. Derfor er det viktig for COAT å ha overvåking av disse og relaterte klimavariabel med tilhørende infrastruktur i nasjonalparken. VNP er også viktig for COAT fordi den inneholder viktige deler av klimagrader som enten ikke finnes eller finnes i begrenset grad utenfor nasjonalparken. Dette er jo også en viktig grunn for at det er opprettet en nasjonalpark akkurat her, for «å bevare den mest arktisk pregede del av fastlands-Norge».

2.3 Miljøpåvirkning

Allerede i utviklingen COATs fagplan ble det lagt til grunn at overvåkningsaktivitetene og relatert infrastruktur skal gi så lite fotavtrykk på miljøet som mulig (jmf. «*minimizing footprint principle*»; side 24 i Ims m. fl. 2013). COATs ambisjon er å være verdensledende også på dette miljøaspektet. Særlig har den senere tids utvikling av ny teknologi bidratt til mindre trafikk av personell i felt. COATs integrerte økosystemtilnærming gir også gevinster ved at ulike feltaktivitetene kan koordineres, kombineres og rasjonaliseres – noe som i sum reduserer mengden infrastruktur og personell i felt. All testing og utvikling av ny infrastruktur og forskning av eksperimentell art skal skje utenfor nasjonalparken.

Evalueringsene av COATs fagplan og søknaden om finansieringen av *COAT-infrastrukturen* i Norges forskningsråd har gitt COAT toppkarakterer på miljøpåvirkningsaspektet. I denne sammenhengen er det verdt merke seg at COAT ikke må gi nevneverdige påvirkninger på arter og økosystem av rent faglige grunner; dette fordi COAT skal måle klimaeffekter uten påvirkning av andre forstyrrelser. Denne problemstillingen er også knyttet til begrepet «*referanseområde*» som ofte vektlegges i forbindelse

med områdevern og opprettelsen av nasjonalparker (jmf. Formålsbeskrivelsen for VNP). Implisitt er referanseområder definert ut fra slike områders «komparative verdi» - i sammenheng klimaovervåking gir dette en større mulighet til skille effekter av klimaendringer fra andre miljøpåvirkninger. Dette aspektet er i seg selv en grunn for å henlegge overvåkningsaktiviteter til nasjonalparker (jmf. CAFF 2013), uten at dette har vært avgjørende for COATs ønske om å inkludere VNP i sin overvåkningsdesign.

I planleggingen av «*COAT Infrastructure*» har prosjektledelsen hatt tre dialogmøter med reindriftsdistriktene i Varanger og tre møter med nasjonalparkstyret for at planene i minst mulig grad skal stride mot regelverk og næringsinteresser.

3. DETALJERT BESKRIVELSE AV COAT-MODULENE

I dette kapitlet gis det en gjennomgang av overvåkningsmodulene i COAT som det her søkes om etablering av ny overvåkningsinfrastruktur for i VNP. I gjennomgangen av disse overvåkningsmodulene gis det først en summarisk angivelse av modulen begrunnelse og deretter en beskrivelse av den omsøkte infrastrukturens, inkludert hva som er nytteaspektene og om det finnes alternative metoder og løsninger. Deretter gis en detaljert beskrivelse av planlagte (dvs. nye) aktiviteter i forbindelse med infrastrukturen i VNP. Til slutt gis det en vurderingen av miljøpåvirkningen til infrastrukturen opp mot mulige alternativer løsninger for overvåkingen.

3.1 Modul Kratt-tundraen

3.1.1 Begrunnelse

Vekst av busker og krattdannelse på tundraen er en av de mest omfattende og raske endringer i polare og alpine strøk forårsaket av klimaendringene. Størst endring i tilfang av busker skjer i landskapselementer der det er gode naturgitte vilkår for vekst av vier, som på elvesletter i dalførene. Her er det oftest et rikt biologisk mangfold, blant annet i fuglesamfunnet. Omfanget av krattdannelse på elveslettene viser imidlertid stor geografisk variasjon. Denne variasjonen i forekomst av vierkratt er relatert til ulik sammensetning av plante-, beitedyr- og fuglesamfunnet (Ravolainen m. fl. 2013, Bråthen m. fl. 2015, Henden m. fl. 2011, Ims & Henden 2012,)), og en endring i forekomst av vierkratt vil derfor kunne forårsake en kaskade av endringer i økosystemet (Wookey m. fl. 2009). Flere av artene knyttet til vierkrattene på Varangerhalvøya er nå plassert på den norske rødlista; bl.a. flere fuglearter.

COAT har siden 2005 – med utgangspunkt i tidligere prosjekter – overvåket endringer i vekst av vier og relaterte endringer i plante-, beitedyr- og fuglesamfunn i Komagdalen og siden 2009 i Sandfjordalen. Dette har blitt gjort på faste overvåkingsfelt (kvadrater) i begge daler; 10 kvadrater i Komagdalen og 5 kvadrater i Sandfjordalen. Disse dalførene har spesielt store og frodige elvesletter og representerer derfor viktige komponenter i Varangerhalvøyas økosystem. Overvåkingen så langt har allerede etablert verdifull kunnskap om dynamikk og endringstrender i dette spesielt klimasensitive og næringsmessige sentrale segmentet av tundraen. Spesielt har fuglesamfunnet har vist en tydelig nedgang i antall arter (Ims m. fl. 2020).

3.1.2 Overvåkingsobjekt knyttet til ny infrastruktur

- *Fuglesamfunn* med bl.a. rødlistede arter som lirype, blåstrupe og lappspurv.

3.1.3 Beskrivelse av ny infrastruktur

Lyttestasjoner for overvåking av fuglesamfunn

Det har tidligere blitt foretatt årlige takseringer av fuglesamfunn etter punkttransektmetoden i Komagdalen (Henden m. fl. 2013). Punkttakseringene skjer ved at en observatør besøker hvert kvadrat 3 ganger i løpet av 3-5 dager i begynnelsen av juli og registrer frekvensen av de forekommende fugleartene på basis av lyd (sangaktivitet). Denne metodikken er sårbar for dårlig vær som gir liten sangaktivitet og dermed dårlige estimater. Dessuten har tidlige vårer de siste årene gjort at takseringene har kommet for sent i forhold til toppen for sangaktiviteten for de aktuelle fugleartene. Derfor ønskes det at de manuelle takseringene erstattes med automatiske akustiske sensorer («lyttestasjoner») fra og med 2022. Disse vil bli satt ut i april samtidig med utsetting av lyttestasjonene i rypemodulen og disse stasjonene inngår også i overvåkingen av vårtetthet for lirype (angivelse av plassering av lytteboksene i krattkvadratene er gitt i figur beskrevet under rypemodulen nedenfor).

Hver av de 10 lyttestasjon er montert på en kort metallstang og plasseres av akustiske grunner på en forhøyning ca. 50 meter fra selve kvadratene. For å få metallstanga ned i bakken er det nødvendig å bore et lite hull i bakken (ca. 2 cm i diameter). Både lyttestasjoner og metallstenger vil bli satt ut i april samtidig med utsetting av lyttestasjonene i rypemodulen (se nedenfor) og tas inn i forbindelse med annet feltarbeid i begynnelsen av juli.

3.1.4 Vurderinger av miljøpåvirkning

Dette vil være synlige installasjoner for personer som passerer tett på disse i den perioden de står ute (sent i april-tidlig juli). De vil imidlertid gi mindre trafikk av COAT-personell enn det de manuelle takseringene (punkttakseringene) som blitt gjennomført siden 2005 i VNP. Nærmere vurdering av miljøpåvirkning kommer under rypemodulen (punkt 3.3.4).

3.2 Modul *Smågnagere*

3.2.1 Begrunnelse

Smågnagere (lemen og mus) er nøkkelarter i tundraøkosystemer. Deres sykliske populasjons-svingninger har bl.a. store direkte virkninger på plantesamfunnene. Forskning har indikert at denne dynamikken/innflytelsen nå er i endring – sannsynligvis knyttet til klimaoppvarmingen i nordområdene. Formålene med smågnagermodulen i COAT er å dokumentere om det skjer ytterligere endringer i smågnagerens populasjonsdynamikk, evaluere hvorvidt klimaoppvarmingen er den viktigste driveren bak endringene og hvilke konsekvenser dette har på økosystemet. Modulen skal i tillegg til å overvåke (1) hele artssamfunnet av smågnagere, 2) smågnagerpredatorer som både er avhengig av smågnagertopper for å opprettholde sine bestander (2) de viktigste vegetasjonstypene for dette samfunnet.

Spesiell fokus retter modulen mot lemen fordi denne arten forventes å ha størst klimasensitivitet, størst effekt på vegetasjonen og størst viktighet for arktiske rovdyr som fjellrev, snøugle og polarjo. På grunn av smågnagernes nøkkelrolle i økosystemet gir data fra denne modulen essensiell input til de andre modulene i COAT. Det er derfor viktig at overvåkningsdesignen inkluderer alle klimagradientene i COAT, dermed også lokaliteter i VNP.

Snøleier er svært viktige habitater for både lemen og andre planteetere (Ims m. fl. 2007), og beiting av lemen om vinteren er samtidig viktig for å opprettholde denne snøleievegetasjonens egenart (Virtanen 2000). Snøleievegetasjon er forventet å være spesielt sensitiv for klimaendringer både ved at snødekkets varighet forkortes og fordi færre og svakere lementopper gir mindre beitepåvirkning. Overvåking av snøleier er derfor påpekt som prioritet av nordisk ministerråd (Nordic Council of

Ministers 2009). Overvåkningen av snøleier ønskes utvidet i COAT ved at det skal brukes små innhegninger i et utvalg av snøleiene.

3.2.2 Overvåkingsobjekt knyttet til ny infrastruktur

-Plantesamfunn i *snøleier*

3.2.3 Beskrivelse av ny infrastruktur

Innhegninger er den mest utbredte metoden for å skille effekter av beiting fra andre faktorer (inkludert klima) som påvirker vegetasjonen. Derfor planlegges det også etablering av innhegninger i snøleivegetasjon. Størrelsen på disse er 1m*1m*0.5m (b*I*h) og de består av en stålramme med netting (se figur 3.2.3 bakerst i dokumentet). Innhegningene skal legges i tilknytning av maksimalt 20 utvalgte snøleier der tilstedeværelse av lemen overvåkes. I hvert av disse snøleiene skal det etableres to innhegninger (en som skal holde smågnagere og mellomstore beitedyr ute og en som skal holde reinsdyr ute). Plasseringen av burene i overvåkingsområdet i VNP er vist i figur 3.2.3. Alle innhegninger vil ha merkelapper som beskriver hvilken funksjon de har.

3.2.4 Vurderinger av miljøpåvirkning

Innhegningene hindrer beitedyrs adgang til planter og vil kunne fremme endringer i plantesamfunnene i forhold til omgivelsene. Innhegningene i snøleiene er imidlertid svært små slik at det totale arealer som påvirkes (maksimalt 40 m²) ikke vil ha nevneverdige økologiske effekter for hverken beitedyr eller vegetasjonen i VNP. Innhegningene vil imidlertid være synlige installasjoner for forbipasserende mennesker. Synligheten vil imidlertid være begrenset for de lokalitetene ligger langt fra de viktigste vandringsrutene i VNP. Snøleiene forekommer også i groper i terrenget som minker synligheten. Innhegningene besøkes en gang per år for å måle plantebiomasse. Hvor lenge innhegninger skal være etablert vil avhengig av plantesamfunnenes utvikling, og vil vurderes hvert 5. år.

3.3 Modul Ryper

3.3.1 Begrunnelse

Fjell- og lirype er de mest populære småviltartene Norge. De to rypeartene utgjør også avgjørende bytte for rødlistede rovfugl som jaktfalk, samt viktig bytte for flere andre predatorer i nordlige økosystemer (f.eks. kongeørn og snøugle). Over de siste tiårene har rypebestander gått tilbake over store geografiske områder (Fuglei et al. 2020), inkludert Varangerhalvøya (Henden m. fl. 2020). Dette har ført til at både lirype og fjellrype i 2015 ble satt på den norske rødlisten over truede arter. Klimaendringer har vært trukket frem som en av hovedårsakene til de siste tiårs endringer (Henden m. fl. 2017), men de underliggende mekanismene og hvordan forvaltningstiltak kan settes inn for å snu denne trenden er ikke tilstrekkelig belyst. I COATs fagplan og i Henden m. fl. (2017) er det gjort en grundig gjennomgang av kunnskapsstatus for de to rypeartene. Spesielt har det blitt fokusert på mulige klimasensitive aspekter ved rypenes biologi; dvs. hvordan klima kan virke direkte inn på rypenes demografi, samt indirekte på de interaksjoner rypene har med andre arter i de næringskjedene. Begge artene synes å være særlig sårbare for endringer predatorsamfunnet og COAT rypemodul vil derfor ha særlig fokus på dette aspektet.

All rasjonell viltforvaltning krever robuste metoder for å estimere de jaktede bestandenes størrelse, samt å etablere kunnskap om hvilke faktorer som virker sterkt begrensende på produksjonen i

bestanden. Hovedfokus i rypemodulen blir derfor først og fremst å fremskaffe robuste estimater på de to rypeartenes bestandsstørrelse i rom og tid, samt gode estimat på tilstedeværelse og frekvensen av potensielle predatorer på forskjellige stadier, dvs. egg, unger og voksenfugl.

3.3.2 Overvåkingsobjekt knyttet til ny infrastruktur

- *Lirype og fjellrype*

- Andre bakkehekkende fugl (tundra - og høyfjellsarter) som en del av overvåkningen av rype.

3.3.3 Beskrivelse av ny infrastruktur

Bortsett fra jaktstatistikk, som er beheftet med en rekke metodiske problemer, finnes det ingen data for bestandsutvikling til fjellrype i Nord-Norge. For «COAT Svalbard» skjer takseringer av fjellrype med punkttransektmetodikk i april-mai som har gitt gode estimater på tetthet av territorielle stegger (Pedersen m. fl. 2012). Denne metodikken ble prøvd ut på Varangerhalvøya for både fjellrype og lirype våren 2015 (Delaye & Strømeng 2016). Dette forsøket viste at denne metoden ikke er egnet på Varangerhalvøya for noen av rypeartene. Dette skyldes at steggene synes å være territorielle i en kortere tidsperiode og senere på våren enn for rypene på Svalbard, og fordi aktivitetstoppen for rypene på Varangerhalvøya sammenfaller med snøsmelting («førefall») som gjør takseringen svært vanskelig å gjennomføre. Videre er tettheten av fjellrype såpass lav at punktakseringen gir for få observasjoner for robust estimering av tetthet. En annen uheldig side ved manuell rypetaksering på våren er at den forutsetter trafikk på fjellet (snøskuterkjøring eller observatører på ski) på et tidspunkt (mai) når reinen kalver. På dette grunnlaget vil COAT i stedet bruke akustiske sensorer («lyttestasjoner») for å overvåke vårtettheter av både lirype og fjellrype i Komagdalen i VNP, samt i overvåkingsområder på Varangerhalvøya utenfor nasjonalparken.

Lyttestasjonene er små instrumenter som i utseende og størrelse ligner et viltkamera (se Figur 3.3.3 bakerst i dokumentet). Det skal brukes et nettverksdesign som skal kunne gi tetthetsestimater (antall stegg per km²) for begge artene. Dette består av 30 lyttestasjoner i et nettverksdesign med ~1km avstand mellom hver boks som dekker ca. 30 km² i Komagdalen (plassering gitt i Figur 3.3.3). Et fjellrevhi er lokalisert innen dette området men den nærmeste lyttestasjonen vil være lokalisert >400 meter unna dette hiet. Designet skal dekke høydegradienten fra og med lirypehabitater i lavereliggende områder nær kratt-tundraen i dalbunnen (ca. 150 m.o.h.) til og med fjellrypehabitater 300-400 m.o.h. Lyttestasjonene programmeres slik at de logger steggenes territorialsang og sangen til andre fuglearter i hele perioden slutten av april til slutten av juni. Metoden er derfor ikke sårbar for år-til-års variasjon i tidspunktet for vårens ankomst. Denne designen vil også kombineres med en design for å overvåke fuglesamfunnet i kratt-tundra-modulen (se 3.1). Lyttestasjonene som står i høytliggende fjellrypehabitater vil også registrere territorialsang (og dermed bestandstetthet) av antatt klimasensitive spurvefuglarter som fjellerke og snøspurv. Lyttestasjonene settes ut i april og vil kunne skje koordinert med den pågående utsetting/røkting av viltkamera og fôringsautomater i fjellrevmodulen. Lyttestasjonene tas inn i forbindelse med annet feltarbeid i begynnelsen av juli (smågnager- og kratt-tundramodulen). Alle lyttestasjoner vil være merket med en tekstlapp som gir informasjon om hvilken funksjon installasjonen har.

3.3.4 Vurderinger av miljøpåvirkning

De 30 lyttestasjonene er ikke-permanente installasjoner som vil stå ute ca. 3 mnd. per år. De er små instrumenter som står så spredt i terrenget at eventuelt forbipasserende ikke vil kunne oppfatte at de er plassert i et nettverk (det vil ikke være mulig å se flere enn én lyttestasjon samtidig). I tillegg står de

ute i et tidsrom på året der det er forholdsvis lite ferdsel i nasjonalparken. Drift av lyttestasjonene vil kun kreve to besøk pr. år, én gang for installasjon og én gang for innhenting. Installasjonen vil gjøres av to personer på en snøskuter med slede i ca. 3 dager i april før innsiget av rein på vår/sommerbeitene. Hullene som bores til metallstengene er små og vil ofte lukkes i løpet av kort tid. Plasseringen i terrenget velges slik synligheten minimeres for forbipasserende, spesielt ved at de ikke plasseres i nærhet til de mest brukte vandringsruter av turister i VNP. Innhenting vil foregå til fots koordinert med annet feltarbeid i begynnelsen av juli.

Vårtakseringene av begge rypeartene ved hjelp av lyttestasjonene vil være til nytte for forvaltningen av rypebestandene, f. eks. i forbindelse med fastsettelse av jaktkvoter og eventuelle andre forvaltningstiltak som kan bli aktuelt hvis disse artene etter hvert plasseres i mer kritiske kategorier på rødlista. Lyttestasjonene gir betydelig mindre ferdsel og tilstedeværelse enn standard rypetakseringsmetodikk; spesielt sammenlignet med den type manuelle punktransekt-takseringer som har vært utført i nasjonalparker på Svalbard (hvor det innebærer 4 ukers arbeid med >100 km skuterkjøring hver vår), særlig fordi ferdsel unngås i kalvingsperioden for rein.

3.4 Modul *Klimaobservasjonssystem*

3.4.1 Begrunnelse

Representative og presise observasjoner av klimavariabeler er en nødvendighet for overvåkningsprogrammer som skal dokumentere klimaendringer. COAT har et mer omfattende formål enn å påvise endringer av nedbør, vind og temperatur i og med at hovedformålet er å overvåke hvordan klimaendringene påvirker økosystemet. Til dette kreves det observasjoner som er representative for det klimaet som planter og dyr opplever. Klimaet påvirker økosystemet på mange måter og et observasjonssystem som skal knyttes til økosystemresponser må derfor dekke et bredt spekter av klimavariabeler i relevante geografiske og topografiske gradienter i økosystemet. Inntil nylig har nettverket av værstasjoner på Varangerhalvøya bestått av stasjoner som ligger på kysten, noe som har vært utilstrekkelige for COATs formål. Etter at COAT i 2019 etablerte 3 værstasjoner i sitt overvåkingsområde i Nesseby kommune, dekkes nå den vestre del av Varangerhalvøyas innland godt. Det er nå et behov for å utvide klimaobservasjonssystemet for å dekke klimagradientene lenger øst på Varangerhalvøya og som overlapper med de biologiske modulobjektene som overvåkes i Komagdalen og Sandfjorddalen. Den viktigste geografiske klimagradienten i dette området er fra midten fra halvøya til Komagvær. Den andre klimagradienten som har vesentlig betydning for utforming av vegetasjonstyper og dyresamfunn er en høydegradient; fra lavlandet med høyreiste kratt og frodige enger til de karrige fjellplatåene uten sammenhengende vegetasjon.

COAT har også behov for målinger av andre klimavariabeler enn de som ligger til grunn for værvarsler. Dette gjelder bl.a. snø som er en essensiell faktor for tilstanden til arktiske økosystemer (Ims m. fl. 2011, Stien m. fl. 2012, Hansen m. fl. 2013). COATs klimaobservasjonssystem har derfor som formål å dekke alle klimavariabeler som kreves for å kople klima til COATs biologiske overvåkningsmoduler. Den geografiske skjevheten i plassering av værstasjoner på Varangerhalvøya er også utfordrende for værvarslingen, så et utvidet nettverk av værstasjoner som også dekker de indre områdene vil også komme værvarslingen til gode.

3.4.2 Beskrivelse av den nye infrastrukturen

Fullt utbygd skal klimaobservasjonsmodulen i COAT bestå av tre komponenter; referanse-, base- og modulstasjoner, hvorav referanse- og basestasjonene er nye installasjoner som gjør automatiske målinger av ulike vær- og miljøvariabler. Med en god geografisk/topografisk fordeling av disse stasjonene vil de meteorologiske målingene kunne knyttes direkte til målingene til nærliggende

økologiske modulobjekter i COAT, samt at de vil danne grunnlag for å modellere klima for lokaliteter hvor de ikke gjøres målinger.

Referansestasjonene blir selve bærebjelken i COAT sitt klimaobservasjonssystem med det mest omfattende måleprogrammet. Dette er stasjoner som skal observere alle elementer som inngår i energibalansen og som derved kan brukes til å knytte sammenheng mellom klima, vannbalanse og biologiske variabler. Referansestasjonen skal gi klimareferansen for området, og må plasseres sentralt i COATs overvåkingsområder. Basestasjonene er noe enklere stasjoner, som observerer de viktigste værvariablene. Disse stasjonene skal gi utfyllende informasjon til referansestasjonene, og er viktig for å beskrive vær- og klimagradienter i området. De vil derfor bli satt opp i ulike høydenivåer og tilhørende vegetasjonssoner.

De tilbakemeldinger COAT har fått fra nasjonalparkstyret hva angår værstasjoner i VNP, har signalisert at det er større muligheter for å gi tillatelse til lokasjoner som er nær allerede etablert infrastruktur i parken – slik som hytter og broer. Selv om dette gir færre frihetsgrader for en optimal dekning av de klimagradientene som er beskrevet ovenfor, er forslaget til lokasjoner som er beskrevet nedenfor et kompromiss som er akseptabelt fra et klimatologisk/meteorologisk synspunkt.

Storskalamønstre av klimavariasjon langs gradienten fra indre halvøya til ytre deler av Komagdalen dekkes med tre til fire stasjoner (innerst på midten av halvøya (R01), langs dalføret i vierbelte (B01 og B02), og en ytre værstasjon (R02) utenfor nasjonalparken (Figur 3.4.2). Dette anser vi som minimumsoppsett av værstasjoner som trengs for å kunne overvåke hvordan klimaendringene påvirker økosystemet. Klimaet varierer betydelig på relativt liten skala (bl.a. langs geografiske/topografiske gradienter) og lokalklimaet er svært kontrastfylt og komplekst på Varangerhalvøya. COATs observasjonssystem for klima er designet (i form av lokaliseringer av værstasjoner) for å kople disse kontrastene til målinger av økosystemet.

På referansestasjonene er følerne for de ulike værelementene montert på en 10 meter høy gittermast. Høyden på mastene følger en meteorologisk standard som vil sikre at bl.a. vindmålinger ikke er påvirket av småskala turbulens som skyldes den lokale topografien på lokalitetene. Lokale vindforhold påvirker sterkt hvor representative vindmålingene er for større områder. Værstasjoner skal etter internasjonale retningslinjer plasseres så fritt eksponert som mulig. Dette gjøres for å sikre at observasjonene er representative for et større område samt at de ikke i for stor grad påvirkes av lokale forhold som kanalisering av vind, fallvinder og kaldluftdrenasje fra høyereliggende terreng, skyggeeffekter osv. Vindsensorene monteres i toppen av masta, mens følerne for temperatur, fuktighet og stråling monteres på tverrgående stag i 2 meters høyde. Selve følerne er montert inne i små kabinetter for å beskytte de mot solstråling. Snødybdemåler er også montert på et tverrstag i en høyde som er egnet i forhold til snøforholdene på stedet. Fotoet i Figur 3.4.2 viser hvordan en COAT værstasjon av denne typen fremstår, bardunert for å hindre vibrasjoner og skader. For å hindre skader forårsaket av reinsdyr som kan finne på å klø seg mot masta og/eller bardunene må disse dimensjoneres kraftigere for å tåle denne påkjenningen. Stasjonen må også kunne motstå den sterke vinden som forventes i området.

På basestasjonene vil mastehøyden i utgangspunktet være 5 meter.

I motsetning til COATs værstasjoner utenfor nasjonalparken i Nesseby kommune vil det ikke monteres nedbørmålere på stasjonene i nasjonalparken. Uten nedbørmålere vil stasjonene bli mindre synlige, og stasjonene vil kreve mindre vedlikehold.

Stasjonene er avhengige av strøm til observasjonene, og til satellittkommunikasjon for dataoverføring og fortløpende kvalitetssikring/overvåking av stasjonene. Energikilden vil være solenergi der solcellepanelene er montert på masta, mens batteripakken og styringsenheten er montert i loggerskapet.

Ved installering av stasjonene er det nødvendig med mindre naturinngrep for å fundamenterer og montere stasjonene. Minst inngrep er påkrevd dersom stasjonen kan forankres på fast fjell eller en større steinblokk (ca. 800-1000 kg). Dersom det ikke er fast fjell eller større blokker i området må det benyttes preprodusert fundament i betong som krever graving av grop til fundamentet. Det er derfor gjort befaringer på alternative lokaliteter for finne slike egnede forankringspunkter som ikke krever slike inngrep samtidig som man ivaretar meteorologisk representativitet og relevans i forhold til de økologiske observasjonene.

Selve utstyret må fraktes inn med helikopter eller med snøscooter. Det er planlagt at stasjonene skal settes opp sommeren 2021.

Stasjonene har behov for jevnlig tilsyn og vedlikehold. Utover normalt tilsyn gjennomføres normalt en grundig inspeksjon og ettersyn av stasjonene årlig. Tilsyn av stasjonene vil utføres av COATs regionalansvarlig (arbeidsplass i Vadsø), samtidig med andre oppgaver i området. Årlig inspeksjon og større vedlikehold vil utføres av personell fra Meteorologisk institutt. Dette vil så langt det er mulig legges til et besøk i vintersesongen når transport kan skje med snøscooter. Ved utskifting av større komponenter vil det være behov for å bruke motorisert transport (snøscooter/helikopter).

1) Referansestasjon

I Varangerhalvøya Nasjonalpark er det planlagt én referansestasjon. Stasjonen vil observere følgende:

- Lufttemperatur i 2 meters høyde.
- Luftfuktighet
- Lufttrykk
- Vindstyrke og vindretning i 10 meters (eller 5 meters) høyde
- Stråling
- Snødybde
- Jordtemperatur

Det er viktig at referansestasjonen har en plassering som er sentral i forhold til de økologiske målingene som gjøres i intensivkvadratene i Komagdalen. Den mest optimale plasseringen av en referansestasjonen innenfor nasjonalparken som oppfyller kravene til meteorologisk representativ, nærhet til eksisterende infrastruktur, god fundamentering uten store naturinngrep, og samtidig ha stor relevans for de økologiske målingene er ved **Ragnarok (R01)** (se Figur 3.4.4 B).

Denne sentralt plassert lokaliteten på Varangerhalvøya representerer de høyest liggende områdene i Komagdalen/Sandfjorddalen hvor COAT gjør målinger av økologiske modulobjekter. Denne referansestasjonen vil gi representative observasjoner for dette området, og derved gi et betydelig bidrag til kunnskapen om vær og klima i de indre og høyereliggende delene av Varangerhalvøyas østre del. Området er kjent for å ha permafrost og målingene vil ha betydning for å følge utviklingen av denne i et varmere klima. Stasjonen vil observere vind, temperatur, luftfuktighet, (trykk) og jordtemperatur. Lokaliteten anses som vindutsatt. Derfor planlegges det ikke å utføre nedbørobservasjoner på denne stasjonen.

Stasjonen foreslås fundamentert på en stor steinblokk (70°22'01"N, 29°45'58"Ø) noen få titalls meter fra Ragnarok-hytta, som vil gi god forankring for en 10 meter høy mast (figur 3.8.5). Denne stasjonen vil i tillegg til å dekke COAT sin behov ha stor nasjonal verdi for værvarslingsformål.

I tillegg til R01 som representerer øverste punkt i klimagradianten i Komagdalen planlegges en referansestasjon utenfor nasjonalparken. Denne er planlagt på **Finneset (R02)** som vil være et representativt punkt for de lavereliggende, kystnære delene av klimagradianten (se Figur 3.4.2E).

2) Basestasjoner

Innenfor VNP er det planlagt inntil 2 basestasjoner. De foreslåtte lokalitetene er avmerket i kartet i figur 3.4.2 C og D. Disse stasjonene vil fylle ut gradientene i COAT intensivområde i Komagdalen/Sandfjorddalen, og vil sammen med de foreslåtte referansestasjonene gi et klimaobservasjonssystem som dekker de viktigste klimagradientene på Varangerhalvøya.

Basestasjon 1 (B01) er foreslått plassert på høyden sørøst ved hengebrua ved Første Porten (70°17'35"N, 30°11'24"Ø) (se Figur 3.4.2 D). Her planlegges i utgangspunkt en 5 meters mast dersom steinblokkene på lokaliteten gir god nok fundamentering. Stasjonen vil være utstyrt med samme sensorer som referansestasjonen på Ragnarok. Stasjonen vil være representativ for vierbeltet i nedre del Komagdalen mellom Første og Andre Porten. Dersom grunnforholdene tilsier det vil mastehøyden kunne reduseres til 3 meter for å sikre god forankring, men da vil det ikke være mulig å få representative vindmålinger.

En andre, men noe enklere basestasjon er vurdert oppsatt ved feltstasjonen ved **Hubehytta (B02)** (se Figur 3.4.2C). Dette vil være en inntil 3 m høy mast som skal observere:

- Temperatur
- Relativ luftfuktighet
- Jordtemperatur
- Jordfuktighet
- Stråling
- Snødybde

Her vil det ikke monteres vindsensorer ettersom terrenget ved Hubehytta vil påvirke vindmålinger på en måte som gjør at de vil ha liten verdi.

Stasjonen monteres med en tripod som ikke vil kreve fysisk forankring utover bardunering. Stasjonen vil ha en utforming som gjør at den enkelt kan flyttes til andre lokaliteter dersom det er behov for det.

Stasjonen vil være representativ for øvre deler av Komagdalen og et stykke over mot Sandfjorddalen, og den er sentralt plassert innenfor området med økologiske målinger.

Installering av stasjonene i nasjonalparken er planlagt sommeren/høsten 2021.

3.4.3 Vurderinger av miljøavtrykk

Meteorologisk institutt har omfattende erfaring med etablering og drift av værstasjoner av den type som planlegges i regi av COAT. Installering av værstasjoner har liten påvist miljøeffekt. Naturinngrepene er svært små, og begrenset til noen få kvadratmeter rundt selve monteringspunktet. Når stasjonene monteres vil det være nødvendig med motorisert ferdsel med helikopter for å frakte inn personell, utstyr og for å løfte værstasjonen på plass på fundamentet. Det vil i en begrenset periode kunne være forstyrrende for dyreliv og på rekreasjonsaktivitet i området. Tidspunkt for installering vil velges slik at denne forstyrrelseseffekten minimeres. Værstasjonene som skal monteres i nasjonalparken medfører ingen forurensningsfare, og anses å ha liten eller ingen varig effekt på økosystemet.

For mennesker vil værstasjonene være et visuelt forstyrrende element i landskapet. En mast på 10 meter med påmontert utstyr vil være synlig for de som ferdes i området. Reduseres masthøyden til 5 meter, slik det kan være mulig på egnede lokaliteter uten turbulens, vil synligheten minkes. Så langt det er mulig vil stasjonene plasseres slik i terrenget at den visuelle forstyrrelsen vil bli minst mulig fra de mest brukte ferdselsveiene i området. Men ettersom de nå er flyttet inn mot eksisterende infrastrukturinngrep vil ikke det være til å unngå.

En mastehøyde på 10 meter er en standard for observasjon av vind. Med tanke på værvarsling vil vindobservasjonene fra COAT være av størst verdi. Representativiteten til vindmålingene er det derfor av stor betydning å beholde for å oppnå den ønskede effekten av å gi mer presis informasjon for å sikre trygg ferdsel i området.

3.4.5 Totalvurderinger av modulens miljøavtrykk

Værstasjonene er blant de mest synlige installasjonen i COATs infrastruktur. Det vil ikke være til å unngå at personer som passerer disse innen synsrekkevidde vil registrere at de er tilstede. I og med at synsintrykket av stasjonene vil gi det største miljøavtrykket, har COAT lagt seg på en «minsteløsning» i antall stasjoner som er nødvendig for å dekke de viktigste klimagradiene i Komagdalen. I forslaget til lokaliseringen av stasjonene har det også blitt lagt vekt på å balansere dette sentrale overvåkningsbehovet mot ønsket om å minimere av synligheten av stasjonene innen VNP. Det er stasjonen er foreslått lokalisert tett opp i eksisterende hytter og bro betyr at denne nye infrastrukturen ikke etableres i uberørte deler av terrenget. Klimaobservasjonssystemet vil som helhet også medføre ferdsel i VNP av COAT-personell som skal drifte stasjonen. Så langt det er mulig vil driften av systemet kombineres med aktiviteter innen de andre COAT-modulene.

Det er viktig å poengtere at uten et godt klimaobservasjonssystem vil COAT ikke være et fullverdig klimaøkologisk observasjonssystem. Presise målinger av meteorologiske tilstandsvariable med høy oppløsning i rom og tid er helt avgjørende for å knytte tilstanden i økosystemet til klimaendringene. Det planlagte nettverket av værstasjoner (inkludert de som vil plasseres i COAT intensivområder utenfor nasjonalparken) vil gi grunnlag for lage detaljerte klimakart for VNP og Varangerhalvøya for øvrig. For å utvikle klimaobservasjonssystemet på Varangerhalvøya, bl.a. for å få bedre målinger av snø og is, vil det også bli behov for noe eksperimentell aktivitet (høyere frekvens av manuelle målinger, utprøving av nye instrumenter, osv). Slike eksperimenter vil skje utenfor nasjonalparken.

4. FELTSTASJON

4.1 Formål og begrunnelse

Økosystembasert overvåkning forutsetter feltarbeid i forskjellige sesonger i løpet av året. Personell som utfører dette feltarbeidet over flere dager i strekk må ha en innendørs base som dekker personlige og arbeidsmessige behov. Slike baser kalles *feltstasjoner*. COAT har behov for feltstasjoner som kan fungere som baser for den feltbaserte overvåkning innen COATs 2 eksisterende overvåkningsområder på Varangerhalvøya; Komagdalen/Sandfjorddalen i VNP og nedbørfeltene til (2) Bergebyelva/Jakobselva. Innbyrdes avstand mellom intensivområdene (>30 km) er for stor til at de kan ha felles baser/feltstasjoner.

Overvåkningssystemet i Komagdalen/Sandfjorddalen ligger opptil 25 km innenfor nasjonalparkgrensa. Denne avstanden er for lang til at en feltstasjon plassert utenfor nasjonalparkgrensa vil være hensiktsmessig; dvs. en slik plassering vil kreve uhensiktsmessig mye tid, krefter og trafikk til transport av personell og utstyr. For å være funksjonell bør feltstasjonen være sentralt og nært plassert i forhold til alle målepunktene. For øvrig skal feltstasjonene i COAT ha følgende primære funksjoner:

- *Overnatting og opphold* for COAT-personell (opptil 6 personer i 2-3 ukers feltperioder).
- *Arbeidsplass* for datalogging og klargjøring av instrumenter.
- *Lagerplass* for HMS-utstyr, instrumenter, proviant og drivstoff.

Hubehytta har fungert som en base for COATs pågående aktiviteter VNP. Den er sentralt plassert i forhold til lokaliseringen av målepunktene i Komagdalen/Sandfjorddalen. I den tilstand Hubehytta er nå, er den uegnet som feltstasjon for COAT. Den er for liten og ikke minst uhensiktsmessig innredet;

særlig med mangel på nok romareal for oppholds-, sove-, arbeids- og spiseplass. Nå dekker Hubehytta ikke grunnleggende HMS-krav. Lagerplassen er også for liten for COATs behov. Hubehytta eies av Varanger Kraft som har den som en beredskapshytte. Dette gjør at COAT så langt har brukt hytta på lånebasis, noe som i noen tilfeller har skapt usikkerhet om når COAT har tilgang til hytta.

Etter at COAT fikk avslag på søknad om å bygge en ny feltstasjon i tilknytning til Hubehytta har vi blitt enige med Varanger Kraft om en langsiktig kontrakt om leie av hytta; dette mot at COAT finansierer en nødvendig, omfattende restaurering/ombygning og en begrenset utviding av hytta. Restaureringen gjelder et betydelig forfall som inkludere fornying av tak (som lekker), bordkledning (som har råtnet), murpipe og fundament (som begge har forvitret). Ombygningen gjelder isolering av vegger, tak og gulv, og re-arrangering av romfordeling. Den sistnevnte gjelder i størst grad omgjøring av et stor uisolert lagerrom til et isolert soverom. Det vil søkes om en utvidelse av hytta med 2 meter i hyttas lengderetning mot nord som vil gi et oppholdsrom som er separat fra soverommet, og bygging av et uthus som erstatning for ombygning av hyttas nåværende lagerrom til boareal. I og med at Varanger Kraft fortsatt vil være eier av hytta vil det sendes en særskilt søknad om utvidelsen av hytta og bygging av uthus.

4.2 Vurdering av miljøkonsekvenser

De omsøkte utvidelsene av Hubehytta – inkludert bygging av et uthus - skal ikke medføre noe øket aktivitet av personell fra COAT eller Varanger Kraft i nasjonalparken. Bedre lagringsplass gjør faktisk at det faktisk kan bli mindre trafikk av COAT-personell i forbindelse med transport av utstyr inn og ut av VNP. Det blir heller ikke behov for å sette opp telt for utstyr og personell i nærheten slik det har vært nødvendig i noen tilfeller når Hubehyttas kapasitet har sprengt. I ombyggefase vil det naturligvis bli mer materialtransport med helikopter og aktivitet av personell på stedet enn i driftsfase. Denne etableringsfasen er imidlertid kort (2-3 uker).

5. HELHETSVURDERING AV NY OVERVÅKNINGSINFRASTRUKTUR I VNP

5.1 Begrunnelse og formål

5.1.1. Klimaendringene

På grunn av de menneskeskapte klimaendringene forventes det at nordområdene i løpet av det inneværende århundre vil bli utsatt for de største og raskeste miljøendringene på flere hundre tusen år (ABA 2013). Store deler av Arktis vil sannsynligvis ha et klima som tilsvarende det som nå finnes på tempererte breddgrader. På det norske fastlandet er Varangerhalvøya og Finnmarksvidda de områdene som vil bli mest utsatt for klimaoppvarming. Prognoser fra norsk klimaservice-senter (<https://klimaservicesenter.no/>) forteller at årsgjennomsnittlig temperatur på Varangerhalvøya kan forventes å bli på 5-7 grader høyere i løpet 60-80 år. Dette betyr at vintrene for det meste vil være snøfrie i lavereliggende strøk på halvøya, vekstsesongen for planter vil være opptil 3 måneder lengre, og mengden nedbør kan øke med opptil 20%. Dermed kan klimaet på Varangerhalvøya om 80 år ligne dagens klima på Sør-Vestlandet.

5.1.2 Økosystemeffektene

Klimaendringer i det omfanget som forventes på Varangerhalvøya, vil ha både dramatiske og uoversiktlige effekter på økosystemet. Det mest sannsynlige er at økosystemet på Varangerhalvøya i de kommende desenniene vil preges av betydelig grad av ulikevekt og klimastress med ukjente konsekvenser. En ny type natur med ukjent innhold vil være i fremvekst, mens det arktisk pregede landskapet, faunaen og floraen – de vesentligste grunnene for opprettelsen VNP – vil raskt være på

vikende front. Selv om klimaendringene på Varangerhalvøya hittil har vært relativt moderate (ca. 1 grad fra klimamålingenes start i Vardø; Hanssen-Bauer & Tveito 2014) har COATs overvåking allerede dokumentert omfattende klimarelaterte økosystemendringer (se <https://www.coat.no/>).

5.1.3 Hvorfor bør COAT-infrastruktur etableres i VNP?

Fordi naturen på Varangerhalvøya forventes å bli sterkere rammet av klimaendringene enn det øvrige norske fastlandet, har COAT valgt nettopp denne regionen som ett av sine to fokusområder. Varangerhalvøya forventes å bli *særlig eksponert* for klimaendringene, samtidig som halvøya har en arktisk natur som vil være *særlig følsom* for påvirkningen fra et varmere klima (Ims m. fl. 2014). Den mest arktisk pregede naturen på Varangerhalvøya - med fauna og flora som bare finnes i arktisk (Karlsen 2014, Strann & Ims 2014) - er lokalisert i VNP. Dette skyldes at nasjonalparken huser viktige habitater som overlapper med de kaldeste delene av klimagradiene på Varangerhalvøya (Hanssen-Bauer & Tveito 2014). Etter hvert som klimaet varmes opp kan det forventes at slike «cold spots» i VNP vil huse de siste klimarefugiene for arktiske arter på det norske fastlandet. Dette er den viktigste grunnen til at COAT ønsker å inkludere VNP i sitt overvåkningsprogram. Uten den planlagte overvåkningsaktiviteten i VNP vil COAT tape mye av sin verdi, både kunnskaps- og forvaltningsmessig.

5.1.4. COATs økosystem-, klima- og forvaltningsperspektiv

COAT er både økosystembasert og klimarelatert. Dette innebærer at de mest sentrale artene og prosessene i økosystemet, inkludert deres relasjoner til klimasystemet, skal overvåkes presist og integrert med høy oppløsning i rom og tid. Solid dokumentasjon av årsak-virkningsforhold er nødvendig for å vise myndigheter og allmenhet hvilke konsekvenser klimaendringene, og ultimat - vårt forbruk av fossil energi har. Sikker kunnskap om årsakssammenhenger er også viktig for å identifisere mulige forvaltningstiltak. COAT har lagt stor vekt på forvaltningsperspektivet ved å fokusere på biologisk mangfold (f. eks. truede arter) og økosystemtjenester (f. eks. høstbare arter) som anses som viktige lokalt, nasjonalt og internasjonalt. COATs fremste egenskap er at programmet er *helhetlig* med en gjennomtenkt *integrasjon* av klimamålinger, økosystemovervåking og forvaltningsrelevante perspektiver.

5.2 Miljøkonsekvenser

5.2.1. Den nye infrastruktur

COAT har to overvåkingsområdet på Varangerhalvøya og Komagdalen/Sandfjorddalen i VNP er en av dem. På disse lokalitetene skal det gjøres målinger av viktige økologiske og klimatiske tilstandsvariable. Denne overvåkningsaktiviteten vil kreve en base for personell og utstyr i form av en relativt liten feltstasjon. En ombygget og utvidet Hubehytte - og en langsiktig avtale med Varanger Kraft om bruken av den - vil i stor grad gjøre at denne hytta kan tilfredsstille dette behovet.

Noe av den nye instrumentene (spesielt lytteboksene) representere ny automatisk sensorteknologi innen økologisk overvåking som erstatter det som tidligere var manuelt feltarbeid. Disse automatiske sensorene medfører derfor mindre ferdsel av personell enn tidligere. Den eksisterende overvåkningsinfrastrukturen i VNP som nasjonalparkstyret allerede har godkjent – slik som kameratuneller for småpattedyr – vil fra og med 2021 erstatte klappfellefangsten av smågnagere som medfører større naturinngrep og personellferdsel i parken. De nye lytteboksene for fugl vil også medføre atskillig mindre ferdsel av COAT-personell.

Annen infrastruktur (f. eks. innhegningene i snøleiene) vil viktige for å etablere årsakssammenhenger bak endringer i arters mengde og utbredelse slik at eventuelle forvaltningstiltak kan vurderes.

Den omsøkte COAT-infrastrukturen (kap. 3), forventes ikke å ha nevneverdige effekter på økosystem (dvs. innvirkning på bestander av dyr eller planter) eller registrerte kulturminner. Installasjonene okkuperer små og spredte punkter i terrenget som ikke skal berøre/forstyrre habitater for sårbare arter eller kjente kulturminner. Ingen av de omsøkte COAT-installasjonene er å betrakte som permanente. De vil kunne raskt fjernes når de ikke lengre fyller sin funksjon, og dette uten at de etterlater seg nevneverdige varige merker i terrenget. UiT-Norges Arktiske Universitet vil være ansvarlig for all infrastruktur, og derfor også for at infrastruktur som fases ut av COAT vil bli fjernet.

Menneskers synsinntrykket vil utgjøre den største miljøkonsekvensen av den nye COAT-infrastrukturen i VNP. De største måleinstrumenter (værstasjoner) vil være godt synlige for mennesker som passerer forholdsvis nært. Men i denne søknaden er det nå lagt vekt på å plassere disse nær eksisterende infrastruktur (hytter og broer) slik at de minst mulig grad oppfattes som forstyrrelser av uberørt natur. Det er også lagt vekt på å holde antallet av infrastrukturenheter på en minimum. Installasjonene som er mest tallrike (f. eks. lyttestasjoner og innhegninger i snøleiene), er små og lite synlige.

Totaliteten av de omsøkte infrastrukturen er kraftig redusert i forhold til den forrige søknaden, og innbefatter nå kun elementer nasjonalparkstyret og miljødirektoratet har indikert kan være akseptable inngrep. Spesielt vil vi nevne at: _

- de omsøkte værstasjoner har fått endret lokalisering til allerede etablerte inngrep/infrastrukturer i VNP. Stasjonene som er foreslått ved hengebrua i Første Porten og Hubehytta har fått redusert mastehøyde. Nedbørmålere er også kuttet ut ved alle stasjoner som både reduserer synlighet og behov for vedlikehold.
- alle større innhegninger er kuttet ut og antallet mindre innhegninger er drastisk redusert. Innhegninger opprinnelig planlagt plassert nær etablerte vandringsruter i parken er også kuttet ut.
- alle viltkameraer for registrering av beitedyraktivitet og reirpredasjon på bakkehekkende fugl er kuttet ut.
- all eksperimentell virksomhet og rent forskningsmessige aktiviteter er lagt utenfor VNPs grenser.
- COAT vil vi fortsette å bruke Hubehytta i stedet for å etablere en egen feltstasjon, men dette forutsetter at Hubehytta blir renoveret og utvidet.

5.2.2. Aktivitet av personell knyttet til ny infrastruktur

Den her omsøkte overvåkningsinfrastrukturen i VNP vil ikke representere noen øket aktivitet av COAT-personell i forhold til den eksisterende aktiviteten. Den nyutviklet teknologien, som noe av den nye infrastrukturen representerer, vil faktisk resultere i mindre aktivitet av personell enn før. Antall personer med base i Hubestasjonen vil ikke overstige 6 personer i noen perioder, noe som tilsvarende aktivitetstopper i COAT tidligere. Videre vil feltstasjonen ikke være bemannet i mer enn totalt ca. 1,5 mnd. pr. år slik som før og stort sett i de samme periodene som før. Den eneste endringen vil være utsetting av nye lyttestasjoner og ettersyn av værstasjoner i april, men dette kan for det meste kombineres med transporten av utstyr til Hubehytta, røkting av føringstasjoner sammen med SNO og viltkamera i fjellrevmodulen som normalt skjer i april. Ved at personell i felt utfører flere oppgaver på samme tid og sted oppnås betydelig besparelser i logistikk og mannskap - og dermed også redusert fotavtrykk på miljøet.

Den nye infrastrukturen vil ikke medføre aktivitet av COAT-personell i sesonger som er spesielt sensitive for reindrifta; særlig tidsperioden før og etter kalving (slutten av april til slutten av juni). I etableringen av værstasjoner og ombygningen/utvidelsen av Hubehytta vil det være noen topper for transport- og anleggsaktivitet i VNP. Disse aktivitetstoppene vil legges til tidspunkter som i minst grad berører reindrift (sensommer eller høst). Det er også verdt å merke seg at personell som arbeider i COAT er biologer med mye kunnskap om dyreliv og vegetasjon på Varangerhalvøya. Det er en stor bevissthet hos disse feltarbeiderne at COAT skal medføre minst mulig forstyrrelser.

5.3 Gevinster for forvaltning, samfunn og allmennhet

COAT er til for å øke kunnskapen og bevisstheten om klimaendringenes effekter på sårbare arktiske økosystemer i en tidsepoke hvor disse økosystemene vil utsettes for store tilstandsendringer med fare for massivt tap av naturverdier i form av biologisk mangfold, intakt natur og økosystemtjenester. Ved å gjøre økosystembasert overvåkning i Norges to mest eksponerte regioner for klimaendringene (Svalbard og Varangerhalvøya), og med deltagelse av noen av landets fremste fagfolk, har COAT ambisjoner om ha *en fyrtårnrolle* i å belyse klimaendringenes konsekvenser. COAT er i god overenstemmelse med Stortingsmeldingen «Natur for livet» (Medl. St. 14 (2015-2016)). Denne meldingen påpeker behovet for å ha en *treffsikker naturforvaltning* som er *kunnskapsbasert* og *klimatilpasset* på bakgrunn av god *økosystemovervåkning*. Videre sier denne meldingen «*at regjeringen vil påse at verdiene i verneområder skal opprettholdes gjennom god forvaltning og skjøtsel*». Et nasjonalt «Fagsystem for vurdering av økologisk tilstand» er nå under utarbeidelse i regi av Miljødirektoratet (Nybø m. fl. 2017), der COAT vil danne hovedgrunnlaget for tilstandsvurderinger av arktiske og sub-arktiske økosystemer. Gjennom COAT vil VNP kunne bli den nasjonalparken i Norge som har det beste kunnskapsgrunnlaget for en klimatilpasset forvaltning av naturverdiene.

Ifølge COATs fagplan (Ims m. fl. 2013) skal overvåkningsprogrammet, ha en løpende dialog med forvaltningsmyndigheter, rettighetshavere og den interesserte allmenhet. Slik dialog vil dreie seg om det som faktisk skjer i naturen på Varangerhalvøya, hva som er prognoser for framtida, og hva pågående og fremtidige klimaendringene betyr for bruk og forvaltningen av naturverdiene. Forskere i COAT har allerede god erfaring med slik dialoger, særlig gjennom flere av sine overvåkingsmoduler. Reindrifta (distriktene 6 og 7) har gjennom dialogmøter med COAT gitt viktige innspill til hvor de mener det er mest hensiktsmessig å lokalisere værstasjoner og feltstasjoner. Reindrifta er trolig den næringa som vil være mest eksponert og følsom for klimaendringer i Varangerregionen. I denne sammenhengen vil COAT være en viktig kunnskapspartner vedrørende utviklingen av snøforhold på vinterbeitene, beitegrunnlag (kvantitet og kvalitet av beiteplanter), konkurranseforhold til andre plante-eterer og samspillet med rovdyr. COATs virksomhet i VNP vil kunne gi nasjonalparkstyret viktig kunnskap om tilstand, framtidsutsikter og forvaltningsråd om biologisk mangfold og økosystemer som er direkte knyttet til formålet med vernet av VNP. Bl.a. vil den nye infrastrukturen knyttet til rypemodulen (lytteboksene) gi grunnlag for vurdere om jakt på de to rypeartene er bærekraftig i et økosystemperspektiv – i den forstand at disse artene også har en viktig funksjon som byttedyr for rødlistede rovdyrarter som jaktfalk, fjellrev og snøugle.

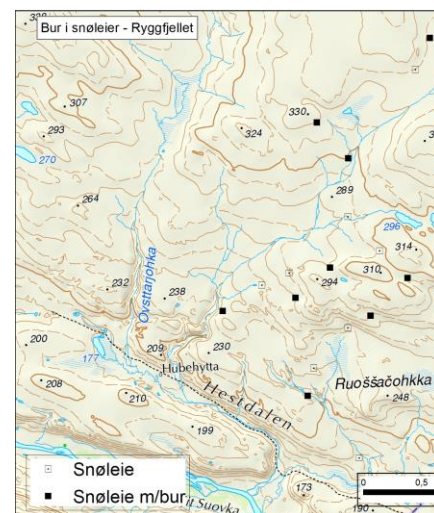
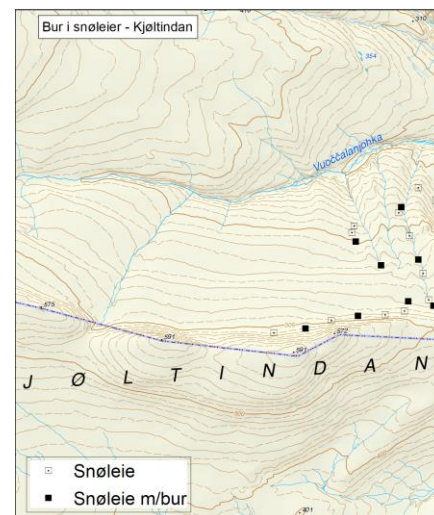
COAT skal ha en stor og god formidlingsaktivitet. Bortsett fra geografiske data på spesielt sårbare og sjeldne arter som er unntatt offentligheten, skal COAT-data være «open access». Dette betyr at mesteparten av overvåkingsdataene skal deles med alle som har interesser og behov for informasjonen om økosystem og klima. Data fra klimaobservasjonssystemets referansestasjoner vil høstes i sann tid for å gi grunnlag for værvarsler og rapportering av vind, temperatur og nedbør gjennom bl.a. *yr.no*. Popularisert formidling rettet mot allmennheten vil bruke ulike plattformer avhengig format; fra ganske omfattende, tverrfaglige synteser (f. eks. Jensvoll 2014) eller til kortere nyhetsinnslag på nettetsider. COAT legger vekt på å finne formidlingskanaler som gjør at kunnskapen

fra overvåkningsprogrammet i størst mulig grad når de lokalsamfunn og næringer som vil bli berørt av et nytt klima i nordområdene. COAT har allerede tatt et særlig ansvar for formidling til unge mennesker gjennom det pågående Tundra Schoolnet (Ims m. fl. 2014).

5.4 Konklusjon

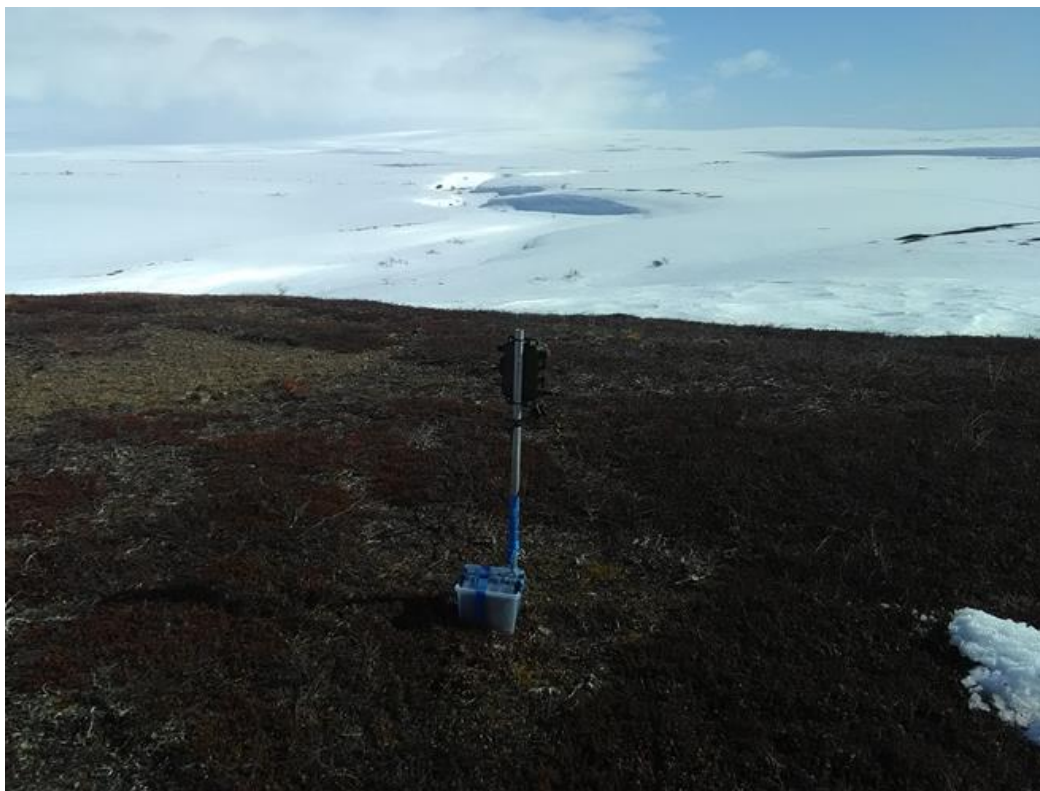
Overvåkning som har til hensikt å gi samfunnet robust kunnskap om trusselen mot naturverdiene i verneområder vil nødvendigvis medføre et visst omfang av overvåkningsinfrastruktur og personell. Det er imidlertid viktig at denne infrastrukturen og aktiviteten i minst mulig grad kommer i konflikt med formålet for vern. Planleggingen av COAT har i stor grad tatt hensyn til dette aspektet. Den infrastrukturen som det er søkt om her er redusert vesentlig i forhold til den første søknaden, og det lagt vekt på de signaler vi har fått fra nasjonalparkstyret i dialogmøter og befaringer. Det er valgt løsninger som i størst mulig grad balanserer COATs målsetninger mot restriksjonene som er nedfelt i nasjonalparkens verneforskrifter. Ut fra den naturfaglig kompetanse som COAT besitter, kan det med stor sikkerhet hevdes at den nye infrastrukturen ikke vil ha negative økologiske konsekvenser i VNP. Tvert imot vil COAT i stor grad kunne dekke nasjonalparkens behov overvåkning av trusler mot naturverdier som trues av klimaendringer og i de lange løp bidra til at disse kan bevares gjennom kunnskapsbasert forvaltning.

Figur 3.1.3. Til venstre, foto fra COATs overvåkingsområde i Nesseby med den type innhegning som brukes snøleieovervåking. Til høyre, topografisk kart over området med to høydegradientene mot Kjøltindan og Ryggfjellet hvor innhegningene er planlagt plassert. Fylte symboler viser fordekkede snøleier, og åpne symboler viser snøleier som vil overvåkes uten bruk av innhegninger, og som vil bli fjernet om disse har uegnede egenskaper (dette bestemmes i felt).

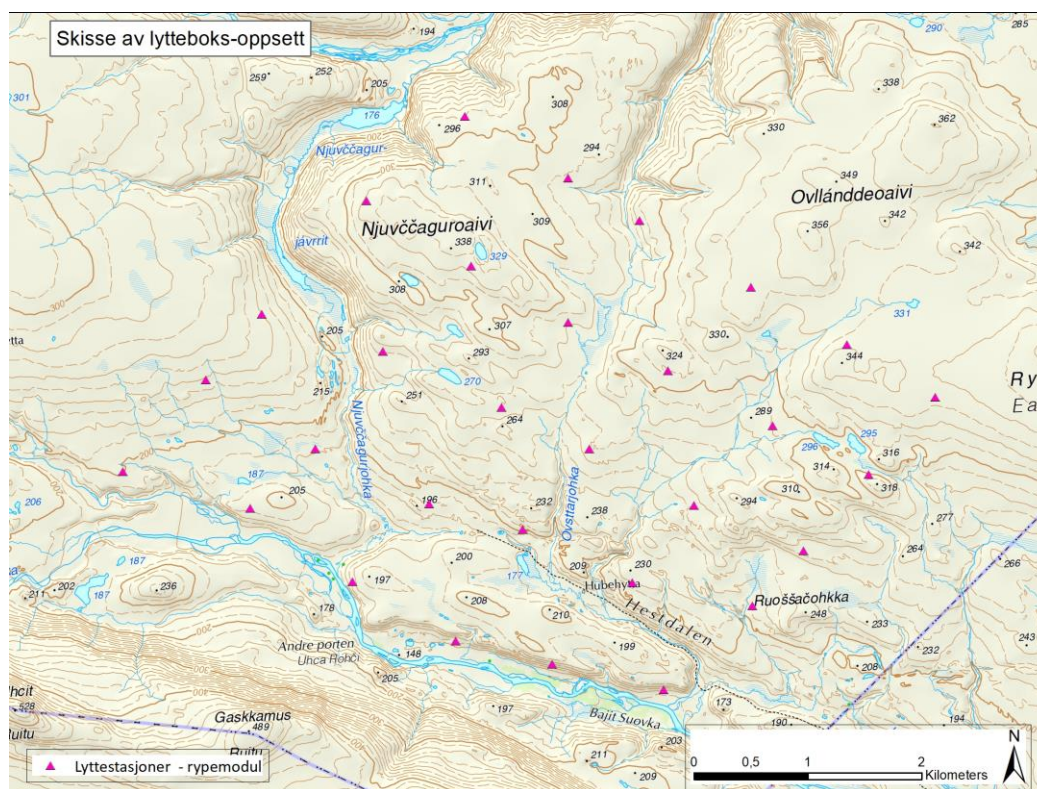

Figur 3.3.3 A) Bilde som en lyttestasjon (fra COATs overvåkingsområde i Nesseby), **B)** Kartutsnitt viser det planlagte nettverket med 30 lyttestasjoner (blå triangler) i Komagdalen.

A)

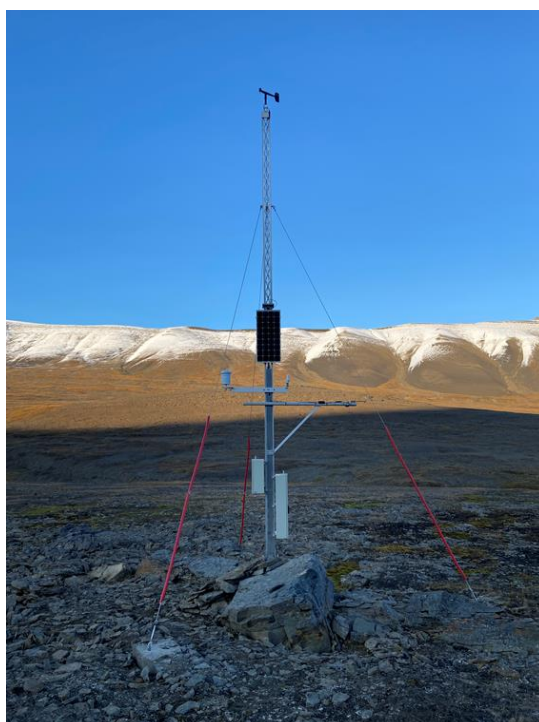
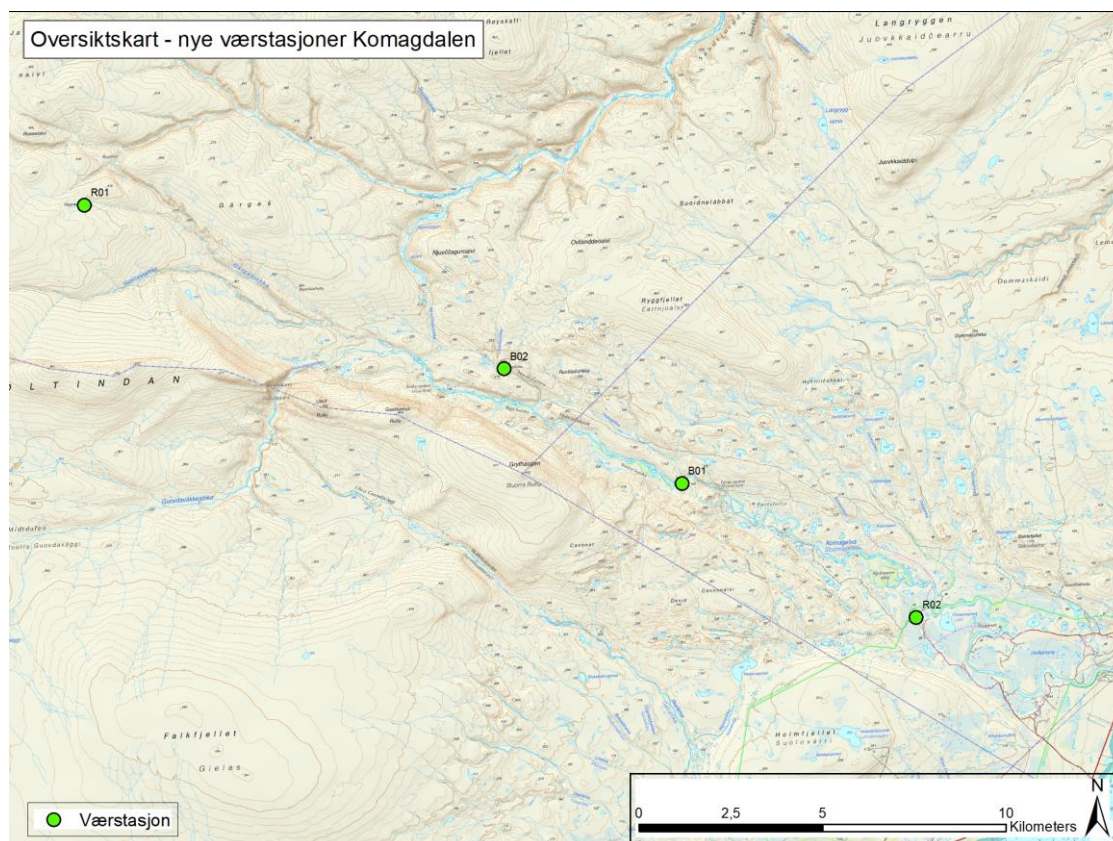
B)

Figur 3.4.2

A) Øverst: Plasseringen av COATs værstasjoner i «Komagdalgradienten». R01 er referansestasjon (med 10 meter mast vist i fotonedenfor) ved Ragnarokhytta, B02 er basestasjon (3 meter mast) ved Hybehytta, B01 er basestasjon (5 meter mast) ved hengebrua i Første Porten og R02 er en referansestasjon (med mast 10 meter) ved Finneset utenfor nasjonalparken.

Neders: Foto av en referansestasjon med 10-meters mast på Svalbard.

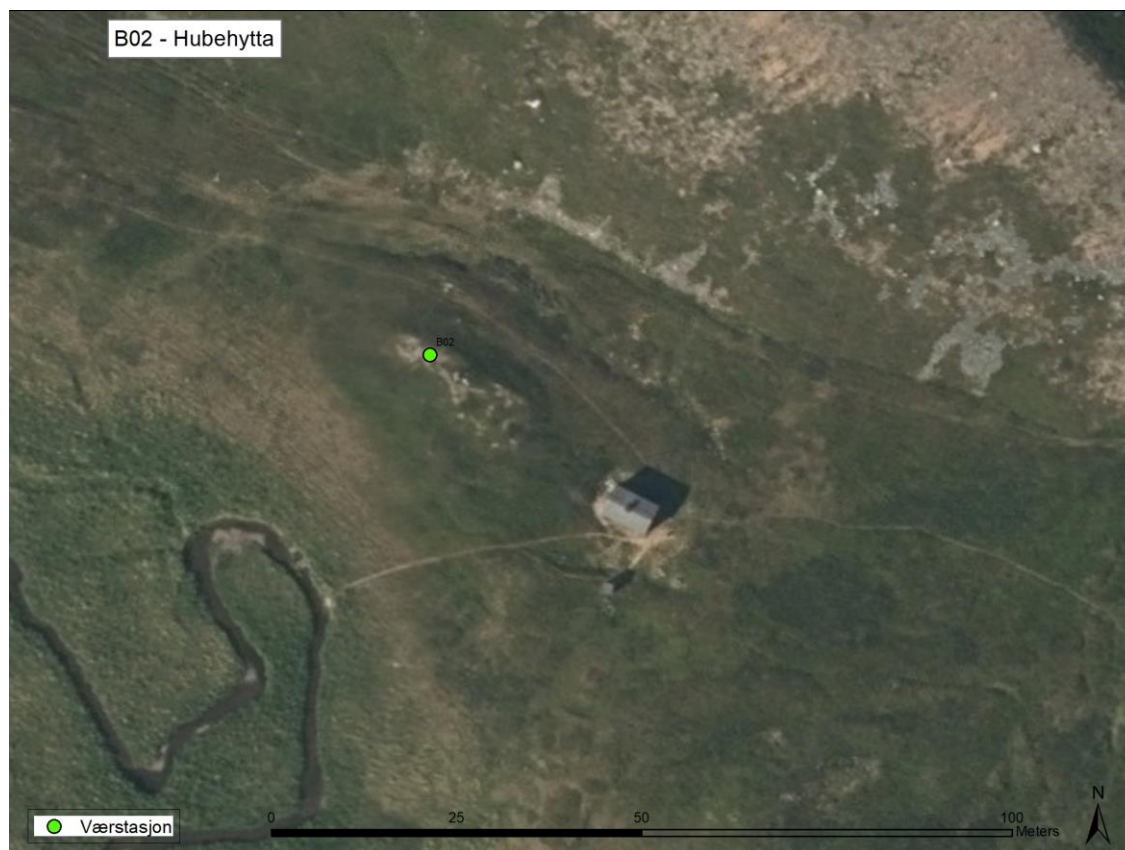
B) Øverst: Flyfoto som viser foreslått plassering av værstasjon R01 nær Ragnarokhytta.

Nederst: Foto som viser foreslått steinblokk for fundamentering av værstasjonen,

C) Flyfoto som viser foreslått plassering av værstasjon B02 nær Hubehytta.

Nederst: Foto som viser foreslått sted for plassering av værstasjonen,

- D) Øverst: Flyfoto som viser foreslått plassering av værstasjon B01 nær hengebrua i Første Porten.
Nederst: Foto som viser foreslått steinblokk for fundamentering av værstasjonen.

E) Flyfoto som viser foreslått plassering av værstasjon R02 ved Finneset utenfor nasjonalparken.

REFERANSER

- Bråthen, K. A., and V. T. Ravolainen. 2015. Niche construction by growth forms is as strong a predictor of species diversity as environmental gradients. *Journal of Ecology* **103**:701-713.
- CAFF. 2013. Arctic Biodiversity Assessment. Status and trends in Arctic biodiversity. Conservation of Arctic Flora and Fauna, Akureyri.
- Delaye, A., and M. A. Strømeng. 2016. An assessment of survey methods to estimate spring density of two ptarmigan species in arctic Norway. MSc. UiT - The Arctic University of Norway, Tromsø.
- Det Kongelige Norske Klima og Miljødepartement. Meld. St. 14 2015-2016. Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold.
- Fuglei, E., Henden, J.A., Callahan, C. Gilg, O., Hansen, J., Ims, R.A., Isaey, A.P., Lang, J., McIntyre, C., Merizon, R., Mineev, O.Y., Mineev, Y.N., Mossop, Nielsen, O.K., D. Nilsen, E.B, Pedersen, Å.Ø., Schmidt, N.M., Sittler, B., Willebrand, M.H. & Martin, K. 2029. Circumpolar status of arctic ptarmigan: Population dynamics and trends. *Ambio* . *Ambio* 49(3):749-761
- Hansen, B. B., V. Grotan, R. Aanes, B. E. Saether, A. Stien, E. Fuglei, R. A. Ims, N. G. Yoccoz, and A. O. Pedersen. 2013. Climate events synchronize the dynamics of a resident vertebrate community in the High Arctic. *Science* **339**:313-315.
- Hanssen-Bauer, I., and O. E. Tveito. 2014. Klima og klimaendringer. *Ottar* **302**:31-36.
- Henden, J. A., R. A. Ims, N. G. Yoccoz, and S. T. Killengreen. 2011. Declining willow ptarmigan populations: The role of habitat structure and community dynamics. *Basic and Applied Ecology* **12**:413-422.
- Henden, J. A., R. A. Ims, E. Fuglei, and Å. Ø. Pedersen. 2017. Changed Arctic-alpine food web interactions under rapid climate warming: Implication for Ptarmigan Research. *Wildlife Biology* <https://doi.org/10.2981/wlb.00240>.
- Henden, J.A., Ehrich, D., Soininen, E. & Ims, R.A. 2020. Accounting for food web dynamics when assessing the impact of mesopredator control on declining prey populations. *Journal of Applied Ecology* (i trykken)
- Ims, R. A., N. G. Yoccoz, and S. T. Killengreen. 2011. Determinants of lemming outbreaks. *PNAS* **108**:1970-1974.
- Ims, R. A., N. G. Yoccoz, K. A. Brathen, P. Fauchald, T. Tveraa, and V. Hausner. 2007. Can reindeer overabundance cause a trophic cascade? *Ecosystems* **10**:607-622.
- Ims, R. A., and J. A. Henden. 2012. Collapse of an arctic bird community resulting from ungulate-induced loss of erect shrubs. *Biological Conservation* **149**:2-5.
- Ims, R. A., J. U. Jepsen, A. Stien, and N. G. Yoccoz. 2013. Science plan for COAT: Climate Ecological Observatory for Arctic Tundra. Fram Centre, Norway.
- Ims, R. A., J. A. Henden, and I. Jensvoll. 2014. Varangerhalvøya i klimaendringenes tidsalder. *Ottar* **302**:87-95.
- Ims, R.A., Henden, J.H., Strømeng, M.A. & Jepsen, J.U. 2020. The Arctic is greening, bird populations are declining: Is there a link? *Fram Forum* 9: 14-17.
- Jensvoll, I. 2014. Varangerhalvøya – et stykke Arktis. *Ottar* **3012**:2-95.
- Karlsen, S. R. 2014. En artsrik flora. *Ottar* **302**:52-59.
- Nordic Council of Ministers. 2009. Signs of Climate Change in Nordic Nature. Copenhagen.
- Nybø, S. & Evju, M. 2017. Fagsystem for fastsetting av god økologisk tilstand. Eskpertrådet for økologisk tilstand, 247 sider, <https://www.regjeringen.no/no/dokument/rapportar-og-planar/id438817/>.
- Pedersen, A. O., B. J. Bardsen, N. G. Yoccoz, N. Lecomte, and E. Fuglei. 2012. Monitoring Svalbard rock ptarmigan: Distance sampling and occupancy modeling. *Journal of Wildlife Management* **76**:308-316.
- Ravolainen, V. T., K. A. Brathen, R. A. Ims, N. G. Yoccoz, J. A. Henden, and S. T. Killengreen. 2011. Rapid, landscape scale responses in riparian tundra vegetation to exclusion of small and large mammalian herbivores. *Basic and Applied Ecology* **12**:643-653.

- Ravolainen, V. T., K. A. Brathen, R. A. Ims, N. G. Yoccoz, and E. M. Soininen. 2013. Shrub patch configuration at the landscape scale is related to diversity of adjacent herbaceous vegetation. *Plant Ecology and Diversity* **6**:257-268.
- Stien, A., R. A. Ims, S. D. Albon, E. Fuglei, R. J. Irvine, E. Ropstad, O. Halvorsen, R. Langvatn, L. E. Loe, V. Veiberg, and N. G. Yoccoz. 2012. Congruent responses to weather variability in high arctic herbivores. *Biology Letters* **8**:1002-1005.
- Strann, K. B., and R. A. Ims. 2014. Det særegne dyrelivet. *Ottar* **302**:60-67.
- Virtanen, R. 2000. Effects of grazing on above-ground biomass on a mountain snowbed, NW Finland. *Oikos* **90**:295-300.
- Walton, Z., J. Mattisson, J. D. Linnell, A. Stien, and J. Odden. 2016. The cost of migratory prey: seasonal changes in semi - domestic reindeer distribution influences breeding success of Eurasian lynx in northern Norway. *Oikos*.
- Wookey, P. A., R. Aerts, R. D. Bardgett, F. Baptist, K. A. Brathen, J. H. C. Cornelissen, L. Gough, I. P. Hartley, D. W. Hopkins, S. Lavorel, and G. R. Shaver. 2009. Ecosystem feedbacks and cascade processes: understanding their role in the responses of Arctic and alpine ecosystems to environmental change. *Global Change Biology* **15**:1153-1172.

Fra: Rolf Anker Ims[rolf.ims@uit.no]
Sendt: 9. nov 2020 16.44.35
Til: Østereng, Geir
Kopi: jje003fw; jje003fw; Eeva Marjatta Soininen; Terje M Aspen
Tittel: ny COAT infrastruktursøknad

Til Styret for Varangerhalvøya Nasjonalpark v/Geir Østereng,

Hei Geir,

Vedlagt er søknad om etablering av ny overvåkingsinfrastruktur i nasjonalparken.

Søknaden er kraftig nedskalert og forenklet i forhold til den som ble sendt i 2017. Det skyldes at det søkes om langt færre infrastrukturer (typer og enheter) enn sist. Totalt sett innebærer det som det søkes om, ikke mer tilstedeværelse av COAT personell i parken - enn det det allerede er. Dette gjør søknaden ikke trenger den type omfattende aktivitetsbeskrivelse som vi hadde sist. Søknaden har tatt høyde for de vurderingene som ble gjort av styret i behandlingen av den forrige søknaden, samt de signaler vi fikk under befaringen i Nessebymarka 3. september i år.

Et viktig forenklande aspekt er at det ikke søkes om noen ny feltstasjon i Komagdalen. COAT har nettopp blitt enige med Varanger kraft om en langvarig leiekontrakt for Hubehytta. For at Hubehytta skal bli funksjonell for COAT fortsettelsen kreves imidlertid en omfattende restaurering og en moderat utvidelse av hytta. Det er gitt en redegjørelse hva dette innebærer i det vedlagte søknadsdokumentet slik at styret kan vurdere helheten i den nye infrastrukturen. Men i og med at Varanger Kraft fortsatt blir eier av Hubehytta vil det sendes en egen søknad om hva som vi ønsker skal bli gjort ifb. den ønskede restaureringen/utvidelsen. Vi håper å få sendt en slik søknad - som er noe mer detaljert på utvidelsen - innen kort tid.

Til slutt en liten detalj. Jeg vet at Jan Erik og du på onsdag skal ut å se på alternative lokasjoner for værstasjonen som skal stå like utenfor parkgrensen i Komagdalen (R02). Når den lokasjonen er bestemt, kan figuren som viser plasseringen av denne stasjonen byttes ut (figur 3.4.2E i søknaden)

Mvh

Rolf

Professor Rolf A. Ims
Department of Arctic and Marine Biology
UiT-Arctic University of Norway
NO-9037 Tromsø
Norway
e-mail: rolf.ims@uit.no

COAT (Climate-Ecological Observatory for Arctic Tundra – www.coat.no)

**Bilder fra befaring Skuorrojohka september 2020 – Varangerhalvøya
nasjonalparkstyre**

Vegetasjonsbur i snøleie

Vegetasjonsbur i snøleie på avstand

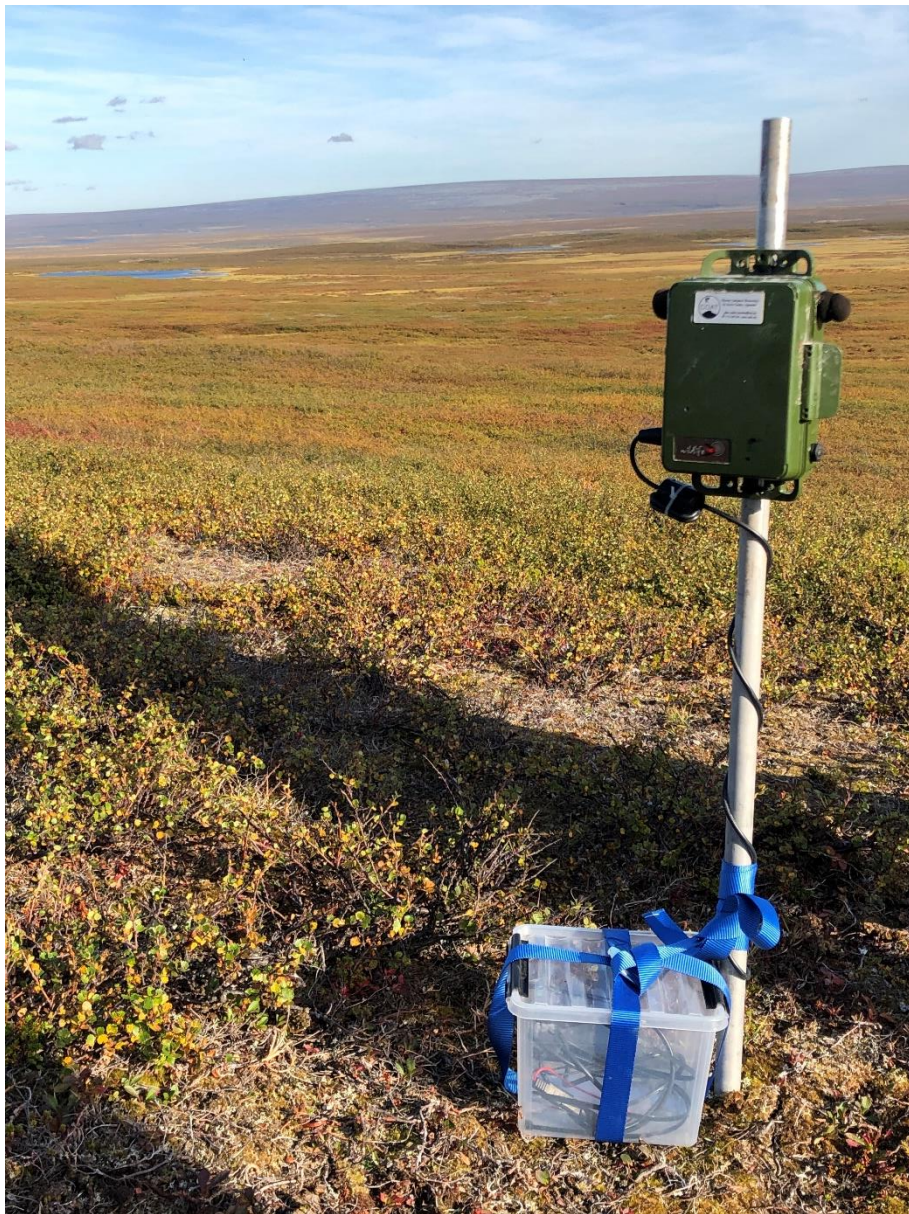
Værstasjon 10 m høyde sett på avstand - Skuorrojohka.

Værstasjon etablert i Skuorrojohka i Nesseby utenfor nasjonalparken - 10 m høy inkl. nedbørsmåler til høyre (nedbørsmåler er ikke omsøkt innen nasjonalparken)

Skap med teknisk utstyr og fundament.

Lytteboks fugl

Bilder: forvalter, Geir Østereng

UiT Norges arktiske universitet v/ COAT
Postboks 6050 Langnes
9037 Tromsø

Saksbehandler Geir Østereng

Vår ref. 2017/3536-0 432.3

Deres ref.

Dato 01.03.2018

Svar på søknad om etablering av Klimaobservatorium for arktisk tundra - COAT - i Varangerhalvøya Nasjonalpark – UIT - Norges Arktiske Universitet -

Det vises til deres søknad om å etablere et klima observatorium for arktisk tundra i Varangerhalvøya Nasjonalpark 19.09.2017 med konsekvensutredning revidert 6.11.2017, tabell for all omsøkt infrastruktur i prosjektet 20.12.2017 og kart over omsøkte installasjoner 18.02.2018. Det vises også til møte med Nasjonalparkstyret i Vadsø, og korrespondanse med forvalter med spørsmål til detaljer i modulene for opplysning av saken.

Varangerhalvøya Nasjonalparkstyret behandlet saken i styremøte i Varangerbotn 16.02.2018. Ved dette oversendes vedtak fra Nasjonalparkstyret. Saksfremlegg med protokoll fra behandling av saken med begrunnelse er vedlagt.

Vedtak

Varangerhalvøya Nasjonalparkstyret *innvilger søknad delvis* til etablering av Klimaobservasjonssystem for Arktisk Tundra i Varangerhalvøya Nasjonalpark 2018 – 2021 – til vitenskapelige behov jamfør Verneforskriften for Varangerhalvøya Nasjonalpark § 3 og Naturmangfoldlovens § 48.

Modul kratt-tundraen

Følgende tillates jamfør Naturmangfoldlovens § 48:

- **(1) Biomassemålinger i eksisterende og nye omsøkte intensivkvadrater** kan videreføres/ gjennomføres inn i COAT prosjektet og utvides til nye intensivkvadrat som omsøkt.
- **(12) Innsamling av planteprøver av silikatholdig gress på elveslettene** – fortsettelse på eksisterende lokaliteter og utvidelse til nye intensivkvadrater innvilges. Dette omfatter også tillatelse til å ta jordprøver.
- Vilkår: prøvestedene må være diskret merket og kulturminneområder må om nødvendig unngås i samråd med kulturminnemyndigheten og Varangerhalvøya Nasjonalparkstyret.

Følgende avslås jamfør forskrift for vern av Varangerhalvøya Nasjonalpark § 2, og naturmangfoldlovens § 10 (samlet belastning) og naturmangfoldlovens § 48.

Modul kratt-tundraen

- (3) Innhegninger

Begrunnelse: Både små og store innhegninger vil i et overvåkningsperspektiv med uavklart utfasingstidspunkt stride sterkt mot verneformålet og svekke verneverdiene for Nasjonalparken som skal ivareta et «vesentlig urørt naturområde» og tilnærmet fritt for tekniske inngrep. Innhegningene som er relativt store i et relativt stort antall spredt i landskapet vil også i noen områder medføre at opplevelsen av kulturminnemiljø i urørt natur forringes. Naturlig utvikling av vegetasjon manipuleres ved beitebegrensning og forsøket vil ha uheldig presedens i omfang av infrastruktur i «overvåkningssammenheng». Tiltaket vil også bidra til at den samlede belastningen jfr. naturmangfoldloven § 10 blir for stort i denne delen av verneområdet og samlet da installasjonene er godt synlige og relativt store.

- (4) Eksperimenter

Forsøket omfatter manipulasjon med naturlig forekommende vegetasjon, med flytting av frø og dyrking. Dette vil stride mot verneformålet og ha uheldig presedens. Nasjonalparkens helhetlige natur er vernet og det vil være uheldig å åpne for manipulerende eksperimenter på vegetasjon innenfor Nasjonalparken.

- Frittstående viltkamera uten åte ved intensivkvadrater – beitedyrs ferdsel og beiteaktivitet

Dette vil stride med verneformålet med spredt og synlig infrastruktur i et relativt stort omfang i overvåkningssammenheng og vil påvirke omfanget av infrastruktur i området i et infrastrukturpreget område, som er i strid med formålet for vernet. Tiltaket vil også bidra til at den samlede belastningen jfr. naturmangfoldloven § 10 blir for stort i denne delen av verneområdet og samlet.

- Søknad om oppsett av lyttestasjoner for overvåkning av fugler i eng, hei og kratt avslås jamfør Naturmangfoldlovens §§ 10 og 48.

Manuell lytting vurderes som beste miljøforsvarlige metodikk, da den ikke krever ny infrastruktur eller bidrar til økt samlet belastning jamfør naturmangfoldlovens § 12 og Naturmangfoldlovens § 10.

Modul Smågnagere

Følgende tillates jamfør Naturmangfoldlovens § 48

- Det gis tillatelse til en videreføring av *klappfellefangst* til og med 2020 i de samme områder som før, overvåkninga av smågnagere og smårovdyr med eksisterende 44 viltkamerabokser og inntil 72 nye i omsøkte områder.

Vilkår:

- Klappfellefangsten skal avvikles jamfør søknad innen 2021, og tillatelse til viltkamerabokser skal da erstatte disse og ikke komme i tillegg etter 2021.
- Arkeolog eller person avklart med nasjonalparkstyret bør være med på første utplassering av boksene for å unngå noen som helst påvirkning av kulturminner. Allerede etablerte 44 kamerabokser skal også befares for å tilse at man ikke har berørt kulturminnene i etableringen av boksene som allerede fins i området. Om kulturminner er berørt skal dette tilbakeføres/repareres i samråd med kulturminnemyndigheten.
- Det skal flyttes minst mulig på stein da det er unike samiske kulturminner i omsøkte områder og vi regner ikke med at alle områder er 100% kartlagte. Søker må påregne endringer av område etter nærmere avklaringer etter vernemyndighetens avklaring med kulturmyndighetene. Områder uten kulturminner i nærheten skal vurderes som alternativ. Det legges vekt på å unngå komplette kulturminnemiljøer eller områder med spesielt omfang av et enkelttyper av kulturminner. Disse områdene skal være mest mulig uberørte.
- Boksene bør kamufleres bedre ved farge til terrenget for å unngå refleksjon i terrenget. Man skal begrense flytting på stein i omegn for å sikre eller kamuflere / steine ned boksene. Stein skal kun brukes for å øke egenvekten. Egenkamufleringen av boksene bør i utgangspunktet være kamuflasje nok, evt. at tynn steinfarget kamuflasjeduk benyttes over fella for kamuflasje og for å unngå blank reflekterende overflate.
- Det gis tillatelse til overvåkning av snøleier for foto og skitregistrering (2).
- Det gis tillatelse som omsøkt til videreføring av måling av platebiomasse i «hei-vegetasjon» (4) med utvidelse av flere områder i høyereliggende deler av «hei».
- Det gis tillatelse til overvåkning av smågnagerpredatorer (6) ved besøk på hekkeplassene for fjelljo og andre rovfugler. Det gis også tillatelse til å ringmerke fjelljo i to 2kmx2km kvadrater, jamfør praksis siden 2015 og ringmerke fjellvåk i utvalgte tilgjengelige reir jamfør praksis siden 2014. Det gis tillatelse til å plukke gulpeboller og mytefjær fra reir av snøugle og fjellvåk.
 - Vilkår er at Miljødirektoratet har gitt tillatelse til ringmerking av fjellvåk og fjelljo.
 - Eventuell overvåkning av Kongeørn skal først avklares med Statens Naturoppsyn mht. deres rolle i nasjonal bestandsovervåkning.
 - Kunnskap om hekkeplasser eller hot-spot områder for rovfugler innen nasjonalparken eller utenfor skal ikke formidles til flere enn de som behøver det i prosjektet. Det skal ikke gis informasjon utad fra prosjektansatte om

områder for hekking av rovfugl, for å unngå uønsket aktivitet av utenforstående ved reir generelt eller reir kartlagt i prosjektet.

Følgende avslås jamfør forskrift for vern av Varangerhalvøya Nasjonalpark § 2, og naturmangfoldlovens § 10 (samlet belastning) og naturmangfoldlovens § 48.

- Søknad om etablering av innhegninger i hei og snøleievegetasjon, i tillegg til de som er planlagt i Kratt-tundramodulen. I Heivegetasjon ønsker man å bruke 5mx5mx1m, mens i snøleievegetasjon vil man bruke 1mx1mx1m innhegninger i 30 snøleier der lemen overvåkes.

Begrunnelse: Både små og store innhegninger vil i et overvåkningsperspektiv med uavklart utfasingstidspunkt stride sterkt mot verneformålet for nasjonalparken og svekke verneverdiene for Nasjonalparken som skal ivareta et «vesentlig urørt naturområde» og tilnærmet fritt for tekniske inngrep. Innhegningene vil stå fast ute i terrenget som er åpent og dette er uheldig og vil gi uheldig presedens i «overvåkningssammenheng», som skiller seg fra midlertidig prosjekter med avklart avviklingstidspunkt.

- Innhegningene som er i et relativt stort antall vil også stedvis medføre at opplevelsen av kulturminnemiljø i urørt natur forringes, der forskningsfelt ligger i område med kulturminner. Naturlig utvikling av vegetasjon manipuleres med å begrense naturlig beiting av lemen/ hjortedyr etc. og forsøket vil ha uheldig presedens i «overvåkningssammenheng». Tiltaket vil påvirke friluftslivet og opplevelsen av et tilnærmet urørt område. Tiltaket vil også bidra til at den samlede belastningen jfr. naturmangfoldloven § 10 blir for stort i denne delen av verneområdet og samlet.

Rypemodulen

Følgende tillates jamfør Naturmangfoldlovens § 48.

- Det gis tillatelse til **skittregistreringer av rype** i eksisterende og evt. nye omsøkte intensivlokaliteter.
- **Linjetransekt for rype** i regi av Finnmarkseiendommen i Komagdalen er til revidering og ved lokalisering av ny trase innen Nasjonalparken må Finnmarkseiendommen innhente tillatelse fra hundeloven fra kommune og Nasjonalparkstyret.
- Det gis tillatelse til **videreføring av overvåkning av reirpredasjon av bakkehekkende fugl** med utlegg av to vaktelegg i kratt-tundra og hei.
- Tillatelse til **registrering av hekkesuksess hos spesialistpredatorer** som jaktfalk og kongeørn videreføres og utvides til de lokaliteter COAT finner kapasitetsmessig passende. Ved eventuell bruk av infrastruktur må dette omsøkes særskilt og antall lokaliteter vurderes. Angående kongeørn skal dette primært gjennomføres av Statens Naturoppsyn som ledd i deres faste overvåkningsoppgaver av Kongeørn. Sjekk av jaktfalklokaliteter bør om mulig gjennomføres i samarbeide med Statens Naturoppsyn, og om mulig gjennomføres i forbindelse med jerveregistreringen for å begrense motorferdselen.

Følgende avslås jamfør forskrift for vern av Varangerhalvøya Nasjonalpark § 3.1.1, og naturmangfoldlovens § 10 (samlet belastning) og naturmangfoldlovens § 48.

- **Viltkameraer for overvåkning av reirpredatorer på kunstige reir** avslås som del av en fast årlig overvåkningsaktivitet. Søknad for en kortvarig og avklart periode, med en viss gjentakelseshyppighet i et tiår for å avdekke tilstedeværende predatorarter kan eventuelt vurderes. Bruk av plastelinaegg hvor evt. spor i egget forteller om predator art skal være vurdert i en søknad.

Dette vil stride med verneformålet med fast, spredt og synlig infrastruktur i et relativt stort omfang i overvåkningssammenheng og vil påvirke omfanget av infrastruktur i området, kameraene kan bidra til å gi et infrastrukturpreget område, som er i strid med formålet for vernet og påvirke verneverdiene vesentlig. Tiltaket vil også bidra til at den samlede belastningen med infrastruktur jfr. naturmangfoldsløven § 10 blir for stort i denne delen av verneområdet og samlet i nasjonalparken

- Søknad om oppsett av lyttestasjoner avslås jamfør naturmangfoldlovens §§ 10 (samlet belastning) og 48, og forskrift om vern av Varangerhalvøya Nasjonalpark.

Installasjonene vil stå permanent i området i samme periode hvert år og være ny infrastruktur som bidrar til økt belastning på verneområdet.

Fjellrevmodulen

- Det vises til tillatelse gitt jamfør Naturmangfoldlovens § 48 for 2017-2021 gitt 2.3.2017 i sak 2017/268, til Norsk Institutt for Naturforskning til utsetting av fjellrev jamfør Miljødirektoratets retningslinjer, 6 kunstige fjellrev hi til bruk på 8 utvalgte lokaliteter og 16 foringsautomater med hensiktsmessig antall forlagertønner. Det ble også gitt tillatelse til oppsett av chiplesersystem på 8 hi med solcellepanel og viltkamera i tilknytning til forautomater og hi overvåkning på 8 utvalgte naturlige hi. Prosjektet evalueres i samarbeide med COAT.
- Tillatelse til overvåkning av fjellrevhi med viltkamera innvilges som omsøkt. Forøvrig skal Statens Naturoppsyn som ansvarlig for havovervåkingen avgjøre hvor man bør benytte kamera og ikke, for en mest mulig presis yngleovervåking. Kun et utvalg skal ha kamera. Om helst bør kamerapinne fjernes fra hiområdet år til år, og kamera med pinne på hi kamufleres i den tid den står ute. Ved valg av hi skal det tas hensyn til som det er ferdsel forbi og at hiet kan identifiseres i den sammenheng. Hi med ferdsel forbi skal man unngå å bruke viltkamera på om man kan.
- Nasjonalparkstyret gir sin tilslutning til at stimuli overfor lokale jegere fortsetter mht. jakt på rødrev og at Statens naturoppsyn gjør uttak av rødrev innenfor

Nasjonalparken som tiltak for å ivareta fjellrevbestanden. Dyreliv og friluftsliv må forstyrres i minst mulig grad ved uttak av rødrev.

- Det gis dispensasjon til videreføring av utlegg av åte og overvåkning av generalistpredatorer med viltkamera på 10 faste lokaliteter og til leting av fjellrevhi på barmark i nordlige deler av Nasjonalparken.

Klimaobservasjonssystem

Følgende tillates jamfør Naturmangfoldlovens § 48.

- Det gis tillatelse til å benytte temperaturloggere i plasthylse a 5 cm festet med ståltråd til bakken på omsøkte lokaliteter. Disse bør kamufleres med farge som passer med underlaget sommerstid.

Følgende avslås jamfør forskrift for vern av Varangerhalvøya Nasjonalpark § 3, og naturmangfoldlovens § 10 (samlet belastning), § 12 (miljøforsvarlig teknikk) og naturmangfoldlovens § 48.

- Søknad om utplassering av B1 Gargas og R2 (Hubedalen) avslås jamfør verneforskriften § 2, da plasseringen vil stride mot verneformålet og vil påvirke verneverdiene nevneverdig.

Plassering ved etablert infrastruktur ved Bjørnskardhytta eller Ragnarokkhytta, og Hubehytta kan vurderes som alternativ.

Etablering av forskningsstasjon

Følgende avslås jamfør forskrift for vern av Varangerhalvøya Nasjonalpark § 3, og naturmangfoldlovens § 10 (samlet belastning), § 12 (miljøforsvarlig teknikk) og naturmangfoldlovens § 48.

- Søknad om etablering av forskningsstasjon avslås da etablering av nye bygg i Nasjonalparken strider mot verneformålet, og en hytte med uthus med langsiktig perspektiv vil påvirke verneverdiene vesentlig ved å påvirke «vesentlig urørt naturområde» tilnærmet fritt for tekniske inngrep.
- Nasjonalparkstyret ser og forstår behovet for en feltstasjon i området. Nasjonalparkstyret vil undersøke forpaktningforholdene på Hubehytta.

Påbygg på Hubehytta kan vurderes basert på søknad, eller alternativt årlig teltbasert feltstasjon som står ved Hubehytta i den mest intensive feltperioden. Uthus til Hubehytta kan også vurderes som lagerlokalitet.

Generelle vilkår for tillatelsen

Tillatelsen gjelder for 2018 – 2021, om ikke annet bestemmes i forvaltningsplanen som er under utarbeidelse. Feltaktiviteten knyttet til COAT i VNP skal ikke utvides utover de rammene som er gitt i tillatelse og omfang av delaktiviteter definert i konsekvensutredningen. Prosjektet skal ikke bidra til økt belastning eller press på verneområdet fra forskningsaktiviteter ved at det inviteres til ytterligere forskningsprosjekter i Nasjonalparken

eller i landskapsvernområdet i omegn av nasjonalparken, begrunnet med at COAT allerede er etablert i «området». Disse skal evt. legges utenfor verneområdene.

Varangerhalvøya Nasjonalparkstyre er forvaltningsmyndighet for området med politisk oppnevnte medlemmer via kommune-, sameting- og fylkestingsvalg. Styret kan kun gi tillatelser for en styreperiode a 4- år om gangen, og prosjektet må søke om fornyet tillatelse hvert fjerde år. Dette er en risiko som COAT aksepterer ved etablering av et langsiktig overvåkningsprogram innenfor verneområdet.

Prosjektet skal opprettholde dialogen med Reinbeitedistrikt 6 for å unngå unødige forstyrrelser av reindriften. Det skal kunne drives reindrift innenfor Nasjonalparken.

Klageadgang

Nasjonalparkstyrets vedtak kan påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker, jamfør forvaltningslovens §§ 28 og 29. Klagen skal være skriftlig og begrunnet, og sendes via nasjonalparkstyret jamfør forvaltningslovens § 32.

Med hilsen

Geir Østereng
Nasjonalparkforvalter

Vedlegg: Saksfremlegg med protokoll

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Kopi til:

Finnmark politidistrikt

Båtsfjord kommune

Vardø kommune

Finnmarkseiendommen

Sámediggi Sametinget v/

kulturminnemyndigheten

Statens Naturoppsyn Tana

og Vadsø

Komagvær Jeger og

Fiskeforening

Reinbeitedistrikt 6

Hindberggt. 18

Kirkeg. 4

Postboks 133

Ávjovárgeaidnu 50

v/Asllat Niillas Smuk,
Rasengveien 2

9917 KIRKENES

9990 Båtsfjord

9950 Vardø

9811 Vadsø

9730 Karasjok / Kárášjohka

9840 VARANGERBOTN

COAT v/Rolf Ims UIT
Postboks 6050 Langnes
9037 TROMSØ

Trondheim, 07.09.2018

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2018/6034

Saksbehandler:
Marit Doseth

Avgjørelse av klagesak - klage på avslag på etablering av klimaobservasjonssystem for arktisk tundra i Varangerhalvøya nasjonalpark

Miljødirektoratet tar ikke klagen til følge. Det er lagt vekt på at innretningene, alene eller sammen med annen omsøkt infrastruktur er så omfattende, både i størrelse og antall, at de vil være i strid med verneformålet, jfr. naturmangfoldloven § 48 første ledd. Siden forskning på klima krever innhenting av data over lange tidsepoker, er det også lagt til grunn at infrastrukturen må betraktes som varig.

Det vises til klage på vedtak fattet av Varangerhalvøya nasjonalparkstyre den 1. mars 2018 hvor søknad om etablering av COAT - et klimaobservasjonssystem for arktisk tundra, ble avslått på flere punkter. Søknaden omfatter oppføring og etablering av mange ulike innretninger og tiltak innenfor nasjonalparkgrensen. Miljødirektoratet behandler de tiltak og innretninger som er endelig avslått av nasjonalparkstyret.

Bakgrunn for saken

COAT søkte den 19. september 2017 om tillatelse til å etablere et klimaobservatorium for arktisk tundra i Varangerhalvøya Nasjonalpark. Det ble søkt om tillatelse til å etablere alt fra mindre instrumenter til større installasjoner.

For fullstendig beskrivelse av COATs planlagte aktiviteter, etablering av installasjoner og instrumenter i Varangerhalvøya nasjonalpark vises det til søknaden, vedlagte konsekvensutredning og fullstendig prosjektbeskrivelse. Det vises også til nasjonalparkstyrets saksfremlegg og forberedende klagebehandling for nærmere redegjørelse for saken.

COAT er et samarbeid mellom UiT Norges Arktiske Universitet, Norsk institutt for naturforskning, Meteorologisk institutt, Norsk Polarinstitutt og Universitetet på Svalbard. COAT er et langsiktig overvåkingsprogram som skal forsøke å gi svar på hvilke konsekvenser klimaendringer vil få for samfunnet i framtiden. Søknaden gjelder i første omgang for perioden 2018 til 2025.

Bakgrunnen for hvorfor Varangerhalvøya nasjonalpark er en del av COATs foretrukne fokusområde opplyses å være at området forventes å være særlig eksponert for klimaendringer, samtidig som den arktiske naturen vil være følsom for påvirkningen av et varmere klima. Andre grunner opplyses å være at dette området er det mest arktiske området på norsk fastland, området har spesielt sårbare og truede arter og at det er en fordel for forskningen at nasjonalparken har liten aktivitet og forstyrrelser. Det eksisterer forskning fra området som er 10-15 år, som COAT har tilgang til og vil kunne ha nytte av.

Alle installasjoner opplyses å være midlertidige og kan fjernes uten at de setter varige og synlige spor. COAT hevder å etterstrebe å benytte metoder som minst mulig setter varige spor.

Ved å etablere et langsiktig, økosystembasert overvåkningsprogram for norsk landjord-Arktis ønsker COAT å:

- Dokumentere effektene av klimaendringene på økosystemene.
- Være forvaltningsrelevant ved å fokusere på sårbart biologisk mangfold, samt viktige funksjoner i økosystemene som forventes å være følsomme for klimaendringer.
- Være i dialog med forvaltningsmyndigheter og rettighetshavere om tiltak som kan iverksettes for å avbøte uønskede effekter av klimaendringene og gjøre forskning som evaluerer effekten av slike tiltak og strategier.
- Øke kompetansen i samfunnet om effekten av klimaendringer gjennom aktiv formidling av kvalitetssikret kunnskap.

COAT planlegger tre intensivlokaliteter, hvorav det søkes om etablering av en i nasjonalparken. Ved intensivlokaliteter skjer feltbaserte målinger/datainnsamlinger hvert år og i noen tilfeller i flere årstider. Hvert av intensivområdene har behov for en forskningsstasjon som beskrevet i søknaden. Prosjektet i nasjonalparken omfatter modulene Skog-tundra økotonen, Kratt-tundra, Smågnagere, Hjortedyr, Ryper, Fjellrev og Klimaobservasjonssystem. Modulen Tundraskog økotonen og Hjortedyr vil ikke ha direkte aktivitet eller infrastruktur innenfor nasjonalparken, men er beskrevet i søknaden da de er nært tilknyttet aktiviteten i de andre modulene. Infrastruktur tilknyttet de enkelte modulene er oppgitt i tabell. Også eksisterende transport, overvåkningsaktiviteter og aktivitetsplan er beskrevet i egne tabeller.

I forbindelse med Kratt-tundra og smågangermodulen søkes det om 40 store innhegninger, 140 bur fordelt på 70 lokaliteter. For rype, smånager og kratt-tundra søkes det om 30 lyttestasjoner, 40 frittstående viltkamera uten åte for rype, kratt-tundra, smånager og fjellrev, 77 nye og 44 eksisterende viltkamerabokser for smågnager, fjellrev, rype, Hjortedyr og Kratt-tundra, 20 nye intensivkvadrater med merkepinner for kratt-tundra, smågnagere, rype, 11 viltkameraer med åte for fjellrev, smånager og rype samt 2 værstasjoner, ca. 100 temperaturloggere og 1 felthytte som er nødvendig for alle modulene. Ett frittstående viltkamera uten åte er ikke inkludert, da det er søkt separat om dette. Det fremgår av transport og aktivitetsplan at det må forventes et visst omfang av motorferdsel (snøscooter og helikopter) i forbindelse med nødvendig aktivitet som er skissert i aktivitetsplanen.

Nasjonalparkstyrets behandling av søknaden

Søknaden ble behandlet av nasjonalparkstyret i møte den 16. februar 2018. Nasjonalparkstyret mente det omsøkte forskningsprosjekt ikke falt inn under alternativet "vesentlig samfunnsinteresse"

i naturmangfoldloven § 48 første ledd, tredje alternativ og de enkelte installasjonene/tiltakene ble behandlet etter første alternativ i bestemmelsen, hvor det kan gis tillatelse til tiltak som ikke er i strid med verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig.

Det opplyses at søknaden er det mest omfattende forskningstiltaket som er omsøkt i nasjonalparken, trolig det største uansett nasjonalpark.

Før styret behandlet søknaden ble det avholdt fire møter med COAT. Det har også vært gjennomført befarung med helikopter hvor forvalter og fire styremedlemmer deltok.

Prosjektets bakgrunn, omfang og enkeltmoduler med omsøkt infrastruktur ble vurdert før vedtak ble fattet. COAT gjennomgikk søknaden i forkant av styrebehandlingen og utarbeidet kart hvor den aktuelle infrastrukturen ble synliggjort, mens eksakt plassering var tenkt avklart i felt etter en eventuell tillatelse.

COATs søknad om å ta planteprøver av en planteart per intensivkvadrat ble oversett da styret behandlet hovedsøknaden og ble behandlet på et senere møte.

Varangerhalvøya Nasjonalparkstyre behandlet de enkelte omsøkte tiltakene modulvis. De tillatelsene som ble gitt, ble gjort gjeldende i perioden 2018-2021. Flere tiltak ble avslått.

Modul kratt-tundraen

Det ble i medhold av naturmangfoldloven § 48 gitt tillatelse til:

- (1) Biomassemålinger i eksisterende og nye omsøkte intensivkvadrater kan videreføres/gjennomføres inn i COAT prosjektet og utvides til nye intensivkvadrat som omsøkt.
- (2) Innsamling av planteprøver av silikatholdig gress på elveslettene - fortsettelse på eksisterende lokaliteter og utvidelse til nye intensivkvadrater innvilges. Dette omfatter også tillatelse til å ta jordprøver.
Vilkår: prøvestedene må være diskret merket og kulturminneområder må om nødvendig unngås i samråd med kulturminnemyndighet og Varangerhalvøya nasjonalparkstyre.

Følgende ble avslått:

- Innhegninger
Både små og store innhegninger vil i et overvåkningsperspektiv med uavklart utfasningstidspunkt stride sterkt mot verneformålet og svekke verneverdiene for Nasjonalparken som skal ivareta et "vesentlig urørt naturområde" tilnærmet fritt for tekniske inngrep. Innhegningene som er relativt store i et relativt stort antall spredt i landskapet vil også i noen områder medføre at opplevelsen av kulturminnemiljø i urørt natur forringes. Naturlig utvikling av vegetasjon manipuleres ved beitebegrensning og forsøket vil ha uheldig presedens i omfang av infrastruktur i «overvåkningssammenheng». Tiltaket vil også bidra til at den samlede belastningen jfr. naturmangfoldloven § 10 blir for stor i denne delen av verneområdet og samlet da installasjonene er godt synlige og relativt store.

- Eksperimenter
Forsøket omfatter manipulasjon med naturlig forekommende vegetasjon, med flytting av frø og dyrking. Dette vil stride mot verneformålet og ha uheldig presedens. Nasjonalparkens helhetlige natur er vernet og det vil være uheldig å åpne for manipulerende eksperimenter på vegetasjon innenfor Nasjonalparken.
- Frittstående viltkamera uten åte ved intensivkvadrater - beitedyrs ferdsel og beiteaktivitet.
Dette vil stride med verneformålet med spredt og synlig infrastruktur i et relativt stort omfang i overvåkningssammenheng og vil påvirke omfanget av infrastruktur i området, som er i strid med formålet for vernet. Tiltaket vil også bidra til at den samlede belastningen jfr. naturmangfoldloven § 10 blir for stort i denne delen av verneområdet og samlet.
- Søknad om oppsett av lyttestasjoner for overvåkning av fugler i eng, hei og kratt
Jfr. naturmangfoldlovens §§ 10 og 48.
Manuell lytting vurderes som beste miljøforsvarlige metodikk, da den ikke krever ny infrastruktur eller bidrar til økt samlet belastning jamfør naturmangfoldlovens §§ 10 og 12.

Modul Smågnagere

Det ble gitt tillatelse til følgende i medhold av naturmangfoldloven § 48:

- Videreføring av klappfellefangst til og med 2020 i de samme områder som før, overvåkninga av smågnagere og smårovdyr med eksisterende 44 viltkamerabokser og inntil 72 nye i omsøkte områder.

Det ble satt følgende vilkår:

- Klappfellefangsten skal avvikles, jamfør søknad, innen 2021, og tillatelse til viltkamerabokser skal da erstatte disse og ikke komme i tillegg etter 2021.
- Arkeolog eller person avklart med nasjonalparkstyret bør være med på første utplassering av boksene for å unngå noen som helst påvirkning av kulturminner. Allerede etablerte 44 kamerabokser skal også befares for å tilse at man ikke har berørt kulturminnene i etableringen av boksene som allerede fins i området. Om kulturminner er berørt skal dette tilbakeføres/repareres i samråd med kulturminnemyndigheten.
- Det skal flyttes minst mulig på stein da det er unike samiske kulturminner i omsøkte områder og vi regner ikke med at alle områder er 100% kartlagte. Søker må påregne endringer av område etter nærmere avklaringer etter vernemyndighetens avklaring med kulturmyndighetene. Områder uten kulturminner i nærheten skal vurderes som alternativ. Det legges vekt på å unngå komplette kulturminnemiljøer eller områder med spesielt omfang av et enkelttyper av kulturminner. Disse områdene skal være mest mulig uberørte.
- Boksene bør kamufleres bedre ved farge til terrenget for å unngå refleksjon i terrenget. Man skal begrense flytting på stein i omegn for å sikre eller kamuflere/steine ned boksene. Stein skal kun brukes for å øke egenvekten. Egenkamufleringen av boksene bør i utgangspunktet være kamuflasje

nok, evt. at tynn steinfarget kamuflasjeduk benyttes over fella for kamuflasje og for å unngå blank reflekterende overflate.

Det ble også gitt tillatelse til:

- overvåkning av snøleier for foto og skitregistrering (2).
- videreføring av måling av platebiomasse i "heivegetasjon" (4) med utvidelse av flere områder i høyereliggende deler av "hei" som omsøkt.
- overvåkning av smågnagerpredatorer (6) ved besøk på hekkeplassene for fjelljo og andre rovfugler.
- ringmerke fjelljo i to 2kmx2km kvadrater jamfør praksis siden 2015 og ringmerke fjellvåk i utvalgte tilgjengelige reir jamfør praksis siden 2014.
- plukke gulpeboller og mytefjær fra reir av snøugle og fjellvåk. Vilkår er at Miljødirektoratet har gitt tillatelse til ringmerking av fjellvåk og fjelljo. Eventuell overvåkning av Kongeørn skal først avklares med Statens Naturoppsyn mht. deres rolle i nasjonal bestandsovervåkning. Kunnskap om hekkeplasser eller hot-spot områder for rovfugler innen nasjonalparken eller utenfor skal ikke formidles til flere enn de som behøver det i prosjektet. Det skal ikke gis informasjon utad fra prosjektansatte om områder for hekking av rovfugl, for å unngå uønsket aktivitet av utenforstående ved reir generelt eller reir kartlagt i prosjektet.

Følgende tiltak ble avslått, jf. verneforskriften § 2 jf. naturmangfoldloven 10 jf. § 48:

- Søknad om etablering av innhegninger i hei og snøleivegetasjon, i tillegg til de som er planlagt i Kratt-tundramodulen. I heivegetasjon ønsker man å bruke 5mx5mx1m, mens i snøleivegetasjon vil man bruke 1mx1mx1m innhegninger i 30 snøleier der lemen overvåkes.

Begrunnelsen er at både små og store innhegninger vil i et overvåkningsperspektiv med uavklart utfasingstidspunkt stride sterkt mot verneformålet for nasjonalparken og svekke verneverdiene for Nasjonalparken som skal ivareta et «vesentlig urørt naturområde» og tilnærmet fritt for tekniske inngrep. Innhegningene vil stå fast ute i terrenget som er åpent og dette er uheldig og vil gi uheldig presedens i «overvåkningssammenheng», som skiller seg fra midlertidig prosjekter med avklart avviklingstidspunkt.

- Innhegningene som er i et relativt stort antall vil også stedvis medføre at opplevelsen av kulturminnemiljø i urørt natur forringes, der forskningsfelt ligger i område med kulturminner. Naturlig utvikling av vegetasjon manipuleres med å begrense naturlig beiting av lemen/hjortedyr etc. og forsøket vil ha uheldig presedens i «overvåkningssammenheng». Tiltaket vil påvirke friluftslivet og opplevelsen av et tilnærmet urørt område. Tiltaket vil også bidra til at den samlede belastningen jfr. naturmangfoldloven § 10 blir for stort i denne delen av verneområdet og samlet.

Rypemodulen

Det ble i medhold av naturmangfoldloven § 48 gitt tillatelse til følgende:

- Skittregisteringer av rype i eksisterende og evt. nye omsøkte intensivlokaliteter. Linjetransektorer for rype i regi av Finnmarkseiendommen i Komagdalen er til revidering og ved lokalisering av ny trase innen Nasjonalparken må Finnmarkseiendommen innhente tillatelse fra hundeloven fra kommune og Nasjonalparkstyret.
- Videreføring av overvåkning av reirpredasjon av bakkehekkende fugl med utlegg av to vaktelegg i kratt-tundra og hei.
- Registrering av hekkesuksess hos spesialistpredatorer som jaktfalk og kongeørn videreføres og utvides til de lokaliteter COAT finner kapasitetsmessig passende. Ved eventuell bruk av infrastruktur må dette omsøkes særskilt og antall lokaliteter vurderes. Angående kongeørn skal dette primært gjennomføres av Statens Naturoppsyn som ledd i deres faste overvåkningsoppgaver av Kongeørn. Sjekk av jaktfalklokaliteter bør om mulig gjennomføres i samarbeide med Statens Naturoppsyn, og om mulig gjennomføres i forbindelse med jerveregistreringen for å begrense motorferdselen.

Følgende tiltak ble avslått, jf. verneforskriften § 3.1.1, jfr. og naturmangfoldloven §§ 10 og 48:

- Viltkameraer for overvåkning av reirpredatorer på kunstige reir ble avslått som del av en fast årlig overvåkningsaktivitet. Søknad for en kortvarig og avklart periode, med en viss gjentakelseshyppighet i et tiår for å avdekke tilstedeværende predatorarter kan eventuelt vurderes. Bruk av plastelinaegg hvor evt. spor i egget forteller om predator art skal være vurdert i en søknad.

Begrunnelsen var at dette vil stride med verneformålet med fast, spredt og synlig infrastruktur i et relativt stort omfang i overvåkningssammenheng og vil påvirke omfanget av infrastruktur i området, kameraene kan bidra til å gi et infrastrukturpreget område, som er i strid med formålet for vernet og påvirke verneverdiene vesentlig. Tiltaket vil også bidra til at den samlede belastningen med infrastruktur jfr. naturmangfoldloven § 10 blir for stort i denne delen av verneområdet og samlet i nasjonalparken.

- Søknad om oppsett av lyttestasjoner. Avslaget ble begrunnet med at installasjonene vil stå permanent i området i samme periode hvert år og være ny infrastruktur som bidrar til økt belastning på verneområdet.

Fjellrevmodulen

Det vises til tillatelse gitt jamfør Naturmangfoldlovens § 48 for 2017-2021 gitt 2.3.2017 i sak 2017/268, til Norsk Institutt for Naturforskning til utsetting av fjellrev jamfør Miljødirektoratets retningslinjer, 6 kunstige fjellrev hi til bruk på 8 utvalgte lokaliteter og 16 foringsautomater med hensiktsmessig antall forlagertønner.

Det ble gitt tillatelse til:

- Oppsett av chiplesersystem på 8 hi med solcellepanel og viltkamera i tilknytning til forautomater og hi overvåkning på 8 utvalgte naturlige hi. Prosjektet evalueres i samarbeide med COAT, jfr. tillatelse gitt 02.03 2017 nevnt ovenfor.

- Overvåkning av fjellrevhi med viltkamera innvilges som omsøkt. Forøvrig skal Statens Naturoppsyn som ansvarlig for hi overvåkingen avgjøre hvor man bør benytte kamera og ikke, for en mest mulig presis yngleovervåking. Kun et utvalg skal ha kamera. Om helst bør kamerapinne fjernes fra hiområdet år til år, og kamera med pinne på hi kamufleres i den tid den står ute. Ved valg av hi skal det tas hensyn til som det er ferdsel forbi og at hiet kan identifiseres i den sammenheng. Hi med ferdsel forbi skal man unngå å bruke viltkamera på om man kan.

Nasjonalparkstyret gir sin tilslutning til at stimuli overfor lokale jegere fortsetter mht. jakt på rødrev og at Statens naturoppsyn gjør uttak av rødrev innenfor Nasjonalparken som tiltak for å ivareta fjellrevbestanden. Dyreliv og friluftsliv må forstyrres i minst mulig grad ved uttak av rødrev.

- Videreføring av utlegg av åte og overvåkning av generalistpredatorer med viltkamera på 10 faste lokaliteter og til leting av fjellrevhi på barmark i nordlige deler av nasjonalparken.

Klimaobservasjonssystem

Det ble i medhold av naturmangfoldloven § 48 gitt tillatelse til:

- Adgang til å benytte temperaturloggere i plasthylse a 5 cm festet med ståltråd til bakken på omsøkte lokaliteter. Disse bør kamufleres med farge som passer med underlaget sommerstid.

Følgende tiltak ble avslått jfr. verneforskriften § 3, jfr. naturmangfoldloven §§ 10, 12 og 48:

- Søknad om utplassering av B1 Gargas og R2 Hubedale jfr. verneforskriften § 2, da plasseringen vil stride mot verneformålet og vil påvirke verneverdiene nevneverdig.

Plassering ved etablert infrastruktur ved Bjørnskardhytta eller Ragnarokkhytta, og Hubehytta kan vurderes som alternativ.

Etablering av forskningsstasjon

Følgende tiltak avslås, jfr. verneforskriften § 3, naturmangfoldloven §§ 10, 12 og 48:

- Etablering av forskningsstasjon da etablering av nye bygg i nasjonalparken strider mot verneformålet, og en hytte med uthus med langsiktig perspektiv vil påvirke verneverdiene vesentlig ved å påvirke «vesentlig urørt naturområde» tilnærmet fritt for tekniske inngrep.

Nasjonalparkstyret ser og forstår behovet for en feltstasjon i området. Nasjonalparkstyret vil undersøke forpaktningsforholdene på Hubehytta.

Påbygg på Hubehytta kan vurderes basert på søknad, eller alternativt årlig teltbasert feltstasjon som står ved Hubehytta i den mest intensive feltperioden. Uthus til Hubehytta kan også vurderes som lagerlokalitet.

Det ble gitt følgende generelle vilkår for tillatelsene:

- Tillatelsen gjelder for 2018 - 2021, om ikke annet bestemmes i forvaltningsplanen som er under utarbeidelse.
- Feltaktiviteten knyttet til COAT i nasjonalparken skal ikke utvides utover de rammene som er gitt i tillatelse og omfang av delaktiviteter definert i konsekvensutredningen.
- Prosjektet skal ikke bidra til økt belastning eller press på verneområdet fra forskningsaktiviteter ved at det inviteres til ytterligere forskningsprosjekter i nasjonalparken eller i landskapsvernområdet i omegn av nasjonalparken, begrunnet med at COAT allerede er etablert i «området». Disse skal evt. legges utenfor verneområdene.
- Varangerhalvøya Nasjonalparkstyre er forvaltningsmyndighet for området med politisk oppnevnte medlemmer via kommune-, sameting- og fylkestingsvalg. Styret kan kun gi tillatelser for en styreperiode a 4- år om gangen, og prosjektet må søke om fornyet tillatelse hvert fjerde år. Dette er en risiko som COAT aksepterer ved etablering av et langsiktig overvåkningsprogram innenfor verneområdet.
- Prosjektet skal opprettholde dialogen med Reinbeitedistrikt 6 for å unngå unødige forstyrrelser av reindriften. Det skal kunne drives reindrift innenfor Nasjonalparken

Klagen

Vedtaket ble påklaget av COAT den 21. mars 2018. Vedlagt klagen fulgte en uttalelse fra Meteorologisk institutt vedrørende plasseringer av omsøkte værstasjoner inne i nasjonalparken.

Det vises i klagen til at nasjonalparkstyret bare delvis har innvilget søknaden og at de fleste tiltakene som har fått avslag er av avgjørende betydning for at COAT skal kunne levere kunnskap i henhold til formålet, som er helhetlig kunnskap om økosystemeffekter av klimaendringene.

Siden Varangerhalvøya nasjonalpark dekker det viktigste området med lav-arktisk tundra i Norge, er det ifølge COAT viktig å implementere området innenfor nasjonalparkens grenser. Samtidig er det avgjørende for COAT at man kan gjennomføre tilsvarende overvåkningsaktiviteter også utenfor vernede områder, blant annet for å dekke viktige geografiske klimagrader.

Avslaget om å gjøre eksperimenter med stedegne frø innen innhegninger i kratt-tundra modulen påklages ikke da COAT ser at dette er uforenelig med nasjonalparkens formålsparagraf og vernebestemmelsene i verneforskriftens § 3. COAT vurderer dette tiltaket som ikke viktig nok til å påklage.

Begrunnelsen for klagen

COAT mener vedtaksteksten gjennomgående er kortfattet begrunnet med henvisning til verneforskriften §§ 2 og 3 og naturmangfoldloven §§ 10,12 og 48, mens saksfremlegget har mer detaljerte/omfattende vurderinger av de omsøkte tiltakene både enkeltvis og samlet. Det gis tillatelse i medhold av naturmangfoldloven § 48 uten nærmere forklaring, mens når det gis avslag blir det fokusert på potensielt negative sider ved COAT. Det vises til Miljødirektoratets «Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter» hvor det heter at det vitenskapelige motivet bak vernet kan begrunne en mer liberal dispensasjonspraksis når det ikke er tale om etablering av faste anlegg eller terrenginngrep i verneområdene, og at det som regel bør gis dispensasjon for tiltak som bidrar til å fremme verneformålet.

COAT mener en mer balansert fremstilling av saken, med fokus også på COATs nytte for verneverdiene, ville gitt tillatelse til flere av de avslåtte tiltak. Det vises igjen til rundskrivet hvor det heter at det «I vurderingen av om dispensasjon skal gis må nytten av et forskningsprosjekt vurderes opp mot omfanget av eventuelle inngrep eller tiltak og de ulemper forskningen ellers medfører.» Videre står det at «Dispensasjonsbestemmelsen er i utgangspunktet ment for uforutsette tilfeller eller spesielle/særlige tilfeller som ikke ble vurdert ved opprettelsen av verneområdet ...». COAT mener at klimaendringer og effekter av disse på verneverdiene ikke ble vurdert på vernetidspunktet og at forskningsprosjektet representerer et slikt uforutsett tilfelle.

COAT mener videre at samfunnsinteressen er vesentlig og har vært nedvurdert i behandlingen av søknaden, jf. naturmangfoldloven § 48 første ledd, tredje alternativ. Det vises til Regjeringens uttalelse "Vi trenger kunnskap om mangfoldet av natur, hvor det er, hvordan det utvikler seg over tid og hvordan vi skal klare å ta vare på det for framtida. Slik kunnskap får vi fra kartlegging, overvåking og forskning. Vi må sørge for at vi har god nok kunnskap og at kunnskapen blir brukt" (<https://www.regjeringen.no/no/tema/klimate-og-miljo/id925/>). Det vises også til ny eksportrådsrapport i regi av Klima- og miljødepartementet (<https://www.regjeringen.no/no/no/dokumenter/fagsystem-for-fastsetting-av-god-okologisk-tilstand/id2558481>) som konkluderer tilsvarende.

Det vises også til at COAT i de siste årene har fått betydelige midler fra Regjeringen, Norges Forskningsråd og private forskningsfond (til sammen 60 mill.). Miljødirektoratet har også gitt etablerings- og driftsmidler til to av overvåkningsmodulene. Værstasjonene vil forøvrig også utvide værstasjonsnettverket til Meteorologisk Institutt i en region av landet med svært lav tetthet av værstasjoner. Dette vil bidra til bedre forståelse av klimaet i Øst-Finnmark og bidra til forbedret værmelding. Dette viser ifølge COAT at overvåkningsprogrammet er av vesentlig samfunnsinteresse.

Fremme verneformålet

COAT mener nasjonalparkstyret ikke tilstrekkelig har vurdert den positive effekten COAT vil ha for formålet med vernet. Omsøkte tiltak vil ifølge COAT bli av avgjørende betydning for at de økologiske verneverdiene i nasjonalparken kan forvaltes rasjonelt under påvirkning av de radikale klimaendringene som forventes i Arktis. Klimaendringene er den klart største trusselen mot de økologiske naturverdiene i nordområdene mener COAT.

Den forvaltningsrelevante kunnskapen som COAT vil generere gjennom overvåkningstiltakene, og COATs bidrag til å utvikle effektive og evaluere forvaltningstiltak, tilsier at programmet vil være av stor betydning i arbeidet med å sikre verneverdiene i nasjonalparken. Dette må i større grad tas hensyn til i vurderingen av omsøkte tiltak mener COAT.

Videre mener COAT at nasjonalparkstyret har overvurdert effekten av tiltakene på nasjonalparken med tanke på at den forblir et «i det vesentlige urørt naturområde, tilnærmet fritt for tekniske inngrep».

Lytteestasjoner, viltkamera og innhegninger

Lyttestasjoner og viltkamera er ifølge COAT små og lite i øyenfallende instrumenter som vil stå spredt i terrenget og derfor bare vil kunne ses på nært hold. Og aldri mer enn en av gangen (innbyrdes avstand på 1 km). Noen skal bare være utplassert i en begrenset periode av året.

Innhegningene er gjort så små som mulig, men vil være mer synlige enn lyttestasjonene og kameraene. Likevel vil de bare være synlige innen relativt begrensede avstander. Tiltaket er særlig relevant i forvaltningssammenheng da det vil kunne vise effekter av klimaendringer og endret påvirkning av ulike beitedyrarter hevder COAT.

COAT mener disse tiltakene ikke vil påvirke nasjonalparkens status som vesentlig urørt naturområde. Tiltakene kan lett fjernes.

Klimaobservasjonssystem

Værstasjonene vil være synlig på lengre avstand enn de andre omsøkte tiltakene, men antallet er redusert til et minimum, og det er tatt hensyn til å minimere synlighet i valget av plassering. Plasseringen må imidlertid tilfredsstille værstasjonenes funksjon i COATs klimaobservasjonssystem og internasjonale meteorologiske standarder. Værstasjonene utgjør kjernen av COAT klimaobservasjonssystem og er således essensielle for at COAT skal kunne operere i henhold til formålet. COAT mener derfor at hensynet til samfunnsmessig betydning, inkludert rollen de har i forvaltningen av de økologiske verneverdiene i nasjonalparken og bidrag til bedret værmelding, bør veie tyngre enn den påvirkning disse tiltakene har på nasjonalparkens formål om å være et «i det vesentlige urørt naturområde, tilnærmet fritt for tekniske inngrep».

COAT påklager også vilkåret som er at de små temperaturloggerne skal være malt med en mørkere farge. En slik fargeforandring påvirker ifølge COAT loggernes funksjon da mørke farger vil absorbere varme fra sollys og gi høyere temperatur inne i hylsa enn i omgivelsene.

Samlet belastning

Det vises i klagen til at så godt som alle avslag er begrunnet med at de vil bidra til å påføre nasjonalparken en større samlet belastning. Viltkameraer, lyttestasjoner for fugl og uthegninger vil alle være reversible inngrep. I tillegg vil COAT tilstrebe å plassere de i landskapet på best mulig måte.

Kulturminner

Det stilt som vilkår at man ikke skal bruke mer stein enn det som trengs for øke egenvekten av boksene og at steinene ikke skal ha andre funksjoner ved etablering av kamerabokser for smågnagere og smårovdyr. COAT mener dette vilkåret strider mot tidligere vedtak gjort av nasjonalparkstyret. Det nye vilkåret er begrunnet med at man ikke skal berøre kulturminner ved flytting av stein. I tillegg skal ikke «opplevelsen av kulturminnemiljø i urørt natur forringes». COAT påklager disse vilkårene da forringelse kan forhindres ved å inkludere ekspertise på kulturminner under implementeringen av alle nye tiltak.

Økologiske effekter av tiltak

Uthegningene vil medføre vegetasjonsendringer på svært små flekker og effekten vil være reversible. COAT påklager derfor at tiltakene vil ha økologiske effekter.

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

COAT mener at manuelle takseringsmetoder er en metodisk dårligere enn lyttestasjonene. COAT har betydelig erfaring med manuelle takseringsmetoder og mener derfor å ha grunnlag for å kunne hevde at manuell lytting/taksering er uegnet for enkelte arter, deriblant hekkebestanden av rype. I tillegg vil manuell taksering av rype komme i konflikt med tidspunkt for kalving hos rein og øke aktiviteten i området generelt da man må ha mer personell ute i terrenget.

Nasjonalparkstyret forslag om en årlig teltbasert feltstasjon ved Hubehytta er ikke en løsning som COAT kan leve med. Når det gjelder Hubehytta, så har COAT undersøkt muligheten for overtakelse/kjøp uten å lykkes. Under enhver omstendighet må Hubehytta ombygges/utbygges og suppleres med et uthus for å fylle sitt formål for COAT.

Presedens

COAT har vanskelig for å se hva slags presedens de omsøkt tiltakene kan skape. COAT kan ikke se at det kan være andre fagmiljøer som vil søke om tilvarende aktiviteter/tiltak i nasjonalparken. Når det gjelder mulig presedens med hensyn til etablering av tilsvarende overvåkningsprogrammer i andre nasjonalparker, så er COAT så spisset mot arktiske strøk at det vanskelig vil kunne gi presedens annet steds.

Omsøkt prosjektperiode

COAT viser til at det ligger i overvåkningsprosjekters natur at de skal fremskaffe lange dataserier som kan gjøre det mulig å skille effekter av naturlig variasjon i økosystemene fra effekter av menneskeskapte miljøendringer og at det kan være et dilemma mellom miljøovervåkningens behov for langsiktighet og aspekter relatert til permanens/irreversibilitet inngrep jfr. verneforskriften §§ 2 og 3. COAT vil behovsprøve alle aktiviteter, tiltak og installasjoner jevnlig og avslutte aktivitet eller infrastruktur dersom tiltaket eller installasjonen ikke lenger er formålstjenlig. COAT godtar derfor at tillatelsene omsøkes for en 4-årsperiode.

Avslutningsvis mener COAT nasjonalparkstyret ikke har vektlagt COATs nytteverdi tilstrekkelig. De eventuelle negative konsekvenser av overvåkningssystemet kan ha for verneverdiene er overdrevet.

Uttalelse fra Meteorologisk institutt

Vedlagt klagen var også en uttalelse fra Meteorologisk institutt datert 21. mars 2018. Meteorologisk institutt viser til som rolle som værmelder og klimaovervåker.

Det opplyses at i Øst-Finnmark bare finnes værstasjoner langs en smal stripe ytterst på kysten og at det derfor eksisterer liten eller ingen kvantitativ informasjon om værforholdene i indre og høyereliggende strøk. Nye stasjoner i dette området vil derfor ha stor nasjonal verdi.

Det er utfordrende å gi riktige vind- og temperaturvarsler i fjellområdene, stasjoner i forskjellig høyde vil ifølge Meteorologisk institutt gi bedre dokumentasjon. Klimautviklingen i fjellområdene er mindre kjent enn i lavområdet, blant annet fordi bare et fåtall fjellstasjoner har lange klimaserier. Internasjonale studier har vist at klimautviklingen i fjellområder kan

være forskjellig fra lavereliggende områder. Meteorologisk institutt vil følge internasjonale anbefalinger fra WMO for plasseringer av sensorer.

De omsøkte lokalitetene er de best egnede for økt klimaforståelse og mer presise værvarsler ifølge Meteorologisk Institutt. Lokasjoner ved Bjørnskardshytta, Ragnarokk og Hubehytta anses som mindre gunstig enn Gárgaš som oppfyller de internasjonale anbefalinger for værstasjonsoppstilling. Værstasjoner på eller tett inntil bygninger og store terrenghindringer anbefales ikke av Meteorologisk Institutt da det vil gi data som ikke er representative for det vi ønsker å måle i prosjektet (COAT) og heller ikke for værvarslings- og klimaovervåkingsformål.

Meteorologisk Institutt gir også en visuell beskrivelse av den foreslåtte værstasjonen.

Uttalelse fra Sametinget

Sametinget uttalte seg i brev datert 23. februar 2018 til COATs søknad.

Til værstasjonene merket B2 og R1 hadde Sametinget ingen spesielle merknader, det er ikke registrert kulturminner som vil bli berørt av disse tiltakene. Sametinget minnet likevel om aktsomhetsplikten etter kulturminneloven.

Områdene Gárgaš, Ryggfjellet og Komagdalen er i svært liten grad undersøkt for kulturminner. Her er tiltenkt en rekke tiltak og Sametinget syns det kan være hensiktsmessig at det gjennomføres en kulturminnekartlegging i forkant av en eventuell etablering.

Uttak av planteprøver

I epost datert 9. april 2018 etterlyser COAT behandling av par punkter i søknaden som de mener styret ikke har behandlet.

Det ene er søknad om tillatelse til biomassemålinger i eksisterende og nye omsøkte intensivkvadrater. Det synes imidlertid å fremgå av nasjonalparkstyret sitt vedtak datert 1. mars 2018 at det i medhold av naturmangfoldloven § 48 er gitt tillatelse til dette under overskriften Modul kratt-tundra punkt 1.

Det andre er søknad om tillatelse til uttak av planteprøver av et blad pr. intensivkvadrat/art av de vanligste gress og urter. I brev datert 25. mai 2018 gis COAT tillatelse til uttak av slike planteprøver, jfr. naturmangfoldloven § 48.

Forberedende klagebehandling

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre behandlet klagen i møte den 23. mai 2018.

Nasjonalparkstyret opprettholdt sitt opprinnelige vedtak hvor det ble gitt tillatelse til en delvis etablering av Klimaobservasjonssystem i nasjonalparken. Styret mente det ikke var kommet nye opplysninger i saken.

Enkelte forhold fant imidlertid styret grunn til å endre jfr. naturmangfoldloven § 48:

Modul - Kratt tundra

- Vilkår angående krav til kamuflering av temperaturloggere tas ut - tiltak 9, tabell 1,

Klimaobservasjonssystem.

- Ved implementering av nye tiltak skal man inkludere ekspertise på kulturminner for å unngå at de berøres når kamerabokser skal dekkes til med stein. Det skal ikke benyttes mer stein enn nødvendig.
- Tiltakene skal imidlertid plasseres i god avstand til kulturminner i området, for å unngå at disse berøres. Med tanke på utplassering av viltkamera-bokser, bør det heller ikke etterlates steinstrukturer i landskapet, som vil forstyrre kulturmiljøet som består av mange kulturminner bygd i stein.
- Vilkår om at det ikke skal brukes mer stein enn det som trengs for øke egenvekten av boksene og at steinene ikke skal ha andre funksjoner -oppheves.
- Bruk av lyttestasjoner for fugl i eng/hei/kratt og viltkamera på kunstige reir kan vurderes enkeltår på gitte vilkår.

Når det gjelder korte vedtakstekster så vises det til begrunnelsene for vedtakene som finnes i saksframlegget. Protokoll fra saksbehandlingen i styremøtet med begrunnelsen for vedtakene fulgte vedlagt. Klager har sålede hatt tilgang til begrunnelsen og vurderingen for vedtakene.

Videre nevnes det i klagen at begrunnelse ikke er nevnt i tilfeller det er gitt tillatelse, jfr. naturmangfoldloven § 48. Styret viser at det er foretatt en interesseavveining slik rutinen er ved behandling etter naturmangfoldloven § 48. Siden saken er så omfattende og mange av avslagene er begrunnet med til at totalbelastningen på verneområdet blir for stor, så nevnes begrunnelsen helhetlig i konklusjonen i vurderingen. Økt kunnskap avveies mot ulempene ved tiltakene. Slik forvalter vurderer det vil ulempen være større for de tiltakene som er avslått, enn fordelene.

Styret antar også at en del av tiltakene kan endres i design. Forvalter kommer til at flere av tiltakene (værstasjoner, vegetasjonsbur, forskningsstasjon og summen av all små-infrastruktur) vil stride mot verneformålet og påvirke verneformålet nevneverdig alene og også i sum, og alle tiltakene kan ikke gjennomføres slik de er omsøkt. Flere av de større tiltakene kan gjennomføres med en annen plassering. Det presiseres at man har vist til naturmangfoldloven § 10, og omfanget av installasjoner som er omsøkt i regi av ulike tiltak tilsier at belastningen med infrastruktur blir for stor på verneområdet og dette er også årsak til at man ikke gir tillatelse til en rekke av tiltakene.

Styret kjenner seg ikke igjen i at fremstillingen med hensyn til COATs nytteverdi kunne vært mer balansert. Søknaden fra COAT hvor fordelene med de enkelte modulene og tiltakene fremgår, var innlemmet i saksfremstillingen.

COAT hevder at klimapåvirkninger og klimaendringer ikke ble vurdert på vernetidspunktet og derfor er spesielle/særlige tilfeller som verneforskriften ikke tar stilling til og som det dermed kan gis dispensasjon til etter naturmangfoldloven § 48. Forvalter viser til at det er gitt dispensasjon etter denne bestemmelsen for enkelte deler av søknaden til COAT. Det første alternativet i bestemmelsen kommer bare til anvendelse i de tilfeller hvor tiltak ikke er i strid med verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig. I foreliggende tilfelle vil imidlertid summen av alle installasjoner være i strid med verneformålet og påvirke verneverdiene nevneverdig og medføre at naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ ikke kommer til anvendelse.

Når det gjelder klagers henvisning til rundskriv om forvaltning av verneforskrifter der det står at «Det vitenskapelige motivet bak vernet vil kunne begrunne en mer liberal dispensasjonspraksis når det ikke er tale om etablering av faste anlegg (ny infrastruktur) eller terrenginngrep i verneområdene. Som regel bør det gis dispensasjon for tiltak som bidrar til å fremme verneformålet.» så mener styret dette er tatt med i vurderingen, men at langsiktigheten i prosjektet medførte at det ikke kunne gis dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ.

Vesentlige samfunnsinteresser

Klager mener at samfunnsinteressen knyttet til COAT er vesentlig og har vært undervurdert i behandlingen av søknaden, noe styret mener er gjort både modulvis og som helhetlig prosjekt. Det vises til at søknaden har vært behandlet etter første alternativ, ikke tredje alternativ i § 48 første ledd. COAT har definert tre studieområder på Varangerhalvøya og har hittil fått finansiering for to, hvorav man har valgt ut Nasjonalparken på grunn av best egnethet. Styret mener derfor at COAT i tillegg har en annen lokalitet tilgjengelig utenfor nasjonalparken og at nødvendighetskriteriet ikke er oppfylt. Styret mener at COATs virksomhet er regionalt viktig.

Dersom Meteorologisk Institutt har behov for værstasjoner må dette vurderes på selvstendig grunnlag og ut fra det alternativ som har den mest miljøforsvarlige plasseringen. Praksisen er i slike tilfeller å velge en plassering i nærhet av allerede etablert infrastruktur, ikke som omsøkte tilfelle hvor plasseringen er det området som er aller mest uberørt.

Verneformålet

COAT mener nasjonalparkstyret ikke tilstrekkelig har vurdert den positive effekten forskningen vil ha for verneformålet. Styret mener klimaendringene vil være den største trusselen mot verneverdiene og at resultatet av forskningen vil gi økt kunnskap til hjelp i forvaltningen, men mener at forskning utenfor parken vil gi kunnskap som har overføringsverdi til nasjonalparken. All infrastruktur som COATs forskning krever, er ikke forenlig med vernet.

Urørt naturområde tilnærmet fritt for tekniske inngrep

COAT mener nasjonalparkstyret har overdrevet de negative effektene med tanke på områdets urørthet ved etablering av infrastruktur. Forvalter viser til at COAT har omsøkt 40 store innhegninger (5x5m), 140 bur, 30 lyttestasjoner for ryp, 40 viltstående viltkamera uten åte, 72 viltkamerabokser for smågagere (samt 44 eksisterende), 2 værstasjoner, 100 små temperaturloggere og 1 felthytte.

Styret hevder at selv om installasjonene står spredt og over store områder, vil området med alle disse installasjonene utplassert fremstå som det fjellområdet som er mest preget av infrastruktur i Finnmark. Dette er ikke forenlig med områdets nasjonalparkstatus. Nasjonalparkstyret innvilget tillatelse til utsetting av temperaturloggerne og viltkameraboksene for smågagere da styret mener dette er små og bagatellmessige inngrep. De to værstasjonene vil prege områdets urørthet og styret mener naturmangfoldloven § 48 ikke hjemler oppføring av disse.

Når det gjelder værstasjonene som hevdes være essensielle for COATs forskning, så mener styret at naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ ikke hjemler oppføring av disse som omsøkt. En slik oppføring vil medføre at område blir mindre urørt, noe som er i strid med verneformålet. For

å minske påvirkningen på verneformålet burde stasjonene vært plassert i tilknytning til allerede eksisterende infrastruktur, ikke hvor det er optimalt for COATs forskning.

Samlet belastning

Selv om ikke alle installasjonene skal være utplassert hele året, er det menneskelig etableringer som har påvirkning på områdets urørthet. Ingen av installasjonene er usynlige og den samlede virkningen er at området blir preget av infrastruktur. En feltstasjon ved Hubehytta vil endre områdets karakter noe, dette området er ellers lite preget av inngrep. Nasjonalparkstyret mener det ikke foreligger hjemmel til å gi tillatelse til nye bygninger i nasjonalparken og ber Miljødirektoratet særskilt vurdere dette tiltaket.

Kulturminner

Når det gjaldt det påklagede vilkåret som var satt i smånagermodulen om at "det ikke skal bruke mer stein enn det som trengs for å øke egenvekten av boksene og at steinene ikke skal ha andre funksjoner" ble klagen tatt til følge på dette punkt og vilkåret ble sløyfet. Styret satte imidlertid et nytt vilkår etter innspill fra Sametinget. Følgende nye vilkår ble satt; "ved valg av plassering av bokser skal disse plasseres på avstand for kulturminner slik at opplevelsen av disse ikke forringes."

Forvalter mener at utplassering av en rekke installasjoner i området hvor det er kulturminner vil kunne forringe opplevelsen av kulturminnene i området, da området fremstår som urørt. Særlig vil dette være tilfelle ved utplassering av vegetasjonsbur.

Økologiske effekter av tiltak

COAT hevder at de økologiske effektene av tiltakene vil være små og reversible. Det er særlig vegetasjonsburenes økologiske effekter det tenkes på. Styret mener at så lenge det ikke er oppgitt når burene vil bli fjernet, vil det være vanskelig å vurdere effekten for beitedyrene som får begrenset beitetilgang på grunn av burene. Den vesentligste grunnen til at innhegningen ble avslått er imidlertid deres påvirkning på områdets urørthet.

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

COAT bestrider at manuell lytting/taksering kan benyttes istedenfor lyttestasjoner jfr. naturmangfoldloven § 12. Særlig uegnet er det for enkelte arter, deriblant hekkebestanden for ryer.

Styret legger til grunn at bruk av manuell lyttemetodikk i juni/juli er bedre teknikk for verneområdet enn installasjoner, for rype kan det enkelte år vurderes lyttestasjoner. Dette gjelder selv om COAT mener de har dokumentert at det er betydelige faglige, miljømessige og logistiske ulemper med manuelle takseringsmetoder både fra Varangerhalvøya (rype og spurvefugl) og Svalbard (fjellrype).

COAT mener videre at styrets forslag til en årlig feltstasjon som feltstasjon ikke er en akseptabel løsning. Mulighet for overdragelse av eiendomsretten av Hubehytta til COAT opplyses ikke å foreligge.

Styret mener det ikke foreligger hjemmel til å tillate nye bygninger i nasjonalparken og at det derfor ikke kan tillates, jfr. naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ.

Presedens

COAT hevder at en tillatelse neppe vil kunne skape presedens da det vanskelig kan tenkes at andre fagmiljø vil søke om det samme. Når det gjelder mulige etableringer i andre nasjonalparker så mener COAT at de er så spisset mot arktiske økosystemer at det vanskelig kan tenkes at det som det gis tillatelse til i regi av COAT skal kunne gi presedens noe annet sted.

Styret viser til at en tillatelse vil kunne skape en uheldig presedens hovedsakelig i andre nasjonalparker, jfr. naturmangfoldloven § 10. Klimaendringer skjer i hele Norge og det kan tenkes være aktuelt å forske på det samme i andre klimasoner i andre nasjonalparker. Den infrastruktur og de tiltakene som COAT søker om tillatelse til å etablere, finnes ikke i andre nasjonalparker hevder styret. Styret mener at det kan være aktuelt å forske på klimaendringer i andre klimasoner i Norge og at en tillatelse kan medføre en uheldig presedens.

Prosjektperiode

COAT er et prosjekt med lange tidsrammer. Det legger til grunn at alle aktiviteter, tiltak og installasjoner skal behøvsprøves jevnlig og infrastruktur skal fjernes dersom hvis disse ikke lengre tjener formålet og er hensiktsmessige. COAT aksepterer derfor at tiltak må søkes på nytt hvert fjerde år.

Styret mener at det ligger i sakens natur at installasjonene og tiltakene er langvarige og at dersom det først gis tillatelse så skal det mye til å avslå etablert infrastruktur som fortsatt tjener sitt formål ved senere søknader. Deler av infrastruktur vil muligens kunne utfases, men hovedstrukturen vil mest trolig bestå.

Avslutningsvis mener styret at det foreligger to alternative områder som kan benyttes som COATs forskningsområde og at kunnskapen fra disse områdene vil kunne ha overføringsverdi til forvaltning av nasjonalparken selv om disse områdene ligger nærmere kyst eller på grensen til lav arktisk sone. Styret er tvilende til at tung infrastruktur som omsøkt trengs for å få den kunnskapen som er nødvendig for en forsvarlig forvaltning av området. Styret mener det i hovedsak ikke kommer nye opplysninger i klagen som tilsier at klagen bør tas til følge, utover justering av noen vilkår. Saken oversendes til Miljødirektoratet for vurdering og avgjørelse, særlig bør mulighetene for etablering av forskningsstasjon vurderes.

Miljødirektoratets vurderinger

Klageinstansen kan prøve alle sider av en sak, jfr. forvaltningsloven § 34. Klageinstansen kan treffe nytt vedtak i saken eller oppheve vedtaket og sende saken tilbake til underinstansen for helt eller delvis ny behandling.

COAT klager på de avslag som er gitt av Varangerhalvøya nasjonalparkstyre i vedtak datert 1. mars 2018 på deler av søknad om oppføring av klimaobservasjonssystem for arktisk tundra i Varangerhalvøya nasjonalpark.

Nasjonalparkstyrets avslag på søknaden om manipulasjon med naturlig forekommende vegetasjon, ved flytting av frø og dyrking, ble ikke påklaget da COAT mente dette eksperimentet ikke var

forenlig med verneformålet og vernebestemmelsene i verneforskriften § 3 og at dette heller ikke er av vesentlig betydning for COATs forskning.

COAT påklager også noen av de vilkår som er satt.

Til slutt etterlyses svar på enkelte punkter i søknaden som COAT mener styret ikke har behandlet.

Klagen behandles etter verneforskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark og naturmangfoldloven.

Formålet med vernet av Varangerhalvøya nasjonalpark er:

å bevare et stort i det vesentlige urørt naturområde, tilnærmet fritt for teknisk inngrep, som sikrer biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander. I dette inngår blant annet å bevare det mest arktisk pregete del av fastlands-Norge med spesielle landformer og avsetninger etter istida, et plante- og dyreliv med østlige og arktiske innslag, et kjerneområde for fjellrev og unike samiske kulturminner.

I sone A er det avgrenset et særlig viktig myr- og våtmarksområde med stor vitenskapelig betydning som referanseområde og med en egenart i form av mange småvann og myrdammer. Området gir leveområder for en rik og variert fauna av våtmarksfugl, også trua arter. Området er svært viktig for sædgås og dverggås.

Allmenheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med litengrad av teknisk tilrettelegging. Ivaretakelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal brukes til reindrift.

I følge verneforskriften § 3 pkt. 1.1 er området vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger, andre varige eller midlertidige innretninger mm. Opplistingen i bestemmelsen er ikke uttømmende.

Verneforskriften har åpnet for at enkelte tiltak og inngrep som ellers ville vært forbudt etter denne bestemmelsen likevel vil kunne finne sted ved at det er gitt unntaks- eller dispensasjonsbestemmelser. Dersom verneforskriften ikke har særskilte unntaks- eller dispensasjonsbestemmelser, kan forvaltningsmyndigheten gi dispensasjon til enkelte tiltak etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48 første ledd. Er vilkårene for å gi dispensasjon etter denne bestemmelsen oppfylt, er det opp til forvaltningens skjønn om dispensasjon skal gis, ingen har krav på dispensasjon etter denne bestemmelsen.

COAT klager både på den generelle saksbehandlingen og på de enkelte avslagene som er gitt. Miljødirektoratet vil først kommentere de generelle anførselene i klagen, deretter avslagene på de ulike innretningene som nasjonalparkstyret har gitt.

COAT klager over at vedtakene er korte, stort sett med henvisning til hjemmel. Selve begrunnelsen for vedtakene finnes i saksfremstillingen til forvalter.

Miljødirektoratet bemerker at det er vanlig at begrunnelsen fremgår av innstillingen eller saksforberedelsen, men den regnes som en del av vedtaket. Forvaltningsloven §§ 24 og 25 har bestemmelser for når enkeltvedtak skal begrunnes og hva begrunnelsen skal inneholde. I begrunnelsen skal vises til de regler vedtaket bygger på, med mindre parten kjenner reglene. I den utstrekning det er nødvendig for å sette parten i stand til å forstå vedtaket, skal begrunnelsen også gjengi innholdet av reglene eller den problemstilling vedtaket bygger på.

I begrunnelsen skal dessuten nevnes de faktiske forhold som vedtaket bygger på. Er de faktiske forhold beskrevet av parten selv eller i et dokument som er gjort kjent for parten, er en henvisning til den tidligere framstilling tilstrekkelig. Miljødirektoratet mener de faktiske forhold er tilstrekkelig beskrevet i COAT sin søknad og vedlagte konsekvensutredning. Vedtakene viser til reglene vedtakene bygger på og det legges til grunn at COAT er en stor og profesjonell aktør som har ressurser til å sette seg inn i og forstå gjeldende regelverk.

I tillegg stiller naturmangfoldloven § 48 fjerde ledd særskilte krav til begrunnelse. Det fremgår her at en dispensasjon etter første ledd i denne bestemmelsen skal vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene og hvilken vekt det er lagt på dette. Nasjonalparkstyret mener mange av de omsøkte tiltak har negativ virkning på verneverdiene og begrunnelsen for avslag etter naturmangfoldloven § 48 første ledd kan dermed fremstå som negativ for klager.

Det fremgår av naturmangfoldloven § 14 at tiltak etter loven skal avveies mot andre viktige samfunnshensyn. Bestemmelsen kommer bare til anvendelse dersom vilkårene for å gi dispensasjon foreligger og sier ikke noe mer enn det som uten videre gjelder når forvaltningen skal treffe avgjørelser etter et fritt skjønn. COAT redegjør i søknaden og klagen for de positive sidene ved sin forskning og de enkelte installasjoner sin betydning, slik at det kan finne sted en interesseveiing i de enkelte tilfellene.

COAT viser til Miljødirektoratet sine retningslinjer "Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter" hvor det heter at det vitenskapelige motivet bak vernet vil kunne begrunne en mer lempelig eller kurant dispensasjonspraksis til vitenskapelige formål i de tilfeller hvor det ikke er tale om etablering av faste anlegg eller terrenginngrep og at det som regel bør gis dispensasjon dersom dette fremmer verneformålet.

Miljødirektoratet bemerker at forskning på klima må finne sted over lange tidsepoker for fastslå eventuelle varige endringer i motsetning til naturlige variasjoner. Den tekniske utviklingen vil muligens medføre at annen infrastruktur er aktuell i fremtiden som ikke er synlig eller belastende for omgivelsene, men pr i dag vil mange av installasjonene måtte forventes å ha en levetid som gjør det naturlig å betrakte dem som permanente eller varige. Den mer liberale forvaltningspraksisen som rundskrivet viser til er bare aktuell hvor det ikke kreves faste innretninger eller terrenginngrep, hvilket altså ikke er tilfellet i det omsøkte tilfellet.

Klager mener også at det omsøkte tiltaket er ett særlig tilfelle som ikke ble vurdert ved opprettelsen av verneområdet. Miljødirektoratet vil bemerke at selv om det er tilfellet at klimaforskning ikke ble vurdert på vernetidspunktet, så medfører det ikke at det automatisk skal gis dispensasjon etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen, jfr. naturmangfoldloven § 48

første ledd. Dispensasjon for tiltak som ikke har blitt vurdert under verneplanprosessen er mest aktuelt for tiltak som er små, reversible og av stor betydning for den enkelte eller samfunnet og som ikke kan medføre en utvikling som på sikt skader verneformål eller verneverdier. I foreliggende tilfelle er mange av installasjonene alene eller samlet av et slik omfang at det ikke er hjemmel til å gi dispensasjon etter første alternativ i naturmangfoldloven § 48 første ledd.

Videre mener COAT at det omsøkte prosjekt har vesentlig samfunnsinteresse og at dette ikke har vært tilstrekkelig vektlagt i behandlingen av søknaden. Det vises i denne sammenhengen til politiske signaler gitt fra Regjeringen og Klima- og Miljødepartementet som fastslår viktigheten av kunnskap som skaffes gjennom kartlegging, overvåkning og forskning. Det vises også til statlige bevillinger de siste år som gjenspeiler samfunnets oppfatning av betydningen det har å ha kunnskap og forskning på dette feltet.

Direktoratet legger til grunn at COAT mener at deres søknad burde blitt vurdert etter naturmangfoldloven § 48 første ledd, tredje alternativ. Etter denne bestemmelsen kan det gis dispensasjon til tiltak dersom hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Med vesentlig samfunnsinteresse menes tungtveiende hensyn av nasjonal betydning. Saker som har stor lokal interesse eller regional betydning er ikke tilstrekkelig som grunnlag for dispensasjon etter denne bestemmelsen. Det er et vilkår at tiltaket er nødvendig. Dersom det finnes alternative løsninger, for eksempel plasseringer utenfor verneområdet, er nødvendighetskriteriet ikke oppfylt.

Det blir opplyst at COAT opprinnelig hadde tre aktuelle intensivlokaliteter, ett innenfor nasjonalparken, to utenfor. Det ble imidlertid bare skaffet finansiering til to prosjekter og COAT ønsket da det ene prosjektet innenfor nasjonalparkgrensen. COAT viser i sin søknad til fordelene med å ha prosjektet innenfor nasjonalparken, blant annet at det er lite aktivitet og forstyrrelser, og likedan at det finnes spesielt sårbare og truede arter. Videre er området det mest arktiske på det norske fastlandet og at det allerede finnes data fra forskning som har pågått i 10-15 år.

Miljødirektoratet legger til grunn at det i regionen finnes områder utenfor nasjonalparken som også er relevant for forskningen, områder som har arktisk natur som er særlig eksponert for klimaendringer. Selv om nasjonalparken muligens er det mest optimale området, er det ikke opplyst at områdene utenfor er uegnede. Dette illustreres også ved at COAT opprinnelig hadde tre aktuelle fokusområder og at to av dem var utenfor vernegrensen. Miljødirektoratet mener derfor at det ikke er nødvendig at forskningen finner sted innenfor nasjonalparken og nødvendighetskriteriet i naturmangfoldloven § 48 første ledd, tredje alternativ er ikke oppfylt.

Videre vises det til forarbeidene til naturmangfoldloven § 48 (Ot.prp. nr. 52, 2008- 2009) hvor dispensasjon til vitenskapelige formål omtales under første alternativet (vår understrekning) i naturmangfoldloven § 48 første ledd og ikke under det tredje alternativet som omhandler tiltak som har vesentlig samfunnsinteresse. Etter denne bestemmelsen kan tiltak iverksettes i verneområder selv om de strider mot verneformålet og er negativt for verneverdiene. Direktoratet viser til at det er mange godt begrunnede samfunnshensyn, som for eksempel helse, sysselsetting, forskning, næringsinteresser osv., som nødvendiggjør at areal beslaglegges og at det foretas terrenggrep. Nasjonalparkvernet skal imidlertid gi beskyttelse mot slike inngrep. Det er bare tiltak hvor det foreligger helt spesielle og særlig tungtveiende, nasjonale interesser og hvor tiltaket ikke kan gjennomføres annet sted, som kan gjennomføres i medhold av § 48 første ledd, tredje alternativ.

COAT hevder videre i klagen at nasjonalparkstyret ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til at tiltaket vil fremme verneformålet, at kunnskapen fra forskningen vil ha stor betydning i arbeidet med å sikre verneverdiene i nasjonalparken.

Miljødirektoratet er enig med COAT i at fremtidige klimaendringer vil kunne ha stor betydning for forvaltning av verneverdiene og kunnskap om disse derfor er av betydning for forvaltningen. Miljødirektoratet mener likevel at kunnskapen ikke må fremskaffes i nasjonalparken for å ha stor nytteverdi. Forskning fra områdene utenfor parken vil kunne ha betydelig overføringsverdi. Dersom forskningen nødvendiggjør installasjoner eller aktivitet som strider mot verneformålet eller skader verneverdiene, vil forskning ikke kunne finne sted i verneområdet.

COAT mener at nasjonalparkstyret ikke har vurdert den positive effekten forskningen har på verneformålet og at nasjonalparkstyret har overdrevet de negative effektene med tanke på områdets urørthet ved etablering av infrastruktur.

Miljødirektoratet bemerker at vernet har flere formål, blant annet å bevare et stort i det vesentlige urørt naturområde, tilnærmet fritt for tekniske inngrep. Men vernet skal også ivareta den mest arktisk pregete del av fastland-Norge med spesielle landformer og avsetninger etter istida. Vernet skal også bevare et plante- og dyreliv med østlige og arktiske innslag, et kjerneområde for fjellrev og unike samiske kulturminner. I sone A skal vernet fungere som et referanseområde for et myr- og våtmarksområde som også har rik og variert fauna som er viktig for blant annet sædgås og dverggås. Også muligheten til å utøve et enkelt friluftsliv og muligheten til å drive reindrift omfattes av vernet.

Miljødirektoratet er enig med COAT i at kunnskap om klimaendringers eventuelle effekt på dette området, også som leveområde for en rekke arter, vil kunne være svært nyttig for forvaltningen. Samtidig vil størrelsen på enkelte av de omsøkte installasjonene, alene eller sammen med det store antallet innretninger, jfr. naturmangfoldloven § 10, være til hinder for etablering i nasjonalparken da det vil være i strid med formålet med vernet om å holde området fritt for tekniske inngrep. I følge styret vil området med alle installasjonene fremstå som det fjellområdet i Finnmark med mest infrastruktur og ikke være forenelig med områdets vern som nasjonalpark. Det fremgår av naturmangfoldloven § 35 at som nasjonalpark kan vernes større naturområder som er uten tyngre inngrep.

Videre hevder COAT at innhegningens økologiske effekter ikke kan begrunne avslag. Det hevdes at visse økologiske effekter vil forekomme, men arealene er små og innhegningene er reversible. Styret viser til at innhegningenes funksjonstid er uvisst og at det kan være vanskelig å vurdere effekten for beitedyrene. Styret presiserer imidlertid at innhegningenes mulige økologiske effekter ikke har vært hovedårsaken til at det ikke ble gitt tillatelse til disse. Miljødirektoratet er enig med styret i at det ikke er den eventuelle økologiske effekten som er hovedårsaken til at innhegningene ikke tillates, men at det er størrelsen, omfanget og varigheten og den negative virkning de har på verneformålet.

COAT er også uenig med nasjonalparkstyret i at en tillatelse vil kunne gi uheldig presedens. Hvorvidt det er aktuelt for andre å drive samme typen forskningen innenfor Varangerhalvøya nasjonalpark

eller andre nasjonalparker har Miljødirektoratet ikke kunnskap om, men det kan tenkes at også andre ønsker å etablere infrastruktur i forbindelse med samfunn- og forvaltningsnyttig forskning både innenfor Varangerhalvøya nasjonalpark og andre nasjonalparker eller verneområder. Forvaltningen vil da kunne oppleve at det er vanskelig å få forståelse for eventuelle avslag på mulige tidsbegrensede og/eller mindre omfattende innretninger, når et så stort forskningsprosjekt tillates i Varangerhalvøya nasjonalpark.

Miljødirektoratet er i tvil om hvor formålstjenlig det er å vurdere de enkelte inngrep eller installasjoner isolert, uten å se søknaden som et hele hvor alle installasjoner er nødvendig for at COAT skal kunne utføre den forskningen som de finner forsvarlig og nødvendig. Alle inngrep og installasjoner må under enhver omstendighet tas med i en samlet belastning vurdering etter naturmangfoldloven § 10. Enkelte av de omsøkte installasjoner vil det nok kunne dispenseres for innenfor nasjonalparken, alt avhengig av antall og lokalisering. Direktoratet er imidlertid enig med nasjonalparkstyret i at samlet sett vil summen av all omsøkt infrastruktur medføre at den samlede belastningen i nasjonalparken blir for stor, jfr. naturmangfoldloven § 10.

Når det gjelder varigheten av den omsøkte infrastrukturen så er det lagt til grunn at denne type forskning har langsiktige overvåkningsprogram, slik at installasjonene i det vesentlige må betraktes som permanente. Nasjonalparkstyret sier i sitt vedtak at det bare kan gis dispensasjon for 4-års perioder. Direktoratet vil bemerke at det ikke foreligger noen formelle hinder som begrenser styrenes adgang til å gi dispensasjoner som har lengre varighet, men at Miljødirektoratet har anbefalt styrene å gi dispensasjoner med en slik lengde at de til enhver tid sittende styrene kan utøve en reel innflytelse og påvirkning på forvaltningen av verneområdet gjennom sin dispensasjonspraksis. Styrerepresentantene blir utnevnt for fireårsperioder.

De enkelte tiltakene

Innhegninger og vegetasjonsbur

COAT søkte om tillatelse til oppføring av 40 store innhegninger (grovmasket og på 5m x 5m x 2m) med usikker funksjonstid. Innhegningene skal skille beiting fra andre faktorer som påvirker vegetasjonen og målet er å overvåke i hvilken grad beitedyr kan forhindre forbusking av tundraen i et endret klima eller i hvilken grad beitedyrene driver fram eller modifierer endringer i plantesamfunnene. Det skal også utplasseres 140 vegetasjonsbur, (finmasket type på 1m x 1m x 1m) to og to pr plass.

Både antall og størrelse på innhegningene, samt det faktum at innhegningene ikke skal være samlet på ett område, men spredt i landskapet, vil medføre at området ikke lenger vil fremstå som et urørt naturområde jfr. verneforskriften § 2. Dette vil være i strid med verneformålet og det er ikke hjemmel til å gi dispensasjon til tiltaket etter naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ. Når det gjelder vegetasjonsburene så er det først og fremst det store antallet, 140 bur plassert på 70 steder, som er problematisk for verneformålet.

Frittstående viltkameraer uten åte ved intensivkvadrater

Nasjonalparkstyret avsto også søknaden om oppføring av frittstående viltkamera uten åte ved intensivkvadrater. COAT ønsker å sette ut tilsammen 40 slike kameraer som skal stå ute maksimalt 5 måneder per år og plasseres slik i terrenget at de gjøres minst mulig synlige. Utsetting skal skje ved

bruk av snøskuter, mens innhenting skjer til fots. Utplassering/henting skal koordineres med annen aktivitet. Viltkameraene er omsøkt under kratt-tundra modulen.

Miljødirektoratet mener i likhet med Nasjonalparkstyret at antall kameraer er betydelig og selv om disse plasseres spredt og minst mulig synlig, og ikke skal stå ute hele året, vil de sammen med annen omsøkt infrastruktur medføre at området mister preg av å være urørt, jf. verneforskriften § 2 jfr. naturmangfoldloven § 10. Dette vil stride mot verneformålet og det er ikke hjemmel til å gi dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ.

Lyttestasjoner for overvåkning av fugler

COAT søkte også om oppføring av lyttestasjoner for lirype, fjellrype og annen fugl i kratt, eng og hei. Stasjonene skal settes ut i begynnelsen av april og tas inn i begynnelsen av juli. Det hevdes at det ikke finnes noen data for bestandsutviklingen av fjellrype i Nord-Norge, bortsett fra jaktstatistikk. Nasjonalparkstyret avsto søknaden fordi styret mente dette kunne gjøres ved manuell lytting/taksering. For rype mente imidlertid styret at det vil kunne være aktuelt med lyttestasjoner enkelte år jfr. naturmangfoldloven § 12 og at dette må kunne omsøkes.

Det er aktuelt med ca. 30 lyttestasjoner som skal plasseres med ca. 1 km. avstand mellom hver boks. Boksene skal stå på samme plass hvert år. Lyttestasjonene skal monteres på jernstenger og likner viltkamera av størrelse og utseendet. Personer skal passere tett på installasjonene i oppfølgingsperioden, men lyttestasjonene vil ifølge COAT generere mindre trafikk enn de manuelle takseringene. Utsetting vil bli koordinert med annet feltarbeid i begynnelsen av april.

Selv om lyttestasjonene er relativt beskjedne av størrelse og ikke er permanente i den forstand at de ikke skal være utplassert hele året, så skal de stå på samme sted hvert år, godt synlige for COATs medarbeidere. Det er et betydelig antall lyttestasjoner som skal utplasseres og sammen med andre omsøkte installasjoner vil ikke nasjonalparken lengre fremstå som urørt. Om lyttestasjonene isolert vil være i strid med verneformålet og påvirke verneverdiene nevneverdig er usikkert, men sammen med øvrige omsøkte installasjoner vil omfanget infrastruktur bli så betydelig at området ikke lengre vil være tilnærmet inngrepsfritt noe vernet skal sikre.

Når det gjelder lyttestasjoner år om annen for lytting/taksering av rype så er direktoratet enig med styret i at dette er akseptabelt, jfr. naturmangfoldloven § 12. Lyttestasjonene vil dermed ikke være permanente og man unngår økt aktiviteten i området med mer personell ute i terrenget på et tidspunkt hvor det er kalving hos rein. De midlertidige innretninger som lyttestasjonene da vil være, vil kunne ivareta verneverdier og verneformålet bedre med en slik løsning.

COAT har også søkt om oppføring av 2 frittstående værstasjoner, en på høydedraget Gárgaš (noe ved siden av toppen for å reduseres synligheten) og en i Hubedal. Værstasjonene utgjør kjernen av COAT klimaobservatoriesystem og opplyses å være essensiell for at COAT skal kunne gjennomføre forskning i henhold til formålet. En tredje stasjon er tenkt utenfor nasjonalparken. Dette er stasjoner som skal observere alle elementer som inngår i energibalansen og som derved kan brukes til å knytte sammenheng mellom klima, vannbalanse og biologiske variabler. Stasjonene har behov for jevnlig tilsyn og vedlikehold, samt normalt en større inspeksjon årlig. Oppgaver ved tilsyn vil være å rense sensorer og tømme nedbørmåler. Det søkes om en referansestasjon og en basestasjon. Referanse- og basestasjonene vil være konstruksjonsmessig like, hovedelementet vil være en 10

meter høy gittermast hvor sensorer monteres. Værstasjoner skal plasseres så fritt eksponert som mulig og skal være i samsvar med internasjonale meteorologiske standarder. Energikilden vil være solenergi der solcellepanelene er montert på masta, mens batteripakken og styringsenheten er montert i loggerskapet. Dersom energibehovet ikke kan dekkes av solenergi alene må det monteres en brenselcelle som ekstra energikilde. Da vil kabinett for denne og brenselstank komme i tillegg. Drivstoffet for brenselcella vil være metanol.

Nasjonalparkstyret avslo søknaden om oppføring av disse to værstasjonene da styret mente en slik oppføring vil være i strid med verneformålet og vil påvirke verneverdiene nevneverdig, jfr. naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ. Styret foreslo alternative plasseringer ved Bjørnskardhytta, Ragnarokkhytta eller Hubehytta, jfr. naturmangfoldloven § 12. Styret mente at omsøkte plassering var relatert til COATs behov og ikke et ønske om en bedre værvarsling på Varangerhalvøya og at værstasjoner tidligere har blitt etablert nær eksisterende infrastruktur eller utenfor verneområdene.

Meteorologisk institutt uttaler i brev datert 21. mai 2018 at det i Øst-Finnmark er et begrenset antall værstasjoner som alle ligger langs en stripe ytterst på kysten. Informasjonen om værforholdene i indre og høyereliggende strøk er derfor begrenset. Nye stasjoner vil kunne gi denne regionen mer presise værvarsler samt økt kunnskap om vær og klimavariasjoner. En lokasjon ved Bjørnskardhytta regner Meteorologiske institutt som lite egnet fordi den ligger i skrånende terreng, og dermed ikke oppfyller kravet til fri eksponering. Heller ikke en plassering ved Ragnarokk og Hubehytta vil være egnet.

Miljødirektoratet bemerker at værstasjonene er relativt store og synlige installasjoner som alene vil kunne prege et landskap. Særlig vil dette være tilfellet hvis stasjonene plasseres på åpne plasser, høyder eller andre steder som ligger eksponert til. Dersom det ikke eksisterer bygninger eller andre inngrep på aktuelle etableringssteder vil påvirkningen på landskapet oppleves å være større. Miljødirektoratet forstår COAT slik at værstasjonene i foreliggende sak må plasseres slik at de er fritt eksponert, styrets forslag til plassering ved eksisterende hytter vil ikke fungere. Den visuelle effekten av installasjonene vil etter Miljødirektoratet sin vurdering være at landskapets mister sin karakter av å være urørt. Det vil stride mot verneformålet, jfr. naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ. Selv om værstasjonene får en plassering slik at de alene ikke endrer landskapet, vil stasjonene sammen med all annen omsøkt infrastruktur være i strid med verneformålet.

Nasjonalparkstyret avslo også COATs søknad om tillatelse til å oppføre en forskningsstasjon i nasjonalparken. Forskningsstasjonen skal benyttes til overnatting og opphold for COAT-personell (opptil 6 personer i 2-3-ukers feltperioder), samt også være arbeids- og lagringsplass.

Hubehytta som COAT benytter i dag, er sentralt plassert men uegnet som feltstasjon da COAT mener det er for liten og uhensiktsmessig innredet. Større investeringer for å få hytta i hensiktsmessig stand er uaktuelt så lenge COAT ikke eier hytta. En eventuell ny hytte vil også kunne benyttes av offentlige myndigheter i forbindelse med forvaltnings- og tilsynsoppgaver og reindrifta vil kunne bruke den som nødbu.

COAT søker om tillatelse til å oppføre ei hytte på 45-50 m² og et mindre uthus på 10-12 m². Bygningene skal settes på påler på bakken som gjør dem enkle å oppføre og eventuelt fjerne.

Ønsket plassering er i nærheten av Hubehytta hvor det er tilgang på drikkevann og hvor terrenget allerede har en viss slitasje.

Nasjonalparkstyret avslo søknaden da de mente at etablering av nybygg i nasjonalparken vil stride mot verneformålet. Imidlertid ville et påbygg på Hubehytta kunne vurderes etter søknad. Styret mente også at en teltbasert feltstasjon kunne vurderes.

Verneforskriften har i § 3 pkt.1.1 forbud mot inngrep av enhver art i nasjonalparken, også bygninger. Forskriften har ikke noen dispensasjonsbestemmelse som åpner for oppføring av hus eller hytter av noen art, slik at feltstasjon må vurderes etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ.

Vilkåret for å kunne gi dispensasjon etter denne bestemmelsen er som nevnt at tiltaket/bygningen ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig. At området skal bevares i det vesentlige urørt fremgår av formålsbestemmelsen i verneforskriften § 2. Eventuelle tiltak kan heller ikke påvirke verneverdiene mer enn nevneverdig noe som innebærer at det bare kan gis dispensasjon for tiltak som er ubetydelige og at dispensasjonsadgangen er snever. Det betyr at det generelt ikke skal kunne tillates for eksempel ny kraftutbygging eller oppføring av private fritidshytter etter denne bestemmelsen.

Direktoratet mener at oppføring av en hytte på ca. 50 m² med et uthus på 10-12 m² vil som den klare hovedregel ikke kunne hjemles i naturmangfoldloven § 48 ledd, første alternativ i nasjonalparken. Oppføring av bygninger er ikke bagatellmessige inngrep, men irreversible inngrep som ikke er forenlige med vernekategorien "nasjonalpark" som nettopp skal beskytte det aktuelle området mot utbygninger og andre irreversible inngrep slik at området bevares mest mulig inngrepsfritt, jfr. naturmangfoldloven § 35 annet ledd. Uansett er det samlede antall inngrep og installasjoner i foreliggende sak av et slikt omfang at det ikke kan hjemles i naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ da det er i strid med verneverdiene og påvirker verneverdiene nevneverdig.

Avslutningsvis vises det til at nasjonalparkstyret åpner for å kunne tillate flere av de omsøkte tiltakene dersom de endres og/eller modereres, får en annen lokalisering eller at det foretas andre endringer som medfører at de ikke strider mot verneformålet eller påvirker verneverdiene nevneverdig. Miljødirektoratet oppfordrer COAT til å gå i dialog med styret om de tiltakene som nødvendigvis må finne sted innenfor vernegrensen og som er av vesentlig betydning for forskningen, slik at det kan oppnås løsninger hvor verneformålet og verneverdiene blir forsvarlig ivaretatt.

På bakgrunn av ovennevnte fatter Miljødirektoratet følgende

Vedtak:

Klagen fra COAT tas ikke til følge. Varangerhalvøya nasjonalparkstyre sitt vedtak datert 1.mars 2018 blir i det alt vesentlige stadfestet, med unntak av de vilkår som ble satt og som styret selv omgjorde ved den forberedende klagebehandlingen. Miljødirektoratet sitt vedtak er endelig og kan ikke påklages.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Olav Nord-Varhaug
seksjonsleder

Marit Doseth
seniorrådgiver

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på 8.

Kopi til:

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre
Fylkesmannen i Finnmark / Finnmarkku
Fylkkamánni
Meteorologisk institutt

Statens hus	9815	Vadsø
Statens hus	9815	Vadsø
Postboks 6314	9293	TROMSØ

**Klimøkologisk Observasjonssystem for Arktisk Tundra (COAT) i
Varangerhalvøya nasjonalpark:**

Aktivitetsbeskrivelse og konsekvensvurdering

Forord

COAT er et langsiktig overvåkningsprogram i *Fram – Nordområdesenter for klima og miljø*. Det er ledet av UiT - Norges Arktiske Universitetet med professor Rolf Anker Ims som faglig ansvarlig. Programmets formål er å dokumentere effektene av klimaendringene på tundraøkosystem i den norske sektoren av Arktisk, slik at myndigheter og næringer kan – i den grad det er mulig – møte disse endringene med rasjonelle forvaltningstiltak. COAT skal etableres på egnede lokaliteter på Svalbard i høy-Arktis (COAT Svalbard) og på Varangerhalvøya (COAT Varanger) i lav-Arktis og sub-Arktis.

Både på Svalbard og på Varangerhalvøya er flere av COAT-lokalitetene i nasjonalparker. Gjennom forutgående prosjekter har disse lokalitetene allerede vært gjenstand for omfattende forskning og overvåkning over en periode på over 10 år. COAT vil bygge på og videreutvikle disse overvåkningsseriene. Denne videreutviklingen involverer etablering av ny infrastruktur som vil forutsette dispensasjon fra verneforskriftene for nasjonalparkene.

Dette dokumentet gir en begrunnelse for og en beskrivelse av COATs planlagte aktiviteter i Varangerhalvøya nasjonalpark. Det starter med å gi en bakgrunn for hvorfor og hvordan *COAT Varanger* har blitt til, og hva som er overvåkningsprogrammets formål. Deretter gis et sammendrag av programmets overordnede vitenskapelige tilnærming, med særlig fokus på hvorfor COAT inkluderer lokaliteter i Varangerhalvøya nasjonalpark. Deretter gis - for hver av COAT Varangers 7 overvåkningsmoduler - en detaljert beskrivelse av aktiviteter og infrastruktur som COAT har behov for innenfor nasjonalparken. Det fokuseres særlig på aktiviteter som innebærer etablering av ny infrastruktur og dermed dispensasjon fra verneforskriftene (naturmangfoldloven § 48). For hver av de dispensasjonsavhengige aktivitetene/infrastrukturene gis det en begrunnelse for hvorfor de er vurdert som nødvendige i nasjonalparken, hvilke konsekvenser (både positive og negative) de kan ha for verneverdiene i nasjonalparken og om det finnes alternativer. Slike vurderinger gjøres også for helheten (den samlede miljøpåvirkningen og nytteverdien) av COATs aktiviteter i nasjonalparken. Dette dokumentet er således en konsekvensutredning utført av den ansvarlige institusjonen (UiT) i samarbeid med de andre Framsenter-institusjonene som deltar i *COAT Varanger* (Norsk Institutt for Naturforskning og Meteorologisk institutt).

I løpet av arbeidet med denne utredningen har det vært en dialog mellom Nasjonalparkforvalteren og COAT-ledelsen, samt en del befaringer i felt, som har medført en utdyping og noen endringer i forhold til en tidligere versjon av utredningen.

Tromsø 6. november 2017

Rolf A. Ims

Leder av COAT

60	INNHOLD	
61	1. Bakgrunn	4
62	2. Overordnede beskrivelse av COAT	6
63	2.1 Formål.....	6
64	2.2 Prosjektdesign: COATs aktiviteter i rom og tid.....	6
65	2.3 Miljøpåvirkning.....	7
66	3. Detaljert beskrivelse av COAT-modulene.....	8
67	3.1 Modul <i>Skog-tundra-økotonen</i>	8
68	3.2 Modul Kratt-tundraen («Tall shrubs»)	9
69	3.3 Modul <i>Smågnagere</i>	13
70	3.5 Modul <i>Hjortedyr</i> («Ungulates»)	18
71	3.6 Modul <i>Ryper</i>	19
72	3.7 Modul <i>Fjellrev</i>	22
73	3.8 Modul <i>Klimaobservasjonssystem</i>	27
74	4. Feltstasjon	33
75	4.1 Formål og begrunnelse.....	33
76	4.2 Beskrivelse av feltstasjonen (Hubestasjonen).....	33
77	4.3 Vurdering av miljøkonsekvenser	34
78	5. Helhetsvurdering av COAT i Varangerhalvøya nasjonalpark.....	35
79	5.1 Begrunnelse og formål	35
80	5.2 Miljøkonsekvenser	36
81	5.3 Gevinster for forvaltning, samfunn og allmennhet.....	38
82	5.4 Konklusjon	39
83	Tabellene	40
84	Figurene.....	44
85	Referanser	60
86		
87		

1. BAKGRUNN

Framsenteret (Fram - Nordområdesenter for klima og miljøforskning) i Tromsø ble etablert i 2010. Senteret har som formål og styrke Norges posisjon som en fremragende aktør innen forvaltning og forskning på miljøet i nordområdene – med spesiell fokus på klimaendringenes effekter på økosystem og samfunn. I sammenheng med etableringen i Framsenteret fikk Universitetet i Tromsø (UiT) i oppdrag fra regjeringen å planlegge et langsiktig, forsknings- & overvåkningsprogram som skulle fokusere på effektene av klimaendringene i den norske delen av «landsjordarktisk»; henholdsvis på Svalbard og på Varangerhalvøya. Dette programmet fikk navnet «*Klimaøkologisk observasjonssystem for Arktisk Tundra*» (COAT -Climate-ecological Observatory for Arctic Tundra). COAT skal bygge på og videreutvikle tidligere og eksisterende forskning og overvåkning på Svalbard og Varangerhalvøya.

COAT Varanger har sine røtter i 5 forskningsprosjekter ledet av UiT - hvorav de 2 mest omfattende ble initiert før etableringen av Varangerhalvøya nasjonalpark (VNP).

«*Fjellrev i Finnmark*» som startet i 2004, og som pågår fortsatt, er et integrert forsknings -, overvåknings – og forvaltningsprosjekt. Det gjennomføres på oppdrag fra Miljødirektoratet og forvaltningsdelen skjer i samarbeid med Statens naturoppsyn (SNO). Forskningsdelen av prosjektet har som formål å belyse hvilke forhold i økosystemet som har resultert i en kritisk liten fjellrevbestand i Fennoskandia generelt og i Finnmark spesielt. Således har «*Fjellrev i Finnmark*» forskning på fjellrevens næringsressurser (smågnagere; Killengreen m. fl. 2007, Ims m. fl. 2011, småvilt; Henden m. fl. 2011a og rein; Killengreen m. fl. 2007, Henden m. fl. 2014), samt forskning på rovdyr som kan være fjellrevens konkurrenter/fiender (spesielt rødrev og ørn; Killengreen m. fl. 2011, 2012) eller som har tilsvarende nisjer som fjellrev (fjelljo, fjellvåk og snøugle; Ims m. fl. 2017). Forskningen/overvåkning har også vært rettet mot effekten av prosjektets forvaltningstiltak – dvs. reduksjon av rødrevbestanden (Hamel m. fl. 2013, Ims m. fl. 2017). Prosjektet har fra starten av hatt mesteparten av sin aktivitet på Varangerhalvøya – og spesielt i VNP, fordi fjellreven kun har ynglet innenfor nasjonalparkens grenser.

«*Økosystem Finnmark*» som ble startet opp i 2003, inkluderte forskning i VNP fra og med 2005. Prosjektet fokuserte spesielt på reinens og reindriftras rolle i økosystemet. Det ble lagt opp til en forskningsdesign som komplementerte «*Fjellrev i Finnmark*» - særlig ved å fokusere på økosystemrelasjoner som inkluderte viktige beiteplanter for rein, smågnager, rype og hare (Ims m. fl. 2007, Bråthen m. fl. 2007, Ravolainen m. fl. 2010, 2011, 2013, 2014). Noen av disse studiene inkluderte eksperimentelle studier av beitedyrpåvirkninger i form av innhegninger i VNP.

«*Økosystem Finnmark*» fikk en fortsettelse gjennom prosjektet «*EcoFinn*» i 2007 som fokuserte på reinens interaksjoner (både direkte og indirekte) med andre dyrearter i næringskjedene (predatorsamfunn; Henden m. fl. 2014, smågnagere; Henden et al. 2011b, rype; Henden m. fl. 2011, fuglesamfunn; Ims & Henden 2012, Henden m. fl. 2013). Mange av måleseriene som ble startet opp i «*Økosystem Finnmark*» og «*EcoFinn*» har blitt videreført fram til i dag i regi av COAT.

«*Arctic Predators*» som startet i 2007 var en del av Norges forskningsråds satsning innen det Internasjonale Polaråret. Som den eneste lokalitet på det norske fastlandet inngikk forskningsdata fra VNP («*Fjellrev i Finnmark*», «*Økosystem Finnmark*» og «*EcoFinn*») i sirkumpolare analyser av bl.a. vierkrattenes betydning for småvilt (rype og hare; Ehrich m. fl. 2012) og fjellrevens potensielle funksjon som indikator for næringskjedenes tilstand i Arktis (Ehrich m. fl. 2014).

«*ClimMoth*» som startet i 2008, fokuserte på årsaker og effekter til det eksepsjonelt intensive og langvarige utbruddet av bjørkeskogsmålere («lauvmakk») i Varangerregionen i perioden 2002-2008. Prosjektet involverte en kombinasjon av fjernmålingsstudier (Jepsen m. fl. 2009, 2010) og bakkemålinger (Karlsen m. fl. 2013, Jepsen m. fl. 2013) vesentlig i bjørkeskogssonen utenfor VNP, men det ble også dokumentert at utbruddene også rammet dvergbuskvegetasjonen ovenfor tregrensa på Varangerhalvøya (Karlsen m. fl. 2013). Prosjektet har avdekket et stort behov for videre langsiktig forskning/overvåkning for å kunne følge den videre utviklingen i de mest påvirkede arealene. Et nytt

135 prosjekt «*After-the-Pest*» (2015-2017) initierer en slik langsiktig overvåkning som skal overtas av
136 COATs «skog-tundra-økoton modul».

137 Arbeidet med å lage en fagplan for COAT, som skulle bygge på og utvide disse forskningsprosjektene
138 til et langsiktig, økosystembasert overvåkningsprogram, startet i 2011. Under ledelsen av professor
139 Rolf A. Ims ble det satt sammen en planleggingsgruppe av 23 forskere fra 5 av Framsenterets
140 forskningsinstitusjoner (Universitetet i Tromsø, Norsk Institutt for Naturforvaltning, Meteorologisk
141 institutt, Norsk Polarinstitutt og Universitetssenteret på Svalbard). Et utkast til en fagplanen ble ferdig
142 i 2012. Norges Forskningsråd som fikk i oppgave å kvalitetssikre planutkastet, og opprettet et
143 internasjonalt ekspertpanel til denne oppgaven. Ekspertpanelet skulle vurdere blant annet
144 programmets vitenskapelig kvalitet, forvaltningsmessige relevans og etiske standard, hvorav det
145 sistnevnte angikk programmets miljøpåvirkning. Panelet gav COATs fagplan den høyeste karakteren
146 («Exellent») på forskningsrådets skala. Den endelige planen ble publisert i 2013 (Ims m. fl. 2013).

147 Foruten en fagplan som er i tråd med den internasjonale forskningsfronten og forvaltningens behov
148 for relevant kunnskap, krever et moderne klimaovervåkningsprogram midler til avansert
149 forskningsinfrastruktur og langsiktig drift. I 2014 utlyste Norges forskningsråd en konkurranse om
150 midler til «nasjonalt viktig» forskningsinfrastruktur. UiT leverte søknad om infrastrukturmidler til COAT
151 («*COAT Infrastructure*») og fikk tilslag for dette i 2015. COAT-søknaden fikk topp karakter av to nye
152 evalueringspaneler – også i denne evalueringen var miljøpåvirkningsaspektet et punkt som ble
153 evaluert. Tilslaget fra forskningsrådets infrastrukturprogram innebærer at COAT er plassert på
154 «*Veikartet for nasjonal forskningsinfrastruktur*» som åpner muligheten for at det kan sendes inn nye
155 søknader for å oppgradere og videreutvikle infrastrukturen. Det er allerede sendt inn en ny søknad
156 («*COAT Infrastructure+*» i oktober 2016) – først og fremst for finansiere «COAT Svalbard» som ikke var
157 inkludert i den første søknaden. Etableringen av «*COAT Infrastructure*» skal skje innen utgangen av
158 2020; slik at overvåkningsprogrammet kan være i full drift fra og med 2021. «*COAT Infrastructure*»
159 består av tre hovedkomponenter: 1) *Logistikk/Instrumenteringssystem for COAT Varanger*, 2)
160 *Logistikk/Instrumenteringssystem for COAT Svalbard* og 3) *Database-system for hele COAT*. Dette
161 dokumentet omhandler utelukkende *Logistikk og instrumenteringssystem for COAT Varanger* og med
162 fokus på de modulene av dette systemet som overlapper med VNP.

163 Parallelt med «*COAT Infrastruktur*» gjennomføres tre andre prosjekter som vil underbygge COAT på
164 ulike måter. *Tundra Schoolnet* (startet i 2014) er formidlingsprosjektet rettet mot grunnskolen i
165 Varangerregionen. «*COAT Tools*» (2017-2020) er interdisiplinært prosjekt ved UiT med 4 nye
166 stipendiatstillinger, hvor økologer skal samarbeide med fysikere, statistikere, informatikere og
167 pedagoger om å utvikle ny teknologi for å effektivisere innsamling, behandling og analyse av data, samt
168 formidling og undervisning knyttet til COAT. Vi forventer at ny teknologi vil resultere i at det samlede
169 miljøpåvirkningen fra COAT vil bli redusert. I det nasjonalt koordinerte prosjektet «*SUSTAIN*» (2016-
170 2018) samarbeider COAT-forskere med to forskningssentra i Oslo og Trondheim for finne gode
171 rutiner/modeller for samhandling mellom forskning, forvaltning og rettighetshavere for arter som
172 høstes eller som er gjenstand for bevaringstiltak. I «*SUSTAIN*» er det følgende fem arter relevante for
173 COAT: fjellrev, rødrev, elg, rein, fjellrype, lirype og dverggås.

174 Planleggingen av COAT har også vært inspirert av to parallelle prosesser i regi av Arktisk Råds
175 arbeidsgruppe «*Conservation of Arctic Fauna and Flora (CAFF)*», der COAT-forskere har deltatt aktivt
176 etter oppnevning av Miljødirektoratet. Den ene er utviklingen av «*Circumpolar Biodiversity Monitoring
177 Program (CBMP)*» (Christensen m. fl. 2013). Den andre er den omfattende utredningen «*Arctic
178 Biodiversity Assessment (ABA)*» (CAFF 2013), hvor Varangerhalvøya og Svalbard var de eneste «case-
179 studiene» fra Norge. Særlig ABA er tydelig på den stadig viktigere rollen arktiske nasjonalparker vil ha
180 som referanseområder for overvåkning av effekten av de raske klimaendringer i nordområdene. ABA
181 understreket også nasjonalparkenes betydning som fokusområder for aktive tiltak for å bevare arktisk
182 biomangfold.

2. OVERORDNEDE BESKRIVELSE AV COAT

2.1 Formål

COAT er et *langsiktig, økosystembasert overvåkningsprogram* for norsk landjords-Arktis som skal:

- Dokumentere *effektene av klimaendringene på økosystemene* ved å formulere modeller, gjøre målinger og analyser etter en adaptiv protokoll som er i den internasjonale kunnskapsfronten på dette feltet.
- Være *forvaltningsrelevant* ved å fokusere på *sårbart biologisk mangfold*, samt viktige *funksjoner og tjenester i økosystemene* som forventes å være følsomme for klimaendringer.
- Være i *dialog med forvaltningsmyndigheter og rettighetshavere* om tiltak som kan iverksettes for å avbøte uønskede effekter av klimaendringene (inkludert bevaringstiltak og tilpasningsstrategier) og gjøre forskning som evaluerer effekten av slike tiltak og strategier.
- Øke *kompetansen i samfunnet* om effekten av klimaendringene gjennom *aktiv formidling* av kvalitetssikret kunnskap.

2.2 Prosjektdesign: COATs aktiviteter i rom og tid

COAT inkluderer to regioner; Svalbard i høy-Arktis («COAT Svalbard») og Varangerhalvøya i lav-Arktis og grensesonen mot sub-Arktis («COAT Varanger»). Disse regionene har både særegne problemstillinger og viktige fellesnevner (komparative aspekter) som COAT vil belyse. Varangerhalvøya har relative komplekse næringskjeder, mange arter og prosesser med stor klimasensitivitet; blant annet på grunn av grensesonen mot sub-arktisk skog. For å dekke denne kompleksiteten har «COAT Varanger» definert 6 overvåkningsmoduler som omfatter økosystemets næringsnett. Hver modul er sentrert om «*modulobjekter*», som er arter eller artsgrupper som enten har rødlistestatus eller viktige funksjoner for økosystemet (nøkkelarter) eller samfunnet (økosystemtjenester). Hvilke modulobjekter som er inkludert i hver overvåkningsmodul, er definert av «*konseptmodeller*». Disse modellene spesifiserer relasjonen mellom objektene/artene, de antatt viktigste klimapåvirkningene og mulige relasjoner til forvaltningstiltak. Flere av de samme objektene, klimavariabel og forvaltningstiltak kan inngå i flere moduler slik at et *helhetlig/integrert økosystemperspektiv* i overvåkingen blir ivarettatt. I tillegg til de 6 overvåkningsmodulene som dekker økosystemets næringsnett, inkluderer «COAT Varanger» også en modul for et klimaobservasjonssystem og en modul for studier av menneskers bruk av økosystemet. Den sistnevnte inkluderer ikke feltinfrastruktur eller aktiviteter som er relevant for denne konsekvensvurderingen. Hver av de andre modulene vil beskrives detaljert i kapittel 3 med vurderinger av behov og mulige konsekvenser for miljøet og verneverdiene i Varangerhalvøya nasjonalpark.

COATs «*integreerte økosystemtilnærming*» legger viktige føringer for *hvor* og *når* datainnsamlingen skal skje på Varangerhalvøya. Modulobjekter og klimavariabel, som ifølge konseptmodellene forventes å være relatert, skal overvåkes på samme tid og sted. Et viktig aspekt i COATs geografiske overvåkningsdesign er å spenne over geografiske klimagradienter; dvs. høydegradienter og oseanitetsgradienter (kyst – innland, vest – øst), samt de viktigste habitatene og landskapselementene på Varangerhalvøya. Nasjonalparken har noen av de kaldeste områdene på halvøya – som samtidig har de lengste distansene fra skog og hav – og dermed liten innflytelse fra disse økosystemene. Komagdalen/Sandfjorddalen har også halvøyas største utstrekning av krattenger som dekker viktige gradienter i klima og beitetrykk. For de statistiske analysene av overvåkningsdata er det også nødvendig å ha romlige replika (gjentak) av disse gradientene/habitatene.

Noen av modulobjektene i COAT har sine kjerneutbredelse innenfor VNPs grenser. Derfor er det nødvendig for COAT å ha overvåkning av disse og relaterte objekter/klimavariabel med tilhørende infrastruktur i nasjonalparken. Dette gjelder for eksempel fjellrev og modulobjektene som er knyttet

til denne arten. VNP er også viktig for COAT fordi den inneholder viktige deler av klimagradiene og noen habitater som enten ikke finnes eller finnes i begrenset grad utenfor nasjonalparken. Dette skyldes at parken er opprettet for «å bevare den mest arktisk pregede del av fastlands-Norge».

Når det gjelder de tidsmessige aspektene i overvåkningsdesignen - dvs. når og hvor ofte de feltbaserte målinger/datainnsamlinger skal skje - definerer COATs fagplan to typer overvåkningslokaliteter. På *intensivlokaliteter* skjer målingene hvert år, og i noen tilfeller i flere årstider, for å få data på objekter og tilstandsvariable med rask dynamikk og forventet høy endringshastighet. På *ekstensivlokaliteter* skal de feltbaserte målingene bare skje hvert 5. år av objekter/variabler som forventes å ha en relativt langsom dynamikk og lav endringshastighet. Det er planlagt at COAT skal ha 3 intensivlokaliteter hvorav en er i VNP; *Komagdalen/Sandfjorddalen*. Ingen av COAT ekstensivområder er i VNP. Hvert av intensivområdene har behov for en forskningsstasjon med fasiliteter for innlosjering og innendørs arbeids- og lagerplass som vil bli beskrevet i kapittel 4 nedenfor. I tillegg innebærer noen av overvåkingsobjektene eller teknologiene som skal brukes at datainnsamlingen skjer på en annen geografisk eller tidsmessig skala enn det som skjer på intensiv- og ekstensivlokalitetene. For eksempel, gjelder dette overvåking av fjellrev og jaktfalk som i stor grad er bestemt av fordelingen av kjente ynglehi/reirplasser, overvåking av rein og elg som delvis skjer med hjelp av telemetri på frittstående dyr eller vegetasjonsfenologi og snødekke som delvis kan basere seg på satellittsensorer i kombinasjon med det bakkebaserte klimaobservasjonssystemet.

2.3 Miljøpåvirkning

Allerede i utviklingen COATs fagplan ble det lagt til grunn at overvåkningsaktivitetene og relatert infrastruktur skal gi så lite fotavtrykk på miljøet som mulig (jmf. «*minimizing footprint principle*»; side 24 i Ims m. fl. 2013). COATs ambisjon er å være verdensledende også på dette miljøaspektet. Særlig har den senere tids utvikling av ny teknologi bidratt til mindre trafikk av personell i felt, og ytterligere bidrag forventes fra prosjektet «*COAT Tools*». COATs integrerte økosystemtilnærming gir også gevinster ved at ulike feltaktivitetene kan koordineres, kombineres og rasjonaliseres – noe som i sum reduserer mengden infrastruktur og personell i felt. All testing og utvikling av ny infrastruktur skal skje utenfor nasjonalparken.

Evalueringsfagplanen og søknaden til «*COAT Infrastructure*» i regi av Norges forskningsråd har gitt COAT toppkarakterer på miljøpåvirkningsaspektet. I denne sammenhengen er det verdt merke seg at COAT ikke må gi nevneverdige påvirkninger på arter og økosystem av rent vitenskapelige grunner; dette fordi COAT skal måle klimaeffekter uten påvirkning av andre forstyrrelser. Denne problemstillingen er nært knyttet til begrepet «*referanseområde*» som ofte vektlegges i forbindelse med områdevern og opprettelsen av nasjonalparker (jmf. Formålsbeskrivelsen for VNP). Implisitt er referanseområder definert ut fra slike områders «komparative verdi» for forskning/overvåking. Dette aspektet er i seg selv en grunn for å henlegge forskning/overvåking til nasjonalparker (jmf. CAFF 2013), uten at dette har vært avgjørende for COATs ønske om å inkludere VNP i sin overvåkningsdesign.

I forhold til miljøpåvirkningen er det et poeng å skille mellom aktivitetene i forbindelse med etableringen av ny infrastruktur i årene 2016-2020 (dvs. prosjektperioden for «*COAT Infrastructure*») og aktiviteter knyttet til driften av infrastrukturen som skal være i full gang fra og med 2021. I planleggingen av «*COAT Infrastructure*» har prosjektledelsen hatt tre dialogmøter med reindriftsdistriktene i Varanger og to møter med nasjonalparkstyret for at planene i minst mulig grad skal stride mot regelverk og næringsinteresser. Dette dokumentet beskriver COATs planlagte aktiviteter både i etableringsfasen og driftsfasen. Driftsfasen har et langsiktig perspektiv ut fra forventningen at menneskedrevne klimaendringer vil fortsette i overskuelig framtid. Fagplanen for COAT legger opp til at overvåkningsprogrammet i driftsfasen skal evalueres hvert 5. år. Svarer ikke programmet til forventningene når det gjelder vitenskapelig verdi, forvaltningsrelevans eller

miljøpåvirkning, må det justeres eller i ytterste konsekvens termineres. Det kan være hensiktsmessig at en representant fra VNP-styret eller nasjonalparkforvalteren inngår som medlem i COAT Varangers referansegruppe for å delta i denne løpende evalueringen av overvåkningsprogrammet.

3. DETALJERT BESKRIVELSE AV COAT-MODULENE

I dette kapitlet gis det en detaljert gjennomgang av overvåkningsmodulene i COAT, med fokus på de deler av modulene som involverer aktivitet og faglig infrastruktur innenfor VNPs grenser. Noen moduler vil ikke ha direkte aktivitet eller infrastruktur innenfor VNP («Tundra-skog økoton» og «Hjortedyr»), men de er inkludert i vår beskrivelse her i og med at de er nært knyttet til aktivitetene i de andre modulene. For en dypere gjennomgang av faglige begrunnelser for hver modul henviser vi til COATs fagplan (lms m. fl. 2013).

Mesteparten av COATs aktivitet er knyttet til intensivområdet i Komagdalen/Sandfjorddalen og den forskningsstasjonen som ønskes etablert der (heretter kalt «Hubestasjonen»; se kapittel 4). Aktiviteten i dette området har sine røtter i forskningsprosjekter som startet før VNP ble etablert (se kap. 1). Figur 3 kartfester alle eksisterende og planlagte aktiviteter/infrastrukturer som vil bli beskrevet i delkapitlene nedenfor. I gjennomgangen av overvåkningsmodulene gis det først en summarisk angivelse av modulens overordnede begrunnelse og formål, inkludert hva som er nytteaspektene for forskning, forvaltning og samfunn. Deretter gis en detaljert beskrivelse av eksisterende og planlagte (dvs. nye) aktiviteter og infrastrukturer knyttet til de ulike modulobjektene i VNP. Til slutt gis det en vurderingen av miljøpåvirkningen av de ulike aktivitetene/infrastrukturene enkeltvis og totalt. Der det finnes alternative metoder og løsninger - er også dette diskutert. Alle aktiviteter/infrastruktur (for samtlige moduler) blir tabulert i slutten av dette kapittelet (Tabell 1A-C) med tidsangivelser for aktivitetene i både etablerings og driftsfasen av COAT.

3.1 Modul *Skog-tundra-økotonen*

3.1.1 Begrunnelse og formål

Grensesonen (økotonen) mellom skog og tundra er den mest arealekstensive økotonen mellom ulike biomer (natursystemer) på jorda. Den har stor betydning for klimasystemet fordi den utgjør skillelinjen for ulike energi - og klimagassfluksregimer som kan gi mer eller mindre forsterkende effekter på klimaendringene. De biologiske prosessene i denne økotonen er i seg selv svært klimafølsomme og kan bli gjenstand for raske endringer. I Øst-Finnmark, hvor fjellbjørk utgjør skogkomponenten i denne økotonen, har raske klimadrevne endringer i løpet av de 10-15 siste årene kommet som et resultat av svært omfattende angrep av invaderende bjørkeskogsmålere («lauvmakk») (Jepsen m. fl. 2009b). Store arealer består i dag av død skog og totalt endret markvegetasjon. Utover disse vegetasjonsendringene er effektene på økosystemet vidtrekkende, inkludert effekter på viktige herbivorer som smågnagere og rein (Jepsen m. fl. 2013), og artssamfunn av fugl og insekter (Vindstad m. fl. 2014, 2015). COAT vil overvåke den videre utviklingen i skog-tundra-økotonen i Varangerregionen under ulike forvaltningsregimer (hogst og beitedyrforvaltning) og et forventet betydelig varmere klima. COAT har allerede samarbeid med forvaltere (skogforvaltningen) og næringer (reindrift) om forvaltningsaspektene knyttet til denne modulen.

3.1.2 Modulobjekter

- *Funksjonelle plantegrupper* i alle vegetasjonssjikt i skog-tundra-økotonen

- Bjørkeskogsmålere (lauvmakk)

320 - Samfunn av *fugl og insekter*

321 Modulen er tett knyttet til modulene for hjortedyr, ryper og smågnagere.

322

323 3.1.3 Beskrivelse av eksisterende aktiviteter og infrastruktur

324 Det er for tiden ingen infrastruktur eller aktiviteter knyttet til denne moduler i VNP.

325

326 3.1.4 Beskrivelse av nye aktiviteter og infrastruktur

327 Det er for tiden ikke planlagt noen infrastruktur eller aktiviteter for denne modulen i VNP.

328

329 3.1.5 Modulens miljøpåvirkning

330 Modulen vil ikke ha noen miljøpåvirkning i VNP.

331

332 3.2 Modul Kratt-tundraen («Tall shrubs»)

333 3.2.1 Begrunnelse og formål

334 Vekst av busker og krattdannelse på tundraen er en av de mest omfattende og raske endringer i polare
 335 og alpine strøk forårsaket av klimaendringene. Denne prosessen benevnes internasjonalt «*The*
 336 *Greening of the Arctic*» og den har tilbakevirkning på klimaet lokalt, regionalt og globalt. Størst endring
 337 i tilfang av busker skjer i landskapselementer der det er gode naturgitte vilkår for vekst av vier, som på
 338 elvesletter i dalførene. Her er det oftest et rikt biologisk mangfold, der spesielt mangfoldet av
 339 karplanter representerer en stor verdi for tundraens næringskjeder. Omfanget av krattdannelse på
 340 elveslettene viser imidlertid stor geografisk variasjon, og innhegningsstudiene i prosjektet «*EcoFinn*»
 341 har vist at dannelsen av vierkratt inntil nå har vært sterkt begrenset av både smågnagere og hjortedyr
 342 (Ravolainen m. fl. 2014). Der både smågnagere og hjortedyr spiller en viktig rolle i å begrense vekst av
 343 vier, er det grunn til å tro at hjortedyr, og spesielt rein, også forårsaker endring i engvegetasjonen der
 344 silikatholdige gress (dvs. gress med antatt redusert beiteverdi; Soininen m. fl. 2013) vinner fram
 345 (Ravolainen m. fl. 2011). Vierkrattenes utbredelse er også av stor betydning for resten av økosystemet.
 346 Variasjonen i forekomst av vierkratt er relatert til ulik sammensetning av plante-, beitedyr- og
 347 fuglesamfunnet (Ravolainen m. fl. 2013, Bråthen & Ravolainen 2015, Henden m. fl. 2011b, Ims &
 348 Henden 2012, Henden m. fl. 2013), og en endring i forekomst av vierkratt vil derfor kunne forårsake
 349 en kaskade av endringer på tundraen (Wookey m. fl. 2009). Flere av artene knyttet til vierkrattene på
 350 Varangerhalvøya er nå plassert på den norske rødlista; bl.a. hare og fuglearter.

351 COAT har siden 2005 – med utgangspunkt i prosjektet «*EcoFinn*» – overvåket endringer i vekst av vier
 352 og relaterte endringer i plante-, beitedyr- og fuglesamfunn i Komagdalen og siden 2009 i Sandfjordalen.
 353 Disse dalførene har spesielt store og frodige elvesletter og representerer derfor sentrale komponenter
 354 i Varangerhalvøyas økosystem. Gjennom den tidligere forskningen i VNP er det derfor allerede etablert
 355 verdifull kunnskap om dynamikk og endringstrender i dette spesielt klimasensitive og næringsmessige
 356 sentrale segmentet av tundraen.

357

358 3.2.2 Modulobjekter

359 - *Enkeltarter og funksjonelle grupper* i plantesamfunn knyttet til eng og vierkratt i elvedalene

360 - *Fuglesamfunn* knyttet til eng og vierkratt i elvedalene

361 Modulen er tett knyttet til modulene for hjortedyr, ryper, smågnagere og skog-tundra-økotonen.

362

3.2.3 Beskrivelse av eksisterende aktiviteter og infrastruktur

1) Biomassemålinger av planter

Det foretas årlige registreringer av plantesamfunnene og de krattdannende artene i 10 og 6 15mx15m intensivkvadrater i henholdsvis Komagdalen (etablert i 2005) og Sandfjordalen (etablert i 2009). Metoden som benyttes er punktfrekvens (Bråthen & Hagberg 2004) som er en ikke-destruktiv metode for biomassemålinger av planter. Disse biomassemålingen skjer på starten og slutten av vegetasjonssesongen hvert år; dvs. tidlig juli og i begynnelsen av september og samtidig med smågnagerfangsten i de samme intensivkvadratene (se kap. 3.3). Intensivkvadratene er merket med små trepinner i hjørnene som er synlige bare på kort avstand.

2) Innsamling av planteprøver

På elveslettene er de silikatholdige gressene *Deschampsia cespitosa* (sølvbunke), *Anthoxanthum nipponicum* (fjellgulaks) og *Calamagrostis phragmitoides* (skogrørkvein), samt *Avenella flexuosa* (smyle) som er mindre silikatholdig, svært utbredt. Disse gressene utgjør således en viktig del av økosystemet, og det har blitt foretatt innsamling av disse gressartene i alle intensivkvadratene samtidig med biomassemålingene hver høst. Et sentralt forskningsspørsmål er hvilken kvalitet disse gressene har og hvordan denne kvaliteten varierer mellom år, både med tanke på mat for herbivorer og for nedbrytningsprosesser, da dette gir viktig informasjon om økosystemets prosessrater. Det samles inn skudd fra 3 rameter (enkeltpanter) pr. silikatholdig gressart og 6 rameter av *Avenella* per kvadrat pr. år, slik at det kan bygges opp tidsserier for å analysere dynamikk og trender.

3) Fugletakseringer

Det har blitt foretatt årlige takseringer av fuglesamfunn etter punkttransektmetoden i intensivkvadratene i Komagdalen (Henden m. fl. 2013). Punkttakseringene skjer ved at en observatør besøker hvert kvadrat 3 ganger i løpet av 3-5 dager i begynnelsen av juli og registrer frekvensen av de forekommende fugleartene på basis av lyd (sangaktivitet). Denne metodikken er sårbar for dårlig vær som gir liten sangaktivitet og dermed dårlige estimater. Dessuten har tidlige vårer de siste årene gjort at takseringene kommer for sent i forhold til toppunktet for sangaktiviteten for de aktuelle fugleartene. Derfor planlegges det at de manuelle takseringene erstattes med automatiske akustiske sensorer («lyttestasjoner») i løpet av infrastrukturprosjektet (innen 2021). Disse vil bli satt ut i april samtidig med utsetting av lyttestasjonene i rypemodulen (se kap. 3.5).

3.2.4 Beskrivelse av nye aktiviteter og infrastruktur

1) Nye intensivkvadrater

Det planlegges nye intensivkvadrater for å overvåke de klimatiske randsonene til kratt-tundraen. Den klimatiske sonen for kratt-tundraen (også kalt vierbeltet) grenser oppad mot den mellom-alpine sonen, og nedad mot den sub-alpine vegetasjonssonen. For å dekke disse økotonene planlegges det å etablere to nye intensivkvadrater i henholdsvis de øvre og nedre delene av Komagdalen og Sandfjordalen; dvs. til sammen 8 nye intensivkvadrater. Det skal vurderes om de fire intensivkvadratene som grenser mot sub-alpin vegetasjonssone kan etableres utenfor nasjonalparkens grenser.

2) Innsamling av prøver planter og jord

I intensivkvadratene vil det bli foretatt en utvidet innsamling små plante- og jordprøver for måling av næringsnivåer og næringsflyt. Planteprøvene vil bestå av et blad per intensivkvadrat/art av de vanligste gress og urter. Små planteprøver er nok fordi vi har utviklet metodikk ved hjelp av NIRS (nær infrarød reflektans spektroskopi) som gjør at vi trenger svært små mengder med blad (bladareal: 1 cm²), for analyse av både nærings- og forsvarsstoffnivå i bladene. Denne metoden bidrar til at det kan jobbes svært skånsomt i felt. Jordprøvene blir tatt med et jordbor (2 cm diameter og 15 cm langt) og det vil

408 bli tatt 12 prøver per intensivkvadrat. Planteprøvene skal samles årvisst opptil tre ganger hver sommer,
 409 mens jordprøvene skal samles kun én gang per sesong.

410 *3) Innhegninger*

411 Innhegninger er den mest utbredte vitenskapelige metoden for å skille effekter av beiting fra andre
 412 faktorer (inkludert klima) som påvirker vegetasjonen. Innhegninger er planlagt satt opp i tett
 413 tilknytning til intensivkvadratene. Innhegningene skal hindre dels hjortedyr, dels smånagere og dels
 414 mellomstore beitedyr (rype og hare) fra å beite på vegetasjonen. Målet med innhegningene er å
 415 overvåke i hvilken grad beitedyr kan hindre forbusking av tundraen i et endret klima, samt i hvilken
 416 grad beitedyrene driver fram eller modifierer endringer i plantesamfunnene. Innhegningene vil
 417 bestå av grovmasket og finmasket netting som er brukt i tidligere studier i Komagdalen/Sandfjorddalen
 418 (Ravolainen m. fl. 2011; se figur 3.2.4), men istedenfor 6 små innhegninger per kvadrat planlegges det
 419 én 5m x 5m x 2m grovmasket innhegning (samme materiale som reingjerder) som skal holde hjortedyr
 420 ute, og to 1m x 1m x 1m finmaskete innhegninger (med lokk) som skal holde smånagere og
 421 mellomstore beitedyr ute. Hare og rype forventes å ha såpass liten innvirkning at vi ikke planlegger
 422 egne innhegninger for dem. Vi ønsker å etablere større innhegninger fordi erfaringene fra tidligere
 423 eksperimenter i Komagdalen/Sandfjorddalen med de små innhegningene (Ravolainen m. fl. 2014) viste
 424 at de etter kort tid blir for små til plantenes vekstpotensial.

425 *4) Eksperimenter*

426 I innhegningene (pkt. 3) planlegges det også eksperimenter for å kunne belyse hvilken betydning
 427 egenskaper ved plantene selv har for endringene i vegetasjonen. Det planlegges eksperimenter med
 428 stedegne frø og plantemateriale, dels for å studere betydningen av tilgang på frø og dels for å studere
 429 betydningen av plantenes nedbrytningsrate, innen små 50 cm x 50 cm kvadrater i innhegningene. Frø
 430 vil plukkes fra tilgrensende områder til VNP og fordeles over kvadratene, mens bladmateriale vil samles
 431 i tilknytning til intensivkvadratene, legges i små teposer, graves ned i kvadratene og hentes opp innen
 432 et år.

433 *5) Lyttestasjoner*

434 De pågående punkttakseringene av fugl skal innen 2021 erstattes med automatiske akustiske sensorer
 435 («lyttestasjoner») som dekker alle intensivkvadratene i Komagdalen og vil inngå også som en del av
 436 designet for overvåkingen av vårtetthet av liryte. Hver lyttestasjon er montert på en kort metallstang
 437 (se nærmere beskrivelse i rypemodulen; kap. 3.6). Disse vil bli satt ut i april samtidig med utsetting av
 438 lyttestasjonene i rypemodulen og tas inn i forbindelse med annet feltarbeid i begynnelsen av juli.
 439 Lyttestasjonene blir lagret i Hubestasjonen.

440 *6) Frittstående viltkamera uten åte*

441 For å dokumentere hjortedyrs ferdsel og beiteaktivitet i tilknytning til intensivkvadratene ønsker vi å
 442 sette opp viltkameraer som kan fange opp aktivitet i tilknytning til intensivkvadratene. Planen er at
 443 disse kameraene kan kombineres med viltkameraene som skal brukes i rypemodulen (se kap. 3.6).

444

445 3.2.5 Vurderinger av miljøpåvirkning knyttet til hvert modulobjekt/aktivitet

446 *1) Punktfrekvensmålinger*

447 Dette er en metode som krever bare to besøk per sesong og vil bli koordinert med de øvrige
 448 aktivitetene som skjer i intensivkvadratene i regi av smånager-, rype- og hjortedyrmodulene.

449 *2) Plante- og jordprøver*

450 Planteprøvene medfører minimale uttak av biomasse som hverken vil være av økologisk betydning
 451 eller bli synlige. Det samme gjelder jordprøvene.

3) Innhegninger

Innhegningene hindrer beitedyrs adgang til planter og vil kunne fremme endringer i plantesamfunnene i forhold til omgivelsene. Innhegningene omfatter imidlertid såpass små arealer at de ikke vil gi nevneverdige økologiske effekter for hverken beitedyr eller vegetasjonen i VNP. Innhegningene vil imidlertid være synlige installasjoner for forbipasserende mennesker. I likhet med hva som ble gjort i forbindelse med vår tidligere bruk av innhegninger i VNP (Komagdalen, Sandfjorddalen og Jakobselvkroken), vil innhegningene vil bli merket med små skilt som forteller om hensikten med innhegningene.

4) Eksperimenter

For eksperimentene vil det benyttes stedegne frø og lokalt biologisk materiale, noe som innebærer at miljøpåvirkningen kun dreier seg om en lokal forflytning av materiale. Fordi det dreier seg om små kvadrater vil miljøpåvirkningen også her være minimal.

5) Lyttestasjoner

Dette vil være synlige installasjoner for personer som passerer tett på disse i den perioden de står ute (april-juli). De vil imidlertid gi mindre trafikk av COAT-personell enn det de manuelle takseringene (punkttakseringene) som blitt gjennomført siden 2005 i VNP.

6) Frittstående viltkamera uten åte

Se beskrivelse og vurderinger i rypemodulen (kap. 3.5).

3.2.1 Totalvurderinger av modulens miljøpåvirkning

Kratt-tundra modulen er tett koordinert med tre andre overvåkningsmoduler (smågnagere, rype og hjortedyr) og krever lite ekstra besøk av personell. Målingene av plantebiomasse (punktfrekvensmålinger) medfører ikke inngrep. Prøvetaking for å overvåke næringsnivå i jord og planter og eksperimentene med frø og nedbrytning er så små inngrep at de ikke kan innebære økologiske effekter. Etableringen av innhegninger, kameraer og lyttestasjoner representerer visuelt synlige installasjoner i nasjonalparken, hvorav innhegningene representerer det største inngrepet. Alternativet å utelukke denne infrastrukturen i VNP vil ha uheldige konsekvenser for COAT av flere grunner. Det er viktig at alle tre intensivområder i COAT dekker alle modulobjektene i overvåkningsprogrammet slik at økosystemperspektivet blir realisert. Kratt-tundraen er et svært viktig landskapselement for flere av de andre modulene - spesielt for arter som lirype, rein, elg og spurvefugl. Tilstedeværelse av vierkratt er også viktig for biodiversiteten i landskapet generelt (Ims & Henden 2012). Kratt-tundraen i Komagdalen har en særpreget vegetasjon som er ellers lite utbredt på Varangerhalvøya. Likeledes utgjør elveslettene i Sandfjorddalen en viktig kontrast til Komagdalen fordi de mangler krattdannende vier. Mye tyder på at denne kontrasten skyldes forskjellig påvirkning/effekt av beitende dyr – spesielt smågnagere og rein – noe som gjør at de planlagte innhegninger kan gi viktig kunnskap om årsakene bak framtidig endringer i vegetasjonen. Samtidig er det påfallende ulik utforming av engvegetasjonen i disse dalførene, og de planlagte eksperimentene med plantefrø kan belyse i hvilken grad ulike planter selv er med på å styre vegetasjonsendringer. Gjengroing av fjell og tundra er regnet som en av de viktigste truslene for biologisk mangfold i alpine og arktiske områder i et varmere klima (CAFF 2013). En komplett kratt-tundra modul i VNP vil kunne gi en svært god overvåking av denne prosessen og gi viktig kunnskap til forvaltningen av nasjonalparken.

3.3 Modul *Smågnagere*

3.3.1 Begrunnelse og formål

Smågnagere (lemen og mus) er nøkkelarter i tundraøkosystemer. Deres sykliske populasjons-svingninger har store direkte konsekvenser for plantesamfunnet, rovdysamfunnet og indirekte innflytelse på andre beitedyr/byttedyr (f. eks. rype og andre bakkehekkende fugl). Forskning har indikert at denne dynamikken/innflytelsen nå er i endring – sannsynligvis knyttet til klimaoppvarmingen i nordområdene. Formålene med smågnagermodulen i COAT er å dokumentere om det skjer ytterligere endringer i smågnagerens populasjonsdynamikk og evaluere hvorvidt klimaoppvarmingen er den viktigste driveren bak endringene. Modulen skal overvåke (1) hele artssamfunnet av smågnagere, (2) de viktigste vegetasjonstypene for dette samfunnet, og (3) smågnagerpredatorer som både er avhengig av smågnagertopper for å opprettholde sine bestander og som potensielt kan gi opphav til syklisiteten i smågnagerdynamikken. Spesiell fokus retter modulen mot lemen fordi denne arten forventes å ha størst klimasensitivitet, størst effekt på vegetasjonen og størst viktighet for arktiske rovdyr som fjellrev, snøugle og polarjo. På grunn av smågnagernes nøkkelrolle i økosystemet gir data fra denne modulen essensiell input til de andre modulene i COAT. Det er derfor viktig at overvåkningsdesignen inkluderer alle klimagradiene i COAT og alle de viktigste habitat/landskapselementer for andre moduler. Viktigheten av lemen for fjellrev og snøugle betinger at smågnagermodulen dekker kjerneområdet for disse artene i VNP.

3.3.2 Modulobjekter:

-Smågnagersamfunn: *Lemen, gråsidemus & fjellrotte*.

-Plantesamfunn/landskapselementer: *snøleier, enger, heier, gress/halvgressrik tuemark/myr*

-Rovdysamfunn: *snøugle, polarjo, fjelljo, fjellvåk, røyskatt og snømus*.

Modulen er knyttet til objekter i alle de andre modulene i COAT.

3.3.3 Beskrivelse av eksisterende aktiviteter og infrastruktur

1) Klappfellefangst

Siden 2005 har det pågått *klappfellefangst* smågnagere med tillatelse fra Miljødirektoratet og VNP-styret. Fangsten skjer etter småkvadratmetoden (Myllymäki m. fl. 1971); dvs. i de samme 15mx15m «intensiv-kvadratene» på elveslettene som inngår kratt-tundramodulen samt i et tilsvarende antall kvadrater i tilgrensende heihabitat (se figur 3). Engvegetasjonen på elveslettene er et primærhabitat for fjellrotte, mens heiene er et viktig habitat for gråsidemus. Til sammen omfatter klappfellefangsten 20 kvadrater og 240 feller i Komagdalen og 12 kvadrater og 144 feller i Sandfjorddalen. Fangsten gjøres i begynnelsen av juli og september og i begge disse fangstperiodene i løpet av to døgn. Klappfellene har vært lagret i Hubehytta. Klappfellefangsten har gitt verdifull informasjon om dynamikken til fjellrotte og gråsidemus, og delvis lemen i toppårene. Disse data har blitt brukt til å evaluere effekter av reinbeiting (Henden m. fl. 2011a), og for å forklare hvordan smågnagerne direkte påvirker sammensetningen av vegetasjon (Ravolainen m. fl. 2011), forekomst av vierkratt (Ravolainen m. fl. 2014) og beitekvalitet av plantene (Soininen m. fl. 2013). I et helt nytt arbeid belyses vegetasjonens effekt på smågnagertoppenes størrelse (Soininen m. fl. *innsendt*). Overvåkning av vegetasjonen med punktfrekvensmålinger i heikvadratene tilhører smågnagermodulen (se nedenfor), men samordnes med kratt-tundra modulen (se kap. 3.2). Også indirekte effekter av smågnagere på økosystemet er dokumentert ved hjelp av disse data; sammensetning av smågnagersamfunn påvirker aktiviteten til rovdyr og dermed predasjon av fuglereir (Ims m. fl. 2013). Predasjonsstudiene samordnes med rypemodulen (se kap. 3.6). Infrastruktur knyttet til klappfellefangsten, samt den tilhørende

vegetasjonsovervåkning, er korte merkepinne som har vært tilstede siden 2005. Vi ønsker at smågnagerovervåkingen og tilhørende vegetasjonsovervåkning i intensivkvadratene fortsettes i COAT, men at klappfellefangsten erstattet av en ny type viltkamera-bokser (se nedenfor).

2) Viltkamera-bokser

Vintersesongen er kritisk viktig for smågnagernes dynamikk – ikke minst for lemen hvor vintrene enten kan innebære sterk vekst (reproduksjon) eller «crash» (katastrofal dødelighet) i bestanden. Vi har derfor i samarbeid med viltkameraprodusenten Reconyx (USA) utviklet en ny viltkamera-oppsett som gir bedre overvåkning av hva som skjer om vinteren (Soininen m. fl. 2015). Oppsettet består av en aluminiumsboks (50cm*17cm*23cm: H*B*D) som har kamera med bevegelsessensor festet på innsiden av lokket (figur 3.3.3). Boksen representerer noe likt et naturlig hulrom (f. eks. under/mellom steiner i en ur) med mulighet for passasje for småpattedyr. Når et dyr passerer igjennom boksen, blir det tatt bilder. Åte blir ikke brukt. Omfattende testing av kamera i lab og felt i Tromsø viste at de hadde god funksjonalitet gjennom vinteren med varierende temperatur og snøforhold. Alle arter av småpattedyr (spissmus, smågnagere og små mårdyr) som beveger seg under snøen frekventerte boksene. Som et neste steg mot et operasjonelt overvåkningssystem for småpattedyr ble 44 viltkamera-bokser satt i lemenhabitater (snøleier og tuemark/myr) i Komagdalen høsten 2014 etter tillatelse fra VNP-styret. Det har gitt svært verdifulle erfaringer. Blant annet har det vist seg nødvendig å finne plasseringer av bokser i terrenget som gjør at dem ikke pakkes fulle av snø (hvis de blir eksponert for snøfokk) eller oversvømmes i vårløsningen (hvis de står i groper i terrenget). Eksponering av boksene for fokksnø unngås ved å dekke boksene til med stein. Denne tildekking har også to gunstige bieffekter. For det første blir boksene lite synlige (se figur 3.3.3). For det andre blir boksene en del av en nær naturlig steinlabyrint (steinur) som småpattedyr ofte beveger seg i. Det har vist seg at kameraene bare trenger en sjekk per år fordi både batterier og minnebrikkene har tilstrekkelig kapasitet til å logge >10 000 passeringer av dyr. I tillegg til aktivitet av dyr logger kameraene temperatur og snødekkets varighet. Viltkamera-boksene i Komagdalen (høst 2014-vår 2016) har vist at de er stand til dokumenterer tilstedeværelse av lemen på flere lokaliteter, samtidig som flere tusen klappfelledøgn (inkludert ekstensivfangsten i «Fjellrev i Finnmark» utenfor nasjonalparken) ikke fanget et eneste lemen. Viltkamera-boksene logger også aktivitet av gråsidemus og fjellrotte med stor effektivitet, og likeledes hyppig tilstedeværelse av snømus og røyskatt gjennom vintre vi ikke har kunnet registrere disse artene gjennom snøsporingen i mars (se 3.3.2). Kameraene kan derfor gi et stort framsteg for overvåkingen av småpattedyr både vitenskapelig, etisk og miljømessig (se vurderingen av miljøpåvirkning nedenfor). Viltkamera-overvåkingen krever lagring av batterier, verktøy og ekstra kameraer på Hubestasjonen.

3) Snøleier

Snøleier er svært viktige habitater for både lemen og andre planteetere (Ims m. fl. 2007), og beiting av lemen om vinteren er samtidig viktig for å opprettholde denne snøleievegetasjonens egenart (Virtanen 2000). Snøleievegetasjon er forventet å være spesielt sensitiv for klimaendringer både ved at snødekkets varighet forkortes og fordi færre og svakere lementopper gir mindre beitepåvirkning. Overvåking av snøleier er derfor påpekt som prioritet av nordisk ministerråd (Nordic Council of Ministers 2009). Siden 2009 har forekomst av lemen og lemenbeiting i 40 forholdsvis ekstreme snøleier med lite vegetasjon av karplanter blitt overvåket i to høydegrader i Komagdalen (se figur 3) ved hjelp av årlig *skittelling* og foto av vegetasjonen. Dette skjer ved at to personer besøker hvert snøleie tidlig i juli. Disse tidsserier har gitt informasjon om lemens bruk av snøleier i forskjellige faser av syklusen. Analyse av data for å se på kombinerte effekter av snødekkets varighet, sommertemperatur og lemenbeiting på vegetasjonsendringer pågår (Soininen m. fl. *upublisert*). Infrastruktur knyttet til vår aktivitet i snøleiene er 2 korte merkepinne per registeringsrute (det er fire 0.5mx0.5 m ruter per snøleie) som har stått siden 2009 (figur 3.3.3). Overvåkingen av snøleier skal fortsettes og utvides i COAT. Den skal komplementeres med data fra de nye viltkamera-boksene som vil dekke mer moderate

587 snøleier med rikere karplantevegetasjon hvor vi forventer at lemen har større tilgang på beiteplanter.
 588 Dels skal denne snøleieovervåkingen komplementeres ved at det skal brukes små innhegninger i et
 589 utvalg av snøleiene (se nedenfor).

590 4) Hei-vegetasjon

591 Heier dominert av dvergbusker utgjør det meste av arealet med sammenhengende vegetasjon på
 592 Varangerhalvøya. Heiene er et viktig habitat for gråsidemus, men også lemen oversvømmer denne
 593 vegetasjonstypen i lemenårene. Effektene av smågnagere på dvergbuskvegetasjonen kan være
 594 betydelige, men vegetasjonstypen påvirkes også direkte av temperaturøkning (Olofsson m fl. 2012).
 595 Siden 2015 har det blitt gjort årlige målinger av plantebiomasse i hei i 10 og 6 intensivkvadrater i
 596 henholdsvis Komagdalen og Sandfjorddalen. Registreringene gjøres med punktfrekvensmetoden og
 597 koordineres med tilsvarende målinger i kratt-tundramodulen (beskrevet i kap. 3.2). Disse
 598 intensivkvadratene som er en arv fra prosjektet «EcoFinn», og har en relativt snever geografisk dekning
 599 ved at de er plassert i de lavereliggende delene av terrenget. Derfor planlegges denne overvåkingen
 600 utvidet med flere kvadrater i høyereliggende områder.

601 5) Snøsporing

602 Forekomst av spor av smågnagere, hare, røyskatt, snømus har vært overvåket ved hjelp av snøsporing
 603 i løpet av en opptil 14 dagers periode i slutten av mars i Komagdalen siden 2005 og i Sandfjorddalen
 604 siden 2009. Sporregistreringene har særlig gitt informasjon om aktivitet av smågnagere og små mårdyr
 605 på vinteren. Disse sporingsregistreringene ble avsluttet i 2016 vil i fortsettelsen erstattes med data fra
 606 viltkamera-boksene.

607 6) Smågnagerpredatorer

608 Viltkamera-boksene vil gi en helt ny, mer effektiv og forstyrrelsesfri overvåkning av små mårdyr
 609 (snømus og røyskatt). Overvåkingen av fuglepredatorene snøugle, fjellvåk og fjelljo krever besøk på
 610 hekkeplassene for å få mål på ynglefrekvens (antall hekkende par) og reproduksjonssuksess. Dette har
 611 vært overvåket siden 2005 i et større område rundt Komagdalen og Sandfjorddalen i regi av «*Fjellrev i*
 612 *Finnmark*». Overvåkingen av fuglepredatorene fases nå inn i COATs smågnagermodul, mens alle
 613 aktiviteter/infrastruktur knyttet fjellrev (som også er en spesialisert lemenpredator) går under
 614 «Fjellrevmodulen; se kap 3.7). Overvåkingen av fjellvåk og snøugle skjer ved at en person besøker
 615 potensielle hekkeplasser tidlig i juli. Ved hekking registreres kullstørrelse og bilde tas av ungene for
 616 aldersbestemmelse. Fjellvåkneir med unger besøkes igjen i slutten av juli for å registrere
 617 ungeoverlevelse. Alle fjellvåkunger på reirplasser som ikke innebærer fjellklatring med sikringsutstyr,
 618 har vært ringmerket siden 2015 etter tillatelse fra Miljødirektoratet og VNP-styret. I år med hekkende
 619 snøugle (så langt bare i 2011) besøkes alle reirplasser for snøugle og fjellvåk i september (dvs. etter at
 620 fuglene har forlatt hekkeplassene) for å samle inn gulpeboller og mytefjær for diettundersøkelser.
 621 Tettheten av hekkende par av fjelljo registreres i to 2kmx2km kvadrater i hei/tuemyr-mosaikker i
 622 Komagdalen. Disse kvadratene gjennomgås tre ganger i løpet av sesonger, bl.a. for å få et mål på
 623 ungeoverlevelse. Siden 2014 har unger og vokse fjelljoer (nettfangst) blitt ringmerket for å overvåke
 624 bestandens demografi. Ringmerkingen skjer med tillatelse fra Miljødirektoratet og VNP-styret. Utstyr
 625 til merking lagres i Hubestasjonen. Polarjo har kun hekket på Varangerhalvøya i to år (2011 og 2015)
 626 og da ikke i vårt intensivområde i VNP. Det blir derfor kun aktuelt å registrere denne arten (antall
 627 hekkende par) hvis den skulle hekke i det området som omfattes av COATs aktiviteter. Det er ingen
 628 etablert infrastruktur knyttet til overvåkingen av disse fuglepredatorene. Denne overvåkingen er
 629 planlagt fortsatt i regi av COAT.

630

3.3.4 Beskrivelse av nye aktiviteter og infrastruktur

1) Viltkamera-bokser

Kamerane er planlagt brukt i to designer som medfører en utvidet bruk av denne metodikken:

- a) Et overvåkingsdesign som erstatter klappfellefangsten av gråsidemus og fjellrotte i sine respektive primærhabitater; dvs. eng og hei. Denne overvåkningen skal ha 1 viltkamera-boks i totalt 56 kvadrater i Komagdalen/Sandfjordalen (se kap. 3.2. ovenfor og figur 3). Dette inkluderer de 32 eksisterende intensivkvadratene hvor det nå pågår klappfellefangst, pluss de 8 nye kvadratene i enghabitatene som beskrevet i kap. 3.3, samt 16 nye hei-kvadrater (se under).
- b) Et overvåkingsdesign for lemen i både sommer (gress/halvgressrik tuemark/myr) og vinterhabitater (moderate snøleier). Dette vil representere en utvidelse av den pågående kamera-overvåkningen som nå har 44 viltkamera-bokser etablert i Komagdalen i 2014. Lemenovervåkningen vil bli replikert i 5 områder (4 av områdene har allerede kamera) som dekker en høydegradient fra 150 til 500 m.o.h. og kjerneområder for snøugle og fjellrev VNP. Hvert område skal ha 12 kamera (4 av områdene har allerede 11 kamera) og dermed totalt 60 kamera.

2) Innhegninger

Innhegninger er den mest utbredte vitenskapelige metoden for å skille effekter av beiting fra andre faktorer (inkludert klima) som påvirker vegetasjonen. Derfor planlegges det også etablering av innhegninger i heivegetasjon og snøleivevegetasjon, i tillegg til de innhegningene som er planlagt for engvegetasjon som en del av kratt-tundramoduelen (se kap. 3.2). I heivegetasjon skal innhegningene være av samme type som innhegningene i engvegetasjon (se detaljert beskrivelse i kap. 3.2.4) og skal legges i tilknytning til 20 av intensivkvadratene i hei. I snøleiene skal mindre innhegninger brukes; størrelsen skal være maksimalt 1m*1m*1m. Innhegningene skal legges i tilknytning av maksimalt 30 utvalgte snøleier der tilstedeværelse av lemen overvåkes. I hvert av disse snøleier skal det etableres to innhegninger (en som skal holde smånagere og mellomstore beitedyr ute og en som skal holde reinsdyr ute) samt en kontrollplot merket med vedpinner.

3) Nye intensivkvadrater i heivegetasjon

Det planlegges nye intensivkvadrater for overvåkning knyttet til høytliggende og lite produktive områdene av heivegetasjon. Siden dette er den mest utbredte vegetasjonstypen på Varangerhalvøya ønskes overvåkingen utvidet med 16 intensivkvadrater i høytliggende hei. Lokalitetene skal overlappe mest mulig med områder der rypesamfunnet overvåkes med lyttestasjoner (se kap. 3.5.4).

3.3.5 Vurderinger av miljøpåvirkning knyttet til hvert modulobjekt/aktivitet

1) Klappfellefangst

Klappfellefangst innebærer ferdsel i forbindelse med aktivering og sjekk av fellene; 3 besøk i løpet av henholdsvis i juli og september av en person per intensivkvadrat, samt infrastruktur i form av merkepinner (en i hvert hjørne av kvadratet). Denne ferdselen skjer ikke i sårbare eller sjeldne vegetasjonstyper, og merkepinnende medfører lite synlige inngrep. Klappfellefangst betyr avliving av smånagere, i denne målestokk uten forventede effekter på bestandene (Christensen & Hörnfeldt 2003). Dog har denne fangsten beheftet med negative etiske aspekter: Metoden innebærer avliving, en andel av dyrene dør ikke momentant og det er en liten bifangst av småfugl. Av denne grunn tillater noen vitenskapelige tidsskrifter ikke artikler basert på klappfellefangst. Klappfellefangst er ennå den vanligste metodikken for overvåking av smånagere i Fennoskandia, inkludert overvåkingsprogrammer som finansieres av Miljødirektoratet (bl.a. TOV; lms m. fl. 2010). En grunn til dette er at lemen ikke fanges effektivt nok i levendefeller (Stenseth & lms 1993). I og med at de nye viltkamera-boksene registrerer lemen og alle andre småpattedyr effektivt, ønsker vi å fase ut klappfellefangsten i COAT – både av etiske og vitenskapelige grunner. Dette vil skje i løpet av perioden

677 for «COAT Infrastructure» (dvs. innen 2021). Vi ønsker å gjøre denne utfasingen overlappende med
 678 installasjonen av de nye viltkamera-boksene i 2018, slik at ny metodikk kan kalibreres mot den gamle.

679 2) Viltkamera-boks

680 Hver viltkamera-boks er en liten installasjon. De 116 boksene erstatter imidlertid 384 klappfeller,
 681 samtidig som de er godt skjult (se figur 3.3.3) og står ikke i sårbar eller sjelden vegetasjon. Når boksene
 682 er etablert skal de besøkes en gang per år til fots i juli (5 arbeidsdøgn). 44 viltkamera-bokser er allerede
 683 installert og de 72 nye boksene skal etter planen settes ut sommeren 2018. Utsettelsen av de nye
 684 viltkamera-bokser vil kreve arbeid/ferdsel tilvarende utplasseringen av 44 bokser høsten 2014; dvs. to
 685 helikopterdrop (en til Sandfjorddalen og en ved Hubestasjon). Boksene veier lite, men har større volum
 686 enn det som er mulig å bære i ryggsekk. Utsettingen innebærer ca. 20 persondøgn (to personer, base
 687 5 dager i Bjørnskardhytta og 5 dager i Hubestasjon). Boksene tildekkes med stein som forankring/støtte
 688 for å forhindre at boksene påvirkes av vind og snø. Videre blir boksene mindre synlige og vil fungere
 689 som naturlige steinlabyrinter som småpattedyr gjerne beveger seg i. Steinene som blir brukt til dette
 690 formålet blir hentet fra terrenget som omgir boksene. Det legges stor vekt på at stein som er en del av
 691 naturminner ikke berøres. Dette unngås ved å bruke stein som er en del av naturlige formasjoner, slik
 692 som urer/ras/blokk/morenemark og bekke/elveleier.

693 3) Snøleier

694 Miljøpåvirkningen består av to korte pinner per 0.5m x 0.5m vegetasjonsrute og ferdsel av to personer
 695 til fots i de to gradientene i juli. Dette medfører ingen nevneverdig slitasje på en vegetasjonstype som
 696 er svært vanlig i VNP.

697 4) Smågnagerpredatorer

698 Besøkene på reirplassene til snøugle, fjellvåk og fjelljo, medfører kortvarig forstyrrelse av disse artene
 699 i hekkeperioden. For den sjeldneste arten – snøugle - vil overvåkingen begrense seg til registrering av
 700 kullstørrelse og foto av ungene for å bestemme tidspunkt for egglegging. For de to andre artene er
 701 besøket av noe lengre varighet i forbindelse med ringmerkingen og oppfølgingen av
 702 reproduksjonssuksess. Både fjellvåk og fjelljo er vanlige arter i VNP.

703 5) Innhegninger

704 Innhegningene hindrer beitedyrs adgang til planter og vil kunne fremme endringer i plantesamfunnene
 705 i forhold til omgivelsene. Innhegningene omfatter imidlertid såpass små arealer at de ikke vil ha
 706 nevneverdige økologiske effekter for hverken beitedyr eller vegetasjonen i VNP. Innhegningene vil
 707 imidlertid være synlige installasjoner for forbigående mennesker. Vi vil minimalisere dette effekt
 708 ved å velge plasseringer i terrenget som gjør liten synlige fra de viktigste vandringsrutene i VNP.
 709 Innhegningene besøkes en gang per år for å måle plantebiomasse samtidig som tilvarende målinger
 710 gjøres i intensivkvadratene eller i snøleieplottene. Hvor lenge innhegninger skal være etablert i VNP vil
 711 avhengig av plantesamfunnenes utvikling, og vil vurderes hvert 5. år.

712 6) Punktfrekvensmålinger

713 Dette er en metode som krever bare et besøk per sesong og vil bli koordinert med de øvrige
 714 aktivitetene som skjer i intensivkvadratene i regi av smågnager-, rype- og hjortedyrmodulene.

715

716 3.3.5 Totalvurderinger av modulens miljøavtrykk

717 Majoriteten av aktiviteten knyttet til smågangermodulen i VNP har røtter knyttet til prosjekter som
 718 startet før etableringen av VNP, og har dermed en tradisjon på over 10 år. Mesteparten av
 719 modulobjekter overvåkes med metodikk som medfører ingen infrastruktur (punktfrekvensmålinger av
 720 heivegetasjon, overvåking av rovfugler som er smågnagerpredatorer) eller små og lite synlige enheter
 721 som er vidt spredt i terrenget på lite sårbare eller sjeldne habitater (merkepinne, temperaturloggere
 722 og feller). Ny infrastruktur som er planlagt, er innhegninger og flere viltkamera-bokser.

Vegetasjonstypene disse plasseres på er dominert av vanlige og for det meste klonale plantearter, og disse installasjonene vil ikke ha effekter av bevaringsmessig (sårbare dyr/planter eller kulturminner) eller økologisk betydning. Viltkamera-bokser skal etter planen erstatte den delen av modulens metodikk/aktivitet som har størst miljøavtrykk; dvs. klappfellefangsten. I sum vil det bli mindre ferdsel i forbindelse med smågnagermodulen etter etableringen av viltkamera-bokser i «intensivkvadratene» i Komagdalen/Sandfjordddalen. Forstyrrelsen av fuglepredatorene på hekkeplassene er begrenset, og den største forstyrrelsen er knyttet til ringmerkingen av vanlige arter i samsvar med miljødirektoratets retningslinjer. Ferdsele knyttet til modulen i COAT driftsfase vil for det meste være begrenset til juli måned, dvs. når viltkamera-boksene røktes og overvåking av vegetasjon og rovfugler skjer. Lokaltetene i de forskjellige overvåkningsdesignene i smågnagermodulen vil ha kortvarige besøk og for det meste ett enkelt besøk per år. Ferdsel av COAT-personell i modulen skjer ikke i kritiske tidsperioder for reindrifta; dvs. ikke nært tidspunkt for kalvingen eller flytting.

3.5 Modul *Hjortedyr* («Ungulates»)

3.5.1 Begrunnelse og formål

På tundraen er reinsdyret en nøkkelart med sin sirkumpolare utbredelse og store bestander. Reinen har en rekke effekter på økosystemet. Den påvirker vegetasjonen direkte gjennom beiting (Bråthen & Oksanen 2001, Bråthen m. fl. 2007, Ravolainen m. fl. 2011), er viktige byttedyr for større rovdyr (Mattisson m. fl. 2011, Walton m. fl. 2016) og bidrar med åtsler som understøtter bestander av åtseletere og mellomstore predatorer (Henden m. fl. 2014). I tillegg har elgen over de siste 100 år økt sin utbredelse og bestandsstørrelse i skog-tundra økotonen i det nordligste Norge. Det er derfor grunn til å tro at elgens betydning i nordlige økosystemer er økende, også på Varangerhalvøya. Rein og elg er forvaltes gjennom henholdsvis slakteuttak og jakt og representerer derigjennom noen av de viktigste økosystemtjenestene fra tundraøkosystemet og skog-tundra økotonen. Reinen er videre en helt sentral pilar i den samiske kulturen og ressursutnyttelse i Varangerregionen. Hjortedyrmodulen vil fokusere på hvordan forvaltningstiltak og klima påvirker hjortedyrbestandene direkte og indirekte gjennom sin påvirkning på vegetasjonen og andre dyrearter i økosystemet (Tveraa m. fl. 2013, 2014). Modulen vil derfor gi viktig vitenskapelig dokumentasjon av reindrifas vilkår i et stadig varmere klima. I tillegg vil forskningen bidra med grunnlagsdata for å forstå hvordan resten av økosystemet påvirkes av endringer i hjortedyrbestandene. Hjortedyrmodulen er derfor tett knyttet opp mot de andre modulene i COAT - særlig modulene for skog-tundra, kratt-tundra, smågnagere og fjellrev.

Forskningen i hjortedyrmodulen baserer seg i stor grad på samarbeid med reindrifutøverne på Varangerhalvøya. I tillegg til offisiell statistikk fra reinbeitedistriktene, benyttes GPS-klaver med radiosendere som festes på rein for å studere deres bruk av plantesamfunnene på Varangerhalvøya. COAT-personell deltar under reinsamlinger der de individmerka dyr veies og følges med hensyn på reproduksjon og tap. For elgen benyttes også GPS-klaver på enkeltindivider. I tillegg benyttes det data som fremkommer fra jakta («sett-elg» og jaktstatistikk).

3.5.2 Modulobjekter

- *Tamrein*

- *Elg*

Modulen er tett koplet til modulobjekter i modulene for kratt-tundra, skog-tundra-økotonen, smågnagere og fjellrev.

767 3.5.3 Beskrivelse av eksisterende aktiviteter og infrastruktur

768 I samarbeid med reindriftsutøverne radiomerkes det tamrein i Varnjatjarga reinbeitedistrikt. Disse
769 benytter VNP i deler av året. Det radiomerkes elg i randsonen til nasjonalparken (Tana og Nesseby) og
770 disse kan i perioder oppholde seg innenfor nasjonalparkens grenser.

771

772 3.5.4 Beskrivelse av nye aktiviteter og infrastruktur

773 Det er for tiden ikke planlagt noen infrastruktur eller aktiviteter av denne moduler innenfor VNP. Også
774 fremtidig GPS merking av elg med helikopter vil foregå utenfor nasjonalparkens grenser.

775

776 3.5.5 Vurderinger av miljøavtrykk

777 Modulen vil ikke ha noen miljøpåvirkning i VNP.

778

779 3.6 Modul *Ryper*

780 3.6.1 Begrunnelse og formål

781 Fjell- og lirype er de mest populære småviltartene Norge, hvor opptil 100.000 jegere jakter opp mot
782 500.000 ryper hvert år. De to rypeartene utgjør også avgjørende bytte for rødlistede rovfugl som
783 jaktfalk, samt viktig bytte for flere andre predatorer i nordlige økosystemer (f.eks. kongeørn og
784 snøugle). Over de siste tiårene har rypebestander opplevd kraftig nedgang over store geografiske
785 områder, inkludert Varangerhalvøya (Henden m. fl. 2011, Ehrich m. fl. 2011). Dette har ført til at både
786 lirype og fjellrype i 2015 ble satt på den norske rødlisten over truede arter. Klimaendringer har vært
787 trukket frem som en av hovedårsakene til de siste tiårs endringer (Henden m. fl. 2017), men de
788 underliggende mekanismene og hvordan forvaltningstiltak kan settes inn for å snu denne trenden er
789 ikke tilstrekkelig belyst. I COATs fagplan og i Henden m. fl. (2017) er det gjort en grundig gjennomgang
790 av kunnskapsstatus for de to rypeartene. Spesielt har det blitt fokusert på mulige klimasensitive
791 aspekter ved rypenes biologi; dvs. hvordan klima kan virke direkte inn på rypenes demografi, samt
792 indirekte på de interaksjoner rypene har med andre arter i de næringskjedene. Begge artene synes å
793 være særlig sårbare for endringer predatorsamfunnet og COAT rypemodul vil derfor ha særlig fokus
794 på dette aspektet.

795 All rasjonell viltforvaltning krever robuste metoder for å estimere de jaktede bestandenes størrelse,
796 samt å etablere kunnskap om hvilke faktorer som virker sterkt begrensende på produksjonen i
797 bestanden. Hovedfokus i rypemodulen blir derfor først og fremst å fremskaffe robuste estimater på de
798 to rypeartenes bestandsstørrelse i rom og tid, samt gode estimat på tilstedeværelse og frekvensen av
799 potensielle predatorer på forskjellige stadier, dvs. egg, unger og voksenfugl.

800

801 3.6.2 Modulobjekter

802 - *Lirype og fjellrype*

803 - Andre *bakkehekkende fugl* (tundra - og høyfjellsarter) som en del av overvåkning av rype.

804 - Samfunn av generalistpredatorer; *kråkefugl* og *rødrev*.

805 - Spesialistpredatorer avhengige av rype; *jaktfalk* og *kongeørn*.

806 Modulen er knyttet tett til modulobjekter i modulene for kratt-tundra, skog-tundra-økotonen,
807 smågnagere og hjortedyr.

808

809 3.6.3 Beskrivelse av eksisterende aktiviteter og infrastruktur

810 1) Skittregistreringer

811 Siden 2005 har det i regi av COATs forløperprosjekter «EcoFinn» og «Fjellrev i Finnmark» blitt
 812 overvåket tilstedeværelse og habitatbruk hos rype gjennom registrering av rypeskitt i permanent
 813 merkede 0.5mx0.5m ruter, to ganger per år (sommer og høst). Disse «skittrutene» er plassert i
 814 «intensivkvadratene» for kratt-tundra - og smånagermodulen i Komagdalen/Sandfjorddalen, som
 815 dekker habitat for lirype i dette området. Dette arbeidet tar ca. 2 dager for 2 personer. Dette gir mål
 816 for lirypas tilstedeværelse og habitatbruk i vintersesong og sommersesong. Disse skittrutene blir også
 817 brukt til overvåking av tilstedeværelse og habitatbruk av andre planteetere som rein, hare og
 818 smånagere. Rutene blir renset for skitt etter hver telling, slik at bare ny aktivitet blir registrert. De er
 819 merket med en spiker i hvert hjørne. Det er 8 skittruter i hvert 15m x 15m intensivkvadrat.

820 2) Linjetransekter

821 FEFO organiserer taksering av lirype etter distanse/linjetransektmetoden i Komagdalen i august hvert
 822 år. Data fra disse transektene, som gir grunnlag for estimater av tetthet av lirype (antall individer per
 823 km²) samt kullproduksjon (antall kyllinger per voksenfugl), går inn i COATs database og er et viktig
 824 tilskudd til rypemodulen. I og med at dette er en FEFO-drevet aktivitet gis det her ingen vurdering av
 825 miljøkonsekvenser.

826 3) Reirpredasjon

827 Siden 2005 har risiko for reirpredasjon av bakkehekkende fugl blitt overvåket gjennom registrering av
 828 predasjon på kunstige reir med vaktelegg. Dette er en anerkjent metode som blir brukt i
 829 overvåkningsøyemed sirkumpolart (McKinnon m. fl. 2010). En kunstig reirskål (en liten grop i
 830 bakkevegetasjonen) med to vaktelegg lages for alle intensivkvadratene i kratt-tundra og hei i
 831 Komagdalen/Sandfjorddalen. Disse blir plassert ut/laget 2. juli hvert år og sjekkes 17. juli for mulig
 832 predasjon. Fra og med 2018 ønsker vi endre denne designen for å få en bedre kopling til overvåkningen
 833 av rype. Dette gjøres ved å plassere de kunstige reirene i tilknytning til lyttestasjonene.

834 4) Spesialistpredatorer

835 Fram til 2017 har 2reirplasser for jaktfalk vært kjent innen COATs intensivområde i VNP. Disse har vært
 836 besøkt for å registrere om det er hekking og eventuelt hekkesuksess (antall flyvedyktige unger) en gang
 837 i begynnelsen av juli hvert år. Reirplassene besøkes til fots og observeres med kikkert/teleskop fra
 838 avstand (50-200m). I løpet av sommer og høst i 2017 har COAT med støtte fra Miljødirektoratet fått
 839 gjennomført en omfattende kartlegging av reirplasser for jaktfalk og kongeørn på Varangerhalvøya.
 840 Dette har gitt en betydelig økning i antall kjente reirplasser som kan inngå i overvåking av jaktfalk og
 841 kongeørn.

842

843 3.6.4 Beskrivelse av nye aktiviteter og infrastruktur

844 1) Lyttestasjoner

845 Bortsett fra jaktstatistikk, som er beheftet med en rekke metodiske problemer, finnes det ingen data
 846 for bestandsutvikling til fjellrype i Nord-Norge. For «COAT Svalbard» skjer takseringer av fjellrype med
 847 punkttransektmetodikk i april-mai som har gitt gode estimater på tetthet av territorielle stegger
 848 (Pedersen m. fl. 2012). Denne metodikken ble prøvd ut på Varangerhalvøya for både fjellrype og lirype
 849 våren 2015 (Delaye and Strømeng 2016). Dette forsøket viste at denne metoden ikke er egnet på
 850 Varangerhalvøya for noen av artene. Dette skyldes at steggene synes å være territorielle i en kortere
 851 tidsperiode og senere på våren enn for rypene på Svalbard, og fordi aktivitetstoppen for rypene på
 852 Varangerhalvøya sammenfaller med snøsmelting («fjørefall») som gjør takseringen svært vanskelig å
 853 gjennomføre. Videre er tettheten av fjellrype såpass lav at punktakseringen gir for få observasjoner for
 854 robust estimering av tetthet. En annen uheldig side ved manuell rypetaksering på våren er at den

forutsetter trafikk på fjellet (snøskuterkjøring eller observatører på ski) på et tidspunkt (mai) når reinen kalver. På dette grunnlaget vil COAT i stedet bruke akustiske sensorer («lyttestasjoner») for å overvåke vårtettheter av både lirype og fjellrype i Komagdalen/Sandfjorddalen i VNP, samt i de to andre intensivområdene på Varangerhalvøya utenfor nasjonalparken. Lyttestasjonene er små instrumenter som i utseende og størrelse ligner et viltkamera (se figur 3.6.4.). Tekniske tester av slike lyttestasjoner skjer nå i Tromsøområdet, og utprøving av overvåkningsdesign for begge rypeartene skal skje utenfor VNP i COATs intensivområde i Vestre Jakobselv våren 2017. Ambisjonen er finne et nettverksdesign som skal kunne gi tetthetsestimater (antall stegg per km²) for begge artene.

Selv om designet enda ikke er helt ferdig utviklet vil det i grove trekk ut som følger: Det består av 30 lyttestasjoner i et nettverksdesign med ~1km avstand mellom hver boks som dekker ca. 30 km² i Komagdalen/Sandfjorddalen. Designet skal dekke høydegradienten fra og med lirypehabitater i lavereliggende områder nær kratt-tundraen i dalbunnen (ca. 150 m.o.h.) til og med fjellrypehabitater på platåene i 300-400 m.o.h. Lyttestasjonene programmeres slik at de logger steggenes territorialsang på den tid på døgnet og tidsperioden på våren hvor artene er mest aktive (bestemmes ut fra felttestingen våren 2017). Denne designen vil også kombineres med en design for å overvåke småfuglsamfunnet i kratt-tundra-modulen i Komagdalen (se kap. 3.2). Lyttestasjonene som står i høytliggende fjellrypehabitater vil også registrere territorialsang (og dermed bestandstetthet) av rødlistede spurvefuglarter som fjellerke og snøspurv. Lyttestasjonene settes ut i forbindelse med annet feltarbeid i begynnelsen av april og vil kunne skje koordinert med utsetting/røkting av viltkamera i fjellrevmodulen. Lyttestasjonene tas inn i forbindelse med annet feltarbeid i begynnelsen av juli (smågnagermodulen).

2) Viltkameraer for overvåkning av reirpredatorer

Dette er en ny aktivitet som skal overvåke tilstedeværelse av potensielle rypepredatorer i sommersesongen. Dette skal supplere overvåkningen av det kunstige reirene med identitet på potensielle predatorer som er tilstede i perioden hvor rypene er mest utsatt for egg og kyllingtap. Denne overvåkningen skal ha 1 viltkamera i et utvalg av intensivkvadratene i kratt-tundra og hei (til sammen 40 kamera) i Komagdalen og Sandfjorddalen (se kap. 3.2 og 3.3. ovenfor og figur 3). Viltkameraene vil bli satt opp i tilknytning til naturlige sitteplasser for rovfugl eller sittepinner. Disse kameraene skal settes opp i april og tas inn i september, koordinert med annet feltarbeid.

3) Utvidet overvåkning av jaktfalk

For å få en bedre overvåkning av jaktfalk i VNP vil vi utvide antallet overvåkede reirplasser på bakgrunn av kartleggingsarbeidet som ble gjennomført i 2017. Hvor mange vil kan overvåkes vil avhenge av ressursituasjonen i COATs driftsfase.

3.6.5 Vurderinger av miljøavtrykk knyttet til hvert modulobjekt/aktivitet

1) Lyttestasjoner

I drift vil de 30 lyttestasjonene stå ute ca 3 mnd. per år. Lyttestasjonene er små installasjoner (figur 3.6.4) som står spredt i terrenget. Drift av lyttestasjonene vil kreve to besøk pr. år, én gang for installasjon og én gang for innhenting. Installasjonen vil gjøres av to personer på en snøskuter med slede i ca. 3 dager i april og dette arbeidet vil kombineres med utsettelse av viltkamera og/eller snømålingene (se kap. 3.8) og før innsiget av rein på vår/sommerbeitene. Plasseringen i terrenget velges slik synligheten minimeres for forbipasserende, spesielt ved at de ikke plasseres i nærhet til de mest brukte vandringsruter av turister i VNP. Innhenting vil foregå til fots koordinert med annet feltarbeid i begynnelsen av juli. Lyttestasjonene vil bli lagret på Hubestasjonen hvert år.

2) Viltkamera

Viltkamera er små installasjoner som står ute maksimalt 5 mnd. per år. I likhet med lyttestasjonene vil plasseringen i terrenget gjøres slik synligheten minimeres, spesielt ved at de ikke plasseres i nærhet til de mest brukte vandringsrutene i VNP. Arbeidet med utsetting (snøskuter) og innhenting (til fots) skjer koordinert med annet aktivitet. Viltkamera vil bli lagret på Hubestasjonen hvert år.

3) Feltarbeid i intensivkvadratene: Skittellinger og kunstige reir

Denne aktiviteten skjer til fots i juli/september i intensivkvadratene på samme måte som siden 2005, og kombineres med feltarbeid i kratt-tundra og smågnagermodulene som beskrevet ovenfor.

4) Overvåkning av jaktfalk

Forstyrrelsen av jaktfalk minimeres ved at det gjøres kun et kort besøk ved reirene på et tidspunkt hvor ungene er minst sårbare for slike forstyrrelser; dvs. når de er nært flyvedyktige i begynnelsen av juli.

3.6.6 Totalvurderinger av modulens miljøavtrykk

Mye av aktiviteten i rypemodulen i VNP har røtter knyttet til prosjekter som startet før etableringen av VNP, og har dermed en tradisjon på over 10 år (siden 2005). Det er lite infrastruktur knyttet til den nåværende overvåkingen. Infrastrukturen (merkepinner, kortvarige «reir» med vaktelegg) består av små og lite synlige enheter som er vidt spredt i terrenget på lite sårbare eller sjeldne habitater. Modulen planlegges utvidet fram mot 2021 med lyttestasjoner og viltkamera. Dette er små ikke-permanente instrumenter montert på korte metallstenger som vil være tilstede i terrenget 3 mnd. per år. De kan ikke forventes å ha noen bevaringsmessige eller økologiske effekter. Dog kan de være synlige for forbipasserende mennesker. Plasseringen av kamera/lyttestasjoner i terrenget vil imidlertid gjøres for i størst mulig grad minimere synlighet, ved at de settes relativt lavt i terrenget og ikke i profil mot horisonter. De vil heller ikke plasseres i nærhet til de mest brukte vandringsruter av turister som bruker VNP. Alle kamera og lyttestasjoner vil være merket med en tekstlapp som gir informasjon om hvilken funksjon installasjonen har. Den utvidede overvåkingen i rypemodulen vil ikke medføre noen vesentlig større ferdsel av COAT-personell i og med at utsetting/inntaking i stor grad kombineres med annet feltarbeid. Vårtakseringene av begge rypeartene ved hjelp av lyttestasjonene vil være til nytte for forvaltningen av rypebestandene, f. eks. i forbindelse med fastsettelse av jaktkvoter og eventuelle forvaltningstiltak som kan bli aktuelt hvis disse artene etter hvert plasseres mer kritiske kategori på den nasjonale rødlista. Lyttestasjonene gir en betydelig mindre ferdsel og tilstedeværelse enn standard rypetakseringsmetodikk; spesielt sammenlignet med den type manuelle punktransekt-takseringer som har vært utført i nasjonalparker på Svalbard, særlig fordi ferdsel unngås i kalvingsperioden for rein.

3.7 Modul *Fjellrev*

3.7.1 Begrunnelse og formål

Gjennom det siste århundret har sørgrensa for fjellrevens sirkumpolare utbredelse trukket nordover. Dette har blitt relatert til klimaoppvarmingen av nordområdene, og den internasjonale naturvernunionen IUCN har derfor valgt fjellreven som en av dine 10 «flaggskipsarter for klimaendringer». I Norge er arten rødlistet som «kritisk truet», og den er svært nær utryddet i våre to nordligste fylker. Varangerhalvøya synes nå være det eneste stedet i Finnmark med regelmessig tilstedeværelse av arten. Fjellreven er da også et tydelig uttalt verneaspekt knyttet til opprettelsen VNP. Fjellrevbestanden på Varangerhalvøya har siden 2004 vært fokusert i prosjektet «Fjellrev i Finnmark». Dette prosjektet har etter hvert dannet grunnlaget for fjellrevmodulen i «COAT Varanger». Modulen gjennomfører et forvaltningstiltak (reduksjon av rødrevbestanden) og forskning på/overvåkning av fjellrevbestanden og samfunnet av konkurrerende rovdyr. Modulens resultater så langt har nettopp blitt oppsummert og vurdert av lms m. fl. (2017) som finner at fjellreven på

Varangerhalvøya er truet av tre faktorer: (1) En stor/stabil rødrevbestand som presser fjellreven bort fra de mest produktive delene av økosystemet (Killengreen m.fl. 2007, 2012, Hamel m. fl. 2013). 2) Svakere/mer uregelmessige lemensykler (Ims m. fl. 2011, Kleiven m. fl. 2017) som gir dårligere vekstpotensial i fjellrevbestanden (Henden m.fl. 2009). 3) En kritisk liten bestandsstørrelse som gjør at fjellreven er sårbar for demografiske og miljømessige tilfeldigheter. Modulen har også belyst at den bakenforliggende driveren av rødrevbestandens økede størrelse og utbredelse er tilgang på reinkadavre (Killengreen m. fl. 2011, Henden m. fl. 2014). Forvaltningstiltaket i modulen, som har vært et intensivt uttak av rødrev på Varangerhalvøya, har ikke vært tilstrekkelig til at fjellrevbestanden har økt, og dette til tross for at uttaket har ført til at rødreven har en redusert utbredelse sammenlignet med modulens referanseområde på Laksefjordvidda (Ims m. fl. 2017).

Det nyeste estimatet av fjellrevens bestandsstørrelse på Varangerhalvøya (fra våren 2016) viser at det nå er bare 5-6 individer tilstede. Siden det ikke har blitt dokumentert yngling siden 2014, og neste toppår for smågnagere ikke kan forventes før i 2019 eller 2020, er det sannsynlig at fjellreven vil dø ut på Varangerhalvøya, hvis ikke andre tiltak iverksettes. På dette grunnlag vil COAT i samarbeid med NINAs avlsprosjekt og Miljødirektoratet styrke bestanden gjennom utsetting av individer fra avlsstasjonen i Oppdal. Selve utsettingen vil skje på tilsvarende måte som i høyfjellet lenger sør i Norge (Landa m. fl. 2017); inkludert nasjonalparkparkene Hardangervidda, Hallingskarvet og Dovrefjell. Dette nye tiltaket vil bli tett koplet til «adaptiv overvåkning» (Lindenmayer & Likens 2010) av fjellrevbestandens utvikling og relasjoner til andre arter i økosystemet, etter de samme prinsipper som «Fjellrev i Finnmark» (Ims m. fl. 2017). Der er også viktig at tiltakene gjøres på tilsvarende måte som ellers i Fennoskandia slik at de kan gi grunnlag for sammenlignende studier som kan belyse under hvilke forhold tiltakene virker best (Angerbjörn m. fl. 2013). Fjellrevmodulen er spesielt avhengig av input fra modulene for smågnagere og hjortedyr.

3.7.2 Modulobjekter

- Fjellrev

- Samfunnet av generalistpredatorer – spesielt *rødrev*, men også *ørner*, *jerv* og *kråkefugl*.

Modulen er særlig tett koplet til modulobjekter i modulene for smågnagere og hjortedyr.

3.7.3 Forvaltningstiltak

- Reduksjon av rødrevbestanden; SNOs uttak av rødrev fra snøskuter og intensivt jakt.

- Utsetting av fjellrev fra avlsstasjon.

- Støttefôring av fjellrev.

3.7.4 Beskrivelse av eksisterende aktiviteter og infrastruktur

1) Overvåkning av fjellrevhi

Fjellrevens sterke tilknytning til tradisjonelle hi gjør det mulig å overvåke den ynglende delen bestanden med stor presisjon. Det er utarbeidet velutprøvde protokoller for denne type overvåkning både nasjonalt og internasjonalt (Berteaux m. fl. 2017), og modulen vil følge disse protokollene. Det meste av hiovervåkingen i VNP (startet i 2001) har blitt gjennomført av SNO, koordinert med det nasjonale overvåkningsprogrammet på fjellrev (Ulvund m. fl. 2016). SNO besøker de fleste hiene ved hjelp av snøskuter løpet av april-mai for å registrere aktivitet (spor, åpne hi-innganger og skitt). På aktive hi blir det samlet inn skitt for DNA-analyse som gir grunnlag for identifikasjon av individer og estimering av bestandsstørrelse. Denne overvåkningsmetodikken er imidlertid følsom for dårlig vær;

bl.a. sterk vind og snø som gjør at alle aktivitetsspor viskes ut, og dette har gitt opphav til variabel kvalitet på data mellom år. Hiene (for det meste de hi som har hatt aktivitet på våren) blir besøkt sent i juli for registrering av aktivitet og eventuell yngling, samt innsamling av skitt for DNA-analyse og rester av vinterpels for isotopanalyser (Ehrich m. fl. 2015). Dette sommerbesøket gjøres for det meste av SNO ved hjelp av helikopter, men COAT-personell har i de senere årene stått for deler av denne sommerregistreringen i Komagdalen – noe som reduserer antallet landinger med helikopter. Hi med yngling blir som regel besøkt på ny senere på sommeren for å få et bedre estimat på kullstørrelse (som krever en lengre observasjonsperiode). I slike tilfeller bruker SNO som regel ATV-transport. Fra og med 2011 har SNO brukt viltkamera på en del av hiene som har hatt aktivitet eller yngling. Dette er en metode som nå brukes de fleste andre steder verden der det pågår overvåkning av fjellrev (Berteaux m. fl. 2017), blant annet i nasjonalparkene i S-Norge og på Svalbard. Kameraovervåkning på hi gir grunnlag for mer presise registreringer av aktivitet og estimater på kullstørrelse. I VNP har kameraovervåkning på hi ført til registrering av fjellrevyngling som ellers ikke hadde blitt registrert (Killengreen & Ims 2015). Fra og med 2014 har kameraovervåkingen skjedd på et større utvalg av hiene for å dokumentere i hvilken grad de er utsatt for besøk av andre arter som kan påvirke fjellrevens reproduksjonssuksess, først og fremst rødrev, men også ørn, ravn og jerv. Blant annet har det blitt dokumentert at graden av rødrevforstyrrelse er større på Laksefjordvidda enn på Varangerhalvøya og at den varierer mye mellom år og hi (Killengreen & Ims 2015). Videre har kameraovervåkingen vist seg å være en effektiv måte å dokumentere yngling av rødrev (Ehrich & Ims 2017). Derfor planlegges det å utvide denne overvåkingen i sammenheng med den nye tiltakspakken (se nedenfor).

2) LETING ETTER NYE FJELLREVI

Modulen er avhengig av mest mulig presis overvåkning av fjellrevenbestandens bestandsdynamikk på Varangerhalvøya; inkludert reproduksjonssuksess og bestandsstørrelse. Dette forutsetter at flest mulig hi blir overvåket ifølge protokollen som er beskrevet ovenfor. Siden 2004 har antall kjente hi blitt doblet ved at både SNO og COAT-personell har aktivt leitet etter nye hi til fots på sommeren eller med snøskuter i forbindelse med annet feltarbeid (snøsporing; jmf. kap. 3.3, måling av snøparametere; jmf. kap. 3.8) i mars/april. Det planlegges at det fortsatt gjøres en innsats på leiting etter nye hi – spesielt i den nordre delen VNP. Dette arbeidet vil skje på barmark uten bruk motorisert ferdsel fra COAT-personell.

3) OVERVÅKNING AV GENERALISTPREDATORER MED VILTKAMERA PÅ ÅTE

Siden 2005 har transekter med viltkamera med åte i mars-april vært overvåkningsmetoden for å dokumentere tilstedeværelse av fjellrev utenom de kjente hiområdene, tilstedeværelse/frekvens av generalistpredatorer som konkurrerer med fjellreven om åtselressurser (Killengreen m. fl. 2012, Henden m. fl. 2014) og effekten av konkurranse på fjellrevens områdebruk (Killengreen m. fl. 2012, Hamel m. fl. 2013). Denne overvåkingen gjennomføres av SNO ved hjelp av snøskuter. Viltkamera blir montert på en jernstang (figur 3.7.4) foran et frossent åte som består av innmat av rein. Åtet er fra godkjent slakteri og godkjent av mattilsynet. Kamera logger tilstedeværelse av alle dyr som opptrer på åte ved at det tas et bilde hvert 10 minutt. Kameraene er som regel aktive i 2-4 uker. Det er til sammen 11 åtestasjoner i VNP (3 nord for Jakobselvkroken og 8 i Komagdalen). Denne overvåkingen planlegges videreført.

4) UTTAK AV RØDREV

Siden 2005 har SNO gjort uttak av rødrev i VNP som et forvaltningstiltak i modulen. Hoveddelen av uttaket skjer i februar-april ved hjelp av skuter. Det har i forvaltningsperioden blitt tatt ut mellom 21-141 rødrever av SNO per år (disse tallene inkludere også rødrever felt utenfor VNP). Bare unntaksvis (2 tilfeller) har det vært tatt ut rødrev på sommeren i VNP, og i begge tilfeller rødrevtisper med kull i fjellrevhi. Alle rødrevene som skytes av SNO sendes til UiT for obduksjon hvor det tas data på alder, kjønn, vekt, kroppslengde, kondisjon, parasitter, genetikk og diett (mageinnhold og stabile isotoper). Disse data har gitt verdifull informasjon om rødrevens ernæring, bl.a. at reinkadavre er den viktigste

næringen for rødreven i de indre delene av VNP mellom smågnagerårene (Killengreen m. fl. 2011). Død rein bidrar både til å øke og stabilisere rødrevbestanden (Henden m.fl. 2014, Ims m. fl. 2017). Begge deler forventes å gi negative effekter på fjellrevbestanden (Henden m. fl. 2010). Uttaket av rødrev ser ut til å gi mindre tilstedeværelsen av rødrev, særlig mellom smågnagertoppene - i de indre delene VNP (Ims m. fl. 2017). Det pågår nå analyser av data på rødrevens demografi og genetikk basert på det innsamlede materialet fra uttaket (Bellier, Ehrich m. fl. *upublisert*) for gi en bedre dokumentasjon av effektene av tiltaket. Denne kunnskapen kan bidra til å effektivisere tiltaket i framtida (Henden m. fl. 2009). Det er planlagt at uttaket av rødrev fortsettes som en del av den «nye tiltakspakken».

3.7.5 Beskrivelse av nye aktiviteter og infrastruktur

1) Overvåkning av fjellrevhi med viltkamera

I forbindelse med den nye tiltakspakken som er iverksatt 2017-2018 for en periode for 4-8 år planlegges det øket bruk av kamera på et utvalg av hiene. En grunn til dette er at det er behov for presis informasjon om hvilke fjellrevhi som er bebodd på vinteren når det skal settes ut fjellrev fra avlstasjonen. Mer detaljert beskrivelse av hvilke hi dette gjelder er gjort i en separat prosjektbeskrivelse/søknade til VNP-styret, bl.a. fordi dette innebærer angivelse av hilokaliteter som må unntas offentligheten.

2) Ny tiltakspakke: Utsetting og støttefôring av fjellrev

Prokollen for utsetting av fjellrev fra avlstasjonen på Oppdal vil tilsvare den som blitt brukt i nasjonalparker lengre sør i landet. En detaljert beskrivelse av utsettingsprosedyrene er gitt i separat søknad og kun en prinsippbeskrivelse gjengis her. Grupper av fjellrev (søsken) vil settes ut på kjente hi som ikke er bebodd av fjellrev. De utsatte revene vil være chipmerket. I utsettingsfasen har revene tilgang på et kunstig glassfiberhi som fjernes etter noen måneder. To fôringsstasjoner vil lokaliseres i nærheten av hiet. Antall rev som settes ut per år vil avhenge av produksjonen i av fjellrevvalper i avlstasjonen; men det legges opp til at det settes ut grupper på 4-5 valpekull per år. Utsettingsprosjektets varighet er stipulert til perioden 2018-2026.

3.7.6 Vurderinger av miljøavtrykk knyttet til hvert modulobjekt/aktivitet

1) Overvåkning av fjellrevhi med viltkamera

Viltkamera på hi er en synlig installasjon. Bruken av slike kamera på fjellrevhi i forsknings- og overvåkingsøyemed er nå utstrakt, og det finnes et omfattende erfaringsgrunnlag som tilsier at det ikke har noen direkte negative effekter på fjellrevens tilstedeværelse eller reproduksjonssuksess. Rødreven er ansett å være mer sensitiv/skeptisk til menneskelig installasjoner enn fjellrev, men tilstedeværelse av viltkamera synes ikke å forhindre at rødrev etablerer seg på fjellrevhi (jmf. erfaringer fra modulens referanseområde på Laksefjordvidda). Det er lite sannsynlig at viltkamera tiltrekker seg ville dyr. Det har vært gjort en rekke forsøk på dette i forbindelse med bruk av viltkamera for overvåke reirpredasjon (f. eks. Richardson m. fl. 2009 , Stien & Ims 2016). Viltkamera er imidlertid en synlig installasjon for mennesker, og kan føre til at flere hi blir oppdaget. Sannsynligheten for dette vil minimeres ved at kamera blir montert lavt i terrenget på eller rundt hiene. Det skal vurderes om kameraene kan kamufleres ved hjelp av tekstiler (kamuflesjeduc). Det er midlertid en stor sannsynlighet for at slike materialer vil revet i filler på hi som er bebodd av rev. Bruk av viltkamera på hi vil normalt krever færre besøk på hiene i overvåkingsøyemed for både å fastslå reproduksjon og telle antallet valper. Kameraovervåkning gir mer presise data om aktivitet og reproduksjon på hiene enn manuelle observasjoner.

1081 *2) Overvåkning av generalistpredatorer med viltkamera på åte*

1082 Åtet konsumeres av åtseletere og kan derfor potensielt subsidiere bestander av åtseletere. Dette har
 1083 vært en problemstilling som allerede har blitt fagfellevurdert flere ganger i forbindelse med de
 1084 vitenskapelige publikasjonene som har basert seg på denne overvåkningen (Killengreen m. fl. 2012,
 1085 Hamel m. fl. 2013, Henden m. fl. 2014). Konklusjonen er at tilgangen på åte er såpass kortvarig og
 1086 ressursmengden såpass liten (særlig i forhold til den øvrige biomassen av døde hjortedyr) at det ikke
 1087 er grunn til forvente bestandseffekter av åte på arter som rødv, jerv, ørn og kråkefugl.

1088 *3) Utsetting av fjellrev*

1089 Utsettingstiltaket innebærer ferdsel i forbindelse med selve utsettingen; dvs. transport av utstyr, rev
 1090 fra avlsstasjonen og personell med skuter eller helikopter. Infrastrukturen i tiltaket – de kunstige hiene
 1091 og føringstasjoner – vil være synlige for mennesker. Spesielt føringstasjonene, som vil kunne stå ute
 1092 i en periode på flere år, må etterfylles/sjekkes månedlig og vil være blant de synligste infrastrukturene
 1093 i COAT. Andre aspekter med utsettingstiltaket er endringer i genetikk og atferd i den lokale
 1094 fjellrevbestanden. Begge aspekter vurderes forløpende av avlsprosjektets referansegruppe – der COAT
 1095 er representert. Når det gjelder genetikk atskiller ikke fjellreven på Varangerhalvøya seg nevneverdig
 1096 fra andre delbestander av fjellrev i Skandinavia (Flagstad m. fl. *upubliserte data*). Det har vært
 1097 dokumentert flere tilfeller av vandring av fjellrev mellom Varangerhalvøya og andre områder i Nord-
 1098 Skandinavia, senest i 2016 (Ehrich & Ims 2016). Det er derfor lite sannsynlig at fjellreven på
 1099 Varangerhalvøya har hatt spesielle genetiske varianter eller tilpasninger. Uansett er det pr. dags dato
 1100 så få fjellrever igjen på Varangerhalvøya at de ikke representerer en egen bestand, hverken i genetiske
 1101 eller demografisk forstand.

1102 *4) Støtteføring av fjellrev*

1103 Føringstasjonene er designet slik at de ikke skal gi tilgang på før for andre arter enn fjellrev og
 1104 erfaringene fra utsettingsforsøkene i andre nasjonalparker har vist at føringstasjonene fungerer ifølge
 1105 denne forutsetningen. Langvarig bruk av føring kan på sikt potensielt føre til uønskede genetiske
 1106 tilpasninger, og dette er en grunn for å ikke gjennomføre denne type tiltak over mange
 1107 fjellrevgenerasjoner (dvs. mange smånagersykler).

1108

1109 *3.7.7 Totalvurderinger av modulens miljøavtrykk*

1110 Fjellrevmodulen og relaterte forvaltningstiltak innebærer mer aktivitet, infrastruktur og ulike typer
 1111 inngrep i VNP enn de andre modulene i COAT. Flere av de «tunge» aktivitetene har allerede vært
 1112 gjennomført i en periode på over 10 år, slik som uttaket av rødv, fra snøskuter, overvåkning av
 1113 rovdysamfunnet med kamera på åte og overvåkning av fjellrevhi med utstrakt bruk av snøskuter og
 1114 helikopter. Disse aktivitetene har vært ansett for å være nødvendige for å opprettholde og overvåke
 1115 fjellrevens tilstedeværelse på Varangerhalvøya. Disse aktivitetene gjennomføres på en mest mulig
 1116 skånsom måte av kompetent personell fra SNO. SNO som står for all snøskuterkjøring i forbindelse
 1117 med overvåkningen og tiltakene gjør dette i samråd med reindrifta – slik at denne aktiviteten ikke
 1118 kommer i konflikt med flytting eller kalving. Den nye tiltakspakken (utsetting av fjellrev fra avlsstasjon
 1119 og føring, kombinert med fortsatt rødvuttak) som gjennomføres fra og med 2017/2018, ønskes
 1120 iverksatt fordi disse tiltakene har gitt gode resultater i nasjonalparkene i sør- og Midt-Norge. Fjellreven
 1121 på Varangerhalvøya er nå direkte utrydningstruet og trenger ytterligere tiltak for å nå en
 1122 bestandsstørrelse som kan være levedyktig. De nye tiltakene medfører at også overvåkningsdelen av
 1123 modulen trappes opp med chiplesere som en integrert del av føringstasjonene og viltkamera på flere
 1124 hi. Særlig føringstasjoner kan være synlige for folk som beveger seg i hiområdene. Føringstasjoner
 1125 vil imidlertid plasseres et stykke fra hiet (500-1000m), males i kamuflasjefarge og i størst mulig grad
 1126 innpasses i terrenget slik at synligheten minimeres. Tilsynet med føringstasjonene som vil medføre
 1127 mer motorisert trafikk enn før, skal utføres av SNO og med samme hensyn til reindrift som tidligere.

1128 Utover dette er det ikke grunner til å forvente at den tiltakspakken vil ha nevneverdige uheldige
 1129 effekter på andre verneverdier (sårbare arter eller økosystemer). Det er verdt å merke seg at disse
 1130 inngrepene har vært vurdert av Miljødirektoratet, andre nasjonalparkstyrer og forskere i
 1131 avlsprosjektets referansegruppe siden disse tiltakene startet i 2006.

1132

1133 3.8 Modul *Klimaobservasjonssystem*

1134 3.8.1 Begrunnelse og formål

1135 Representative og presise observasjoner av klimavariabel er en nødvendighet for
 1136 overvåkningsprogrammer som skal dokumentere klimaeffekter på samfunn og økosystem. COAT har
 1137 ett mer omfattende formål enn å påvise endringer av nedbør, vind og temperatur i og med at
 1138 hovedformålet er å overvåke hvordan klimaendringene påvirker økosystemet. Til dette kreves det
 1139 observasjoner som er representative for det klimaet som planter og dyr opplever. Klimaet påvirker
 1140 økosystemet på mange måter og et observasjonssystem som skal knyttes til økosystemresponser må
 1141 derfor dekke et bredt spekter av klimavariabel i relevante geografiske og topografiske gradienter i
 1142 økosystemet. Det eksisterende nettverket av værstasjoner på Varangerhalvøya består av stasjoner
 1143 som ligger på kysten, og er derfor utilstrekkelige for COATs formål. COAT har et behov for å etablere
 1144 et klimaobservasjonssystem som dekker de viktigste klimagradiene på Varangerhalvøya og som
 1145 overlapper med de biologiske modulobjektene i COAT. Den viktigste geografiske klimagradien i
 1146 Komagdalen-området er fra midten fra halvøya (område ved høydedraget Gárgaš) til Komagvær. Den
 1147 andre klimagradien som har vesentlig betydning for utforming av vegetasjonstyper og dermed
 1148 tilknyttede dyreliv er høydegradient; fra lavlandet med høyreiste kratt til fjellplatåene uten et
 1149 sammenhengende vegetasjonsdekke.

1150 COAT har også behov for målinger av andre klimavariabel enn de som ligger til grunn for værvarsler.
 1151 Dette gjelder bl.a. snø som er en essensiell faktor for tilstanden til arktiske økosystem (Ims m. fl. 2011,
 1152 Stien m. fl. 2012, Hanssen m. fl. 2013). COATs klimaobservasjonssystem har derfor som formål å dekke
 1153 alle klimavariabel som kreves for å kople klima til COATs biologiske overvåkningsmoduler. Den
 1154 geografiske skjevheten i plassering av værstasjoner på Varangerhalvøya er også utfordrende for
 1155 værvarslingen, så et utvidet nettverk av værstasjoner som også dekker de indre områdene vil også
 1156 komme værvarslingen til gode.

1157

1158 3.8.2 Modulobjekter

1159 - Referansestasjoner

1160 - Basestasjoner

1161 - Modulstasjoner

1162

1163 3.8.3 Beskrivelse av eksisterende aktiviteter og infrastruktur

1164 Eksisterende klimamålinger i VNP er svært begrenset og er av typen modulstasjoner. Modulstasjonene
 1165 består som regel av enkle, små sensorer og/eller manuelle målinger som er direkte knyttet til lokale
 1166 målepunkter for de ulike overvåkningsmodulene. Eksisterende modulstasjoner er knyttet til modulene
 1167 for kratt-tundra - og smågnagere og er lokalisert i intensivkvadratene og snøleiegradientene. På disse
 1168 modulstasjonene gjøres det manuelle snømålinger og automatiske målinger av temperatur på
 1169 bakkenivå. På hver stasjon er det en liten temperaturlogger av typen iButton. Denne loggeren er
 1170 plassert i en 5 cm lang plasthylse som er festet med ståltråd på bakken (figur 3.8.3). Disse gir lokal
 1171 informasjon om bakketemperatur gjennom hele året, samt når snøen kommer og går. På hver av disse
 1172 modulstasjonene har det blitt gjort snømålinger i mars/april (siden 2005 i intensivkvadratene og siden

2009 i snøleiene), samtidig med snøsporingen av dyr (se kap. 3.3). Det gjøres snødybdemålinger med peilestang i snøleiene, og det graves en snøprofil i intensivkvadratene. Dette arbeidet tar ca 1. uke. Viltkamera-bokser for småpattedyr (se smånagermodulen) er utstyrt med termometere, slik at disse fungerer som små modulstasjon som logger bakketemperatur gjennom hele året. Viltkamera-boksene gir også data om snødekkets varighet ved at bildene dokumenterer om dagslys trenger inn gjennom felleåpningene.

1179

1180 3.8.4 Beskrivelse ny infrastruktur og aktiviteter i VNP

1181 Fullt utbygd klimaobservasjonsmodulen skal COAT består av tre komponenter; referanse-, base- og
1182 modulstasjoner, hvorav referanse - og basestasjonene er nye installasjoner som gjør automatiske
1183 målinger av ulike vær- og miljøvariabler. Med en god geografisk/topografisk fordeling av disse
1184 stasjonene vil de meteorologiske målingene kunne knyttes direkte til målingene til nærliggende
1185 økologiske modulobjekter i COAT, samt at de vil danne grunnlag for å modellere klima for lokaliteter
1186 hvor de ikke gjøres målinger.

1187 Referansestasjonene blir selve bærebjelken i COAT sitt klimaobservasjonssystem med det mest
1188 omfattende måleprogrammet. Dette er stasjoner som skal observere alle elementer som inngår i
1189 energibalansen og som derved kan brukes til å knytte sammenheng mellom klima, vannbalanse og
1190 biologiske variabler. Referansestasjonen skal gi klimareferansen for området, og må plasseres sentralt
1191 i COAT overvåkningsområder. Basestasjonene er noe enklere stasjoner, som observerer de viktigste
1192 værvariablene. Disse stasjonene skal gi utfyllende informasjon til referansestasjonene, og er viktig for
1193 å beskrive vær- og klimagradienter i området. De vil derfor bli satt opp i ulike høydenivåer og tilhørende
1194 vegetasjonssoner.

1195 Storskalamønstre av klimavariasjon langs gradienten fra indre halvøya til ytre deler av Komagdalen
1196 dekkes med tre stasjoner (innerst på midten av halvøya (B1), en plass langs dalføret i vierbelte (R1 eller
1197 R2), og en ytre værstasjon (B4) utenfor nasjonalparken. Dette anser vi som minimums-oppsett av
1198 værstasjoner som trengs for å kunne overvåke hvordan klimaendringene påvirker økosystemet.
1199 Klimaet varierer betydelig på relativt liten skala (bl.a. langs geografiske/topografiske gradienter) og
1200 lokalklimaet er svært kontrastfylt og komplekst på Varangerhalvøya. COATs observasjonssystem for
1201 klima er designet (i form av lokaliseringer av værstasjoner) for å kople disse kontrastene til målinger
1202 av økosystemet. For å dekke lokalskala klimavariasjon mellom Komagdalen og Sandfjorddalen, er i
1203 tillegg stasjon B3 i Sandfjorddalen vesentlig.

1204 Referanse- og basestasjonene vil være konstruksjonsmessig like. Eneste forskjellen vil være antall
1205 sensorer som vil bli montert. Følerne for de ulike værelementene monteres på en 10 meter høy
1206 gittermast. Høyden på mastene følger en meteorologisk standard som vil sikre at bl.a. vindmålinger
1207 ikke er påvirket av småskala turbulens som skyldes den lokale topografien på lokalitetene. Lokale
1208 vindforhold påvirker strekt hvor representative vindmålingene er for større områder. Værstasjoner
1209 skal etter internasjonale retningslinjer plasseres så fritt eksponert som mulig. Dette gjøres for å sikre
1210 at observasjonene er representative for et større område samt at de ikke i for stor grad påvirkes av
1211 lokale forhold som kanalisering av vind, fallvinder og kaldluftdrenasje fra høyereliggende terreng,
1212 skyggeeffekter osv.

1213 På egnede lokaliteter hvor det ikke forventes å være særlig turbulens går det an å senke høyden på
1214 masten til 5 meter. Vindsensorene monteres i toppen av masta mens følerne for temperatur, fuktighet
1215 og stråling monteres på tverrgående stag i 2 meters høyde. Selve følerne er montert inne i små
1216 kabinetter for å beskytte de mot solstråling. Snødybdemåler er også montert på et tverrstag i en høyde
1217 som er egnet i forhold til snøforholdene på stedet. Figur 3.8.4 A viser hvordan en værstasjon av denne
1218 typen kan fremstå bardunert for å hindre vibrasjoner og skader. For å hindre skader forårsaket av
1219 reinsdyr som kan finne på å klø seg mot masta og/eller bardunene må disse dimensjoneres kraftigere

1220 for å tåle denne påkjenningen. Stasjonen må også kunne motstå den sterke vinden som forventes i
 1221 området. Nedbørmåleren settes opp for seg selv rett ved siden av gittermasten. Måleren som skal
 1222 brukes i COAT er automatiske nedbørmålere av typen Geonor. Disse er ca. 2 meter høye (avhenger av
 1223 snøforholdene). Rundt måleren er det montert en vindskjerm. Figur 3.8.4 B viser en slik stasjon.
 1224 Datalogger og kommunikasjonsutstyr plasseres i et skap montert nær bakken på gittermasta.

1225 Stasjonene er avhengige av strøm til observasjonene, og til satellittkommunikasjon for dataoverføring
 1226 og fortløpende kvalitetssikring/overvåking av stasjonene. Energikilden vil være solenergi der
 1227 solcellepanelene er montert på masta, mens batteripakken og styringsenheten er montert i
 1228 loggerskapet. Dersom energibehovet ikke kan dekkes av solenergi alene må det monteres en
 1229 brenselcelle som ekstra energikilde. Da vil kabinett for denne og brenselstank komme i tillegg.
 1230 Drivstoffet for brenselcella vil være metanol.

1231 Ved installering av stasjonene er det nødvendig med mindre naturinngrep for å fundamentere og
 1232 montere stasjonene. Minst inngrep er nødvendig hvis stasjonen kan forankres på fast fjell eller en
 1233 større steinblokk (ca. 800-1000 kg). Dersom det ikke er fast fjell eller større blokker i området må det
 1234 benyttes preprodusert fundament i betong som krever graving av grop til fundamentet. Derfor ble det
 1235 gjort befaringer på alternative lokaliteter i 2017 for finne slike egnede forankringspunkter som ikke
 1236 krever slike inngrep.

1237 Selve utstyret må fraktes inn med helikopter eller med snøscooter. Det er planlagt at stasjonene skal
 1238 settes opp sommeren 2018. Utstyret som transporteres til lokalitet om vinteren er tungt (opptil flere
 1239 titalls kilo) og må lagres i nærheten av tiltenkte lokaliteter for værstasjoner. Hubehytta og
 1240 Bjørnskardhytta vil være på bæreavstand fra de fleste lokalitetene (R1, B1, B2, figur 3. B), mens
 1241 eventuell stasjon i Sandfjorddalen (B3, figur 3. B) krever deponering av utstyr i zargeskasse på denne
 1242 lokaliteten.

1243 Stasjonene har behov for jevnlig tilsyn og vedlikehold. Oppgaver ved tilsyn vil være å rense sensorer
 1244 og tømme nedbørmåler (se også pkt. 3.8.5). Utover normalt tilsyn gjennomføres normalt en større
 1245 inspeksjon og ved stasjonene årlig. Tilsyn av stasjonene vil utføres av COATs regionalansvarlig
 1246 (arbeidsplass i Vadsø), samtidig med andre oppgaver i området. Årlig inspeksjon og større vedlikehold
 1247 vil utføres av personell fra Meteorologisk institutt. Dette vil så langt det er mulig legges til et besøk i
 1248 vintersesongen når transport kan skje med snøscooter. Ved utskifting av større komponenter vil det
 1249 være behov for å bruke motorisert transport (snøscooter/helikopter).

1250 1) Referansestasjon

1251 I Varangerhalvøya Nasjonalpark er det planlagt én referansestasjon. Stasjonen vil observere følgende:

- 1252 • Lufttemperatur i 2 meters høyde.
- 1253 • Luftfuktighet
- 1254 • Lufttrykk
- 1255 • Vindstyrke og vindretning i 10 meters (eller 5 meters) høyde
- 1256 • Stråling
- 1257 • Snødybde
- 1258 • Nedbør
- 1259 • Jordtemperatur

1260

1261 Det er viktig at referansestasjonen har en plassering som er sentral i forhold til de økologiske målingene
 1262 som gjøres i intensivkvadratene i Komagdalen. En optimal plassering av referansestasjonen er på
 1263 elvesletta like ovenfor sammenløpet mellom Komagelva og Njuvččagurjohka. Lokasjonen er merket R1
 1264 i kartet i figur 3. B. En *alternativ* plassering (R2) er i Hubedalen like øst for Hubehytta. Lokasjonen R1 i
 1265 Komagdalen var tidligere prioritert fordi den ligger litt lavere i terrenget og regnes med å være mer

representativ for vær og klima i Komagdalen enn lokasjonen i Hubedalen. Dog vurderes begge lokasjonene vurderes til å representere vær og klimaforholdene i Komagdalsystemet tilfredsstillende.

Etter befaringen sommer 2017, ble det konkludert at lokaliteter der det kreves at man må krysse elvene for å komme til stasjonene fra feltstasjonen i Hubedalen frarådes. Værstasjonene vil ved en slik plassering ha være vanskelig tilgjengelige i perioder, samtidig som at kryssing av elvene når vannføringen er stor er forbundet med en viss risiko. Dette vil kunne redusere regulariteten til stasjonene i for stor grad. Det betyr at referansestasjon R1 i Komagdalen oppgis. Her er det heller ikke egnede lokale masser for forankring av stasjonen. Dermed foreslås **R2**, på et punkt beliggende ca. 950m vest for Hubehytta. (30.039997E, 70.324516N) som lokalitet for referansestasjon i VNP. Her er det gode steiner for god fundamentering og bardunering av en 10 meters mast. Det er også mulighet for fundamentering av en Geonor nedbørmåler like ved. Det har blitt vurdert en plassering nærmere Hubehytta. Dalføret der Hubehytta ligger er imidlertid forholdsvis trangt, og vil påvirke vindmålingene på en slik måte at de ikke vil være representative for hele området de er ment å dekke, men kun representere Hubedalen. Den foreslåtte plasseringen R2 oppfyller kravene til eksponering og representativitet (se linjer 1195-1203). Her er det også gode fundamenteringsforhold i stedegne masser, noe som ikke er registrert nær Hubehytta.

1282

1283 *2) Basestasjoner*

Innenfor VNP er det planlagt inntil 3 basestasjoner, pluss to stasjoner like utenfor nasjonalparken. De foreslåtte lokalitetene er avmerket i kartet i figur 3. B. Til sammen vil disse stasjonene dekke de viktigste gradientene i COAT intensivområde i Komagdalen/Sandfjorddalen, og vil sammen med stasjonene på utsiden av nasjonalparken gi et klimaobservasjonssystem som dekker de viktigste klimagraderne på Varangerhalvøya.

Basestasjon 1 (B1) er foreslått plassert på høydedraget Gárgaš, ca 400 m.o.h. Denne sentralt plassert lokaliteten på Varangerhalvøya representerer de høyest liggende områdene i Komagdalen/Sandfjorddalen hvor COAT gjør målinger av økologiske modulobjekter. Denne basestasjonen vil gi representative observasjoner for dette området, og derved gi et betydelig bidrag til kunnskapen om vær og klima i de indre og høyereliggende delene av Varangerhalvøyas østre del. Stasjonen vil observere vind, temperatur, luftfuktighet, (trykk) og jordtemperatur. Lokaliteten anses som vindutsatt, det planlegges derfor ikke i utgangspunktet å utføre nedbørsobservasjoner på denne stasjonen. Basestasjon **B1** på Gárgaš foreslås fundamentert på en stor steinblokk (29.892004E, 70.362295N) som vil gi god forankring for en 10 meter høy mast (figur 2). Denne stasjonen vil i tillegg til å dekke COAT sin behov ha stor nasjonal verdi for værvarslingsformål. Plassering på Gárgaš er valgt noe ved siden av toppen, for å minimalisere synlighet i landskapet, men fortsatt tilfredsstillende kvalitetskriterier på værmålinger (se linjer 1195-1203). Ved å forskyve stasjonen lengre ned langs fjellsiden skulle den bli mer påvirket av lokale vindforhold.

Alternativ plassering ved Bjørnskardhytta har blitt vurdert. En slik plassering vil ligge relativt langt nede i terrenget, og vil dermed ikke være en god lokalitet å overvåke klima på høytliggende områder. I tillegg ligger den i skrånende terrenget, og vil ikke tilfredsstillende kvalitetskriterier for vindmålinger. Alternativ plassering ved Ragnarokkhytta skulle ligge relativt langt unna mesteparten av studieområdet og vil dermed ikke produsere representative data. Den vil også være mer vanskelig tilgjengelig for tilsyn og vedlikehold, noe som vil kunne påvirke regulariteten og kvaliteten av stasjonen negativt.

Basestasjon 2 (B2a eller B2b) vil i utførelse være lik basestasjon 1 på Gárgaš. Denne basestasjonen er «optional», og om denne vil ønskes satt opp vil bli avgjort når man har analysert dataene fra de øvrige stasjonene i nettverket. Den er tenkt plassert lenger øst, på den vestlige delen av høydedraget Ryggfjellet. Det er to mulige lokaliteter som er vurdert, B2a i en liten forsenkning mellom Ryggfjellet og Ovlánddeoaiivi. B2b er lokalisert nær Njuvččaguroaivi. Begge alternativene ligger fritt eksponert ca.

1313 330-340 m.o.h. Hvilken lokalitet som vil bli prioritert avgjøres etter befaring sommeren 2017. Befaring
 1314 sommer 2017 konkluderte at basestasjon **B2b** kan plasseres på en solid steinblokk (30.029579E,
 1315 70.352561N) som vil gi god fundamentering for en 10 meters mast. Lokalitet **B2a** ble ikke befart denne
 1316 gangen.

1317 Basestasjon 3 (B3) er foreslått plassert i Sandfjorddalen og var opprinnelig tiltenkt en plassering ved
 1318 sammenløpet mellom Sandfjordelva og Buoidjohka, ca 200 m.o.h. Stasjonen vil i utførelse være lik de
 1319 andre stasjonene, men vil i tillegg observere nedbør. Stasjonen anses som representativ for
 1320 Sandfjorddalføret.

1321 Etter befaring sommer 2017 foreslås basestasjon **B3** å flyttes til høydedraget rett nord for det nordre
 1322 vannet i Njuvččagutjávrrit. Dette er basert på av drifts- og sikkerhetsmessige årsaker (i.e. elvekryssing).
 1323 Den foreslåtte lokaliteten (30.022366E, 70.361184N) er en stor steinblokk som vil gi god
 1324 fundamentering. Den vil være godt synlig fra fiskevannet og ved ferdsel i gjennom området. Vi foreslår
 1325 en mastehøyde på 5 meter på denne lokaliteten da vindobservasjonene kun vil ha lokal
 1326 representativitet.

1327 Basestasjon 4 (B4) er foreslått plassert ved Komagelva, like utenfor nasjonalparken.

1328 Basestasjon 5 er foreslått plassert ved Sandfjorddelva, like utenfor nasjonalparken.

1329 Lokalteter med eksisterende infrastruktur i nedre Komagdalen telegrafhytta («Førstehytta») eller
 1330 hengebrua har ikke vært vurdert som gode alternative plasseringer for stasjoner innenfor VNP.
 1331 Basestasjon B4 som ligger utenfor nasjonalparken beskriver klimagradiene (både kyst- innland og
 1332 høyde) bedre enn disse lokalitetene. Vi ser det som lite hensiktsmessig å ha stasjonen lengre inn i
 1333 dalen, i og med at den da skulle både beskrive klimagradiene dårligere samt at den da blir plassert
 1334 inne i nasjonalparken.

1335 Naturinngrep og ferdsel ved installering av basestasjonene vil være de samme som for
 1336 referansestasjonen. Stasjonene vil også ha det samme rutiner for tilsyn og vedlikehold. Behovet for
 1337 tilsyn vil variere med observasjonsprogram, og basestasjoner som ikke observerer nedbør og/eller
 1338 stråling vil ha mindre behov for tilsyn enn stasjoner som observerer dette.

1339 Installering av stasjonene i nasjonalparken er planlagt sommeren 2018, med unntak av basestasjon 2
 1340 som installeres i 2019 eller 2020.

1341

1342 3.8.5 Vurderinger av miljøavtrykk knyttet til hvert modulobjekt/aktivitet

1343 *1) Referanse- og basestasjoner*

1344 Meteorologisk institutt har omfattende erfaring med etablering og drift av værstasjoner av den type
 1345 som planlegges i regi av COAT. Installering av værstasjoner har liten påvist miljøeffekt.
 1346 Naturinngrepene er svært små, og begrenset til noen få kvadratmeter rundt selve monteringspunktet.
 1347 Ved installering vil det være nødvendig med motorisert ferdsel med snøscooter og helikopter, noe som
 1348 i en begrenset periode kan være forstyrrende for dyreliv og på rekreasjonsaktivitet i området.
 1349 Tidspunkt for installering vil velges slik at denne forstyrrelseeffekten minimeres. Værstasjonene anses
 1350 å ha liten eller ingen varig effekt på økosystemet.

1351 Nedbørmålerne som skal benyttes samler opp nedbør i en bøtte som må tømmes med jevne
 1352 mellomrom. For å hindre frost i og fordampning fra bøtta blir denne tilsatt kjemikalier. Innholdet i
 1353 bøtta skal behandles som spesialavfall. Ved tømning vil derfor innholdet samles i egnet beholder for
 1354 trygg transport ut av nasjonalparken for å innleveres til miljøstasjon for destruksjon. Vi anser det som
 1355 mest miljøvennlig å lagre dette i egnede beholdere på stedet og frakte de ut med snøscooter vinterstid.
 1356 Nedbørmengdene i dette området (midlere årsnedbør 800-1200 mm) tilsier at bøtta må tømmes 2-3
 1357 ganger pr. år.

1358 For mennesker vil værstasjonene utgjøre en visuell forstyrrelse i landskapet. En mast på 10 meter med
 1359 påmontert utstyr vil være synlig for de som ferdes i området. Reduseres masthøyden til 5 meter, slik
 1360 det kan være mulig på egnede lokaliteter uten turbulens, vil synligheten minkes. Så langt det er mulig
 1361 vil stasjonene plasseres slik i terrenget at den visuelle forstyrrelsen vil bli minst mulig fra de mest
 1362 brukte ferdselsveiene i området.

1363 Basestasjonene på høydedragene (B1 og B2a/B2b) vil bli trukket inn på platåene, og vil bli lite synlige
 1364 ved ferdsel i dalene. Stasjonen i Sandfjordalen (B3) vil også gli fint inn landskapet.

1365 En mastehøyde på 10 meter en standard for observasjon av vind. For vindutsatte lokaliteter med stor
 1366 risiko for nedising har Meteorologisk institutt noen steder valgt å redusere denne til 5 meter av
 1367 driftsmessige hensyn. Dersom det anses at en mast på 10 meter gir for stor visuell forstyrrelse kan en
 1368 mastehøyde på 5 meter vurderes for stasjonene B1 og B2b. På disse to punktene antar vi at
 1369 vindobservasjonene kan være representative i 5 meters høyde. For de andre lokalitetene vil en mast
 1370 lavere enn 10 meter medføre at vindobservasjonene mister betydelig verdi. Med tanke på værvarsling
 1371 vil vindobservasjonene fra COAT være av størst verdi. Representativiteten til vindmålingene er det
 1372 derfor av stor betydning å beholde for å oppnå den ønskede effekten av å gi mer presis informasjon
 1373 for å sikre trygg ferdsel i området.

1374 2) Modulstasjoner

1375 Modulstasjonene har små temperaturloggere montert i vegetasjonen på bakken, som ikke vil ha
 1376 miljøkonsekvenser og som er knapt synlige for andre enn personer som vil passerer rett over disse. De
 1377 manuelle målinger av snødybder og snøprofiler innebærer ferdsel med 1-2 snøskuter og 1-2 personer
 1378 tilsvarende 1 gang per stasjon/pr. år og skjer i koordinert med annet feltarbeid i mars og april, før innsig
 1379 av rein til vår - og sommerbeiter.

1380

1381 3.8.6 Totalvurderinger av modulens miljøavtrykk

1382 Referanse - og basestasjonen er blant de mest synlige installasjonen i COATs infrastruktur. Det vil ikke
 1383 være til å unngå at personer som passerer disse innen synsrekkevidde vil registrere at de er tilstede. I
 1384 og med at synsinntrykket av stasjonene vil gi det største miljøavtrykket, har COAT lagt seg på en
 1385 «minsteløsning» i antall stasjoner som er nødvendig for å dekke de viktigste klimagradiene i
 1386 Komagdalen og Sandfjorddalen. I forslaget til lokaliseringen av stasjonene har det også blitt lagt vekt
 1387 på å balansere dette sentrale overvåkningsbehovet mot ønsket om å minimering av synligheten av
 1388 stasjonene innen VNP. Klimaobservasjonssystemet vil som helhet også medføre ferdsel i VNP av COAT-
 1389 personell som skal drifte stasjonen. Så langt det er mulig vil driften av systemet kombineres med
 1390 aktiviteter innen de andre COAT-modulene.

1391 Det er viktig å poengtere at uten et godt klimaobservasjonssystem vil COAT ikke være et fullverdig
 1392 klimaøkologisk observasjonssystem. Presise målinger av meteorologiske tilstandsvariable med høy
 1393 oppløsning i rom og tid er helt avgjørende for å knytte tilstanden i økosystemet til klimaendringene.
 1394 Det planlagte nettverket av værstasjoner (inkludert de som vil plasseres i COAT intensivområder
 1395 utenfor nasjonalparken) vil gi grunnlag for lage detaljerte klimakart for VNP og Varangerhalvøya for
 1396 øvrig. For å utvikle klimaobservasjonssystemet på Varangerhalvøya, bl.a. for å få bedre målinger av snø
 1397 og is, vil det også bli behov for noe eksperimentell aktivitet (høyere frekvens av manuelle målinger,
 1398 utprøving av nye instrumenter, osv). Slike eksperimenter vil skje utenfor nasjonalparken.

1399

1400 4. FELTSTASJON

1401 4.1 Formål og begrunnelse

1402 Økosystembasert overvåkning forutsetter feltarbeid i forskjellige sesonger i løpet av året. Personell
 1403 som utfører dette feltarbeidet over flere dager i strekk må ha en innendørs base som dekker personlige
 1404 og arbeidsmessige behov. Slike baser kalles *feltstasjoner*. COAT har behov for feltstasjoner som kan
 1405 fungere som baser for den feltbaserte overvåkning innen COATs 2 eksisterende intensivlokaliteter på
 1406 Varangerhalvøya; Komagdalen/Sandfjorddalen i VNP og nedbørfeltene til (2) Bergebyelva/Jakobselva.
 1407 Det er planer om å søke finansiering til en tredje intensivområde ved Risfjordelva vest for VNP.
 1408 Innbyrdes avstand mellom intensivområdene (>30 km) er for stor til at de kan ha felles
 1409 baser/feltstasjoner.

1410 Overvåkningssystemet i Komagdalen/Sandfjorddalen ligger opptil 25 km innenfor nasjonalparkgrensa.
 1411 Denne avstanden er for lang til at en feltstasjon utenfor nasjonalparkgrensa vil være hensiktsmessig
 1412 (dvs. en slik plassering vil kreve uhensiktsmessig mye tid, krefter og trafikk til transport av personell og
 1413 utstyr). For å være funksjonell bør feltstasjonen være sentralt og nært plassert i forhold til alle
 1414 målepunktene som beskrevet i overvåkningsmodulene i kapittel 3 (se figur 3). For øvrig skal
 1415 feltstasjonene i COAT ha følgende primære funksjoner:

- 1416 - *Overnatting og opphold* for COAT-personell (opptil 6 personer i 2-3 ukers feltperioder).
- 1417 - *Arbeidsplass* for bearbeiding av biologiske prøver, datalogging og klargjøring av instrumenter
- 1418 - *Lagerplass* for HMS-utstyr, vitenskapelig utstyr og instrumenter, proviant og drivstoff.

1419 Hubehytta har fungert som en base for COATs forløperprosjekter siden 2005. Den er sentralt plassert
 1420 i forhold til lokaliseringen av målepunktene i Komagdalen/Sandfjorddalen. Hubehytta er imidlertid
 1421 uegnet som feltstasjon for COAT av flere grunner. Den er generelt for liten og er uhensiktsmessig
 1422 innredet; særlig med mangel på nok romareal for oppholds-, sove-, arbeids- og spiseplass. Slik
 1423 Hubehytta er nå, dekker den ikke selv grunnleggende HMS-krav for personell i arbeid. Lagerplassen er
 1424 også for liten for COATs fremtidige behov. Et annet grunnleggende problem er at Hubehytta eies av en
 1425 annen institusjon (Varanger Kraft). Dette gjør at COAT kun kan bruke hytta på lånebasis, noe som
 1426 begrenser tidspunkt og varighet for bruk. Varanger Kraft ønsker heller ikke noen utvidet, langsiktig
 1427 leieavtale. En større ombygning/utviding/oppgradering av Hubehytta kunne kanskje tilfredsstillende
 1428 COATs behov, men dette er ikke et aktuelt alternativ så lenge hytta har en annen eier.

1429 Den planlagte feltstasjonen i VNP skal kun brukes til COAT-relatert feltarbeid slik beskrevet i Kap. 3, og
 1430 av offentlige myndigheter som har forvaltnings- og tilsynsoppgaver i nasjonalparken, slik som SNO og
 1431 nasjonalparkforvaltningen (forvalter og styre). Utover dette ønskes det at en del av feltstasjonen skal
 1432 ha en nødbu-funksjon for reindrifta. Feltstasjonen skal eies av UiT- Norges Arktiske Universitet og
 1433 eieren er den formelt ansvarlige for etablering, bruk, vedlikehold og eventuell avvikling.
 1434 Reinbeitedistrikt 6 har i møtene med COAT-ledelsen ytret et ønske om å overta feltstasjonen om den
 1435 skulle avvikles som en feltstasjon for COAT. En slik overdragelse til annen eier må selvfølgelig
 1436 godkjennes av relevante myndigheter.

1437

1438 4.2 Beskrivelse av feltstasjonen (Hubestasjonen)

1439 4.2.1 Bygninger

1440 Beregnet arealbehov for feltstasjonen tilsvarer en liten hytte (45-50m²) og et mindre uthus (10-12 m²).
 1441 Hovedbygget skal være en lav modulhytte i treverk, med farge og ytre arkitektur mest mulig likt
 1442 linjehyttene i nasjonalpark. Uthuset skal være i samme stil som hovedbygget. Begge bygg skal kunne
 1443 settes på påler i bakken og forankres med vaier. Modulkonstruksjonen gjør det lett både å få

1444 feltstasjonen satt på plass og eventuelt fjernet igjen med helikopter. Strømforsyning skal være basert
 1445 på solcellepanel. Til sammen vil hytte og uthus fylle formål og funksjoner nevnt i kap. 4.1 med rom for
 1446 overnatting, oppholds- og arbeidsplass, spiseplass/kjøkken, sanitærom og lagerplass for
 1447 instrumenter, samt proviant. Uthuset skal ha lagerplass større utstyrsenheter, ved, drivstoff, samt
 1448 utedo. Med større utstyrsenheter mener vi for instrumentering som for eksempel lyttebokser og
 1449 stenger til disse; måleutstyr for bl.a. snøprofilobservasjoner og punktfrekvensanalyse; reservedeler
 1450 og utstyr til å vedlikeholde bl.a. innhegninger, værstasjoner, kamerafeller mm.; samt generell feltutstyr
 1451 som aggregat, snømålingsutstyr, verktøykasse osv. Fordi årlig transportsyklus med motorisert
 1452 transport bare kan skje om vinteren (alt av tungtransport, bl.a. drivstoff og ved til hytta og oppsamlet
 1453 søppel fra hytta) er det behov for å lagre en del utstyr på hytta. Behov om et uthus som separat
 1454 lagerbygg er begrunnet ved HMS-krav i forhold til brannsikkerhet ved lagring av bensin og gass.

1455 4.2.2 Lokalisering

1456 Feltstasjonen foreslås satt opp i nær tilknytning til Hubehytta. Denne plasseringen har flere fordeler.
 1457 Den er funksjonell med hensyn til COATs behov om en sentral beliggenhet i forhold til
 1458 overvåkningslokalitetene i Komagdalen/Sandfjorddalen. Her er det tilgang til drikkevann
 1459 («Hubebekken») og erfaring tilsier at lokalitetens plassering i terrenget gir lite snøakkumulering. Når
 1460 det gjelder miljøkonsekvenser, er vegetasjonen i umiddelbart nærhet av Hubehytta allerede noe
 1461 preget av menneskelig ferdsel og en ny hytte vil ikke bidra nevneverdig til ytterligere
 1462 vegetasjonsendringer. Det at det allerede står en hytte på lokaliteten gjør at feltstasjonen i minst mulig
 1463 grad representere ny bebyggelse av VNP. Lokaliteten plassering i terrenget gjør at den er lite synlig
 1464 over lengre avstander fra alle kanter.

1465 4.2.3 Etablering

1466 «Hubestasjonen» skal etableres så fremt og snart tillatelser blir gitt; forhåpentligvis sommeren 2018.
 1467 Etablering kommer til å kreve helikoptertransport av hyttemoduler og øvrig materiell som skal til for å
 1468 få satt feltstasjonen på plass. Det vil velges løsninger som minimerer antallet helikopterløft og
 1469 arbeidstid for anleggspersonell. Normalt skal en slik stasjon kunne etableres i løpet av 1-2 uker. Det vil
 1470 velges et tidspunkt på sommeren som gir minst forstyrrelser for reindrifta (sensommer).

1471 4.2.4 Drift

1472 I drift skal Hubestasjonen kun være bemannet i de perioder det skjer feltarbeid. Transport av proviant
 1473 og annet forbruksmateriell skjer om vinteren med snøscooter, mest mulig koordinert med feltarbeid
 1474 som skjer i mars/april. Vitenskapelig utstyr skal i størst mulig grad være lagret på stasjonen slik
 1475 transport inn og ut av nasjonalparken minimeres. Transport om sommeren skal kun gjelde personell
 1476 og skjer til fots der personlig (privat) utstyr bæres i ryggsekk. Søppel sorteres, komprimeres, lagres i
 1477 uthus og kjøres ned med snøskuter på vinteren.

1478 4.2.5 Eventuell avvikling

1479 I likhet med all øvrig infrastruktur og aktivitet i COAT, skal feltstasjonen være langsiktig. Det er derfor
 1480 ikke tidfestet noen avvikling av stasjonen. Imidlertid gjør stasjonens modulløsning at det skal være
 1481 minst like enkelt å avvikle feltstasjonen (dvs. demontere og transportere ut) som det er i etablere den.
 1482 Slik sett er feltstasjonen, som alt annet COAT-infrastruktur, ikke å anse som permanente installasjoner.

1483 4.3 Vurdering av miljøkonsekvenser

1484 Feltstasjoner for naturvitenskaplige og forvaltningsmessige formål i uveisomme natursystemer finnes
 1485 i mange størrelser og varianter. Enkelte feltstasjoner i Arktisk/Antarktis har stor bygningsmasse
 1486 (grunnflate på mange hundre m²), permanent bemanning og hundrevis av overnattingsdøgn per år. I
 1487 denne sammenheng er COATs planlagte feltstasjoner svært små. I følge COATs prinsipp om å minimere
 1488 avtrykket på miljøet (se lms m. fl. 2013; side 24) er det valgt minimumsløsninger. Dette betyr at
 1489 stasjonenes primære funksjonskrav skal dekkes med minst mulig bygningsmasse. For den planlagte

Hubestasjonen er følgende andre tiltak gjort for å minimere miljøkonsekvensene. Det er valgt en plassering i terrenget som gir liten synlighet for andre brukere av nasjonalparken. Tilknytningen til en eksisterende hytte (Hubehytta) vil gjøre at stasjonen ikke vil representere bebyggelse på et nytt sted i VNP. Hubestasjonens ytre utseende (arkitektur, farge) vil ligne linjehyttene i VNP slik at stasjonen i minst mulig grad representerer et stilbrudd med de andre hyttene i VNP. Det blir imidlertid ikke til å unngå at folk som passerer nært stasjonen faktisk vil se feltstasjonen. Hubestasjonen skal være merkes med et skilt som gir god informasjon til forbi-passerende om hvilken funksjon den har; dvs. en base for overvåkning av klimaendringenes effekter på naturen i Varangerhalvøya nasjonalpark.

Hubestasjonen - som fysisk struktur - forventes ikke å ha noen effekter på økosystemet (dyreliv eller flora). I drift vil ikke stasjonen medføre noe vesentlig mer ferdsel og trafikk enn det som COATs forløperprosjekter har hatt de siste årene. Hubestasjonen har funksjoner (bl.a. lagringsplass) som gjør at det faktisk kan bli mindre trafikk av COAT-personell og utstyr inn og ut av VNP. Det blir heller ikke behov for å sette opp lavvo for utstyr og personell i nærheten slik det har vært nødvendig i COATs forløperprosjekter, når Hubehyttas kapasitet ble sprengt eller at andre brukere la beslag på den. I etablerings/byggefasen vil det naturligvis bli mer materialtransport med helikopter og aktivitet av personell på stedet enn i driftsfasen. Denne etableringsfasen er imidlertid kort (1-2 uker).

Legges det til grunn at det integrerte overvåkningssystemet for klima og økosystem skal implementeres i VNP - slik beskrevet i kapittel 3 - er vår vurdering at det ikke finnes gode alternativer til den her beskrevne Hubestasjonen.

5. HELHETSVURDERING AV COAT I VARANGERHALVØYA NASJONALPARK

5.1 Begrunnelse og formål

5.1.1. Klimaendringene

På grunn av de menneskeskapte klimaendringene forventes det at nordområdene i løpet av det inneværende århundre vil bli utsatt for de største og raskeste miljøendringene på flere hundre tusen år (ABA 2013). Store deler av Arktis vil sannsynligvis ha et klima som tilsvarende det som nå finnes på tempererte breddgrader (Xu m. fl. 2013). På det norske fastlandet er Varangerhalvøya og Finnmarksvidda de områdene som vil bli mest utsatt for klimaoppvarming. Prognoser fra norsk klimaservice-senter (<https://klimaservicesenter.no/>) forteller at årsgjennomsnittlig temperatur på Varangerhalvøya kan forventes å bli på 5-7 grader høyere i løpet 60-80 år. Dette betyr at vintrene for det meste vil være snøfrie i lavereliggende strøk på halvøya, vekstsesongen for planter vil være opptil 3 måneder lengre, og mengden nedbør kan øke med opptil 20%. Dermed kan klimaet på Varangerhalvøya om 80 år ligne dagens klima på Sør-Vestlandet.

5.1.2 Økosystemeffektene

Klimaendringer i det omfanget som forventes på Varangerhalvøya, vil ha både dramatiske og uoversiktlige effekter på økosystemet. Fra et klima som inntil nylig har gitt betingelser for arktisk tundra, kan klimaet om 80 år (under likevektbetingelser) gi vekstforhold for temperert lauvskog med treslag som hassel, eik og bøk. Det er imidlertid usannsynlig at temperert lauvskog vil være etablert i Varangerhalvøya allerede i 2100. Generelt tar det lang tid for landbaserte økosystemer å komme i likevekt med klima og andre miljøforhold. Det mest sannsynlige er at økosystemet på Varangerhalvøya i de kommende desenniene vil preges av betydelig grad av ulikevekt og klimastress, dvs. såkalt transiente (midlertidige) tilstander med ukjente egenskaper. En ny type natur med ukjent innhold vil være i fremvekst, mens det arktisk pregede landskapet, faunaen og floraen – de vesentligste grunnene for opprettelsen VNP – vil raskt være på vikende front. Selv om klimaendringene på Varangerhalvøya hittil har vært relativt moderate (ca. 1 grad fra klimamålingenes start i Vardø; Hanssen-Bauer & Tveito

1535 2014) har COAT forløperprosjekter allerede dokumentert omfattende klimarelaterte
 1536 økosystemendringer (Jepsen m. fl. 2013; Fig. 5.1).

1537

1538 5.1.3 Hvorfor bør COAT etableres i Varangerhalvøya nasjonalpark?

1539 Fordi naturen på Varangerhalvøya forventes å bli sterkere rammet av klimaendringene enn det øvrige
 1540 norske fastlandet, har COAT valgt nettopp denne regionen som ett av sine to fokusområder.
 1541 Varangerhalvøya forventes å bli *særlig eksponert* for klimaendringene, samtidig som halvøya har en
 1542 arktisk natur som vil være *særlig følsom* for påvirkningen fra et varmere klima (Ims m. fl. 2014). Den
 1543 mest arktisk pregede naturen på Varangerhalvøya - med fauna og flora som bare finnes i arktisk
 1544 (Karlsen 2014, Strann & Ims 2014) - er lokalisert i VNP. Dette skyldes at nasjonalparken huser viktige
 1545 habitater som overlapper med de kaldeste delene av klimagradiene på Varangerhalvøya (Hanssen-
 1546 Bauer & Tveito 2014). Etter hvert som klimaet varmes opp kan det forventes at slike «cold spots» i VNP
 1547 vil huse de siste klimarefugiene for arktiske arter på det norske fastlandet. Dette er den viktigste
 1548 grunnen til at COAT ønsker å inkludere VNP i sitt overvåkningsprogram. Uten den planlagte
 1549 overvåkningsaktiviteten i VNP vil COAT tape mye av sin verdi, både vitenskapelig og forvaltningsmessig.

1550

1551 5.1.4. COATs økosystem-, klima- og forvaltningsperspektiv

1552 COAT er både økosystembasert og klimarelatert. Dette innebærer at de mest sentrale artene og
 1553 prosessene i økosystemet, inkludert deres relasjoner til klimasystemet, skal overvåkes presist og
 1554 integrert med høy oppløsning i rom og tid. Det omfattende overvåkningsopplegget beskrevet i kapittel
 1555 3 i denne utredningen, er av uavhengige eksperter vurdert som nødvendig for å gi solid vitenskapelig
 1556 dokumentasjon av årsakssammenhenger bak endringene i økosystemet. Solid dokumentasjon av
 1557 årsak-virkningsforhold er nødvendig for å vise myndigheter og allmenhet hvilke konsekvenser
 1558 klimaendringene, og ultimat - vårt forbruk av fossil energi har. Sikker kunnskap om
 1559 årsakssammenhenger er også viktig for å identifisere mulige forvaltningstiltak. COAT har lagt stor vekt
 1560 på forvaltningsperspektivet ved å fokusere på biologisk mangfold (f. eks. truede arter) og
 1561 økosystemtjenester (f. eks. høstbare arter) som anses som viktige lokalt, nasjonalt og internasjonalt.
 1562 COAT ville ikke ha fått førsteklasses ekspertevalueringer eller mottatt store offentlige bevilgninger
 1563 uten at disse viktige perspektivene var godt ivaretatt både i planen og søknader. Det er også verdt å
 1564 merke seg at disse tidligere evalueringene har funnet at miljøaspektet til COAT-infrastrukturen er
 1565 tilfredsstillende ivaretatt. COATs fremste egenskap er at programmet er *helhetlig* med en
 1566 gjennomtenkt *integrasjon* av klimamålinger, økosystemovervåkning og forvaltningsrelevante
 1567 perspektiver.

1568

1569 COATs virksomhet i VNP vil kunne gi nasjonalparkstyret viktig kunnskap om tilstand, framtidsutsikter
 1570 og forvaltningsråd om biologisk mangfold og økosystemer som er direkte knyttet til formålet med
 1571 vernet av VNP.

1572

1573 5.2 Miljøkonsekvenser

1574 5.2.1. Infrastruktur

1575 COAT har tre såkalte intensivlokaliteter på Varangerhalvøya og Komagdalen/Sandfjorddalen i VNP er
 1576 en av dem. På disse lokalitetene skal det gjøres målinger av et stort antall økologiske og klimatiske
 1577 tilstandsvariable. Denne overvåkningsaktiviteten vil kreve en base for personell og utstyr i form av en
 1578 relativt liten feltstasjon. I VNP foreslås det at denne feltstasjonen (bestående av en hytte med uthus)
 1579 settes opp i tilknytning til den eksisterende Hubehytta.

1580 Selve overvåkningssystemene for økosystem og klima vil kreve et godt integrert nettverk av
 1581 vitenskapelig infrastruktur i ulike habitater og klimagradianter. Flere av disse instrumentene
 1582 representerer ny automatisk sensorteknologi innen økologisk overvåkning som erstatter det som
 1583 tidligere var manuelt feltarbeid. Disse automatiske sensorene medfører derfor mindre ferdsel av
 1584 personell enn tidligere. Det er grunn til å forvente mer av denne type utvikling overvåkningsteknologi
 1585 i framtiden, og COAT vil være en aktivt part i denne utviklingen.

1586 Den planlagte COAT-infrastrukturen beskrevet i denne utredningen (kap. 3), forventes ikke å ha
 1587 nevneverdige effekter på økosystem (dvs. innvirkning på populasjoner av dyr eller planter) eller
 1588 registrerte kulturminner. Alle installasjonen okkuperer små og spredte punkter i terrenget som ikke
 1589 skal berøre/forstyrre habitater for sårbare arter eller kjente kulturminner. Ingen av COAT-
 1590 installasjonene er å betrakte som permanente. De vil kunne raskt fjernes når de ikke lenger fyller sin
 1591 funksjon, og dette uten at de etterlater seg nevneverdige varige merker i terrenget. UiT-Norges
 1592 Arktiske Universitet vil være ansvarlig for all infrastruktur, og derfor også for at infrastruktur som fases
 1593 ut av COAT vil bli fjernet.

1594 Menneskers synsinntrykket vil utgjøre den største miljøkonsekvensen av COAT-infrastrukturene i VNP.
 1595 De største enhetene for logistikk (1 feltstasjon), måleinstrumenter (3-4 værstasjoner) og
 1596 forvaltningstiltak (et varierende antall fôrautomater og kunstige hi for fjellrev) vil være godt synlige for
 1597 mennesker som passerer forholdsvis nært, og dette til tross for at det er lagt vekt på å plassere slike
 1598 installasjoner i terrenget med hensyn til at synligheten blir minst mulig. Det er også lagt vekt på å holde
 1599 antallet av store infrastrukturenheter på en minimum. Instrumenter og installasjoner som er mest
 1600 tallrike i COAT overvåkningsmoduler (f. eks. lyttestasjoner og viltkamera), er små og lite synlige - selv
 1601 på kloss hold.
 1602

1603 5.2.2. Aktivitet av personell

1604 UiT har siden 2004 hatt betydelige forsknings – og overvåkningsaktiviteter i VNP (kap. 1). Mye av COAT
 1605 overvåkningsaktiviteter i VNP representerer en fortsettelse, fornyelse eller utvidelse av denne godt
 1606 etablerte aktiviteten. Fornyelse på grunnlag av nyutviklet teknologi i flere av COAT-modulene vil
 1607 resultere i mindre aktivitet av personell. Totalt sett vil midlertid COAT i full drift (fra og med 2021) bety
 1608 en viss økning av aktivitet av overvåkningspersonell i VNP. Dog, som det framgår av COATs årshjul
 1609 (Tabell 1C), vil antall personer med base i Hubestasjonen ikke overstige 6 personer i noen perioder,
 1610 noe som tilsvarende aktivitetstopper i COAT forløperprosjekter. Videre vil feltstasjonen ikke være
 1611 bemannet i mer enn totalt ca. 1,5 mnd. pr. år. Fordi den økosystembaserte overvåkingen i COAT er
 1612 nøye integrert/koordinert (ved at personell i felt utfører flere oppgaver på samme tid og sted) oppnås
 1613 betydelig besparelser i logistikk og mannskap - og dermed også redusert fotavtrykk på miljøet.

1614 Det har blitt lagt vekt på at det ikke skal være aktivitet av COAT-personell i sesonger som er spesielt
 1615 sensitive for reindrifta; særlig tidsperioden før og etter kalving (slutten av april til slutten av juni). I
 1616 etableringen av noen tyngre utstyrs- og logistikkenheter (f. eks. feltstasjon og klimastasjoner) vil det
 1617 være noen topper for transport- og anleggsaktivitet i VNP. Disse aktivitetstoppene er lagt til
 1618 tidspunkter som i minst grad berører reindrift. Det er også verdt å merke seg at personell som arbeider
 1619 i COAT er biologer med mye kunnskap om dyreliv og vegetasjon på Varangerhalvøya. Det er en stor
 1620 bevissthet hos disse feltarbeiderne at COAT skal medføre minst mulig forstyrrelser.

1621 Selv om COAT gjennom sin posisjon på «det nasjonale veikartet for prioritert forskningsinfrastruktur»
 1622 i prinsippet skal kunne brukes av andre relevante FoU-miljøer i Norge, er det COATs faglige ledelse som
 1623 styrer bruken av feltinfrastrukturen. COAT-ledelsen har ingen planer om å øke feltaktiviteten knyttet
 1624 til COAT i VNP utover de rammene som er beskrevet i den herværende konsekvensutredningen. Andre
 1625 aktuelle brukere vil eventuelt kanaliseres til COATs intensiv – og ekstensivlokaliteter utenfor VNP.

1626 Testing av infrastruktur og kalibreringsstudier, som krever mer aktivitet enn det som er beskrevet i
1627 kapittel 3 og tabell 1A-C, skal også skje utenfor VNP.

1628 COAT skal drives etter prinsipper for såkalt *adaptiv overvåkning* (Lindemayer & Likens 2010). Dette
1629 betyr at overvåkningsprogrammet kan ha behov for å skifte retning/innhold, enten hvis endringene i
1630 økosystemet eller forvaltningens behov tilsier at nye objekter (arter) eller lokaliteter (habitater eller
1631 gradienter) bør fases inn i overvåkingen. Effektene av de omfattende klimaendringene vil helt sikkert
1632 være befestet med mange overraskelser som både overvåkning og forvaltning må forholde seg til.
1633 COAT skal også være adaptiv i forhold til utviklingen av mer effektiv overvåkningsteknologi. Som nevnt
1634 ovenfor, gir som regel ny teknologi både gevinster i form av mer presise målinger og mindre aktivitet
1635 av personell i felt. Hvis framtida gir COAT behov for få fase inn ny teknologi, objekter eller lokaliteter,
1636 som medfører et endret infrastruktur eller aktivitet i VNP, vil slike endringer ikke implementeres uten
1637 søknader og tillatelser.

1638

1639 5.3 Gevinster for forvaltning, samfunn og allmennhet

1640 COAT er til for å øke kunnskapen og bevisstheten om klimaendringenes effekter på sårbare arktiske
1641 økosystemer i en tidsepoke hvor disse økosystemene vil utsettes for store tilstandsendringer med fare
1642 for massivt tap av naturverdier i form av biologisk mangfold, intakt natur og økosystemtjenester. Ved
1643 å gjøre økosystembasert overvåkning i Norges to mest eksponerte regioner for klimaendringene
1644 (Svalbard og Varangerhalvøya), og med deltagelse av noen av landets fremste fagfolk, har COAT
1645 ambisjoner om ha en *fyrtårnrolle* i å belyse klimaendringenes konsekvenser. COAT er i god
1646 overenstemmelse med den nye Stortingsmeldingen «Natur for livet» (Medl. St. 14 (2015-2016)).
1647 Denne meldingen påpeker behovet for å ha en *treffsikker naturforvaltning* som er *kunnskapsbasert* og
1648 *klimatilpasset* på bakgrunn av god *økosystemovervåkning*. Videre sier denne meldingen «*at*
1649 *regjeringen vil påse at verdiene i verneområder skal opprettholdes gjennom god forvaltning og*
1650 *skjøtsel*». Et nasjonalt «Fagsystem for vurdering av økologisk tilstand» i Arktisk er nå under
1651 utarbeidelse i regi av Klima og Miljødepartementet (Nybø m. fl. 2017), der COAT vil danne
1652 hovedgrunnlaget for tilstandsvurderinger av arktiske og sub-arktiske økosystemer. Gjennom COAT vil
1653 VNP kunne bli den nasjonalparken i Norge som har det beste kunnskapsgrunnlaget for en
1654 klimatilpasset forvaltning av naturverdiene.

1655 Ifølge COATs fagplan (Ims m. fl. 2013) skal overvåkningsprogrammet, når det har kommet i full drift,
1656 ha en løpende dialog med forvaltningsmyndigheter, rettighetshavere og den interesserte allmenhet.
1657 Slike dialog vil dreie seg om det som faktisk skjer i naturen på Varangerhalvøya, hva som er prognoser
1658 for framtida, og hva pågående og fremtidige klimaendringene betyr for bruk og forvaltningen av
1659 naturverdiene. Forskere i COAT har allerede god erfaring med slik dialoger, særlig gjennom prosjektene
1660 «Fjellrev i Finnmark» og «After-the-Pest». Reindrifta (distriktene 6 og 7) har gjennom dialogmøter med
1661 COAT gitt viktige innspill til hvor de mener det er mest hensiktsmessig å lokalisere værstasjoner og
1662 feltstasjoner. Reindrifta er trolig den næringa som vil være mest eksponert og følsom for
1663 klimaendringer i Varangerregionen. I denne sammenhengen vil COAT vil være en viktig
1664 kunnskapspartner vedrørende utviklingen av snøforhold på vinterbeitene, beitegrunnlag (kvantitet og
1665 kvalitet av beiteplanter), konkurranseforhold til andre plante-eter og samspillet med rovdyr. Andre
1666 viktige samarbeidspartnere er offentlige myndigheter (Fylkesmannen og mer lokale
1667 forvaltningsorganer) og rettighetshavere på ulike nivåer (lokalsamfunn og FEFO). COAT vil f.eks. kunne
1668 gi kunnskapsbaserte råd om klimatilpassete strategier i forvaltning og høsting av naturressurser.

1669 COAT skal ha en stor og god formidlingsaktivitet. Normalt skal formidlingen fra COAT være
1670 kvalitetssikret gjennom forutgående fagfellelvurderinger og tradisjonell vitenskapelig publisering.
1671 Trender og variasjoner i overvåkningsobjekter som har en umiddelbar verdi for forvaltning og
1672 næringer, vil allikevel rapporteres hyppigere på COATs nettsider uten forutgående vitenskapelig

1673 publikasjon. COAT-data skal være såkalt «open access» som skal deles med alle som har interesser og
 1674 behov for informasjonen om økosystem og klima som generes fra overvåkningssystemene. Data fra
 1675 klimaobservasjonssystemets referansestasjoner vil høstes i sann tid for å gi grunnlag for værvarsler og
 1676 rapportering av vind, temperatur og nedbør gjennom bl.a. yr.no. Popularisert formidling rettet mot
 1677 allmennheten vil bruke ulike plattformer avhengig format; fra ganske omfattende, tverrfaglige
 1678 synteser (f. eks. Jensvoll 2014) eller til kortere nyhetsinnslag på nettetsider. COAT legger vekt på å
 1679 finne formidlingskanaler som gjør at kunnskapen fra overvåkningsprogrammet i størst mulig grad når
 1680 de lokalsamfunn og næringer som vil bli berørt av et nytt klima i nordområdene. COAT har allerede
 1681 tatt et særlig ansvar for formidling til unge mennesker gjennom det pågående Tundra Schoolnet (Ims
 1682 m. fl. 2014).

1683 Alle installasjoner i VNP kan i seg selv bidra til formidlingen fra COAT ved at de vil ha
 1684 skilting/merkelapper med tekst som informer av hva slags installasjon dette er og hvilken funksjon den
 1685 har i COAT. For eksempel: En forbipasserende som oppdager en i innhegning i tilknytning til et
 1686 intensivkvadrat Komagdalen vil kunne lese «COAT – Klimaøkologisk Observasjonssystem for Arktisk
 1687 Tundra overvåker effektene av de pågående klimaendringene på naturen på Varangerhalvøya
 1688 nasjonalpark. I denne enga følges utviklingen av plantesamfunnet med og uten (i innhegningene)
 1689 beiting reinsdyr og smågnagere. Med mindre beiting forventer vi at enga i et varmere klima gror
 1690 raskere igjen – først med vierkratt og senere bjørkeskog».

1691

1692 5.4 Konklusjon

1693 Økosystembasert overvåkning som har til hensikt å gi samfunnet kunnskap om trusselen mot
 1694 naturverdiene i verneområder vil nødvendigvis medføre et visst omfang av vitenskapelig infrastruktur
 1695 og personell innenfor verneområdet. Det er imidlertid viktig at denne infrastrukturen og aktiviteten i
 1696 minst mulig grad kommer i konflikt med formålet for vern. Planleggingen av COAT har i stor grad tatt
 1697 hensyn til dette aspektet. Det er valgt løsninger som i størst mulig grad balanserer COATs faglige
 1698 målsetninger mot restriksjonene som er nedfelt i nasjonalparkens verneforskrifter. Ut fra et naturfaglig
 1699 perspektiv kan det med stor sikkerhet hevdes at COAT ikke vil ha negative økologiske konsekvenser i
 1700 VNP. Tvert imot vil COAT kunne bidra til at naturverdier kan bevares gjennom kunnskapsbasert
 1701 økosystemforvaltning. Imidlertid er det ikke til å unngå COAT-infrastrukturen vil ha en visse synlighet
 1702 for passerende mennesker. For noen vil denne synligheten kanskje redusere et inntrykk av «uforstyrret
 1703 natur». For andre vil COATs synlige nærvær i VNP kanskje gi et signal om at naturen er allerede i ferd
 1704 med å bli forstyrret av noe mye mer omfattende - nemlig klimaendringene, og at det faktisk eksisterer
 1705 et overvåkningssystem i parken som innhenter kunnskap om disse endringene. Dessverre ser det ut til
 1706 at klimaendringene vil medføre at økosystemet i Varangerhalvøya nasjonalpark innen dette århundre
 1707 vil transformeres fra dagens relativt intakte/stabile tilstand til et økosystem som blir svært
 1708 forstyrret/ustabilt. Dette er det realistiske perspektivet som COATs aktiviteter og infrastruktur i
 1709 Varanger nasjonalpark bør vurderes i henhold til.

1710

1711

1712

1713

TABELLENE

Tabell 1A. Eksisterende transport og overvåkingsaktiviteter i VNP

Det nåværende omfang av COATs aktiviteter i VNP. Aktiviteter som skal fases ut innen 2021 fordi ny måleteknologi innføres, er presentert samme rekkefølge som i hovedteksten. Arbeid gjennomført av SNO (overvåking av fjellrevhi, viltkamera, FEFO (linjetaksering av liryper, kap. 3.6.3) er ikke tabulert.

Tidspunkt	Modulobjekt	Aktivitet	Antall stasjon
Mars		Proviant-transport til Hubehytte	
Midten av mars	Modulstasjoner i klimaobservasjonssystem (kap. 3.8.3)	Snøprofiler	2 pers
Første halvdel av juli	Enkeltarter og funksjonelle grupper (plantesamfunn i eng og hei, kap. 3.2.2 og kap. 3.3.2)	Biomassemåling av planter	2 pers
	Fuglesamfunn (kap. 3.2.2) [§]	Fugletaksering [§]	4 pers
	Smågnagersamfunn (kap. 3.3.3) [§]	Klappfellefangst [§]	
	Smågnagersamfunn (kap. 3.3.3)	Skittelling og bildetaking i snøleier	
	Småpattedyrsamfunn (kap. 3.3.4)	Viltkamera-bokser: Bytting av minnekort og batterier	
	Rovdyrsamfunn: fjelljo (kap. 3.3.3)	Registrering av tetthet	
	Rovdyrsamfunn: fjelljo (kap. 3.3.3)	Nettfangst/ringmerking	
	Rovdyrsamfunn: fjellvåk og snøugle (kap. 3.3.3)	Besøk på hekkeplassene	
	Lirype og fjellrype (kap. 3.6.3)	Skittelling i intensivkvadratene	
	Bakkehekkende fugl (kap. 3.6.3)	Reirpredasjon / kunstige reir	
	Spesialistpredatorer: jaktfalk (kap. 3.6.3)	Besøk på reirplass	
	Modulstasjoner (kap. 3.8.3)	Temperaturloggere	
Tidlig september	Enkeltarter og funksjonelle grupper (plantesamfunn i eng og hei, kap. 3.2.2 og kap. 3.3.2)	Biomassemåling av planter	5 pers
	Enkeltarter og funksjonelle grupper (engplantesamfunn kap. 3.2.2)	Innsamling av planteprøver	
	Smågnagersamfunn (kap. 3.3.3)	Klappfellefangst	
	Lirype og fjellrype (kap. 3.6.3)	Skittelling i intensivkvadratene	

Tabell 1B. Aktivitetsplan for installasjon av ny infrastruktur

Infrastruktur/aktiviteter i forbindelse i ny tiltakspakke for fjellrevmodul (kap 3.7.5) er gitt i separate prosjektbeskrivelser (viltkameraer ved fjellrevhi, fórautomater og utsetteteringer av fjellrev fra avlstasjon er ikke inkludert i tabell).

Modulobjekt	Aktivitet	Tidspunkt	Antall folk stasjonert Hubestasjon & antall døgn	Antall folk stasjonert andre lokaliteter, antall døgn
Feltstasjon	Oppbygging av Hube- stasjon (kap. 4)	Vinter 2018 - sommer 2018	3-4 pers., 2 uker	-
Enkeltarter og funksjonelle grupper (plantесamfunn i eng, hei og snøleier, kap. 3.2.2 og kap. 3.3.2)	Innhegninger (kap. 3.2.4 og 3.3.4)	juli 2019	5 pers., 3 uker	5 personer, 1 uke i telt i Sandfjorddalen.
Småpattedyrsamfunn	Viltkamera-bokser (kap. 3.3.4)	Sommer 2018	2 pers., 1-2 uker	2 personer, 4-5 døgn teltleir i Sandfjorddalen
Referansestasjoner og basestasjoner	Referansestasjoner og basestasjoner (R1, B1, B3, kap. 3.8.4)	Vinter 2018 - sommer 2018	3-4 pers., 1-2 uker	3-4 personer noen natter Bjørnskarhytta og noen natt i teltleir Sandfjorddalen.
Referansestasjoner og basestasjoner	Basestasjon B2 (kap. 3.8.4)	Sommer 2019/2020	3-4 pers., 4-5 dager	

Tabell 1C. Årshjul for all aktivitet COAT i driftsfase

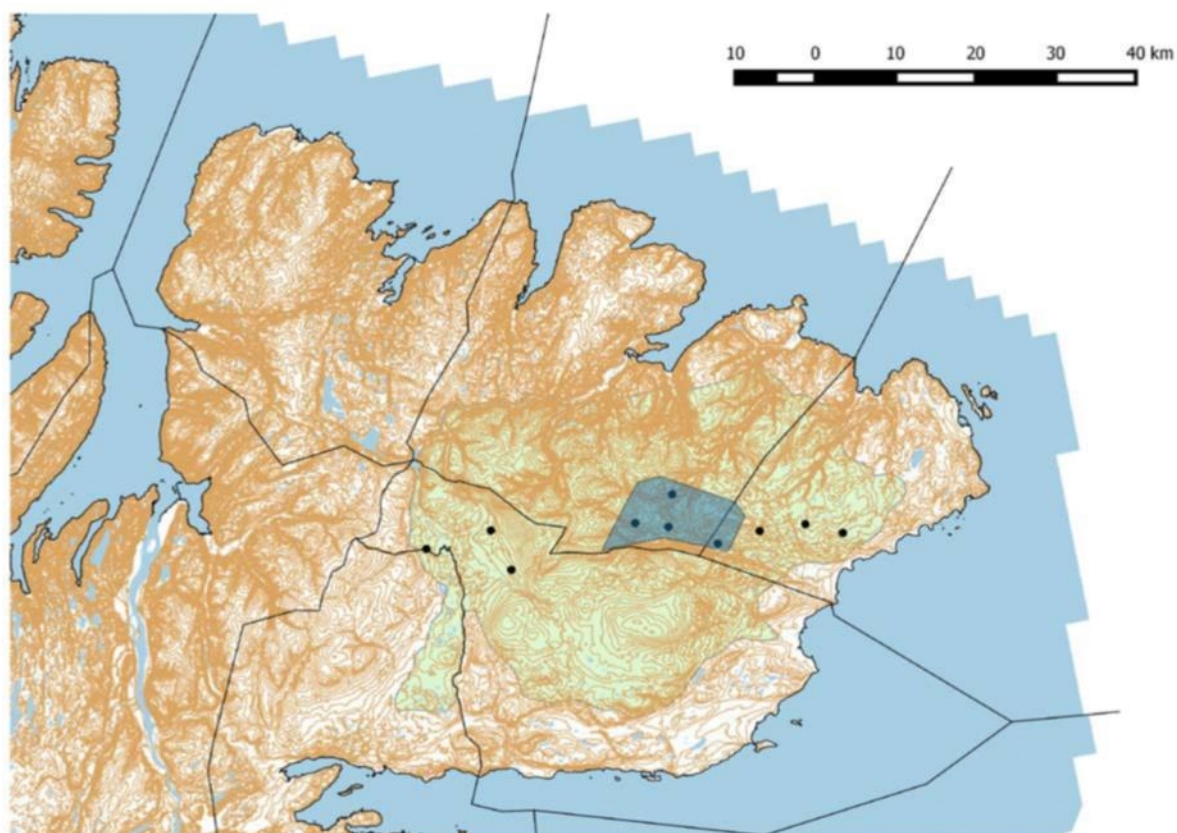
Aktiviteter fra COAT forløperprosjekter og som videreføres er merket med *. Alle nye aktiviteter skal være i full drift i driftsfase inn tidligere (fra og med 2018) avhengig av finansiering. Arbeid gjennomført av SNO (overvåking av fjellrevhi, le uttak av rødrev, kap. 3.7.4) og FEFO (linjetaksering av liryper, kap. 3.6.3) er ikke inkludert i dette årshjulet.

Tidspunkt	Modulobjekt	Aktivitet	Antall folk s stasjon anta
Mars	Alle	Transport av proviant for 1 års forbruk*	
Mars	Modulstasjoner (kap. 3.8.3)	Snøprofiler *	2 pers., 2 uk
	Referanse og basestasjoner (kap. 3.8.4)	Vedlikehold	1-2 pers., 2-
April	Fuglesamfunn (kap. 3.2.4 og og 3.6.4) Rype	Utsetting av lyttestasjoner	2 pers., 4 da
	Generalistpredatorer: kråkefugler (kap 3.6.3), beiteaktivitet av hjortedyr (kap 3.2.4)	Utsetting av viltkamera	
Juli	Enkeltarter og funksjonelle grupper (plantesamfunn i eng og hei, kap. 3.2.2 og kap. 3.3.2)	Biomassemåling av planter i intensivkvadrater *	3 pers., 1 uk
	Enkeltarter og funksjonelle grupper (engplantesamfunn kap. 3.2.2)	Innsamling av planteprøver * og jordprøver	
	Fuglesamfunn (kap. 3.2.4 og og 3.6.4)	Innhenting av lyttestasjoner	
	Smågnagergnagersamfunn (kap. 3.3.3)	Bytting av minnekort og batterier i viltkamera-bokser*	3 pers., 2-3
	Snøleievegetasjon (kap. 3.3.3)	Skittelling og planteregistrering i snøleier (innhegninger) *	
	Rovdyrsamfunn: fjelljo (kap. 3.3.3)	Estimering av tetthet *	
	Rovdyrsamfunn: fjelljo (kap. 3.3.3)	Nettfangst/ringmerking *	
	Rovdyrsamfunn: fjellvåk og snøugle (kap. 3.3.3)	Besøk på hekkeplassene *	
	Lirype, fjellrype, hare, rein (kap. 3.6.3)	Skittregistrering i intensivkvadratene *	

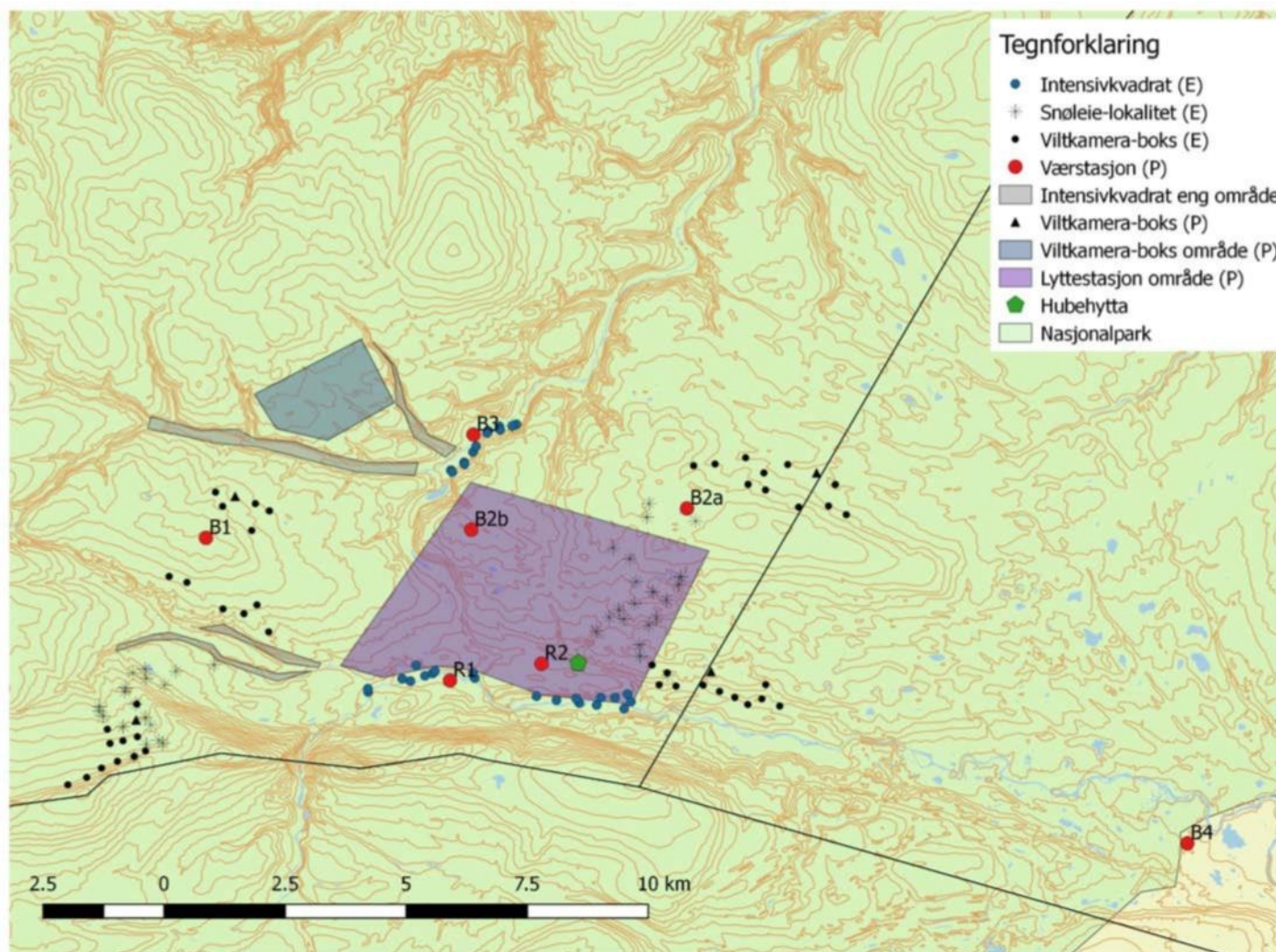
	Bakkehekkende fugl (kap. 3.6.3)	Reirpredasjon / kunstige reir *	
	Spesialistpredatorer: jaktfalk (kap. 3.6.3)	Observasjoner om bruk av reirplass *	
	Modulstasjoner (kap. 3.8.3)	Temperaturloggere *	
	Referanse og basestasjoner (kap. 3.8.3)	Tømming av nedbørmåler	
	Enkeltarter og funksjonelle grupper (plantesamfunn i eng og hei, kap. 3.2.2 og kap. 3.3.2)	Biomassemåling av planter på intensivkvadrater * og i innhegninger	
September	Enkeltarter og funksjonelle grupper (engplantesamfunn kap. 3.2.2)	Innsamling av planteprøver *	5 pers., 1 uk
	Lirype, fjellrype, hare, rein (kap. 3.6.3)	Skittregisteringer i intensivkvadratene *	
	Generalistpredatorer: kråkefugler (kap 3.6.3), beiteaktivitet av hjortedyr (kap 3.2.4)	Innhenting av viltkamera	
Oktober	Referanse og basestasjoner	Tømming av nedbørmåler	1 pers, 3-4 d

FIGURENE

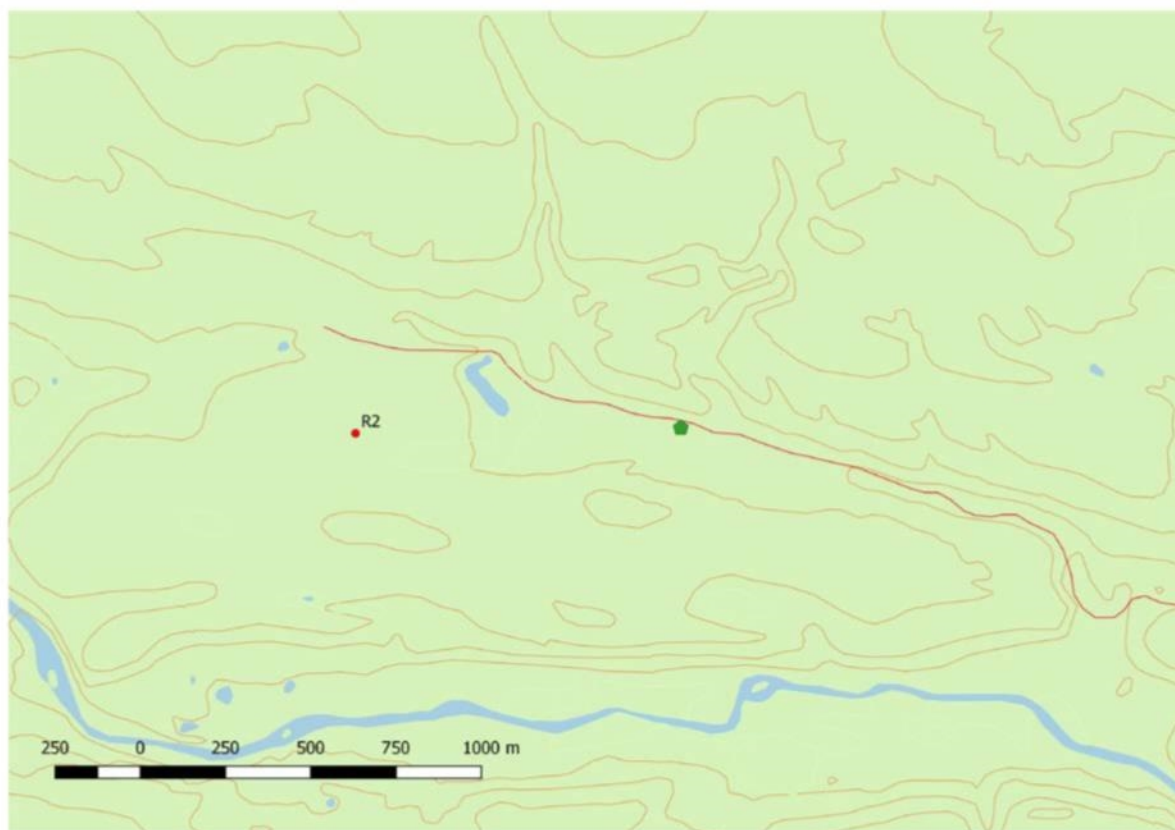
Nummerering av figurene referer til kapittel de er primært tilknyttet til.

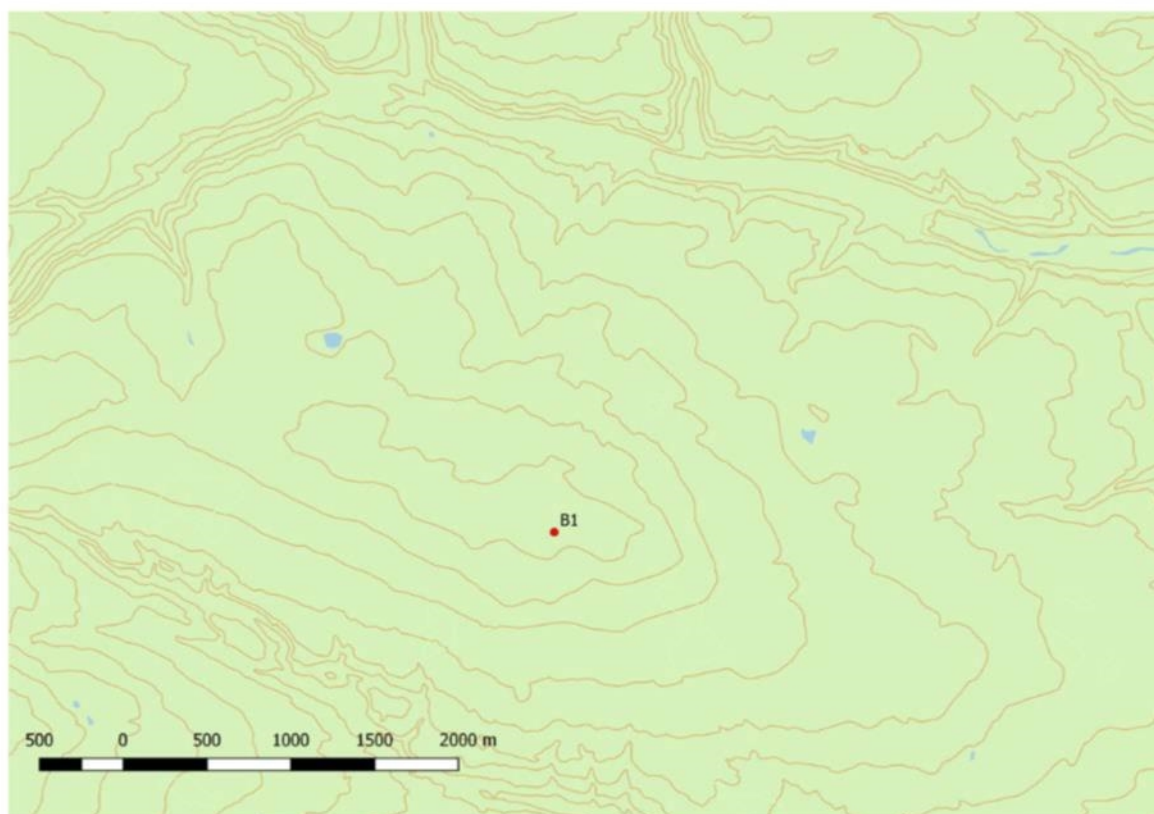
Figur 3 A). Oversiktskart av hele Varangerhalvøya der COATs intensivlokaliteter i VNP (grønt areal) (Komagdalen/Sandfjorddalen) er markert som et blått areal. Svarte punkter viser lokalitetene for åtestasjoner med viltkamera i VNP (kap. 3.7.4).

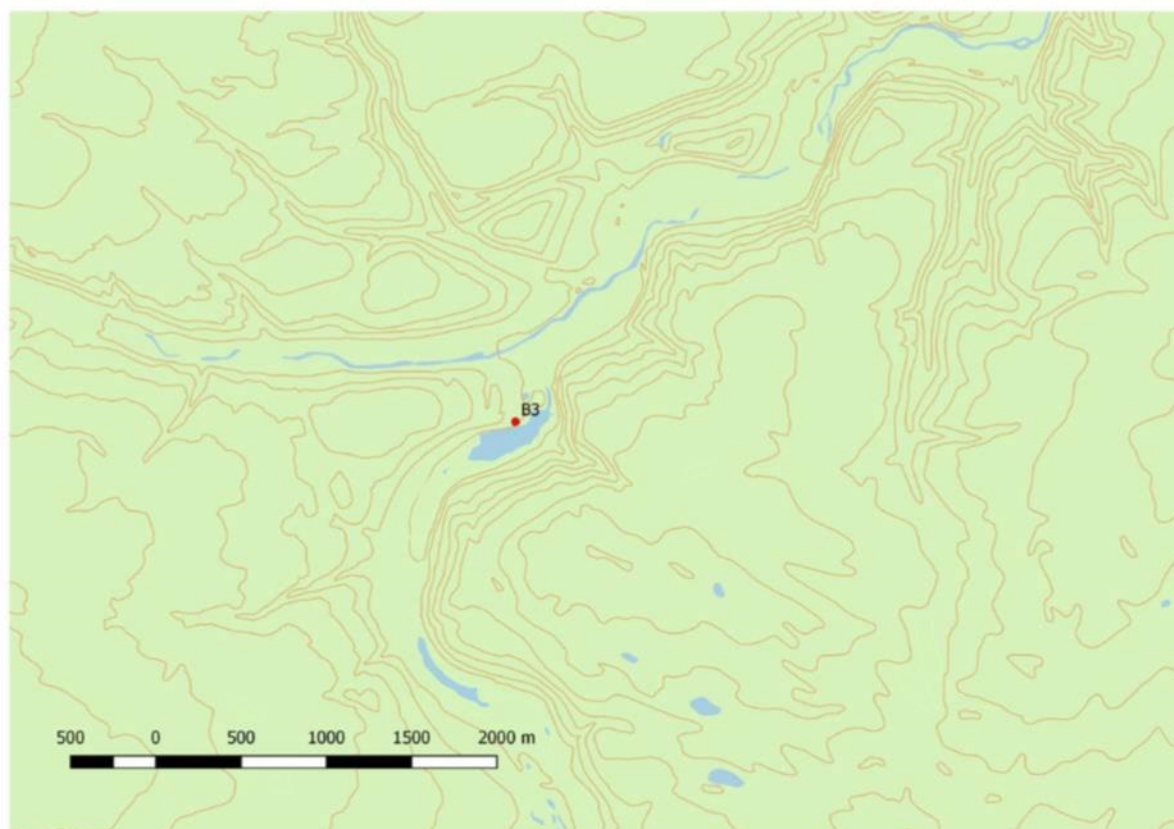
Figur 3 B). Kartsnitt av Komagdalen og Sandfjorddalen med lokaliteter for eksisterende (E) og planlagte lokaliteter (P). Koordinatene for planlagte punkt-lokaliteter er ikke eksakte.

Figur 3.8.4 A) Foreslått lokalitet for værstasjon R2 (desimalgrader:30.039997E, 70.324516N, UTM 36 388809 øst, 7804768 nord).

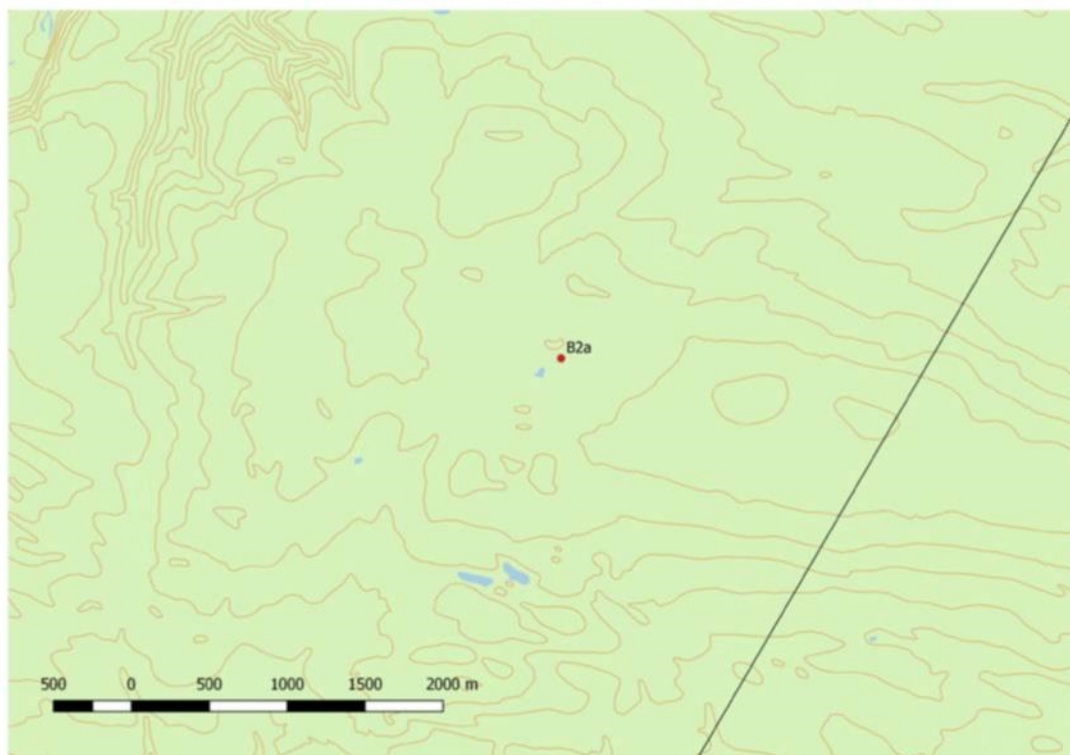
Figur 3.8.4 B) Foreslått lokalitet for værstasjon B1 på Gárgaš. Det pekes på forankring for bardunering. (desimalgrader: 29.892004E, 70.362295N, UTM 35 608437 øst, 7808854 nord).

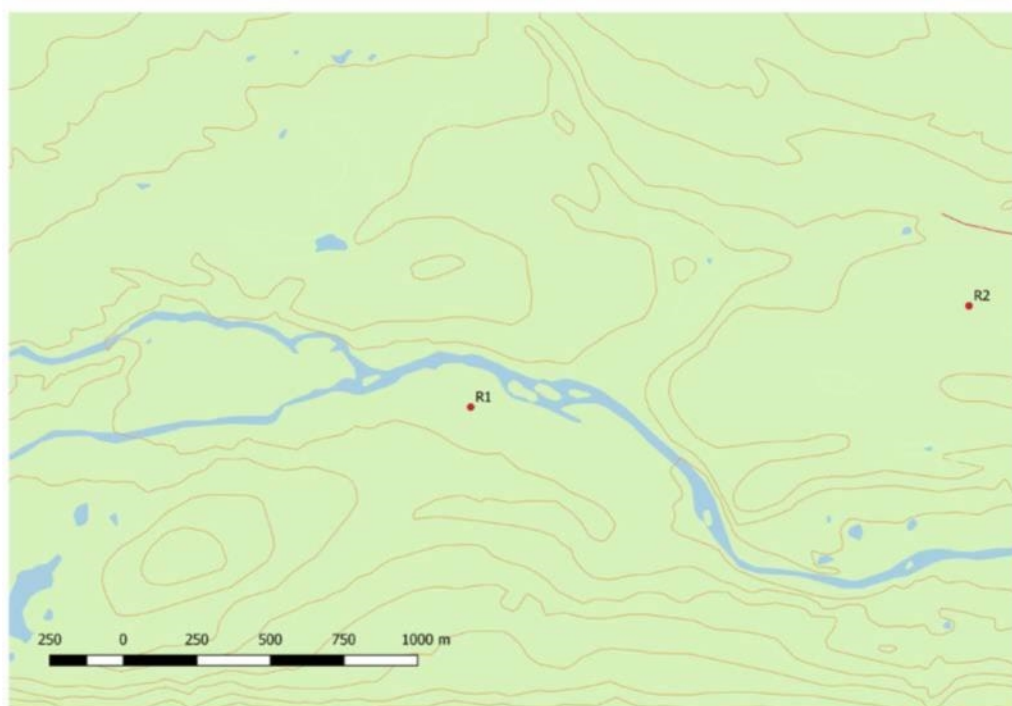
Figur 3.8.4 C) Foreslått lokalitet for værstasjon B3 i Sandfjorddalen, Njuvččagutjávrrit i bakgrunnen. (desimalgrader: 30.022366E, 70.361184N, UTM 36 388348 øst, 7808885 nord).

Figur 3.8.4 D) Foreslått lokalitet og steinblokk for fundamentering for værstasjon B2b på Njuvčagutjávrrit. (desimalgrader: 30.029579E, 70.352561N, UTM 36 388571 øst, 7807911 nord).

Figur 3.8.4 E) Foreslått lokalitet værstasjon B2a på Ryggfjellet (desimalgrader: 30.149E, 70.344N, UTM 36 393003 øst, 7806743 nord).

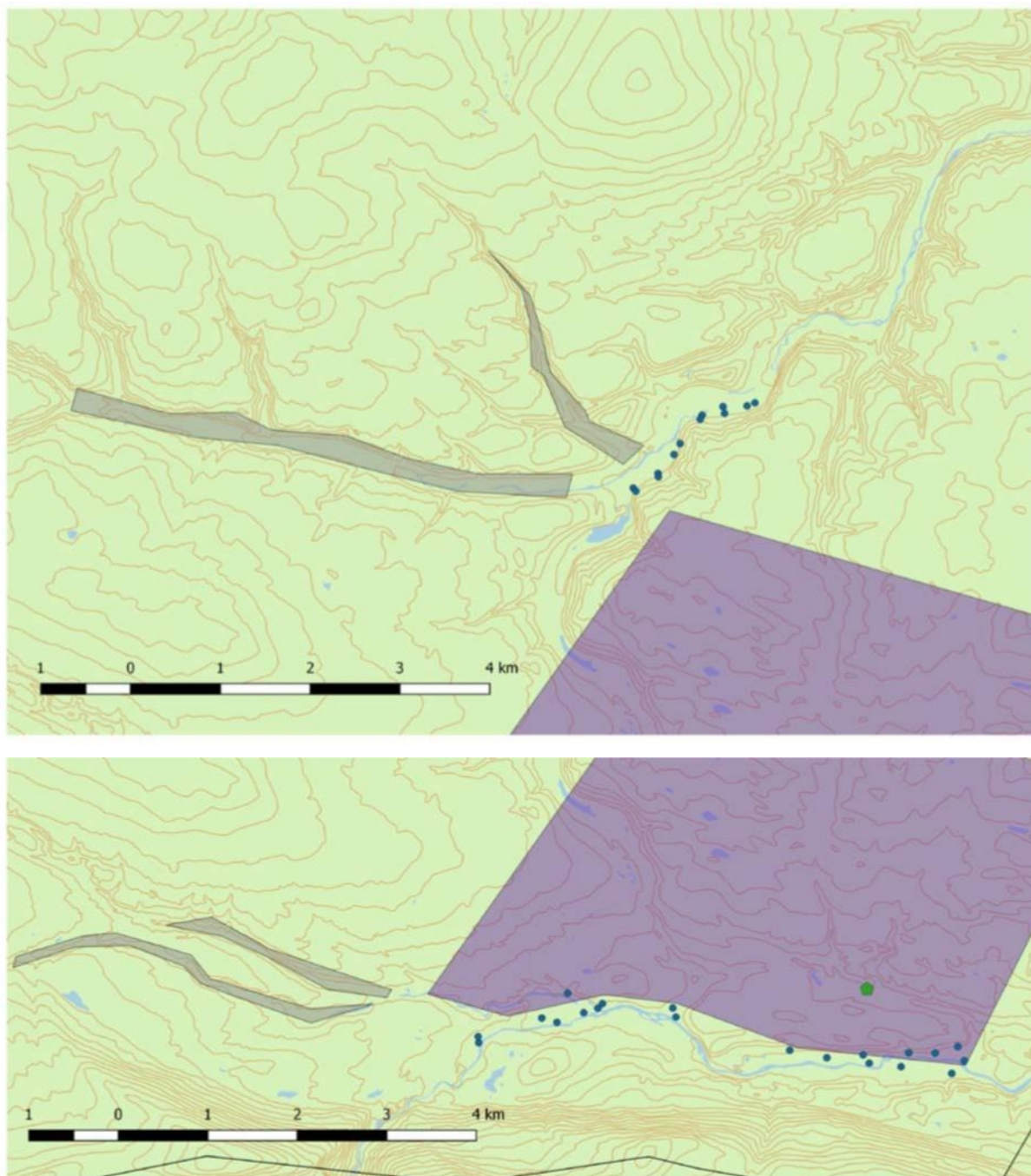

Figur 3.8.4 F) Foreslått lokalitet værstasjon R1 i Komagdalen (desimalgrader: 29.994E, 70.326N, UTM 35 612458 øst, 7804995 nord).

Figur 3.2.4 A) Innhegninger av to typer som planlegges satt opp i tilknytning til intensivkvadratene i VNP. **Øverst:** Bruk av innhegning for overvåkning av vegetasjonsutvikling uten påvirkning av store herbivorer, dvs. elg og rein. Bildet viser en 15mx15m innhengning i prosjektet "After-the-Pest" og COATs skog-tundra økoton modul utenfor VNP. Innhegningen som er planlagt i VNP i sammenheng med kratt-tundra modulen i COAT og skal ha samme gjerdemateriale (netting og stolper), men vil være vesentlig mindre - dvs. 5mx5m. Det skal heller ikke vær nødvendig bruke barduner som vist på bildet.

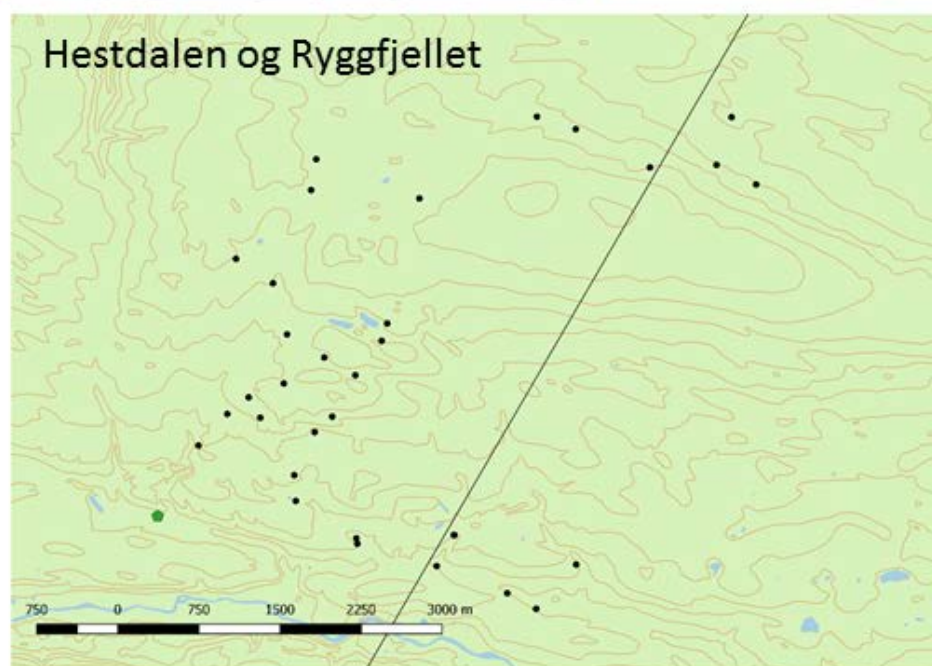
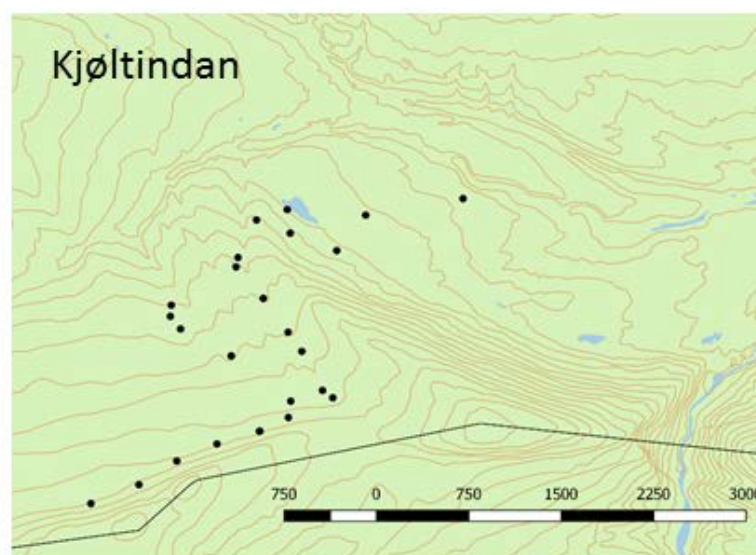
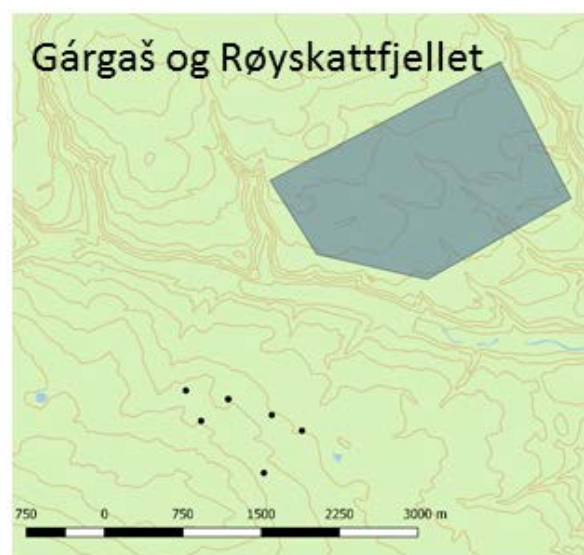
Nederst: 1m x 1m x 1m finmaskete innhengninger (med lokk) som skal holde smågnagere og mellomstore beitedyr ute. Tilsvarende innhegning (der nettingen er støttet med en indre metallramme) skal brukes i snøleier.

Figur 3.2.4 B) Planlagte lokaliteter for innhegninger som planlegges å settes opp i sammenheng med intensivkvadrater (i.e. oppsett med en større innhegning pluss to mindre bur). Øverst Sandfjorddalen, nederst Komagdalen. Eksisterende intensivkvadrater (16 eng og 16 hei) er merket med blå punkter. Områder der det planlegges totalt 4 nye engkvadrater (2 i Komagdalen og 2 i Sandfjorddalen) er merket med grått. Område der det planlegges 16 nye heikvadrater er merket med lila. Det planlegges totalt 20 innhegninger i eng og 20 i hei, delvis ved eksisterende intensivkvadrater og delvis ved nye intensivkvadrater. Nøyaktige lokaliteter til nye intensivkvadrater er ikke rekognosert (rekognosering av engkvadrater var planlagt i sommer 2017, men pga. snøforhold var dette ikke mulig å gjennomføre).

Figur 3.3.3 A) Eksisterende infrastruktur knyttet til smånagermodul. A) merkepinner i snøleie, B) viltkamera-boks, C) viltkamera-boks plassert i felt.

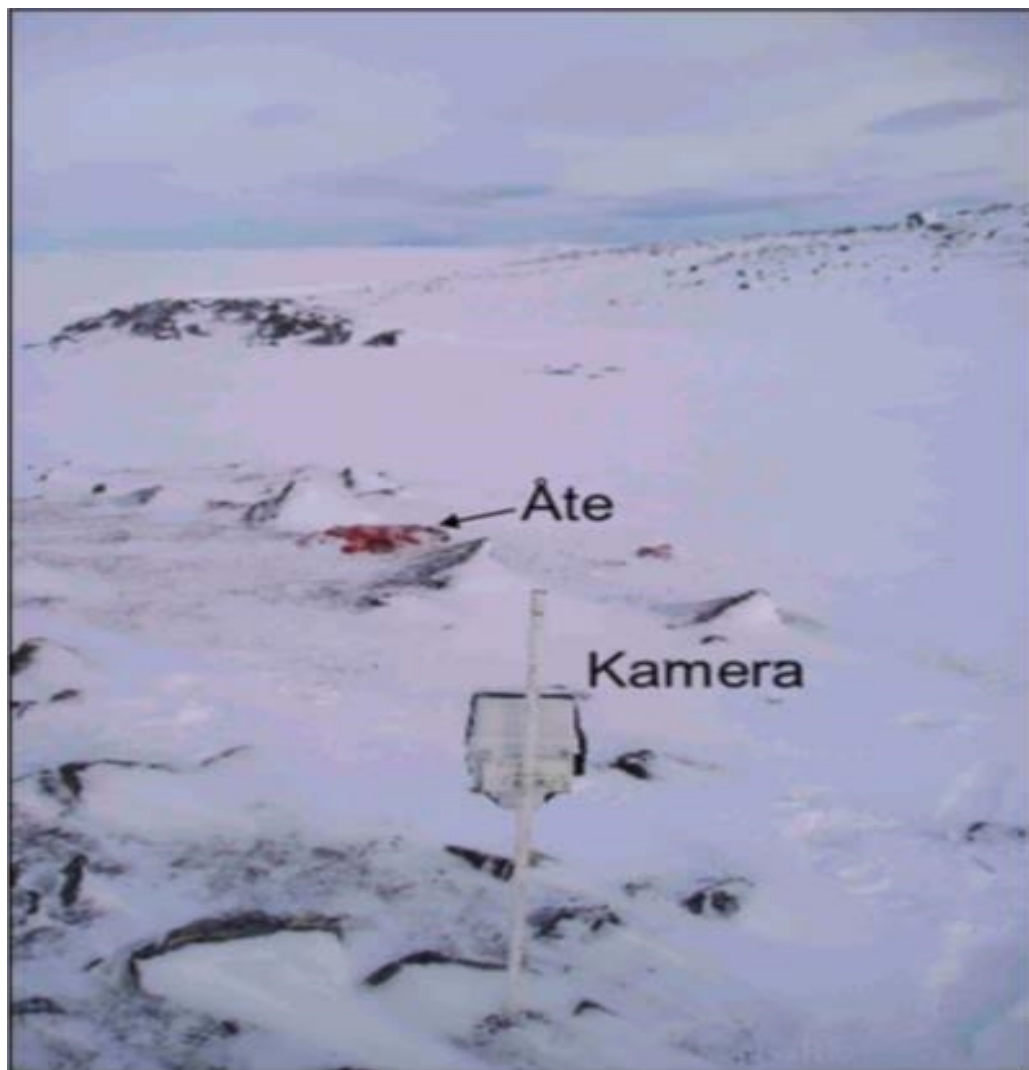

Figur 3.3.3 A) Eksisterende infrastruktur knyttet til smånagermodul. A) merkepinner i snøleie, B) viltkamera-boks, C) viltkamera-boks plassert i felt.

Figur 3.6.4. Ny infrastruktur i rypemodul; lyttestasjon om sommeren (øverst) og om vinteren (nederst). Vinterbilden viser, i tillegg til selve lyttestasjonen et ekstern batteri (boksen i bakken) og en vindmåler. På grunn av klimaobservasjonssystemet vil det ikke være nødvendig å montere vindmålere montert på lyttestasjonen.

Figur 3.7.4. Eksisterende infrastruktur fjellrevmodul. Viltkamera med åteblokk vinterstid.

Figur 3.8.3. Eksisterende infrastruktur i klimaobservasjonssystem; en modulstasjon i form av en temperaturlogger montert på bakken.

Figur 3.8.4. Ny infrastruktur (base og referansestasjoner) i COATs klimaobservasjonssystem . A) Automatisk værstasjon med gittermast. B) Automatisk værstasjon med gittermast og Geonor nedbørmåler

Figur 5.1. “Forstyrret natur” i form av død heivegetasjon på Varangerhalvøya. Dette skyldes utbrudd av liten frostmåler (*Operophtera brumta*) – en insektart som i et varmere klima de har spredd seg fra sørvest til Varangerhalvøya de siste 20 årene (Jepsen m. fl. 2009b, 2013). De største vegetasjonsskadene skjer i skog-tundra økotonen. Men også i partier ganske langt inne på den åpne tundraen kan dvergbjørk og alle lyngplanter bli drept slikt som vist på bildet. I et stadig varmere klima er det grunn til å forvente flere av denne type forstyrrelser som skyldes invasjon av nye «pestarter» som raskt kan gi store skader på stedegen vegetasjon og dyreliv.

REFERANSER

- Angerbjorn, A., N. E. Eide, L. Dalen, B. Elmhagen, P. Hellstrom, R. A. Ims, S. Killengreen, A. Landa, T. Meijer, M. Mela, J. Niemimaa, K. Noren, M. Tannerfeldt, N. G. Yoccoz, and H. Henttonen. 2013. Carnivore conservation in practice: replicated management actions on a large spatial scale. *Journal of Applied Ecology* **50**:59-67.
- Berteaux, D., A.-M. Thierry, R. Alisauskas, A. Angerbjörn, E. Buchel, D. Ehrich, N. E. Eide, Ø. Flagstad, E. Fuglei, O. Gilg, M. Goltsman, H. Henttonen, R. A. Ims, S. T. Killengreen, A. Kondratyev, H. Kruckenberg, O. Kulikova, A. Landa, J. Lang, I. Menyushina, J. Mikhnevich, K. Norén, T. Ollila, N. Ovsyanikov, L. Pokrovskaya, I. Pokrovsky, A. Rodnikova, J. Roth, B. Sabard, G. Samelius, N. M. Schmidt, B. Sittler, A. A. Sokolov, N. A. Sokolova, A. Stickney, E. R. Unnsteinsdóttir, and P. White. 2017. Harmonizing circumpolar monitoring of Arctic fox: benefits, opportunities, challenges, recommendations. *Polar Research* **in press**.
- Bråthen, K., R. Ims, N. Yoccoz, P. Fauchald, T. Tveraa, and V. Hausner. 2007. Induced shift in ecosystem productivity? Extensive scale effects of abundant large herbivores. *Ecosystems* **10**:773-789.
- Bråthen, K. A., and O. Hagberg. 2004. More efficient estimation of plant biomass. *Journal of Vegetation Science* **15**:653 - 660.
- Bråthen, K. A., and J. Oksanen. 2001. Reindeer Reduce Biomass of Preferred Plant Species. *Journal of Vegetation Science* **12**:473-480.
- Bråthen, K. A., and V. T. Ravolainen. 2015. Niche construction by growth forms is as strong a predictor of species diversity as environmental gradients. *Journal of Ecology* **103**:701-713.
- CAFF. 2013. Arctic Biodiversity Assessment. Status and trends in Arctic biodiversity. Conservation of Arctic Flora and Fauna, Akureyri.
- Christensen, T., J. Payne, M. Doyle, G. Ibarguchi, J. Taylor, N. M. Schmidt, M. Gill, M. Svoboda, M. Aronsson, C. Behe, C. Buddle, C. Cuyler, A. M. Fosaa, A. D. Fox, S. Heiðmarsson, P. H. Krogh, J. Madsen, D. McLennan, J. Nymand, C. Rosa, J. Salmela, R. Shuchman, M. Soloviev, and M. Wedege. 2013. The Arctic Terrestrial Biodiversity Monitoring Plan, CAFF Monitoring Series Report Nr. 7. . CAFF International Secretariat, Akureyri, Iceland.
- Delaye, A., and M. A. Strømeng. 2016. An assessment of survey methods to estimate spring density of two ptarmigan species in arctic Norway. MSc. UiT - The Arctic University of Norway, Tromsø.
- Det Kongelige Norske Klima og Miljødepartement. Meld. St. 14 2015-2016. Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold.
- Ehrich, D., J. A. Henden, R. A. Ims, L. O. Doronina, S. T. Killengren, N. Lecomte, I. G. Pokrovsky, G. Skogstad, A. A. Sokolov, V. A. Sokolov, and N. G. Yoccoz. 2012. The importance of willow thickets for ptarmigan and hares in shrub tundra: The more the better? *Oecologia* **168**:141-151.
- Ehrich, D., and R. A. Ims. 2017. Fjellrev i Finnmark: Årsrapport for 2016. UiT.
- Ehrich, D., R. A. Ims, N. G. Yoccoz, N. Lecomte, S. T. Killengreen, E. Fuglei, A. Y. Rodnikova, B. S. Ebbinge, I. E. Menyushina, B. A. Nolet, I. G. Pokrovsky, I. Y. Popov, N. M. Schmidt, A. A. Sokolov, N. A. Sokolova, and V. A. Sokolov. 2015. What Can Stable Isotope Analysis of Top Predator Tissues Contribute to Monitoring of Tundra Ecosystems? *Ecosystems* **18**:404-416.
- Hamel, S., S. T. Killengreen, J. A. Henden, N. G. Yoccoz, and R. A. Ims. 2013. Disentangling the importance of interspecific competition, food availability, and habitat in species occupancy: Recolonization of the endangered Fennoscandian arctic fox. *Biological Conservation* **160**:114-120.
- Hansen, B. B., V. Grotan, R. Aanes, B. E. Saether, A. Stien, E. Fuglei, R. A. Ims, N. G. Yoccoz, and A. O. Pedersen. 2013. Climate events synchronize the dynamics of a resident vertebrate community in the High Arctic. *Science* **339**:313-315.

- Hanssen-Bauer, I., and O. E. Tveito. 2014. Klima og klimaendringer. *Ottar* **302**:31-36.
- Henden, J.-A., R. Ims, N. Yoccoz, R. Sørensen, and S. Killengreen. 2011a. Population dynamics of tundra voles in relation to configuration of willow thickets in southern arctic tundra. *Polar Biology* **34**:533-540.
- Henden, J. A., R. A. Ims, E. Fuglei, and Å. Ø. Pedersen. 2017. Changed Arctic-alpine food web interactions under rapid climate warming: Implication for Ptarmigan Research. *Wildlife Biology* **in press**.
- Henden, J. A., R. A. Ims, and N. G. Yoccoz. 2009a. Nonstationary spatio-temporal small rodent dynamics: evidence from long-term Norwegian fox bounty data. *Journal of Animal Ecology* **78**:636-645.
- Henden, J. A., R. A. Ims, N. G. Yoccoz, P. Hellstrom, and A. Angerbjorn. 2010. Strength of asymmetric competition between predators in food webs ruled by fluctuating prey: the case of foxes in tundra. *Oikos* **119**:27-34.
- Henden, J. A., R. A. Ims, N. G. Yoccoz, and S. T. Killengreen. 2011b. Declining willow ptarmigan populations: The role of habitat structure and community dynamics. *Basic and Applied Ecology* **12**:413-422.
- Henden, J. A., A. Stien, B. J. Bardsen, N. G. Yoccoz, and R. A. Ims. 2014. Community-wide mesocarnivore response to partial ungulate migration. *Journal of Applied Ecology* **51**:1525-1533.
- Henden, J. A., N. G. Yoccoz, R. A. Ims, B. J. Bardsen, and A. Angerbjorn. 2009b. Phase-dependent effect of conservation efforts in cyclically fluctuating populations of arctic fox (*Vulpes lagopus*). *Biological Conservation* **142**:2586-2592.
- Henden, J. A., N. G. Yoccoz, R. A. Ims, and K. Langeland. 2013. How Spatial Variation in Areal Extent and Configuration of Labile Vegetation States Affect the Riparian Bird Community in Arctic Tundra. *PLoS ONE* **8**.
- Ims, R. A., and J. A. Henden. 2012. Collapse of an arctic bird community resulting from ungulate-induced loss of erect shrubs. *Biological Conservation* **149**:2-5.
- Ims, R. A., J. A. Henden, and I. Jensvoll. 2014. Varangerhalvøya i klimaendringenes tidsalder. *Ottar* **302**:87-95.
- Ims, R. A., B. M. Jenssen, M. Ohlson, and Å. Ø. Pedersen. 2010. Evaluering av 'Program for terrestrisk naturovervåking' (TOV 2000-2009). Norwegian Directorate for Nature Management.
- Ims, R. A., J. U. Jepsen, A. Stien, and N. G. Yoccoz. 2013. Science plan for COAT: Climate Ecological Observatory for Arctic Tundra. Fram Centre, Norway.
- Ims, R. A., S. T. Killengreen, D. Ehrich, Ø. Flagstad, S. Hamel, J.-A. Henden, I. Jensvoll, and N. G. Yoccoz. 2017. Ecosystem drivers of an arctic fox population at the western fringe of the Eurasian Arctic. *Polar Research* **in press**.
- Ims, R. A., N. G. Yoccoz, K. A. Brathen, P. Fauchald, T. Tveraa, and V. Hausner. 2007. Can reindeer overabundance cause a trophic cascade? *Ecosystems* **10**:607-622.
- Ims, R. A., N. G. Yoccoz, and S. T. Killengreen. 2011. Determinants of lemming outbreaks. *PNAS* **108**:1970-1974.
- Jensvoll, I. r. 2014. Varangerhalvøya – et stykke Arktis. *Ottar* **3012**:2-95.
- Jepsen, J. U., M. Biuw, R. A. Ims, L. Kapari, T. Schott, O. P. L. Vindstad, and S. B. Hagen. 2013. Ecosystem impacts of a range expanding forest defoliator at the forest-tundra ecotone. *Ecosystems* **16**:561-575.
- Jepsen, J. U., S. B. Hagen, K. A. Hogda, R. A. Ims, S. R. Karlsen, H. Tommervik, and N. G. Yoccoz. 2009a. Monitoring the spatio-temporal dynamics of geometrid moth outbreaks in birch forest using MODIS-NDVI data. *Remote Sensing of Environment* **113**:1939-1947.
- Jepsen, J. U., S. B. Hagen, S. R. Karlsen, and R. A. Ims. 2009b. Phase-dependent outbreak dynamics of geometrid moth linked to host plant phenology. *Proceedings of the Royal Society B-Biological Sciences* **276**:4119-4128.
- Karlsen, S. R. 2014. En artsrik flora. *Ottar* **302**:52-59.

- Karlsen, S. R., J. U. Jepsen, A. Odland, R. A. Ims, and A. Elvebakk. 2013. Outbreaks by canopy-feeding geometrid moth cause state-dependent shifts in understorey plant communities. *Oecologia* **173**:859-870.
- Killengreen, S. T., and R. A. Ims. 2015. Fjellrev i Finnmark: Årsrapport for 2015. UiT.
- Killengreen, S. T., R. A. Ims, N. G. Yoccoz, K. A. Brathen, J. A. Henden, and T. Schott. 2007. Structural characteristics of a low Arctic tundra ecosystem and the retreat of the Arctic fox. *Biological Conservation* **135**:459-472.
- Killengreen, S. T., N. Lecomte, D. Ehrlich, T. Schott, N. G. Yoccoz, and R. A. Ims. 2011. The importance of marine vs. human-induced subsidies in the maintenance of an expanding mesocarnivore in the arctic tundra. *Journal of Animal Ecology* **80**:1049-1060.
- Killengreen, S. T., E. Stomseng, N. G. Yoccoz, and R. A. Ims. 2012. How ecological neighbourhoods influence the structure of the scavenger guild in low arctic tundra. *Diversity and Distributions* **18**:563-574.
- Kleiven, E. F., J. A. Henden, R. A. Ims, and N. G. Yoccoz. 2017. Temporal transferability of spatial state-space models: Predicting lemming outbreak abundances. Innsendt manuskript.
- Landa, A., Ø. Flagstad, V. Areskoug, J. D. C. Linnell, O. Strand, R. U. Ulvund, A.-M. Thierry, L. Rød-Eriksen, and N. E. Eide. 2017. The endangered arctic fox populations in Norway – the failure and success of captive breeding and reintroduction. *Polar Research i trykken*.
- Lindenmayer, D. B., and G. E. Likens. 2010. Effective ecological monitoring. CSIRO Publishing, Collingwood, Vic., Australia.
- Mattisson, J., J. Persson, H. Andren, and P. Segerstrom. 2011. Temporal and spatial interactions between an obligate predator, the Eurasian lynx (*Lynx lynx*), and a facultative scavenger, the wolverine (*Gulo gulo*). *Canadian Journal of Zoology* **89**:79-89.
- McKinnon, L., P. A. Smith, E. Nol, J. L. Martin, F. I. Doyle, K. F. Abraham, H. G. Gilchrist, R. I. G. Morrison, and J. Bety. 2010. Lower Predation Risk for Migratory Birds at High Latitudes. *Science* **327**:326-327.
- Myllymäki, A., A. Paasikallio, E. Pankakoski, and V. Kanevo. 1971. Removal experiments on small quadrats as a means of rapid assessment of the abundance of small mammals. *Annales Zoologici Fennici* **8**:177-185.
- Nordic Council of Ministers. 2009. Signs of Climate Change in Nordic Nature. Copenhagen.
- Nybø, S. & Evju, M. 2017. Fagsystem for fastsetting av god økologisk tilstand. Eskpertrådet for økologisk tilstand, 247 sider, <https://www.regjeringen.no/no/dokument/rapportar-og-planar/id438817/>.
- Olofsson, J., H. Tommervik, and T. V. Callaghan. 2012. Vole and lemming activity observed from space. *Nature Climate Change* **2**:880-883.
- Pedersen, A. O., B. J. Bardsen, N. G. Yoccoz, N. Lecomte, and E. Fuglei. 2012. Monitoring Svalbard rock ptarmigan: Distance sampling and occupancy modeling. *Journal of Wildlife Management* **76**:308-316.
- Ravolainen, V. T., K. A. Brathen, R. A. Ims, N. G. Yoccoz, J. A. Henden, and S. T. Killengreen. 2011. Rapid, landscape scale responses in riparian tundra vegetation to exclusion of small and large mammalian herbivores. *Basic and Applied Ecology* **12**:643-653.
- Ravolainen, V. T., K. A. Brathen, R. A. Ims, N. G. Yoccoz, and E. M. Soininen. 2013. Shrub patch configuration at the landscape scale is related to diversity of adjacent herbaceous vegetation. *Plant Ecology and Diversity* **6**:257-268.
- Ravolainen, V. T., K. A. Brathen, N. G. Yoccoz, J. K. Nguyen, and R. A. Ims. 2014. Complementary impacts of small rodents and semi-domesticated ungulates limit tall shrub expansion in the tundra. *Journal of Applied Ecology* **51**:234-241.
- Ravolainen, V. T., N. G. Yoccoz, K. A. Brathen, R. A. Ims, M. Iversen, and V. T. Gonzalez. 2010. Additive Partitioning of Diversity Reveals No Scale-dependent Impacts of Large Ungulates on the Structure of Tundra Plant Communities. *Ecosystems* **13**:157-170.

- Richardson, T. W., T. Gardali, and S. H. Jenkins. 2009. Review and Meta-Analysis of Camera Effects on Avian Nest Success. *Journal of Wildlife Management* **73**:287-293.
- Soininen, E. M., K. A. Bråthen, J. G. H. Jusdado, S. Reidinger, and S. E. Hartley. 2013. More than herbivory: induction of silica-based defences in grasses varies with plant species, genotype and location. *Oikos* **122**:30-41.
- Soininen, E. M., I. Jensvoll, S. Killengreen, and R. A. Ims. 2015. Under the snow: a new camera trap opens the wite box of subnivean ecology. *Remote Sensing in Ecology and Conservation*.
- Stenseth, N. C., and R. A. Ims. 1993. The biology of lemmings. The Linnean Society of London by Academic Press, London.
- Stien, A., R. A. Ims, S. D. Albon, E. Fuglei, R. J. Irvine, E. Ropstad, O. Halvorsen, R. Langvatn, L. E. Loe, V. Veiberg, and N. G. Yoccoz. 2012. Congruent responses to weather variability in high arctic herbivores. *Biology Letters* **8**:1002-1005.
- Stien, J., and R. A. Ims. 2016. Absence from the nest due to human disturbance induces higher nest predation risk than natural recesses in Common Eiders *Somateria mollissima*. *Ibis* **158**:249-260.
- Strann, K. B., and R. A. Ims. 2014. Det særegne dyrelivet. *Ottar* **302**:60-67.
- Tveraa, T., A. Stien, B. J. Bardsen, and P. Fauchald. 2013. Population Densities, Vegetation Green-Up, and Plant Productivity: Impacts on Reproductive Success and Juvenile Body Mass in Reindeer. *PLoS ONE* **8**.
- Tveraa, T., A. Stien, H. Broseth, and N. G. Yoccoz. 2014. The role of predation and food limitation on claims for compensation, reindeer demography and population dynamics. *Journal of Applied Ecology* **51**:1264-1272.
- Ulvund, K., Ø. Flagstad, O. Kleven, A. Landa, and N. E. Eide. 2016. Resultater fra det nasjonale overvåkningsprogrammet for fjellrev.
- Vindstad, O. P. L., J. U. Jepsen, and R. A. Ims. 2015. Resistance of a sub-arctic bird community to severe forest damage caused by geometrid moth outbreaks. *European Journal of Forest Research* **134**:725-736.
- Vindstad, O. P. L., S. Schultze, J. U. Jepsen, M. Biuw, L. Kapari, A. Sverdrup-Thygeson, and R. A. Ims. 2014. Numerical responses of saproxylic beetles to rapid increases in dead wood availability following geometrid moth outbreaks in sub-arctic mountain birch forest. *PLoS ONE* doi **10.1371/journal.pone.0099624**.
- Virtanen, R. 2000. Effects of grazing on above-ground biomass on a mountain snowbed, NW Finland. *Oikos* **90**:295-300.
- Walton, Z., J. Mattisson, J. D. Linnell, A. Stien, and J. Odden. 2016. The cost of migratory prey: seasonal changes in semi - domestic reindeer distribution influences breeding success of Eurasian lynx in northern Norway. *Oikos*.
- Wookey, P. A., R. Aerts, R. D. Bardgett, F. Baptist, K. A. Brathen, J. H. C. Cornelissen, L. Gough, I. P. Hartley, D. W. Hopkins, S. Lavorel, and G. R. Shaver. 2009. Ecosystem feedbacks and cascade processes: understanding their role in the responses of Arctic and alpine ecosystems to environmental change. *Global Change Biology* **15**:1153-1172.
- Xu, L., R. B. Myneni, F. S. Chapin, T. V. Callaghan, J. E. Pinzon, C. J. Tucker, Z. Zhu, J. Bi, P. Ciais, H. Tommervik, E. S. Euskirchen, B. C. Forbes, S. L. Piao, B. T. Anderson, S. Ganguly, R. R. Nemani, S. J. Goetz, P. S. A. Beck, A. G. Bunn, C. Cao, and J. C. Stroeve. 2013. Temperature and vegetation seasonality diminishment over northern lands. *Nature Climate Change* **3**:581-586.

Arkivsaksnr: 2020/872-35

Saksbehandler: Geir Østereng

Dato: 17.12.2020

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Várnjárgga álbmotmeahccestivra	7/21	08.02.2021

Regulering av fisketrykk langs Komagelva – videre oppfølging

Vedlegg:

- 1 Forpaktende foreningers muligheter for å styre fisketrykket langs elvene - Komagelva / Stuorrajohka

Forvalters innstilling

Forvalter og styreleder følger opp saken videre og drøfter med Komagvær jeger og fiskeforening om hvordan man bør informere fiskere slik at forsøpling minsker, etablerte bålplasser benyttes, større uttak av ved i vieren unngås.

Behovet for og reguleringen av fisketrykket øverst i elva drøftes i møte med Komagvær jff.

Saksopplysninger

Det vises til tilbakemelding fra Finnmarkseiendommen etter henvendelse fra Varangerhalvøya nasjonalparkstyre (vedlagt) om forpaktende forenings muligheter for å regulere fisketrykket langs elva.

Finnmarkseiendommen
Finnmárkkuopmodat

Vår dato/Min beaivi

24.11.2020

Vår ref./Min čuj.

20/2225 -2

Deres dato/Din beaivi

16.11.2020

Deres ref./Din čuj.

2020/872

FYLKESMANNEN I TROMS OG FINNMARK

Postboks 700

9815 VADSØ

**SVAR - FORPAKTENDE FORENINGERS MULIGHETER FOR Å STYRE FISKETRYKKET
LANGS ELVENE - KOMAGELVA/ STUORRAJOHKA, DERES REF. 2020/872-33**

Finnmarkseiendommen/Finnmárkkuopmodat (FeFo) viser til deres brev av 16.11.2020 hvor dere ber om våre retningslinjer for forpaktning, og hvordan disse kan brukes for å begrense fisketrykk.

Våre [retningslinjer for forpaktning](#) krever at forslag til reguleringer som innskrenker adgangen skal sendes FeFo innen 1. mars. Videre skal alle brukergruppene hensyntas ved innskrenking, og dette vil gjelde alle korttyper. FeFo vil deretter forestå høring, og gjøre vedtak i samråd med forpakter. Den delen av retningslinjene som omhandler dette, er utarbeidet med bakgrunn i Finnmarkslovens §27, femte og sjette ledd, som beskriver følgende:

Finnmarkseiendommen kan for nærmere angitte områder fastsette innskrenkninger i adgangen til å utnytte fornybare ressurser som nevnt i første ledd dersom hensynet til ressursen tilsier det. Kommuner, myndigheter for vilt og fiske mv. og organisasjoner for brukere som berøres, skal høres på forhånd.

Ved innskrenkninger i utnyttelsen av fornybare ressurser som nevnt i første ledd skal det tas rimelig hensyn til de ulike brukergruppenes bruk av ressursen.

I deres brev henviser dere til *typiske forhold* som kan føre til at naturverdiene langs vassdraget forringes, eksempelvis etablering av bålplasser, søppelhåndtering, uttak av brensel, telting som går utover det Friluftsløven tillater, og/eller gir opplevelse av privatisering. Det er kommune og nasjonalparkmyndighet som er myndighet på disse problemstillingene, og FeFo og våre forpaktere kan kun komme med oppfordringer rundt disse problemstillingene.

Hvis vår forpakter ønsker å innføre begrensninger på fiskekortsalget, vil FeFo forestå høring som nevnt innledningsvis. Ved en sånn høring, er nasjonalparkstyret velkommen til å komme med sine innspill.

Håper dette var oppklarende.

Med hilsen/Dearvvuodáiguin

Einar J. Asbjørnsen
leder utmark

Egil Liberg
Utmarksforvalter
Tel: 99014686

Dette dokumentet er elektronisk signert

**Varangerhalvøya
nasjonalparkstyre**

Postadresse
Fylkesmannen i Troms og Finnmark
Statens Hus
9815 Vadsø

Besøksadresse
Damsveien 1
9800 Vadsø

Kontakt
Sentralbord: +47 78 95 03 00
Direkte: +47 78 95 03 59
fntfpost@fylkesmannen.no
www.nasjonalparkstyre.no/Varangerhalvøya

Finnmarkseiendommen
Postboks 133
9811 VADSØ

Saksbehandler Geir Østereng

Vår ref. 2020/872-33 432.3

Deres ref.

Dato 16.11.2020

Forpaktende foreningers muligheter for å styre fisketrykket langs elvene - Komagelva/ Stuorrajohka

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre ønsker informasjon fra Finnmarkseiendommen om forpaktende foreningers muligheter for å styre fisketrykket langs de anadrome laksdragene på Varangerhalvøya.

Det vises til vedtak i Varangerhalvøya nasjonalparkstyre

Vedtak i styremøte 5/2020 28.10.2020 - Sak 63/20 – Eventuelt -

Komagelva og regulering av fisketrykk

Ferdsl i forbindelse med laksefiske i Komagelva øker overfor hengebrua. Det erfares at det blir mer preget av slitasje etter telt og det anlegges stadig flere bålplasser. Det er søppel i en god del av bålplassene ved slutt av fiskesesong. Komagvær jff opplyser at de har vært i dialog med FEFO som sier at det ikke er anledning til å skille lokale og tilreisende relatert til om det skal begrenses salg av fiskekort for utlendinger/ utenbygds for noen soner av elva.

Protokoll utdrag i sak 5/2020

Vedtak, enstemmig :

«Komagelva og regulering av fisketrykk

Styret videreformidler bekymring som lokale har mht. at man tilsynelatende ikke kan regulere fisketilgang i deler av elva for tilreisende mht. å begrense påvirkning på naturen langs elva. Telting, nye bålplasser og uttak av ved kan være en trussel for verneverdiene øverst i vassdraget.

Styret ber om informasjon fra Finnmarkseiendommen mht. retningslinjer for forpakter mht. å kunne begrense fisketrykket i enkelte soner av elva for å fordele fisketrykket.
(forvalter lager utkast til brev)

Nasjonalpark

Varangerhalvøya nasjonalpark / Várnjárgga álbmotmeahcci

Naturresevat

Syltefjorddalen naturresevat / Oarddu luondumeahcci, Ytre syltevik naturresevat, Sandfjordneset Naturresevat

Landskapsvernområde

Persfjorden-Syltefjorden landskapsvernområde / Biezavuona-Oardduvuona suodjemeahcci

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre forstår det er litt ulik praksis for regulering av fisketrykk i de ulike vassdragene fra foreningenes side pga. ulike forhold etter avklaring med grunneier, og vi ønsker klarhet i hvordan reguleringene kan gjøres på en god måte øverst i Komagelva om det vurderes at forholdene er slik at forpakter ønsker å regulere/ fordele fisketrykket i større grad i deler av elva. Vi tar opp tema da også vernemyndigheten er opptatt av at ikke enkeltområder får for stort ferdselstrykk med hensyn til å kunne ivareta verneverdiene langs elva på sikt.

Spørsmålet har aktualisert seg etter årlig dialogmøte med Komagvær jeger og fiskeforening, som forpakter Komagelva - hvor en betydelig del ligger innen Varangerhalvøya nasjonalpark. Vi får også enkelthenvendelser fra fiskere som har fisket i området over lengre tid og er skeptisk til utviklingen – drevet av flere tilreisende fiskere.

Flere andre elver ligger også innen verneområder og problemstillingen er aktuell i tilfeller om belastningen blir for stor i et område med åpenbar forringelse av naturverdiene langs bredden, om veldig mange oppsøker et begrenset område på kort tid.

Typisk forhold som vi ser kan medføre forringelse av naturverdiene langs elvene er:

- etablering av mange nye bålplasser (eksisterende bålplasser benyttes i for liten grad, økt ferdsel i korte perioder gir flere nye bålplasser)
- etterlatt søppel i området fra fiskere ved endt fiskesesong (søpla tas ikke med hjem)
- overdrevet uttak av vier og vegetasjon ved båling langs elva (fremfor skånsomt uttak/ utnyttelse av død ved)
- hensetting av telt over lengre tid i fiskesesongen langs anadrome vassdrag (med negativ påvirkning på vegetasjon/ skade og ulempe i nasjonalparken jfr. Friluftslovens § 9, tredje ledd.
- Oppsett av telt nær elva (okkupasjon og privatisering av del langs elva i fiskesesong)

For øvrig er trivselsaspektet mht. å ha god tilgang på ressursen viktig å ivareta om trengselsproblematikk eller ulik oppfattelse av god fiskekultur mellom gruppen lokale og tilreisende oppstår. Lokale medlemmer i forpaktende foreninger som ved egeninnsats deltar i dugnad, og er med og drifter forvaltningen av vassdraget synes å være opptatt av dette.

Dette er også aktuelt for foreningene med hensyn til forvaltning av elevene og mht. å sikre en regulering av fisket som samsvarer med fiskeressursene og med hensyn til å sikre attraktivt fiske som gir gode opplevelser for både de som drifter elveforvaltningen på dugnad, forøvrigte lokale og ulike grupper av tilreisende.

Praksis i dag

De siste årene tilsier utviklingen flere tilreisende fiskere til Komagelva med flere solgte døgnkort og høyere fisketrykk og mer ferdsel øverst i vassdraget. I dag er praksis at man har tilgang til elva i et døgn ved kjøp av døgnkort, i praksis ingen dagsbegrensning for antall kort solgt døgnkort per døgn, og en er heller ikke tilvist til definerte soner. Fiskerne fordeler seg altså tilfeldig langs vassdraget. Noen gode gytekulper er fredet av hensyn til å oppnå gytebestandsmålet – som viser seg som et godt forvaltningsgrep for å sikre nok rekruttering til gyting.

Økningen av salg av fiskekort knyttes til økning i antall tilreisende. Vi forstår dårligere fiske i Tanavassdraget og begrensning i salg av fiskekort i Vestre jakobselv medfører at flere oppsøker Komagelva, og det tror vi også vil være utviklingen fremover.

Mulige åpenbare reguleringsmåter å vurdere ved behov for å styre fisketrykket

- Inndeling av fiskesoner for døgnkort,
- tak for antall kort til tilreisende utenom bosatte i Finnmark
- Skille fiskesoner for dagskort og årskort i hele eller deler av fiskesesongen mht. prinsippet om å prioritere lokale ved begrenset ressurs

Særlig øverst i Komagelva fra Porten og lengre opp i dalen ser vi det blir økt slitasje langs elva ved at det etableres nye bålplasser, telting over lengre tid (over to døgn) med hensetting av telt og uttak av ved fra frisk vier i områder hvor det før har vært lite ferdsel. Dette har inntil for 3 år siden vært områder hvor man til dels har kunnet oppsøke og fiske uten trengsel med lite slitasje langs elva, og hvor man altså har praktisert et bevegelig fiske.

Den til dels klumpvise fordelingen av tilreisende fiskere som har oppstått de siste år antas å skyldes flere- og at tilreisende fiskere har blitt mer orientert om de mest attraktive laksekulpena via digitale verktøy (App, Instagram og Facebook) og som også gjelder de områder som ligger lengst inn i nasjonalparken.

Komagvær jeger og fiskeforening er usikre på om man for perioder kan begrense antall fiskekort for tilreisende øverst i vassdraget ovenfor Porten, samtidig som de med sesongkort har fri tilgang, dette som tiltak av hensyn til fiskeressursen mht. trengsel og trivsel, og for å unngå mer slitasje langs vassdraget.

Trivsel langs elva og bevegelig fiske

Lokalt er man også opptatt av det bevegelige fisket, som en ser særlig tilreisende utfordrer ved at kulper okkuperes over lenger tid. At enkelte områder har hatt lavere fisketrykk, og at man kan praktisere bevegelig fiske langs hele vassdraget er en kvalitet som flere lokale har gitt uttrykk for at man har satt stor pris på. Tilbakemeldingene tilsier at en del av de tilreisende ikke er godt nok kjent med lokal fisketradisjon med bevegelig fiske og dette synes lokalt å være utfordrende å regulere. Dette gjelder nok flere vassdrag på Varangerhalvøya. Her er det nok et informasjonsbehov – også fra grunneiers side, muligens kan vilkår om bevegelig fiske og de andre punkter som tas opp, oppføres som aksepterte vilkår for kjøp av fiskekort.

Vierbeltene er viktige for viltet i området og det er uheldig om veduttak i forbindelse med fisket går betydelig utover vegetasjon innen nasjonalparken. Skånsomt uttak av død vier eller noe vier er lite problematisk. Utfordringen er at over tid blir slitasjen synlig og aktualisert.

Vi er kjent med status for midtveisevaluering og fisketellinger etter endt fiskesesong. Fisketrykket er vurdert som bærekraftig relatert til fiskeressursen helhetlig i vassdraget.

Vi oppfatter at både nasjonalparkstyret og foreningen er opptatt av disse tingene, og hvordan man via informasjon og aktiv forvaltning unngår unødig slitasje på enkeltområder når fisketrykket kunne vært mer fordelt.

Vi er opptatt av at friluftsutøverne i Varangerhalvøya nasjonalpark skal være bærekraftig, og at de som høster av naturen og friluftslivsutøverne skal ha gode opplevelser. Om lokale som drifter og forvalter elven opplever at utviklingen går i feil retning mht. trivsel langs elva og bærekraftighet mht. fiskekultur og styring av fisketrykket ønsker vi å gjøre grunneier oppmerksom på problematikken og i samråd med foreningen drøfte aktuelle tiltak.

Vi ønsker informasjon fra Finnmarkseiendommen om hvordan dette kan ivaretas, og deltar gjerne i møte sammen med foreningen.

Vårt mål er at man i fellesskap får identifisert aktuelle gode bærekraftige løsninger som fremmer en god fiskeforvaltning og trivsel langs elva.

Med vennlig hilsen

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent av styret og sendt uten underskrift

Kopi til:

Komagvær jeger- og fiskeforening

Arkivsaksnr: 2020/5730-11

Saksbehandler: Geir Østereng

Dato: 03.02.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Várnjárgga álbmotmeahccestivra	8/21	08.02.2021

Kvensk navn på Varangerhalvøya nasjonalpark

Forvalters innstilling

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre vedtar at man ønsker tilføyd kvensk navn for Varangerhalvøya/ Várnjárgga álbmotmeahcci i sin verneforskrift.

Det anmodes overfor Miljødirektoratet om at dette tillegges offisielt i verneforskriften for nasjonalparken.

Dette jamfør offisielt navn på området - Varangerhalvøya - på kvensk fastsatt i januar 2021 av Kartverket: Varenkinniemi

Varangerhalvøy nasjonalpark på Kvensk blir da;

Varenkinniemen kansalistaras

Det foreslås at Varangerhalvøya nasjonalparkstyre også får tilføyd kvensk navn.

Styret anmoder om at det lages logo på kvensk jamfør ny merkevare slik at vi kan implementere denne i vårt informasjonsmateriell.

Dette gjelder også logo med Varangerhalvøya nasjonalparkstyre under på kvensk, tilsvarende som vi har på norsk og nordsamisk.

Saksopplysninger

I styresak 72 høsten 2018 vedtok nasjonalparkstyret at man vil søke Miljødirektoratet om å tilføye kvensk navn på nasjonalparken. Man har avventet til området fikk avklart kvensk navn offisielt.

Dette på bakgrunn av at Varangerhalvøyas folk består av folk med norsk, kvensk og nordsamisk avstamning. Her er en kulturell smeltedigel. Mye historie og kultur er knyttet til de aner og den identitet man har og er bevisst på. Spesielt for Varangerhalvøya er at enkelte bygder har innvandring fra langt tilbake i tid av Finske innvandrere som utviklet eget språk – kalt Kvensk. Mange bygder har sin opprinnelse fra finsk innvandring og mange har kvensk avstamning. Kvensk avstamning er vanlig og vi kan nevne Vestre – Jakobselv, Vadsø, Skallelv

etc. I Nesseby kommune er samisk språk og opprinnelse mest vanlig, mens for eksempel i områder med fiskemottak og gode havner er norsk avstamning vanlig. Vi kan nevne; Ekkkerøy, Vardø og Båtsfjord har norsk.

Fornorskningstiltakene av myndighetene tilbake i tid gjorde at mange familier mistet kvensk eller Nordsamisk som muntlig og skriftlig språk.

Vi har nettopp mottatt melding om vedtak fra Kartverket om at det faktisk er gjort vedtak om Varenkinniemi som avklart kvensk navn for området Varangerhalvøya.

Navnesaken ble tatt opp av Språkrådet 3.5.2019 og tilrådning forelå fra Språkrådet 28.2.2020 hvor vedtak foreslå av Kartverket i midten av januar 2021.

Vurdering

Korrespondanse med Nord- Varanger kvenforening og Kvensk institutt samt vedtak hos Kartverket tilsier at *Varenkinniemen kansalistaras* er passende. Dette har også vært i bruk hittil i enkelte tidsskrifter etc.

Styret har også vedtatt at man skal lage en strategi for mer synliggjøring av kvensk kultur i forbindelse med vernearbeidet.

Arkivsaksnr: 2021/74-2

Saksbehandler: Geir Østereng

Dato: 03.02.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Varangerhalvøya nasjonalparkstyret/Vårnårgga álbmotmeahccestivra	9/21	08.02.2021

Strategi for implementering av kvensk i informasjonsmateriell og synliggjøring av kvensk kultur i arbeid med verneområdene (ettersendt)

Forvalters innstilling

En foreløpig forenklet strategi for implementering av kvensk i informasjonsmateriell og mer synliggjøring av kvensk kultur i arbeid med verneområdene vedtas. I forvaltningsplanen lages en helhetlig strategi for informasjon på de ulike språk.

Saksopplysninger

Som oppfølging av tidligere vedtak i styret i 2018 om å anmode om at kvensk navn på Varangerhalvøya nasjonalpark fastsettes i verneforskriften, er tiden moden for å synliggjøre kvenske navn på kart og det kvenske språk på informasjonsmateriell. Dette da landområdet Varangerhalvøya har fått tildelt Kvensk navn offisielt etc. Varangerhalvøya er en smeltedigel for norsk, nordsamisk og kvensk kultur. Synliggjøring av kvensk språk og kultur kompletterer verneområde forvaltningens hensyn og synliggjøring av dette.

Forslag til implementerende tiltak:

- (1) Kvensk navn på nasjonalpark, samt alle aktuelle offisielle kvenske navn innarbeides på brosjyrens kart og Karttavlene (Tavla for informasjonstavlene). Kvenske navn som er godkjent i bruk implementeres på kart der det er naturlig.
- (2) Startpunktene for nasjonalparken mfl. gis kvensk navn i tillegg til dagens nordsamisk og norsk. Ved skilting fra europavei i regi av Statens vegvesen kan kun to språk på navn for infopunkt velges på serviceskilt og veipekertskilt.
 - ✓ Nordsamisk og norsk i Varangerbotn (informasjonspunkt ute)
 - ✓ Norsk og Kvensk i Kiberg (informasjonspunkt inne sommer)

For veipekertskilt til startpunkter plassert unna riksvei kan styret uavhengig av Statens vegvesens retningslinjer implementere kvensk i tillegg til dagens norsk og nordsamisk. (Komagdalen, Ordo og til dels Nattfjelldalen).

- Ved besøksstrategiske nettsider (ny som skal lages for besøkende i løpet av 2021 i regi av nasjonalparkstyret) benyttes norsk, engelsk, nordsamisk og kvensk.
- For stipekerskilt implementeres de aktuelle navn på de aktuelle 3 språk.
- Nasjonalparkstyrets nettside (forvaltningsnettside) på norsk som før (denne blir også ny i 2021)

Styret ber Miljødirektoratet lage logo med kvensk navn og kvensk navn på Varangerhalvøya nasjonalparkstyre med logo – tilsvarende som vi har for norsk og nordsamisk.

Forvalter implementerer kvensk i e-postmalen etc. tilsvarende som norsk og nordsamisk.

Fremdriftsplan og prioriteringer for arbeidet i 2021- 2022

Til sommeren 2021

- ✓ Brosjyreoversettelse til kvensk inkludert revisjon av kartenes stedsnavn prioriteres
- ✓ Starttpunkt Nattfjelldalen prioriteres mht. Veipekerskilt i tre oppdateres inkl. kvensk navn – samt ny karttavle og stipekerskilt. For Portal inngraveres «Velkommen inn». (plukkes ned og sendes inn til graving).

Innen årsskifte

- ✓ Veiskilt på norsk og kvensk i Kiberg kommer på plass (jfr. SVegVesens tidsplan)
- ✓ Alle karttavler i aluminium byttes ut til oppdatert versjon så fort de er tilgjengelig

Innen utgangen av 2022

- ✓ Alle nye karttavler også i herdet glass byttet ut i Varangerbotn, Sandfjorddalen og Komagdalen.
- ✓ For stålportal i Komagdalen – graveres «Velkommen inn» på kvensk – den plukkes ned og sendes inn
- ✓ Alle stipekerskilt oppdateres

Nettside Norgesnasjonalparker.no – endringer på navn for startpunkt meldes til eier av sida Miljødirektoratet.

Dagens språk er norsk og nordsamisk – engelsk mangler – meldes inn.

Opp til miljødirektoratet som eier av nettsida om de oversetter og implementerer kvensk på denne siden for aktuelle områder.

Generelt

Valg av navn på startpunkter på kvensk vedtas når det er avklart hvilke navn som er aktuelle snart. Kontakt med lokale organisasjoner og navnemyndighet for kvensk vil bidra til å avklare dette.

Kartet legges på offentlig ettersyn i 14 dager når det har blitt revidert og oppdatert.

Denne strategien sendes til lokale Kvenske organisasjoner og Kvensk institutt for eventuelle innspill.

Arkivsaksnr: 2021/74-3

Saksbehandler: Geir Østereng

Dato: 03.02.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Várnjárgga álbmotmeahccestivra	10/21	08.02.2021

Orienteringssaker ST 1 2020 - VNP

Forvalters innstilling

Orienteringer tas til etterretning.

Saksopplysninger

AU 1/21 – møte - saker

VK – hytta Sandfjorddalen – status – pris og festeavgift

Henvendelse fra FEFO om Porthytta - forpaktningsavtaler

Bjørneskarhytta – Vardø røde kors

«Mina og Meg» Finnmark på tvers - Barnehager

Finnmark Friluftsråd turkart klare – Vadsø- Vardø og Båtsfjord - Berlevåg

Møte med Komagvær JFF 4.2.21

Agenda fisketrykk i øvre del av Komagelva.

Gammen Stormheim, vedlikehold, toalett m.m.

Bjørneskar Hytta, årsmøte i Vardø Røde Kors er satt til 9.februar, det en av sakene er Bjørneskarhytta.

Nye Nasjonalparkstyresider – de gamle fases ut – jobb med etablering og kopi av relevante dokument etc.

Korrespondanse med Nesseby kommune – parkeringsplass Varangerbotn -

Type bål plass ved sittebenk Varangerbotn
Toaletter innkjøpt

Arkivsaksnr: 2021/74-1

Saksbehandler: Geir Østereng

Dato: 03.02.2020

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Várnjárgga álbmotmeahccestivra	11/21	08.02.2021

Årsmelding for Varangerhalvøya nasjonalparkstyre 2020

Vedlegg:

1 Årsmelding 2020 VNP 22_1

Forvalters innstilling

Utkast til årsmelding for Varangerhalvøya nasjonalparkstyre vedtas og tilgjengeliggjøres på styrets nettsider.

Saksopplysninger

Det vises til vedlagt årsmelding.

Tabell for antall besøkende i Kiberg skal oppdateres.

Årsmelding 2020

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/ Várnjárgga álbmotmeahccestivra

Forvaltning av :

Varangerhalvøya nasjonalpark

Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde

Syltefjorddalen naturreservat

Ytre Syltevika naturreservat

Sandfjordneset naturreservat

. Informasjonspunkt Varangerbotn, ny benk for bål plass.

Kolofon

Utførende institusjon

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/ Várnjárgga álbmotmeahccestivra

Kontaktperson

Forvalter

Publikasjonsnummer

Årsmelding 2020

År

2020

Sidetall

[Tekst]

Opplag

1

Utgiver

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/ Várnjárgga álbmotmeahccestivra

Forfatter(e)

Forvalter Geir Østereng

Tittel – norsk og engelsk

Årsmelding inkludert informasjon om resultater fra forskning i området.

Sammendrag – summary

Årsmeldingen er styrets informasjon om aktivitet i året som er gått. Denne utgjør et kortsammendrag av møter, saker, tiltak, forvalters aktivitet og disponering av midler. Statensnaturoppsyn er tilsynsorgan i verneområdet. De utarbeider en egen årsmelding basert på sin aktivitet.

Forsidefoto : Ben Arne Sotkajærvi

Innhold

1 Om styret	4
2 Om styrets arbeid	5
2.1 Dispensasjonssaker 2020	8
2.2 Befaringer i forbindelse med styremøter	10
2.3 Andre befaringer	11
3 Verneforskrift, forvaltningsplanarbeid og besøksstrategier	12
4 Forvalters arbeid	13
5 Økonomi	17
6 Ferdsel	17
7 Naturmangfold, elgjakt og småviltjakt etc.	19
8 Tiltak gjennomført av Varangerhalvøya nasjonalparkstyre	26
9 Bestilte oppdrag av Statens naturoppsyn	33

Vedlegg:
[1. vedlegg 1]

1 Om styret

Styret for Varangerhalvøya nasjonalpark ble konstituert 2.3.2020. Styret overtok med dette forvaltningsansvaret for:

- **Varangerhalvøya nasjonalpark - Várnjárgga álbmotmeahcci**
- **Persfjorden - Syltefjorden landskapsvernområde/ Biezavuona-Oardduvuona suodjemeahcci**
- **Syltefjorddalen naturreservat/ Oarddu luondumeahcci**
- **Ytre Syltevik naturreservat**
- **Sandfjordneset naturreservat**

Styret utfører sitt arbeid og sin myndighet ut fra rammer gitt i naturmangfoldloven, verneforskriften og vedtektene for styret. Formålet med disse vedtektene er å legge til rette for en helhetlig og kunnskapsbasert forvaltning av verneområdene. Vedtektene skal sørge for at nasjonalparkstyret skal kunne oppfylle formålet med vernet i tråd med nasjonale mål og internasjonale forpliktelser.

Styret er oppnevnt av Miljødirektoratet. Styrets medlemmer innstilles fra de 4 kommuner områdene omfatter (1 repr hver). Sametinget (2 repr), og Troms og Finnmark Fylkesting (1 repr). Hvert medlem har en personlig vararepresentant.

Styret har fra mars hatt følgende medlemmer og varaer i 2020;

Valgt til og med året	Representerer	Navn	Personlig vara
2023	Vardø kommune	Birger Knudsen	Yvonne Andresen Bangsund
2023	Vadsø kommune	Jens-Petter Falkensten	Merete Susan Andersen
2023	Unjarga – Nesseby	Hanne Noste	Jarle Andreassen
2023	Båtsfjord kommune	Ronald Wærnes	Lone Johnsen
2021	Sametinget	Torill Olsen	Ragnhild Melleby Aslaksen
2021	Sametinget	Frank inge Sivertsen	Jan Ivvar Smuk
2023	Troms og Finnmark Fylkesting	Trine Noodt	Odne Stunes

Leder er Frank Inge Sivertsen og nestleder er Ronald Wærnes.

Arbeidsutvalget består av leder, nestleder og Trine Noodt. Birger Knudsen er vara.

Arbeidsutvalget avgjør saker som har mindre betydning for verneverdiene. Dette omfatter saker hvor sekretariatet innstiller positivt/kurante saker innenfor rammer angitt i styremøter/forvaltningsplan eller hvor sekretariatet innstiller negativt og utvalget er enig.

2 Om styrets arbeid

Styret har hatt 8 styremøter og har behandlet 62 saker, hvorav 15 var delegert til arbeidsutvalget fordelt på 5 møter. To av åtte møter var fysiske pga. Covid – 19 tiltak, forøvrigt var nettmøter. Møtevirksomhet med organisasjoner var lavere enn vanlig pga. omstendighetene og smittepreventive hensyn. De fleste møter var digitale. To arrangementer for barn ble avlyst (fuglekassesnekring på Varangerbotnmarkedet og samarbeid med Vardø videregående biologiklasse).

Noe lengre søknadsbehandlingstid hos kommunene jfr. plan – og bygningsloven for etablering av tilretteleggingstiltak medførte at et par prosjekter ble noe forsinket. Møte med rådgivende utvalg ble utsatt til 1 kvartal i 2021 for om mulig å kunne holde fysisk møte.

Arbeidsutvalgsmøter og styremøter er referert i kronologisk rekkefølge.

Saker som godkjenning av protokoll og vedtaksdyktighet fremkommer ikke i tabell.

Møter med Foregående nasjonalparkstyre/ arbeidsutvalg i år

	Arbeidsutvalgsmøte 1 - 13.2.2020	
1	Søknad om Varanger Arctic Kite Enduro 2020 – Varangerhalvøya Nasjonalpark	2020/868
2	Behandling av søknad om motorisert ferdsel til Bjørnskardhytta i Varangerhalvøya nasjonalpark 2020-2022 - Vardø Røde kors	2020/1321
3	Søknad om mellomlagring av oppsynstelt i Komagdalen Komagvær Jff - Varangerhalvøya Nasjonalpark	2020/570
4	Søknad om oppsett av oppsynstelt i Komagdalen over lengre periode i fiskesesongen – Komagvær JFF - Varangerhalvøya Nasjonalpark	2020/570
5	Søknad om motorferdsel med snøskuter til Rævskardkulpen i Komagdalen for transport av brensel og utstyr – Komagvær Jff – Varangerhalvøya Nasjonalpark	2020/570

Møter med nyoppnevnt styre fra 2.3

Sak	Styremøte 1 - 2.3.2020 deltakere møtt inkl. vara: 7/7	Arkivsak
3/20	Konstituering av Varangerhalvøya Nasjonalparkstyre 2020	2020/1786
5/20	Møteplan og besøk hos annen nasjonalpark i 2020	2020/872
7/20	Bestillingsmøte 2 med SNO for 2020 - Varangerhalvøya Nasjonalparkstyre	2019/13121
8/20	Rapport fra bruk av tildelte driftsmidler og forvaltningsplanmidler Varangerhalvøya Nasjonalparkstyre 2019	2019/2936
9/20	Rapport fra bruk av tiltaksmidler 2019	2019/2936
10/20	Prioritering av tildelte driftsmidler og forvaltningsplanmidler 2020	2019/2936

11/20	Prioritering av tiltaksmidler i verneområdene for 2020 - Varangerhalvøya nasjonalparkstyre	2019/13204
12/20	Behandling av søknad om oppsett av nettstasjon og lavspenlinje til kraftlagshytte, søknad om oppføring av ny kraftlagshytte i Persfjorden - Syltefjorden landskapsvernområde	2020/630
13/20	Høring på kvenske stedsnavn i Varangerhalvøya nasjonalpark	2020/826
14/20	Orienteringssaker styremøte 1	2020/872

	Arbeidsutvalgsmøte 2 - 11.3.2020	
ST 16/20	Søknad - Båtsfjord røde kors - dispensasjonssøknad om å ferdes mellom øvelsessted Bergebyvatn og åpen snøskuterløype 2 i Vadsø kommune - Varangerhalvøya nasjonalpark	2020/2435

Sak	Styremøte 2 - 4.5.2020	deltakere møtt inkl. vara: 5/7	
20/20	Behandling av søknad om oppsett av gapahuk/ grillhytte i Persfjorden - Syltefjorden landskapsvernområde		2020/2478
21/20	Behandling av innspill fra Reinbeitedistrikt 6 om langsiktige motorferdselsdispensasjoner		2020/2094
22/20	Behandling av klage på vedtak om dispensasjon til Bjørnskardhytta - Vardø røde kors 2020-2022		2020/1321
23/20	Vedtak om tiltaksplan for 2020 - Varangerhalvøya nasjonalparkstyre		2020/872
24/20	Handlingsplan for bedre verneområdeforvaltning 2019 - gjennomgang Varangerhalvøya nasjonalparkstyre		2020/872
25/20	Orienteringssaker ST 2020		2020/872

	Arbeidsutvalgsmøte 3 - 25.5.2020	
26/20	Innspill til naturoppsynet om områder som behøver styrket naturoppsyn i annerledes sommeren 2020	2020/868
27/20	Informasjonspunkt Kiberg - vurdering av smittevernstiltak mot Corona sommeren 2020	2020/ 872
28/20	Sak kommet opp i møte – kiting i kjernen av nasjonalparken i en sårbar tid	2020/570

	Styremøte 3 - 2.6.2020 m. befaring deltakere møtt inkl. vara:	
32/20	Eventuelt – Henvendelse fra Nord Varanger Kvenforening	
33/20	Behandling av søknad om dispensasjon til bruk av helikopter ved overvåking av hekkesuksess i Varangerhalvøya nasjonalpark - Arktisk universitet - UIT - COAT	2019/2231
34/20	Informasjonspunkt Kiberg - vurdering av smittevernstiltak mot Corona sommeren 2020	2020/872
36/20	Utkast til forenklet besøksstrategi for Ytre Syltevika naturreservat	2020/5817
37/20	Høring kulturminneplan Vardø kommune	2020/5846

38/20	Gapahuk startpunkt Ordo – korrespondanse om ny	2020/5852
39/20	Gjennomgang av utkast til forvaltningsplan – hva er vedtatt hittil, kapitteloppbygging	2020/872

	Arbeidsutvalgsmøte 4 - 20.8.2020	
40/20	Pålegg om stans av byggeaktivitet 19/1/8 Båtsfjord	2020/8076
41/20	Forespørsel om elgjaktleir på startpunktsparkering Nattfjelldalen	2020/ 872
42/20	Planlegging av høstens aktivitet i styret – Åpning startpunkt og bru, budsjettendringer materialer klopper Storelva, maling av linjehytter. Befaringsbehov styret startpunkter.	2020/570

	Styremøte 4 – 8.09.2020 m. befaring - deltakere møtt; 5/7	
46/20	Orienteringssaker	
47/20	Eventuelt – Tiltak hengebru over Syltefjordelva (omtalt ved etablering av vernet), Tiltak P Kristoffervatn (tidligere planlagt), parkering utafor Charlottenlund grustak (jfr. befaring) oppføres som mulig langsiktig tiltak i forvaltningsplans tiltaksplan.	
48/20	Behandling av anmodning om å endre et enkelt vilkår i tidligere vedtak - Tiltak hytte i Lille Reinkalvvika	2018/37
49/20	Svar til søknad om midler til vei og skilting - Skallelv hytteforening	2020/6444
50/20	Aggregathus oppsatt i vernet område - behandling av tiltaket med vurdering for pålegg om retting	2020/8076
51/20	Oversendelse av førsteutkast av besøksstrategi for Ytre Syltevik naturreservat til Miljødirektoratet etter lokal høring	2020/5817
53/20	Strategi for bruk av Kvensk i informasjonsmateriellet om Varangerhalvøya nasjonalpark og kvensk navn på nasjonalparken - status	2020/5730

	Arbeidsutvalgsmøte 5 - 21.10.2020	
54/20	Pålegg om retting av bygg på eiendom Gnr. 19, Bnr. 1, Fnr. 8 i Persfjorden - Syltefjorden landskapsvernområde i Båtsfjord kommune	2020/8076
56/20	Vara til arbeidsutvalget	2020/1786
57/20	Tilbakemelding til turkart fra Varangerhalvøya nasjonalparkstyre – Finnmark Friluftsråd	2020/9870

	Styremøte 5 – 28.10.2020 opplæring styremedlemmer med Miljødirektoratet - deltakere møtt; 5/7	
60/20	Vara til arbeidsutvalget	2020/1786
62/20	Orienteringssaker	
63/20	Eventuelt; Komagelva og regulering av ferdsel/ fisketrykk – Utvikling av elgstammen i Varanger – Brev til FEFO	2018/37
64/20	Status for gjennomføring av tiltaksplan per 23.10.20	2020/6444

65/20	Behandling av søknad om fastmerking av forskningsflater i Persfjorden - Syltefjorden landskapsvernområde og Varangerhalvøya nasjonalpark	2020/5817
-------	--	-----------

	Styremøte 6 - 23.11.2020 - deltakere møtt; 6/7	
69/20	Orienteringssaker – overtakelse av forpaktning av Varanger krafthytte til bruk ved skjøtsel, tilsyn og naturoppsyn i verneområdene	
71/20	Status på bruk av tildelte midler i 2020 - prioriteringer før budsjettårets slutt - Varangerhalvøya	2020/872
72/20	Planlegging for bestilling av tiltak i 2021 - Statens naturoppsyn - Varangerhalvøya nasjonalparkstyre	2020/10563
73/20	Planlegging av søknad om tiltaksmidler for 2021 - Varangerhalvøya nasjonalparkstyre	2020/10563
74/20	Oppsummering om sluttbefaring byggesak Gnr.19 Bnr.1 Fnr. 8 i Båtsfjord kommune	2020/8076

	Styremøte 7- 7.12.2020 – Bestillingsdialog SNO – deltakere møtt 7/7	
78/20	Orienteringssaker	
80/20	Gjennomgang av rapport fra Statens Naturoppsyn 2020 - relatert til bestilte oppdrag for 2020	2019/13121
81/20	Bestillingsdialog mellom Varangerhalvøya nasjonalparkstyre og SNO for 2021 - møte 1	2020/10563
82/20	Tilbakemelding til Finnmarkseiendommen om søknad om dagsturhytte - Oksevatnet	2020/11309
83/20	Kunngjøring av forskrifter for snøskuterløyper i Unjárgga gjelda/ Nesseby kommune	2020/8076

	Styremøte 8 2020 14.12.2020 – Møte UIT om COAT – deltakere møtt 7/7 -	
87/20	Orienteringssaker	
88/20	Behandling av søknad om ombygning og utvidelse av Hubehytta samt uthus i Komagdalen Varangerhalvøya nasjonalpark – UIT COAT	

Protokoller fra møter og saksframlegg til møter finnes på styrets hjemmesider – <http://nasjonalparkstyre.no/Varangerhalvoya/>

2.1 Dispensasjonssaker 2020

Saker	Søknader og dispensasjoner i 2020 – i Varangerhalvøya nasjonalpark og Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde
-------	--

Type	Søknader/turer omsøkt*	Innvilget antall søknader/ turer 2020*/
Bygninger tilbygg/ rivetillatelser/nybygg/ elektrifisering	2 søknader NP, 4 søknader i landskaps- vernområdet	1 tilbygg hytte og nytt uthus (Hubehytta) 1 riving aggregathus 1 Nybygg av større sikringshytte kraftselskap, riving av eksisterende og elektrifisering ** 1 søknad om oppsett av gapahuk på ny lokalitet avslått
Pålegg om retting av bygg (flytting)		1 tilfelle
Motorferdsel Barmark		
Fritidshytte	1 søknad, 6 turer	0
Sauenæring ATV på etablerte kjørespor Komagdalen 1 - årig	2	2
Motorferdsel snøføre		
Snøskuter Komagdalen og Skallelv, Persfjorden	1 Komagdalen, 1 Persfjorden	1 Komgadalen, 1 Persfjorden
Motorferdsel fritidshytter 3-årig	3 /18	3/18 turer
Snøskuter andre formål 3-årig	1	1/6*
Åpne hytter – 3 årig -	3/18	3*/16*
Forskning	2	Utstyr til Hubehytta (6 turer), Rovfuglovervåkning (2 snøskutere fordelt på 3- 4 dager)
Helikopter		
Forskning	1 dag	1 dag i juni, overvåkning av rovfuglhekking
Gytebestandsmåls registreringer i laksevassdrag Sandfjordelva og Komagelva	2 søknader / 4 landinger	2 søknader / 4 landinger

*gjelder i Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde

Flerårige tillatelser med virkning i 2020

Type dispensasjon	Omfang/ Periode
Dispensasjon til bruk av snøskuter fritidshytte gnr. bnr. fnr. 14/1/7	6 turer/ 2020-2022
Bergebyløpet – hundekjøringsløp – på skuterløype	2020-2022
Andre motorferdselsdispensasjoner snøskuter	6 turer/ 2020-2022

Bruk av snøskuter ved utlegg av åte på åtestasjon med kamera i februar – UIT - COAT	4 turer komagdalen
Forsknings Infrastruktur UIT COAT – prosjektet –	Smågnager kamerafeller og klappfellefangst, mikrotemperaturologgere etc. Vegetasjonsovervåkning merking av overvåkningsfelt etc.

2.2 Befaringer i forbindelse med styremøter.

Styret har prioritert å befare innfallsportene og informasjonspunktene i 2020 for å bli kjent med verneområdene og hva som er tilrettelagt hittil.

Følgende områder ble befart av styret i forbindelse med styremøter i 2020
Ytre Syltevik naturreservat (N-østsida),
Sandfjordneset naturreservat,
Infopunkt Syltevikmoan i Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde.
Informasjonspunkt Kiberg
Startpunkt Komagdalen – VNP
Informasjonspunkt VNP i Varangerbotn inkl. Varanger samiske museums utstilling
Syltefjorddalen naturreservat langs vei.
Ekkerøy naturreservat ble også befart (forvaltningsmyndighet er her Statsforvalteren).

En rekke områder ble befart av styret. Her Sandfjordneset naturreservat.

2.3 Andre befaringer

Andre befaringer – Forskningsprosjekter - 1 dag
Skuorrojohka – Universitetet i Tromsøs COAT prosjekt - feltstasjon med værstasjon, innhegninger, vegetasjonsbur, smånagerkamera og annen forskningsinfrastruktur i terrenget nær grensen til nasjonalparken (2 faste medlemmer og 1 vara deltok sammen med forvalter).
For øvrige befaringer (forvalter og styreleder) - 3 dager
Åpen snøskuterløype 1 – V- J til Ordo. Linjehyttene i forbindelse med hengekøye prosjekt. Hengekøyekroker og hengekøyer er hengt opp i gangen av linjehyttene Helheim, Heimdøl, Ragnarokk og Bjørneskarhytta. Opphenging av brosjyrestativ og påfyll brosjyrer etc. Opphenging i Telegrafhytta gjenstår. I april var det rikelig med ved på Bjørneskarhytta, Ragnarokk og Helheimshytta, men mindre på Heimdølshytta.
Befaring i forbindelse med byggesøknad Varanger Kraft Nett - VK-hytte forvalter og styreleder

På besøk i Skuorrojohka – UIT COAT – forskningsområde vest for nasjonalparken, Lyttbok for fugl til venstre.

Møter med organisasjoner forvalter og styre gjennom året:

Norskeparker – regionalprosjekt – Varanger Arctic, Varanger samiske museum, Vardø Røde kors, Varanger kraft, Formannskapet i Nesseby, Finnmark friluftsråd, Komagvær jeger og fisk, UIT – COAT fjellrevprosjektet, Statens naturoppsyn etc.

Kvensk navn på nasjonalpark og implementering av kvenske navn på informasjonsmateriell

Basert på innspill fra Nord-Varanger kvenforening vil nasjonalparkstyret arbeide for å få etablert kvensk navn på nasjonalparken og lage en strategi for implementering av kvenske navn og naturbruk i sin formidling om nasjonalparken. Dette påbegynnes når kvensk navn på Varangerhalvøya er vedtatt av kartverket. (vedtatt nylig i januar 2021)

3 Verneforskrift, forvaltningsplanarbeid og besøksstrategier

Verneforskriften ble justert sommeren 2020 i forbindelse med at snøskuterløype 1 til Bergebyvatn i Unjarga – Nesseby ikke var tilstrekkelig beskrevet i verneforskriften for at kommunen kunne få regodkjent løypa jamfør de grunnleggende krav som gjelder fra 2022. Løypa har eksistert siden 2004. Verneforskriftsteksten er nå rettet i samråd med Unjarga – Nesseby kommune, Fylkesmannen i Troms og Finnmark samt Miljødirektoratet og rettelse var;

6. *Motorferdsel*

6.1 Forbud mot motorferdsel

Motorferdsel er forbudt på land og vatn, og i lufta under 300 meter.

6.2 Bestemmelsen i punkt 6.1 er ikke til hinder for:

Gammel formulering:

c) Bruk av snøscooter på lovlige snøscooterløyper i sone A fra Čoskajávri til Inggájeaggi og fra Øvre Flintelv til Oarddojávri til og med 4. mai.

Ny formulering fra 26 juni 2020 :

c) Bruk av snøscooter på lovlige snøscooterløyper i sone A fra Čoskajávri til Inggájeaggi, fra Inggájeaggi videre vest for Selgesjávri 161 moh. til krysning av Bergebyelva ved Boaltun, og Øvre Flintelv til Oarddojávri til og med 4. mai.

Styret arbeider med **forvaltningsplan** for Varangerhalvøya nasjonalpark og Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde parallelt. Det er bestemt at man går bort fra «hefteplan med hundrevis av sider» og heller skal benytte ny digital plattform på nett for plan. I 2020 er arbeidet med forvaltningsplan avventet noe da formell opplæring av styrets nyoppnevnte medlemmer (5 av 7) først var i høst, og til man var kommet godt inn i vernearbeidet. Basert på arbeid med sakene og befaringene i 2020 er man blitt kjent med vernearbeidet, og det ligger godt til rette for å arbeide med planen i 2021.

Basert på befaringer har man grunnlag for å diskutere langsiktig tiltaksliste etc.

Forenklet besøksstrategi for Ytre Syltevik naturreservat (utkast) har vært på høring hos de mest relevante lokale organisasjoner og sendt til Miljødirektoratet til gjennomsyn før ev.t justeringer og formell høringsprosess. Styret har befart deler av naturreservatet. Dette ble prioritert da det er mye besøkt, med noen uheldige episoder av besøkende. Besøksomfang skyldes at reservatet ligger ved enden av Nasjonal turistvei.

Nettsider

Miljødirektoratet har lagd ny felles portal om alle Norges nasjonalparker

Hvor vi har gitt innspill til tekst og bilder:

<https://www.norgesnasjonalparker.no/nasjonalparker/varangerhalvoya/>

Ny nettside for besøkende er også under produksjon i regi av nasjonalparkstyret og forventes ferdigstilt i 2021.

4 Forvalters arbeid

Forvalter er sekretær for nasjonalparkstyret og saksforbereder sakene til styre- og arbeidsutvalgs møter. Forvalter er kontaktpunkt for SNO mht. at avtalte oppdrag gitt av styret årlig gjennomføres. Forvalter følger opp prosjekter vedtatt av nasjonalparkstyret mht. å søke nødvendige tillatelser fra grunneier, kommuner etc. og følger opp jfr. hva som er bestemt i **Årlig tiltaksplan** for styret. Våre tiltaksplaner ligger på nett under:

<http://nasjonalparkstyre.no/Varangerhalvoya/Tiltak-og-prosjekt/>

Oppfølging av skjøtselstiltak fjellrev i nasjonalparken
Deltok ved utsetting av fjellrev i januar sammen med Miljødirektoratet, NINA, UIT- COAT og Statens naturoppsyn.
Deltok ved uttransport av valpebur for fangst og hikontroll av 3 fjellrevhi sammen med Statens naturoppsyn i juli.

Fjellrevhi sjekk i august.
Referansegruppemøte fjellrevmodulen i UIT – COAT prosjektet

Forskning
Befaring med COAT for vurdering av tiltaket på lang sikt – årlig overvåkning av hekkeplasser for ravn, jaktfalk, fjellvåk og Kongeørn – Helikopterbefaring i slutten av juni

Skjøtselsoppdrag
Vårsjekk av hengebru i Komagdalen i april/ oppmåling av hytta Stormheim/ Huhtircohat, oppmåling 3 fritidshytter hytter Skallev
Reparasjon av hengebru i Komagdalen med Frost Kraft.
Befaring med Frost Kraft og SNO Tana mht. plassering ny hengebru i Ordo.
Montering av topptråd og forsterkning av sauegjerde rundt Ytre Syltevik naturreservat sammen med SNO Vadsø og lokalkontakt SNO i Hamningberg. Bålpanne infopunkt Sandfjorddalen.
Innflyging av klopper til sti ved Nattfjelldalen, registrering av kulturminne i Komagdalen (falkefangerskjul) og fjerning av linjestolper ved Bjørnskardhytta, maling av halve Bjørnskardhytta inkl. utedo sammen med SNO Vadsø.
Sluttbefaringer etter pålegg om retting er gjennomført i byggesaker sammen med SNO Vadsø (2)

Oppfølging av prosjekter på Startpunkter
Komagdalen – Ny etablering av vei skilt, fundamentering og montering ved riksvei
Nattfjelldalen – Ny skiltfundamentering (3), skiltopphenging (3) vei Riksvei til startpunkt
Nattfjelldalen – oppfølging av entrepenør – nytt toalett, samt oppfølging av innredning og wc og universal utforming, samt fundamentering av nye skilttavler
Nattfjelldalen – oppsatt portal på fundament, fjerning av paller og søppel ved brua
Nattfjelldalen – fornyet merking av sti fra startpunktet til nasjonalparkgrensen, nye stipekerskilt
Nattfjelldalen – kloppelegging av myr innenfor nasjonalparkgrensen, samt et parti på sti
Nattfjelldalen – oppsatt karttavle og tematavler i glass på tretavler, kloppe stistart
Nattfjelldalen og Varangerbotn – oppfølging av snekker – bålplasser og vedbu
Skallelv – klopplagt langs stitråse over myr – mellom fiskesone 1 og 2

Fra siste halvdel av mars har det vært relativt mange uker med hjemmekontorordning som Covid – 19 tiltak. I deler av året har det vært reiseforbud og møteforbud fysisk og karantene ved reiser til områder med mer smitte.

Media

Det var tre radioinnslag på NRK i sommer – Finnmark om Varangerhalvøya nasjonalpark sommeren 2020 hvor forvalter bidro i intervju eller med fakta.

Utstilling i Kiberg

Var åpen fra 1 juni og ut september. Det ble plantet i 6 blomsterkasser og nye infoskilt hengt opp om Informasjonspunkt. Et styremøte er holdt her. Ved befaring i utstilling kom man til at man vil etablere lyddusj. Det er nok behov for nye skjermer.

Tabell antall besøkende (tabell)

Delegerte saker behandlet av forvalter på delegert myndighet fra styret

Forvalter behandler søknader for styret om ulike typer ferdsel som krever dispensasjon, dette hvor det er tidligere avklart praksis i nasjonalparkstyre, dette gjelder også jamfør Naturmangfoldlovens § 48 i saker av kurant karakter etter Naturmangfoldlovens § 48 der: a) det dreier seg om

fornyng av dispensasjon gitt av styret eller arbeidsutvalget, og forutsetningene er tilnærmet uendret. B) Det foreligger etablert forvaltningspraksis fra saker behandlet av styret/ AU i tilsvarende sak. C) Forvaltningsplanen gir entydige føringer for utfallet. Antall dispensasjoner og søknader behandlet i 2020 av forvalter på vegne av nasjonalparkstyrets føringer ved delegerte vedtak fremgår i tabell under.

Alle vedtak hjemlet i verneforskrift og naturmangfoldloven kan søkes opp på nettsiden: www.miljovedtak.no

Vedtak Tittel	Vedtaks dato	Beslutning Status	Varighet
Dispensasjon til bruk av snøskuter ved henting av sau i Varangerhalvøya nasjonalpark 2020 - Komagdalen og Skallelv	3.12.2020	Gjeldende	1 dag iløpet av 2 uker
Dispensasjon til bruk av ATV ved utfrakt av felt elg fra Varangerhalvøya nasjonalpark 2020 - Gammerabben	18.09.2020	Gjeldende	1 elgjakta
Dispensasjon til bruk av ATV ved utfrakt av felt elg i jaktfelt Sabelhaugen innen Varangerhalvøya nasjonalpark 2020	18.09.2020	Gjeldende	1 elgjakta
Dispensasjon til bruk av ATV ved utfrakt av felt elg i valdet Viinikka 2020 - Varangerhalvøya nasjonalpark	18.09.2020	Gjeldende	1 elgjakta
Dispensasjon til bruk av ATV ved utfrakt av felt elg fra Varangerhalvøya nasjonalpark 2020 - Skallelv	17.09.2020	Gjeldende	1 elgjakta
Dispensasjon til bruk av ATV ved utfrakt av felt elg i Varangerhalvøya nasjonalpark - Goaivbæski - Æimenbæ	17.09.2020	Gjeldende	1 elgjakta
Dispensasjon til bruk av ATV ved utfrakt av felt elg fra Varangerhalvøya nasjonalpark 2020 - Jaktlag for valdet Vardø	16.09.2020	Gjeldende	1 elgjakta
Dispensasjon for å lande med helikopter i Sandfjorddalen i Varangerhalvøya nasjonalpark i forbindelse med drivtelling av laks - Vardø sportsfiske og jegerforening	27.08.2020	Gjeldende	1 elgjakta
Dispensasjon til å lande med helikopter i forbindelse med drivtelling av laks i	27.08.2020	Gjeldende	1 dag

Komagelva i Varangerhalvøya nasjonalpark - Naturtjenester i Nord			
Avslag på søknad om motorferdsel på barmark til hytte	17.08.2020	Gjeldende	-
Dispensasjon til motorisert ferdsel på barmark i forbindelse med sauehold i Varangerhalvøya nasjonalpark 2020 – Komagdalen - Skallelv	21.07.2020	Gjeldende	Ut beitesesong
Innvilget dispensasjon til bruk av barmarkskjøretøy på utvalgte traseer ved sauedrift i Varangerhalvøya nasjonalpark 2020 - Komagdalen	14.07.2020	Gjeldende	Ut beitesesong
Utvidet tidsrom for motorferdselsdispensasjon 2020 - frakt av utstyr til oppsynstleir på snøføre	17.04.2020	Omgjort	enkeltår
Utvidet tidsrom for motorferdselsdispensasjon 2020 - frakt av utstyr til Porthytta - Komagvær JFF	17.04.2020	Gjeldende	enkeltår
Dispensasjon til bruk av snøskuter ved rovfuglovervåkning 2020 - UIT COAT	17.04.2020	Gjeldende	enkeltår
Utvidet tidsrom dispensasjon motorferdsel Bjørnskardhytta	17.04.2020	Gjeldende	enkeltår
Dispensasjon til bruk av snøskuter ved frakt av utstyr til hyttene Helheim, Heimdal og Ragnarokk i Varangerhalvøya nasjonalpark - Båtsfjord røde kors	9.03.2020	Gjeldende	3 - årig
Dispensasjon til bruk av snøskuter til Telegrafhytta i Varangerhalvøya nasjonalpark 2020 - 2022	9.03.2020	Gjeldende	3-årig
Dispensasjon til bruk av snøskuter 2020- 2022 i følge med SNO ved rovviltregistreringer - Persfjord beitelag - Varangerhalvøya nasjonalpark	9.03.2020	Gjeldende	3-årig
Dispensasjon til bruk av snøskuter til hytte i Øvre - Flintelva i Varangerhalvøya nasjonalpark 2020-2022	10.02.2020	Gjeldende	3-årig
Dispensasjon til bruk av snøskuter til Porthytta i Komagdalen - Komagvær jff - Varangerhalvøya nasjonalpark 2020-2022	6.02.2020	Omgjort tidsrom	3-årig

Inngåtte avtaler med grunneier Finnmarkseiendommen i 2020

- Erklæring til utvidet parkeringsplass i Komagdalen.
- Erklæring til etablering av gapahuk ved Storelva i Vadsø kommune
- Erklæring til overtakelse av gapahuk, etablering av ny gapahuk og ansvar for eksisterende utedo ved startpunkt Ordo
- Erklæring til to alternative plasseringer av toalett på startpunkt Nattfjelldalen i Vadsø kommune

5 Økonomi

Midler	Tildelt	Benyttet
Drift av styret, godtgjørelser, reisekostnader, utgifter befaringer, enkle tiltak etc.	350 000 kr	302 606 kr
Forvaltningsplanarbeid	70 000 kr	32 140 kr
Tiltaksmidler prosjekter infrastruktur	800000 kr	785 393 kr

6 Ferdsel

Organisert ferdsel

Vi sendte ut ny nasjonalparkbrosjyra på norsk og nordsamisk til alle husstandene i de fire kommunene verneområdene omfatter i slutten av mai. Dette var populært og vi fikk mange tilbakemeldinger. Vi tror dette bidrar til at noen flere lokale vil oppsøke de fineste stedene rundt omkring på Varangerhalvøya, og noen flere vil oppdage linjehyttene etc.. Brosjyrens kart er besøksstrategisk.

Hundesledeløpet Bergebyløpet ble gjennomført i 2020 som planlagt, via fast trase på en åpen snøskuterløype i Unjarga – Nesseby (liten del av løpet i nasjonalparken).

Kitekonkurransen VAKE 2020 ble avlyst grunnet Covid-19 epidemien.

Det var lite trafikk og besøkende til Varanger i fra mars og til starten av juni, inntil de mest virkningsfulle Covid-19 tiltakene stoppet opp.

Svært mye snø i fjellet og skareføre tilsa at skisesongen ble lang, og fatbikerne trivdes også innen nasjonalparken (medieoppslag NRK). Man gikk ut med anmodning om ikke å kite sent på vårvinteren pga. reinen var i dårlig hold pga. snøforholdene.

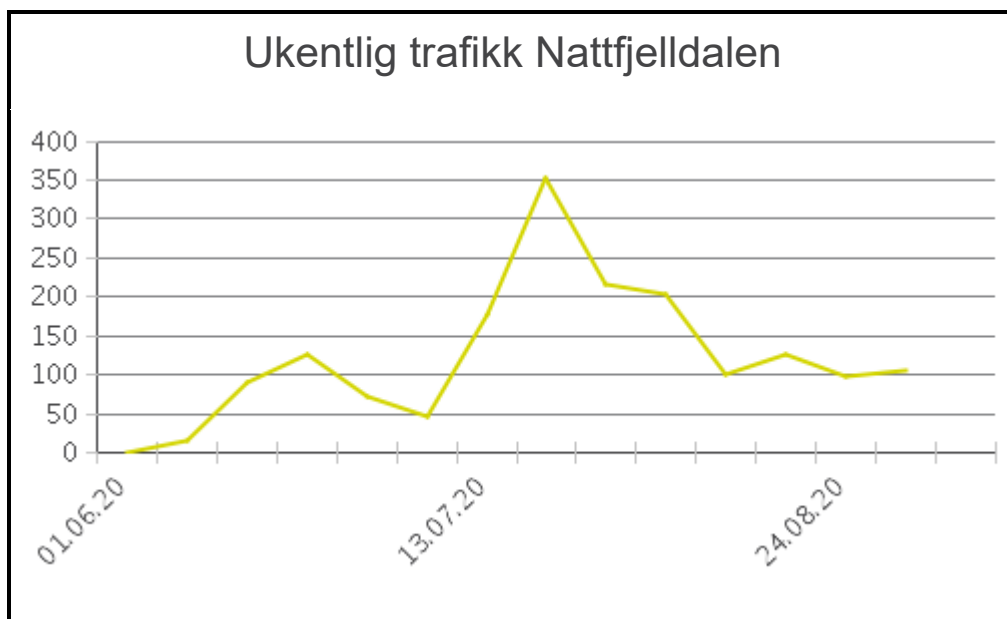
Veiene inn til startpunktene ble bare for snø sent.

Det ble på forespørsel fra Miljødirektoratet gitt innspill til Statens naturoppsyn mht. områder man ønsket ekstra oppsyn i og forventet en «annerledes sommer» mht. at mange nordmenn ville feriere i Norge med ekstra trøkk på noen områder i

verneområdene. Dette slo kun delvis til her da ferierende utenom Europa glimret med sitt fravær. I tillegg var grensen til og fra Sverige stengt sommerstid, slik at vi fikk ekstra mye besøk av finlendere i slutten av juni og i juli hvor de fleste kom med egen bil/ campingbil. Mange nordmenn kom også fra en uke etter at fellesferien startet til og med første uka i august. Varanger samiske museum rapporterer om mye folk i slutten av juni og i hele juli.

Nye merkepinner og stipekerskilt til nasjonalparkgrensen ved Nattfjelldalen bidro til at lokale og tilreisende fant veien fra startpunktparkeringen.

7 Naturmangfold, elgjakt og småviltjakt etc.

Store mengder snø og til dels ugunstige værforhold i kombinasjon med nedgang i smågnagere tilsa dårlige hekkeforhold for de fleste rovfuglarter avhengig av gnagere. Få svanepar fikk frem unger. En Trane ble observert i nasjonalparken NØ for Komagelva av forvalter i slutten av juli. I Tana ble det rapportert om en rekke funn av utsulta elg på vårvinteren.

Reindriften flyttet sent inn i vårsommerbeitet grunnet snøforholdene.

Storvilt

Forvalter registrerte 18 elger i Komagdalen i vierkrattområdene fra Veis ende hytta opp til Andreporten i Komagdalen 15 april 2020. Senere i sesongen har vi fått melding om at enda flere dyr ble observert (25). 18 er det meste som er observert på mange år. Ifølge SNO varierer antallet relativt mye fra år til år.

Styret har tilskrevet FEFO og bedt om en vurdering av bestanden basert på historiske sett- elg data. Det er tydelige beitebelastning på vierkrattene i Komagdalen. Forvalter er invitert til bestandsplanmøte i februar.

Laksefiske i elvene

Det er noe slitasjeproblematikk med flere fiskere øverst i Komagelva, nye bålplasser, hogst av vier og søppel og henstilling av telt over lengre tid. Vi fant bålplasser med søppel høsten 2020. Tilreisende har en annen fiskekultur enn lokale som ønsker et bevegelig fiske. Styret har tilskrevet FEFO, fått svar og vil drøfte videre oppfølging med forpakter Komagvær jff om hvordan man kan følge opp dette.

Dispensasjoner gitt til elgjaktlag i forbindelse med elgjakt 2020 (25.09 - 02.11)

Tolv elgjaktfelt omfatter deler av nasjonalparken, hvor tildeling av jakt skjer ved trekning av Finnmarkseiendommen årlig. Det var relativt høy fellingsprosent i Vadsø og Vardø (89%) og jevnt med observasjoner av elg fra Vestre – Jakobselv til Vardø. Rapporter og fellingstall tilsa lite elg i Nesseby og i omegn av Bergebydalen.

Jaktvald	Jakt Kvote inkl. tilleggdyr/ # felt	# Elg felt i nasjonalparken/ Syltefjorddalen	Dispensasjoner til utfrakt av elg med ATV gitt	Dispensasjoner rapportert brukt ved fortløpende innmelding av felte dyr i verneområde
Vardø (Komagdalen)	3/ 3	2	2	2
Skallelv	3/ 3	Kalv, okse, ungdyr	3	3
Viinikka	3/ 3	0	1	0
Sabelhaugen	4 / 4	0	1	0
Goaivbæski-Æimenbæ	2	2	1	0
Gammerabben	3	3	1	0
Syltefjorddalen	5	1	0	0

Bilde: Jaktlaget Slettvoild i 2020 – Okse dras ut av myra på brett med håndmakt til nærmeste tørre kjørespor. Rapport tilsier at brettet fungerer meget godt til formålet.

Det ble tilbudt utlån av 4 canadapulken transportbrett for elg til elgjaktlag for å unngå kjøreskader i våte områder i Varangerhalvøya nasjonalpark. Et jaktlag benyttet dette på østsiden av nasjonalparken i Komagdalen. Det er ikke gjort befaring av traseer for utfrakt av elg fra nasjonalparken i 2020 som planlagt mht. å se om det oppstår kjøreskader.

I tillegg disponerer jaktlaget som tildeles elgjakt i Syltefjorddalen naturreservat med omegn en Canadapulk som står tilgjengelig hos Båtsfjord kommune.

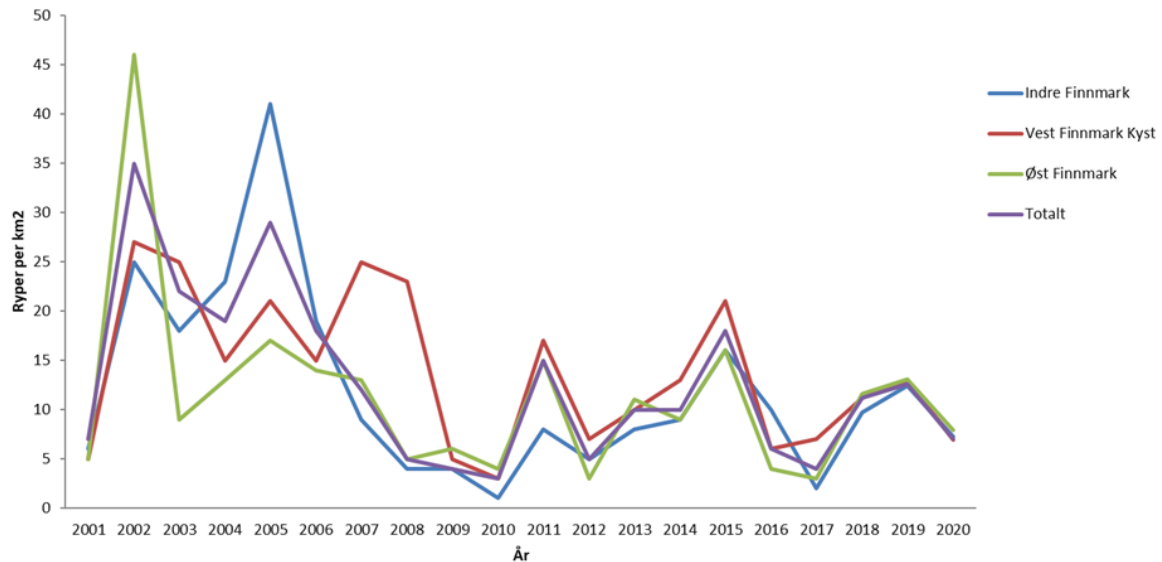
Småviltjakta i 2020

Takseringer tilsa til dels liten og varierende produksjon av rype som medførte følgende kvote på Finnmarkseiendommen:

Inntil tre ryper per dag (lirype og fjellrype samlet) med årskvote for Finnmarkinger på inntil 20 ryper i sum for begge arter i året. Tilreisendes sesongkvote 10 ryper.

Finnmarkseiendommen har begrenset antall kort for salg i en del områder for tilreisende da bestanden er såpass lav.

Tetthet av liryper i Finnmark 2000-2020

Kurve for tetthet av liryper 2001 – 2020 (FEFO).

Smågnagere

Vi observerte en god del smågnageraktivitet høsten 2019, og lemen ble observert i Øvre - flinteliv i april langs skuterløypa. Sannsynligvis har lemenbestanden krakket i løpet av vårvinteren. SNO rapporterte om lite spor av lemen ved de aktive hiene utpå sommeren 2020. Lemelik ble funnet i en rekke snøleier i områdene ved 345 i Vadsø.

Bilde. Fjellrev på hi som hadde 1 valp

SNO har rapportert om at det har gått mye fôr i foringsautomatene ved fjellrevhiene som hadde yngling.

Utdrag av rapporter fra forskningen i 2020, og oppfølging av skjøtselstiltakene – Varangerhalvøya

Forvalter og nestleder Ronald Wærnes deltok på referansegruppemøte for Fjellrevmodulen i COAT prosjektet.

UIT – COAT rapporterte om økosystemforhold med betydning for fjellreven og status i Varanger og Øst-Finnmark

Høyest antall dokumenterte ynglinger av fjellrev på Varangerhalvøya i overvåkningsperioden (2001-2020). Alle ynglingene skjedde i hi i nærheten av fôrautomater. I den først halvdel av juli ble det observert totalt 22 valper (5, 4, 4, 8, 1) på hiene, som er den nest høyeste valpeproduksjonen som er observert på Varangerhalvøya i overvåkningsperioden. Alle valpene og noen voksne ble fanget inn for kontroll, chipmerking og DNA-typing av NINA i slutten av juli. Det at det da bare var 14 valper igjen på hiene tyder på at overlevelsen var lav.

Overvåkningsseriene av smågnagere viser at 2020 kan karakteriseres som nedgangsfase i en syklus som hadde en topp for gråsidemus og fjellrotte i 2018/2019. Lemen hadde såpass få fangster at denne siste syklusen, i likhet med den foregående, kan betegnes som en syklus uten en klar lementopp. At 2020 var nedfangstfase i smågnagersyklusen var også reflektert i hekkefrekvensen av fjelljo og fjellvåk, der særlig fjellvåken hadde en betydelig nedgang sammenlignet med 2019. Bare noen få par av disse smågnageravhengige fugleartene gikk til hekking, og de fleste av de hekkende parene mistet kyllingene sine. Alt tyder på at 2021 vil bli et bunnår i smågnagersyklusen og dermed også et år uten reproduksjon hos smågnageravhengige predatorer.

Etter vinteren 2017/2018, da det ble skutt lite rev av både vanlige jegere og SNO, økte uttaket i vinteren 2018/2019 og nådde et totalt antall skutte rev som var det høyeste siden rekordvinteren 2012/2013. I 2019-2020 ble det satt en ny rekord med 461 rev skutt av vanlig jegere i Varanger. Som i vinteren 2012-2013, ble det skutt spesielt mange rev i november, og toppen hadde den samme forsinkelse i forhold til smånagertoppen.

Data fra overvåkingen av rovdyr på åte på ettervinteren (åtekamera-transektene på Varangerhalvøya, Ifjordfjellet og Gaissene) viste at økningen i frekvens av fjellrev siden 2018 fortsatte også i 2020, som forventet som resultat av utsettingen. Frekvensen av rødrev var omtrent like som i 2019, men frekvensen av jerv var noe lavere enn året før. Som vanlig var det stor frekvens av rødrev i transektene på Ifjordfjellet. Det ble påvist fjellrev på tre åtestasjoner i Gaissene, noe som representerer økt tilstedeværelse i dette område. En preliminær analyse av tilstedeværelse av fjellrev på åtestasjonene tydet på at

den negative effekten av rødrev kan være svakere nå enn den var i den tidlige fasen av prosjektet (årene 2005-2010).

En nylig publisert studie som har kombinert data fra COAT og hønsefuglportalen for å undersøke om det er en effekt av rødrevtiltaket på lirypebestanden på Varangerhalvøya (Henden m.fl.) viser at den generelle nedgangen av lirype i Finnmark siden år 2000 var mindre utpreget i tiltaksområdet på Varangerhalvøya enn i kontrollområdet på Ifjordfjellet. Effekten av rødrevtiltaket ble også understreket ved at det årlige antallet rødrev skutt innen delområder på Varangerhalvøya hadde en positiv effekt på liryppetettheten.

Et nytt studie ved UIT skal med GPS-telemetri undersøke vandringen og habitatbruk til rødrev. Man skal bla. se hvordan rødrev bruker forholdsvis innlandstundraen og de kyst- og vei-nære områdene på Varangerhalvøya, og hvor stor rolle de mer produktive delene av landskapet spiller for rødreven i tundraen. Til dette skal rødrev fanges levende, noe som kan bli utfordrende.

Fjellrevbestanden på Kolahalvøya er den nærmeste naboen til bestanden på Varanger, men veldig lite er kjent om statusen til arten på Kola. Dorothee Ehrich viste resultater fra en ny studie som viser at det er mest sannsynligvis bare noen få fjellrev igjen på Kolahalvøya.

Mer informasjon finnes på Universitetet i Tromsøs nettsider, www.COAt.no for å følge forskning og resultater for Varangerhalvøya hvor hele næringsnettet overvåkes årlig på ulike vis i og like ved verneområdene.

DNA-overvåkning fjellrev på Varangerhalvøya – Norsk Institutt for naturforskning

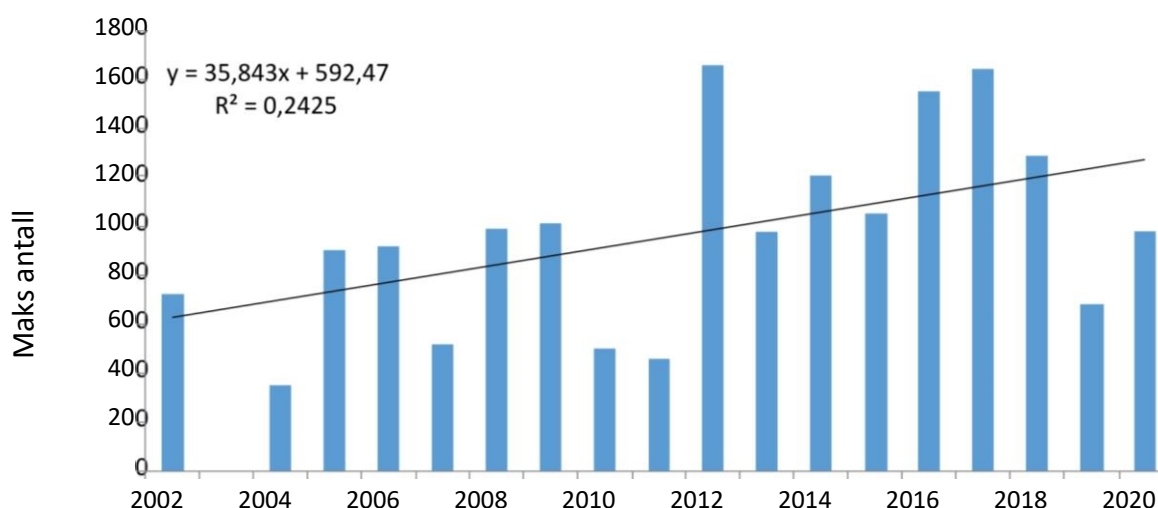
Øystein Flagstad presenterte resultater fra DNA-overvåkingen. Etter tre år med utsetting og totalt fire ynglinger på Varangerhalvøya i 2018-2019, viste DNA-analyser av skittprøver innsamlet fra fjellrevhiene på ettervinter/vår at det var minst 15 forskjellige individer på halvøya i forkant av ynglesesongen 2020. Øystein viste også til slektstreet fra avlsstasjonen, der en rev som ble fanget på Varangerhalvøya i 2001 hadde fått 10 avkom og 114 barnebarn. Som i 2019, hadde ett av de ynglende parene en hannrev som ikke tilhører de utsatte valpene. Øystein informerte om at den genetiske overvåkingen av fjellrev og slektskapsanalysene blir nå mer effektiv med en DNA-chip som har blitt utviklet av NINA. Viktigheten av å samle inn mange nok DNA-prøver ble understreket. Dette er særlig viktig ettersom det nå har blitt besluttet at det fra og med 2021 ikke lenger skal fanges og merkes fjellrevvalper på hiene.

Nasjonal status for fjellrev - Norsk Institutt for naturforskning

Nina Eide presenterte resultater fra den årlige overvåkingen av status for fjellrev i Norge. I 2020 ble det dokumentert 43 ynglinger i Norge og 36 i Sverige. DNA-prøver identifiserte totalt 174 individer i Norge, og en fangst-gjenfangst modell basert på disse data resulterte i et bestandsestimat på 452 [usikkerhetsmargin fra 301 til 602] individer i

Norge. Totalt finns det nå 247 fôrautomater i Norge, og det ble brukt hele 30 000 kg hundefôr i 2020. Nina fokuserte spesielt på de nordlige delpopulasjonene som er kritisk lave sammenliknet med populasjonene lengre sør. Utsettingen av valper på Varangerhalvøya har bidratt til en positiv utvikling og flere rev har vandret til andre områder i nord. En tisper har etablert seg i Gaisseområde og en rev har etablert seg i «Reisa nord». Fjellrev med øremerker ble også registrert på to fôrautomater i Finland og i vår ble en øremerket fjellrev observert i Luostari i Pechenga-distriktet på Kolahalvøya i Russland. For å fortsette styrkingen av den nordlige delbestanden skal det i 2021 settes ut valper fra avlsstasjonen i området «Reisa sør».

Overvåkning av sædgjess – Norsk Ornitologisk forening

Figur 2. Antall sædgjess på myteplassen i Vestre Jakobselv på Varangerhalvøya i årene 2002-2020.

Det ble telt 980 sædgjess av Norsk ornitologisk forening v/ Aarvak, T. & Øien, I.J.2020 i myteområdene ved nasjonalparken og 4 dverg gjess ble også observert i disse flokkene i 2020. I Varanger er typen Tundrasædgjess vanligst.

8 Tiltak gjennomført av Varangerhalvøya nasjonalparkstyre

Oppsett av nye Informasjonstavler

I 2017/2018 ble det laget nye karttavler for nasjonalparken. Disse plasseres på stadig flere nye steder og skilttavler i dårlig stand byttes først. Vi fjernet gamle skiltstativ og satte opp cortenståltavler på rasteplasser ved E6 Seidafjell og Brannsletta, samt ved rasteplass Thomaselv i Vadsø og ny tavle ved Skinnstakkelva i Vardø.

På startpunkt Nattfjelldalen ble det satt opp tre tretavler for informasjonstavle og tematavler i herdet glass. Treportal ble montert 2,5 km fra startpunktparkeringen med utsikt fra stien gjennom «portalvinduet» i tavla og inn i Nattfjelldalen.

Informasjonspunkt Kiberg fikk nye utendørs skilt som tilsier at det er Informasjonspunkt jamfør ny merkevare. Vi er i dialog om bedre skilt fra riksvei, men har avventet mht. prosess for Kvensk navn på Nasjonalparken (vedtatt kvensk navn på Varangerhalvøya ved vedtak i Kartverket).

Nye utendørsskilt jamfør ny merkevare på Infopunkt Kiberg. Nytt veiskilt i tre ved E75 peker opp til startpunkt Komagdalen - Stuorrajohka.

Tre veiskilt ble satt opp langs grusvei opp til startpunkt Nattfjelldalen av forvalter.

Portalen er oppe i vater med Nattfjelldalen i sikte.

Tretavler har den fordel at det kan monteres informasjon på begge sider med plass til flere tematavler.

Bål plass og vedbod som ble bygd av pasvikfuru av Ben Arne Sotkajærv fra Pasvik. Toalett og infotavler er oppsatt av Mietinen A/S.

Toalettet har kasse for informasjonsbrosjyrer og karttavle på ytre vegg. Toalettbygg med tank er levert av Biorolla, en luktfri løsning med lukket tank 1,5 m3 som forsvaret og andre nasjonalparkstyrer har gode erfaringer med.

Covid – 19 restriksjoner tilsier at formell åpning av startpunkt Nattfjelldalen utsettes til forsommeren 2021.

Takk til Vadsø kommune som bidro med hjullaster til løfting av vedbod samt for praktisk supplerende utlegging av grus innkjøpt av nasjonalparkstyret i 2019. Vadsø kommune bidrar til å dekke årlig utgift med tømning av 1,5 M3 septik. Med årets trafikk var tank halvfull i oktober da den ble tømt.

Infopunkt Varangerbotn fikk veiskilt ved E75 fra Vadsø og E6 ved innkjøring til Varangerbotn (bilde til venstre). Fire rasteplasser fikk nye skilt i cortenstål med infotavle i aluminium (tavle i midten, bilde til høyre). SNO Vadsø og Kirkenes bidro med opphenging av infotavlene på cortenstålskiltene.

Hengebrua i Komagdalen trengte reparasjon i 2020. Frost Kraft sjekket tilstand og var oppe igjen og reparerte avvik sammen med forvalter.

Klopper ble lagt over myra like innenfor nasjonalparkgrensen opp mot Nattfjelldalen. Disse ble flydd inn i samarbeide med SNO, og lagt ut av forvalter.

I 2018 kom vi i samråd med Skallelv jeger- og fiskeforening at myra mellom fiskesone 1 og 2 burde kloppegges pga. tråkkslitasjeproblematikk. Dette ble gjort høsten 2020 med

ubehandlet furu fra Pasvik. Kloppene ble fraktet til stedet vinterstid. Foreningen har også selv lagt klopper i samme område utenfor nasjonalparken nærmere veien. Det er ekstra mye tråkk til grensene av fiskesonene.

Hyttene Helheim, Heimdal, Ragnarokk fikk montert hengekøyekroker for 4, 2 og 4 hengekøyer, og her er nå tilgjengelige hengekøyer. I gangen av Bjørnskardhytta er kroker for en hengekøye. Gapahuken ved startpunkt Komagdalen og Ordo har også hengekøyekroker.

Nye tretavler med informasjon skulle settes opp i Vestre Jakobselv på parkering nedenfor Lille Vasselva, Høyelva og Goaivbeaski i samarbeid med Vestre – Jakobselv utmarkslag. Tavlene ankom for sent på høsten til at de kunne settes opp i 2020.

Tiltak ved startpunkt Ordo ble utsatt til 2021 da det tok lenger tid enn forventet å avklare broløsning over Syltefjordelva og ny gapahuk, og planer endret seg underveis. Vi inngikk avtale om å ta over festeavtale for gapahuk og toalett av hytteforeningen mht. å rive gammel og oppføre ny gapahuk.

Påbegynte tiltak i 2020 som slutføres i 2021

Utvidelse av parkering ved startpunkt Komagdalen.

Infrastruktur tilrettelagt for besøkende på Varangerhalvøya av andre aktører

I Varangerbotn kom Tesla ladestasjon (Tesla) og ordinære ladestasjoner (Varanger kraft) på plass like ovenfor vårt utendørs informasjonspunkt i Varangerbotn – Vuonnabahta, like ved hvor det planlegges ny parkering ved E6. I Vadsø er også ordinær ladestasjon på plass (Varanger kraft).

9 Bestilte oppdrag av Statens naturoppsyn

Nasjonalparkstyret bestilte en rekke oppdrag fra Statens naturoppsyn. I 2020 ble Alfred Ørjebu pensjonert og Christer Michaelsen erstattet ham (kontor Vadsø). I SNO Tana ble stillingshjemmel nummer to igjen fylt opp med Sveinung Killi etter at den hadde stått

vakant i noen år. Arne - Petter Sarre (Vadsø) har ansvar for nasjonalparkoppsynet samt bestilte tiltak og Bjørn – Hugo Kristoffersen (Tana) bidrar for tiltak på vestsiden av nasjonalparken og i Syltefjorddalen.

Aktivitet i 2020

1. Kjerne oppgaver	Tilsyn timer	Oppsyn timer	Sum	Kommentar
1.1 Verneområder	120			
1.2 Motorferdsel		60		
1.3 Flora/Fauna	15			
2. Bestilling			195	
2.1 Verneområder	33			
2.2 Motorferdsel		(20)		Vake gikk ut pga. korona
2.3 Trua arter	600			Det går mye tid til fjellrevarbeidet

Bestillinger 2020 – eksterne ressurser	Bevilget	Gjennomført/Utsatt	brukt midler	merknad
Søppelaksjon - Ytre Syltevik	60.000	Gjennomført	Delvis	Brukt 20,000 kr på Hamningberg bygdelag til kjøp av tjenester – søppel plukking
Utbedre sauegjerde - Sandfjordneset	10.000	Gjennomført	x	Tjenestekjøp deltidsoppsyn: Vi ferdigstilte vedlikehold og utbedring av gjerde
Søppelaksjon – Bjørnskardhytta	20.000	Gjennomført	x	Fjernet 1500 kg med kreosotstokker
Søppelaksjon - Persfjorden	10.000	gjennomført	x	Tjenestekjøp Vardø videregående skole

Ytre Syltevika naturreservat

Søppel samles av turgåere/ turister i Ytre Syltevika naturreservat. Tretti 1m3 sekker står også i naturreservatet og hentes ut av kystvakten i 2021. SNOs lokalkontakt i Hamningberg følger opp tiltaket. Det ble også i år gjennomført rydding av strandsøppel i regi av skoleklasse fra Vardø i Persfjord – området koordinert av SNO lokalt. Torfinn Rasmussen er SNO - lokalkontakt for oppfølging i dette området.

I Sandfjordneset naturreservat er det graver (sannsynligvis graver fra Pomortiden) som delvis var kommet frem i dagen (hodeskalle) grunnet erosjon ved beite av rein og sau. Området ble dekket med kokosmatte av SNO i samråd med kulturminnemyndigheten.

SNO Vadsø ved Arne- Petter Sarre og Snos lokalkontakt Hamningberg ved Torfinn Rasmussen gjennomførte oppdraget sammen med forvalter.

Gjerde som skal holde sau ute av Sandfjordneset naturreservat fikk topptråd montert og ble forsterket og fikk en ny grind. I 2020 var det ikke sau innen naturreservatet og tiltaket var meget vellykket. Reservatet har planter som tåler sauebeite dårlig.

Kraftlinjestolper ble kappet opp og fjernet fra Bjørnskarhytta av SNO Vadsø v/ Sarre og Michaelsen. Samtidig malte forvalter halve Bjørnskarhytta og utedoen. Hytta fikk hengekøyekroker i gangen. Hytteboka viser noe økende besøk i Bjørnskarhytta sommerstid, for øvrig som før vinterstid (relativt sjeldent). Rikelig med ved tilført av Vardø røde kors.

Det vises for øvrig til SNOs rapport til Varangerhalvøya nasjonalparkstyre for 2020 for komplett rapport som er lagt ut på Varangerhalvøya nasjonalparkstyres nettsider.

<http://nasjonalparkstyre.no/Varangerhalvoya/Planer-og-publikasjoner/Brosjyre-og-arsmelding/>

Reinpolitiet

Mottar kopi av dispensasjoner. Informasjonsutveksling ved behov.

Kystvakt

Et tilfelle av noget snodig virksomhet av en besøksgruppe, ble fulgt opp av SNO på forespørsel fra Nasjonalparkforvaltningen etter henvendelse fra kystvakt. En svær bøye fra offshorevirksomhet som rak i land i landskapsvernområdet ble fulgt opp av den indre kystvakten. Manglende tilgang på egnet lettboat og ugunstige værforhold ved passering gjorde at innsamlet søppel i Ytre Syltevik ikke lot seg hente ut i 2020, men står på oppdragslista for 2021.

Norges nasjonalparker

Varangerhalvøya – Várnjárgga byr på arktisk preget fastland med urgammelt landskap – indrefiletten i Norsk lavarktisk natur. Her er du i landskap skapt før siste istid med tundraens åpne fjellvidder og vegetasjonsløse blokkhav. Spredt omkring la isbreene igjen ringmorener. Vatnet fra nedsmeltingen av isen formet skarpe og frodige daler – erodert i fjellslettene ut til kysten.

Elvene fører vannet ut dalene til kysten, og her finner du laksen og sjørøya på sin vei opp til gyteplassene. Her trives laksefiskerne.

Her er det spor av reinens tråkk, men ingen merka stier. Mellom elvedalene er det glissent dyreliv, tamrein og lite folk. Med litt innsats kommer du opp på fjellplatåene. Nyt det mektige landskapet. Stillhet og ro med reinens beitemarker på netthinnen.

Vinteren er røff. Mars og april er da best for besøk. flatt lys og omskiftelig vær på de kvitkledte vidder.

Polare lavtrykk kommer gjerne forbi, så planlegg-, og kle deg godt for turen.

Våre nettsider:

<http://nasjonalparkstyre.no/Varangerhalvoya/>

<https://www.facebook.com/NasjonalparkVarangerhalvoya>

Kontaktinformasjon Norges nasjonalparker

Telefon:	03400/73 58 05 00 Faks: 73 58 05 01
E-post:	post@miljodir.no
Nett:	www.miljodirektoratet.no
Post:	Postboks 5672 Sluppen, 7485 Trondheim
Besøksadresse:	Brattørkaia 15, 7010, Trondheim

Arkivsaksnr: 2021/74-4

Saksbehandler: Geir Østereng

Dato: 03.02.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Vårnjárgga álbmotmeahccestivra	12/21	08.02.2021

Midler til drift av Varangerhalvøya nasjonalparkstyre 2021 - budsjett

Møteplan 2021

Forvalters innstilling

Tildeling på 350 000 kr til drift av styret, 100 000 kr til forvaltningsplan og 25 000 kr til nettside tas til etterretning.

Saksopplysninger

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre er tildelt 350 000 kr til drift, som er som i fjor og 50 000 kr mindre enn omsøkt.

Forbruk i 2020 viser at 300 000 kr av 350 000 kr ble tildelt.

Det er tildelt 100 000 kr til arbeidet med forvaltningsplanen som omsøkt.

I 2020 ble 75 000 kr tildelt hvor 30 000 kr ble benyttet.

Det er i tillegg tildelt 25 000 kr til Ny besøksstrategisk nettside.

Utdrag av melding fra Miljødirektoratet:

Hei.

Nå er tildelingene på post 1420.21 av driftsmidler til styrene samt midler til forvaltningsplaner, besøksstrategier, nettsider ++ lagt inn i ESS. Omsøkte midler var som vanlig betydelig større enn de rammene vi hadde til disposisjon. Vi har bl a lagt vekt på følgende i tildelingen:

- Driftsmidler litt redusert i forhold til 2020 grunnet knappere ramme samt ikke behov for utgifter til nasjonalparkkonferanse.
- I stor grad lagt vekt på å få plass forvaltningsplaner og besøksstrategier for de som ikke har det.
- Midler til nettsider er tildelt til de som har søkt om det (maks 75000 kr), designmanualen skal følges
- Litt til markering av jubileer (40 og 50 år)
- Ikke noe til bøker
- Små rammer har i stor grad dessverre gått utover omsøkte kartlegginger, og til en viss grad skjøtselsplaner.

Søknadsbeløp for tiltaksmidler over post 1420.31 var nær dobbelt så stort som disponibel ramme. Dette viser stor aktivitet, men som det derfor dessverre ikke er rom for å imøtekomme. Det er lagt vekt på følgende forhold i tildelingen av midler:

- Uttak av fremmede treslag er prioritert, jf egne kommentarer i ESS ved de høyest prioriterte tiltakene.
- Skjøtselstiltak er prioritert, jf strategien
- Tilretteleggingstiltak er prioritert innen hva rammen tillot for tiltak hvor besøksstrategi er på plass.
- Det er ikke prioritert midler til vedlikehold, brøyting, utkjøring av ved og tilsvarende (utenfor postformål)
- Det er ikke prioritert midler til naturveiledningstiltak som opplegg for skoleklasser, utstillinger o l.
- Kartleggingssøknader er ikke prioritert under post 1420.31. Disse skulle vært omsøkt under post 1420.21 og er vurdert, men i liten grad funnet rom for, i den sammenheng.

Midlene blir formelt gjort tilgjengelige gjennom tildelingsbrevet til statsforvalterne i nær framtid.

Beste hilsen
Olav

Med hilsen

Olav Nord-Varhaug

fagdirektør, verneområdeseksjonen

Miljødirektoratet

Telefon: 03400 / 73 58 05 00

Mobil: 900 23242

E-post: olav.nord-varhaug@miljodir.no

www.miljodirektoratet.no - www.miljostatus.no

Spar miljøet - opprett digital postkasse på Norge.no

Arkivsaksnr: 2020/10563-6

Saksbehandler: Geir Østereng

Dato: 03.02.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Vårnårgga álbmotmeahccestivra	13/21	08.02.2021

Prioritering av tildelte tiltaksmidler for 2021 - Varangerhalvøya nasjonalparkstyre

Vedlegg:

- 1 Saksprotokoll Bestillingsmøte SNO ST7 2020 Varangerhalvøya nasjonalparkstyre
- 2 Tiltaksplan til søknad om midler for 2021 etter bestillingsdialog med SNO -
Varangerhalvøya Nasjonalparkstyre
- 3 Kvittering for levert søknad tiltaksmidler for verneområder 2021 - Varangerhalvøya
nasjonalparkstyre

Forvalters innstilling

- 1

De planlagte tiltak med midler tildelt til SNO -170 000 kr - gjennomføres i regi av SNO i samarbeid med forvalter jamfør tildeling og bestillingsmøte 2. Tildeling var som omsøkt.

- 2

Styret søkte om 1 800 000 kr og fikk tildelt

Saksopplysninger

- 1

Forvalter har hatt bestillingsmøte 2 med SNO jamfør bestilling og tildeling:

SNO er tildelt de omsøkte midler og gjennomføres jamfør bestillingsmøte 2 med forvalter:

1 Sjøppelaksjon skoleklasse i P - S landskapsvernområde 10 000 kr – tjenestekjøp skoleklasse – Hestmanneset (voksested for Finmarkssvineblom) og område i landskapsvernområdet som har mest behov for rydding

2 Sjøppelaksjon Ytre Syltevik Naturreservat 20 000 kr – tjenestekjøp Hamningberg bygdelag –

*utstyr kjøpes inn (Forvalter bestiller storsekker)

3 Fjerning av større objekter på strender i P – S landskapsvernområde – tjenestekjøp SNO lokalt – 20 000 kr

4 Fjerning av steinring ved hytta Helheim (inkl. annet søppel langs ruta) – SNO – 60 000 kr

5 Befare gammel linjetrase og identifisere rester av linja for planlegging av fjerning, samt utflyging av avfall i samarbeide med Varanger Kraft (forvalter som involverer SNO ved behov) 60 000 kr

- 2

Omsøkte tiltak for styrets tiltaksmidler var;

Nr.	Tiltak	Omsøkt i tusen	Prioritert
7	Vårsjekk hengebru – utbedre forankringspunkt	30	30
8	Startpunkt Ordo - hengebru	500	300
9	Infopunkt Kiberg -innendørs – skilt ute	40 (+ 60 tusen kommune)	40
10	Skiltmateriell ny merkevare/ løveskilt	55	20
11	Oppsett gapahuk ved sti til Nattfjelldalen+ klopper	200	100
12	Ny gapahuk - Ordo	210	210
13	Startpunkt Komagdalen - parkering	100	50
14	Ny parkering Varangerbotn	0	**
15	Infomateriell – implementering kvensk navn etc.	150	100
16	Utedo på Infopunkt Sandfjorddalen, Y syltevik	15	20
17	Diverse små tiltak i tiltaksplan 2021	0	30
18	SUM		900

** Evt. overskytende fra andre tiltaksprosjekt omprioriteres til P – Varangerbotn om får annen finansiering fra andre instanser. Midler søkes ekstra i juli etter svar på søknad fra Nesseby kommune/ søkt finansiering fra andre instanser.

Møteprotokoll

ST 7 /2020

Utvalg: Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Várnjárgga álbmotmeahccestivra
Møtested: Digitalt møte på Teams
Dato: 07.12.2020
Tidspunkt: 09 – 12.

Følgende faste medlemmer møtte:

Navn	Funksjon
Torill Olsen	MEDL
Frank Inge Sivertsen	LEDER
Hanne Iversen Noste	MEDL
Jens-Petter Falkensten	MEDL
Birger Knudsen	MEDL
Trine Noodt	MEDL
Ronald Wærnes	NESTL (deltok partivis)

Følgende medlemmer hadde meldt forfall:

Ingen.

Merknader

Statens naturoppsyn ved Arne-Petter Sarre, Christer Michaelsen og Bjørn Hugo Kristoffersen deltok i dialogen med SNO.

Fra administrasjonen møtte:

Navn	Stilling
------	----------

Underskrift:

Vi bekrefter med underskriftene våre at det som er ført på de sidene vi har signert i møteboka, er i samsvar med det som ble vedtatt på møtet.

Fran Inge sivertsen (leder)

Jens – Petter Falkensten

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
75/20	Registrering av deltakere, beslutningsdyktighet		
76/20	Godkjenning av innkalling og saksliste, valg av underskrivere		
77/20	Godkjenning av protokoll fra forrige møte		
RS 74/20	Delegasjonssaker		
78/20	Orienteringssaker		
79/20	Eventuelt		
80/20	Gjennomgang av rapport fra Statens Naturoppsyn 2020 - relatert til bestilte oppdrag for 2020		2019/13121
81/20	Bestillingsdialog mellom Varangerhalvøya nasjonalparkstyre og SNO for 2021 - møte 1		2020/10563
82/20	Tilbakemelding til Finnmarkseiendommen om søknad om dagsturhytte - Oksevatnet		2020/11309
83/20	Kunngjøring av forskrifter for snøskuterløyper i Unjárgga gjelda/ Nesseby kommune		2019/2880
RS 75/20	Avsluttet byggesak etter befaring i Persfjorden - Syltefjorden landskapsvernområde - Båtsfjord 19/1/8		2020/8076

75/20 Registrering av deltakere, beslutningsdyktighet

Saksprotokoll i Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Várnjárgga álbmotmeahccestivra - 07.12.2020

6 av 7 medlemmer av styret møtte ved start.

Ronald Wærnes deltok fra sak 80/20 og delvis på slutt av møtet.

Vedtak

Styret er beslutningsdyktig.

76/20 Godkjenning av innkalling og saksliste, valg av underskrivere

Saksprotokoll i Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Várnjárgga álbmotmeahccestivra - 07.12.2020

Vedtak

Innkalling og saksliste godkjent.

Jens-Petter Falkensten velges til å underskrive protokoll i tillegg til leder.

Enstemmig. Vedtatt.

77/20 Godkjenning av protokoll fra forrige møte

Saksprotokoll i Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Várnjárgga álbmotmeahccestivra - 07.12.2020

Vedtak

Protokoll fra styremøte 6, 23 november 2020 godkjent.

Enstemmig.

RS 74/20 Delegasjonssaker

78/20 Orienteringssaker

Saksprotokoll i Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Várnjárgga álbmotmeahccestivra - 07.12.2020

- Tilbakemelding fra Nesseby kommune ang. etablering av parkeringsplass drøftet.
- Behandlingstid for søknad relatert til installasjoner UIT – COAT
- Status for hytte i Sandfjorddalen

Vedtak

Oppfølging:

- Forvalter kontakter Nesseby kommune og etterlyser svar til søknad om parkering ved E6, krav til omregulering mht. byggesak undersøkes også relatert til tidligere avklaringer med kommunen om temaet.

- COAT – sak infrastruktur – del ang. værstasjoner behandles etter befaring i slutten av januar

Orienteringssaker tatt til orientering, og følges for øvrig opp jfr. «oppfølging».

Enstemmig vedtak.

79/20 Eventuelt

Saksprotokoll i Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Vårnjárgga álbmotmeahccestivra - 07.12.2020

Vedtak

Ingen saker. Enstemmig.

80/20 Gjennomgang av rapport fra Statens Naturoppsyn 2020 - relatert til bestilte oppdrag for 2020

Saksprotokoll i Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Vårnjárgga álbmotmeahccestivra - 07.12.2020

Forvalters innstilling

Årsrapport fra Statens naturoppsyn for 2020 tas til etterretning.

Vedtak

Som innstilt. Enstemmig.

Forvalters innstilling

Rapport fra Statens naturoppsyn for 2020 tas til etterretning.

81/20 Bestillingsdialog mellom Varangerhalvøya nasjonalparkstyre og SNO for 2021 - møte 1

Saksprotokoll i Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Vårnjárgga álbmotmeahccestivra - 07.12.2020

Tabell.1. Tiltak oppdrag for nasjonalparkstyret 170 000 kr omsøkes.

Tiltak som krever eksterne midler – som omsøkes vår 2021 –

Statens naturoppsyn		
Hvor	Hva	Gjennomføres av
Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde 10 000 kr	Søppelaksjon i verneområdet etter nærmere anvisning	SNO Vadsø (avtale med skoleklasse i Vardø)
Ytre Syltevik naturreservat 20 000 kr	Fortsette søppelaksjon i naturreservatet, bistå Kystvakt ved fjerning av hittil innsamla 30 big bags med avfall	SNO Vadsø, Lokalkontakt SNO Hamningberg i samarbeid med forvalter.
Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde 20 000 kr	Fjerning av marint avfall og notposer på strendene i landskapsvernområdet ved behov	SNO
Varangerhalvøya nasjonalpark 60 000 kr	Fjerning av ulovlig etablert steinring ved hytta Helheim sommerstid – transport inn med helikopter, utflyging av isolatorer og stolperester ovafor hengebrua ned til parkering, levering hos Varanger kraft Vadsø	Forvalter i samarbeide med SNO.
Varangerhalvøya nasjonalpark 60 000 kr	Gammel linjetrase fra Kongsfjord til Kvalnes befares med helikopter i samarbeide med Varanger kraft mht. å kartlegge etterlatenskaper som fortsatt ligger i Nasjonalparken (isolatorer og stolper av kreosot). (5 60000 kr). Samtidig Utflyging jfr. budsjett i samarbeide med Varanger kraft.	Forvalter i samarbeide med Varanger kraft og SNO.

Forøvrige tiltak som ikke krever eksterne midler

Gjennomføres av forvalter eller SNO, ved samarbeide - avhengig av tiltak.

TABELL 2. JFR: Bestillingsdialogsmøte med SNO.

Tiltak som ikke krever eksterne midler

Tiltak	Hvor	Foreslås gjennomført av
Sandfjordneset naturreservat	Jage evt. sau innen gjerdet ut av naturreservatet, videreføre infoskriv som ber besøkende samle søppel og legge ved parkeringen utenfor gjerdet – levere søpla til mottak	SNO, Lokalkontakt SNO Hamningberg
Ytre Syltevik naturreservat	Videreføre infoskriv som ber besøkende samle søppel og legge i storsekker utenfor verneområdet – levere søpla til mottak -	SNO, Lokalkontakt SNO Hamningberg
Ytre Syltevik naturreservat - randzone	Om det blir behov – bistå ved fjerning av kjempebjørnekjeks i verneområder – konstatert stor forekomst i Hamningberg (fremmed art)	SNO
Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde	På vinterstid, frakte bort tønne full av søppel ved Syltevikvatnet til parkering	SNO, Lokalkontakt SNO Hamningberg
Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde	Fjern rester av bål plass ved Indre Syltevikhytta (store mengder drivtømmer brent)	SNO, Lokalkontakt SNO Hamningberg
Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde	Sette opp åpen utedo i Sandfjorddalen inntil utedo ved VK - hytta	SNO i samarbeide med forvalter
Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde	Sette ut bålpanne, Montere vedkasse på bål plass ved P i Sandfjorddalen infopunkt	Om behov bistå forvalter
Varangerhalvøya nasjonalpark - Dalajohka - Jakobselvkroken	Etablere tilstandsovervåkning på kjørespor – Dalajohka og Jakobselvkroken	Forvalter i samarbeid med SNO
Varangerhalvøya nasjonalpark	Vinter – Motorferdselsoppsyn i spesielle innsatsområder om behov og etter nærmere avtale med nasjonalparkstyret	SNO
Varangerhalvøya nasjonalpark	Tilsyn med praksis for å hente ved for båling, telting og el-sykling i Komagdalen i høysesong (juli)	SNO
Varangerhalvøya nasjonalpark	Tilsyn med VAKE arr. Jfr. tillatelse med vilkår Tilsyn med at vilkår i dispensasjoner gitt til forskning samt annen organisert virksomhet etterfølges	SNO
Varangerhalvøya nasjonalpark - Ordo	Rive gammel gapahuk, fundamentere stistartskilt, treportal, flytte plankett på pinne	SNO Tana evt. i samarbeide med andre SNO områder,

	til stein og sett ved kryssning av Syltefjordelva, Etablere bålplass ved ny gapahuk, Tilpass klopper til hengebru, Bygge hengebru på oppsatte fundamenter	ekspert på hengebru, forvalter
Varangerhalvøya nasjonalpark - Komagdalen	Reparer gelender til trapp, bytt doring, sett ut reparert fuglestiskilt, legg klopp på og av Finnerelva Vår/høst. Tilføre ved i vedkassa. Etabler ferdselsteller nr. 2 ved Finnerelva	SNO Vadsø
Varangerhalvøya nasjonalpark - Komagdalen - Sandfjordelva - Rasteplasser langs veg (Vardø, Vadsø, Seida og Brannsetta)	Ved første barmark – tilsyn med at skruer for cortenstålsgilt er faste i fundament	SNO Tana og Vadsø
Varangerhalvøya nasjonalpark Komagdalen, Ytre sylteveika naturreservat	Ved behov bistå ved frakt og oppsett av ferdigsnekra utedo ved åpne buer og hytter som ikke har do fra før – etter nærmere avklaring med foreningene – i dag to åpne bygg uten do	Forvalter i samarbeide med SNO
Varangerhalvøya nasjonalpark Komagdalen - Startpunkt Nattfjelldalen	Åpning av startpunkt Nattfjelldalen – bidra ved arrangement Frakt av material på vinterføre til Storelva (material til nye klopper ved bru) Oppretthold ferdselsteller for 2021	Forvalter i samarbeide med SNO
Varangerhalvøya nasjonalpark og Syltefjorddalen naturreservat - Komagdalen Antonvatn - Ordo syd og øst - Nerslåtta - Bierfajohka nedenfor Torvhaugbekken, Skallelv ved fiskesti ved elv jfr. styresak	Oppsett løveskilt – snøskuterløyper – nasjonalpark	SNO

Syltefjorddalen naturreservat - Slangedalen	Bytte ut karttavler i aluminium – topplanke navn	SNO Tana i samarbeide med forvalter
Syltefjorddalen naturreservat - randsone	I randsone til naturreservat – i angitt område – fjerne lupiner (fremmed art) lete etter spredning og evt. fjerning innen verneområdene	SNO i samarbeide med forvalter. Krever grunneiers tillatelse utenfor verneområdet

Vedtak

Som innstilt med følgende konkretiseringer. Enstemmig.

- Tiltak – rekkverk for trapp ved startpunkt Komagdalen repareres slik at det kan tas ned til vinter og settes opp på forsommeren for å unngå at rekkverket ødelegges av snøpress i vintre med mye snø.
- Tiltak fjerning av bål plass av drivtømmer ved Indre Syltevikhytta i Persfjorden – syltefjorden landskapsvernområde. Forvalter vurderer tiltaket nærmere og hva som bør foretas i samråd med SNO - lokalkontakt i Hamningberg.
- Informasjon om regler for el-sykling i verneområdene med motorferdselsforbud etableres ved Bruhytta i samarbeide med Komagvær jff.
- Marint avfall av type som større objekter som notposer etc. på strendene nært veg i Persfjorden -landskapsvernområde – metode for fjerning vurderes i samråd med forvalter.
- Overvåkning av slitasje på de mest brukte innfartsområder vurderes i forbindelse med definisjon av Bevaringsmål til NATstat (forvaltningsplanen), og overvåkning relatert til disse i 2021. Innen bestillingsmøte 2 med SNO.

Forvalters innstilling

Varangerhalvøya nasjonalparkstyres forslag til tiltak som involverer søknad om midler for SNO omsøkes, og forøvrigt tiltak som omfatter bistand fra SNO innarbeides i Tiltaksplan for 2021-2023.

Forvalter fyller ut standard excelskjema

Det ønskes muntlig rapportering fortløpende på gjennomførte oppdrag, samt sluttrapportering i Verneområdeblogger slik at historikken for hva som er gjort i de ulike områdene dokumenteres for ettertiden.

82/20 Tilbakemelding til Finnmarkseiendommen om søknad om dagsturhytte - Oksevatnet

Saksprotokoll i Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Várnjárgga álbmotmeahccestivra - 07.12.2020

Vedtak

Alternativt til innstilt, enstemmig.

Alternativt til innstilt

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre konstaterer at foreslått plassering for dagsturhytte ligger utenfor vernet område som styret forvalter. Saken tas til orientering.

Forvalters innstilling

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre er positiv til forslag om plassering av dagsturhytte i regi av Finnmark friluftsråd ved Oksevatnet. Området er et mye brukt frilutslivsområde. Tomten ligger i god avstand fra Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde som vi er forvaltningsmyndighet for.

Vi gjør oppmerksom på at Fylkesmannen i Troms og Finnmark er vernemyndighet for Oksevatnet landskapsvernområde like ved. Vi har 1.12.2020 videresendt kopi til dem.

83/20 Kunngjøring av forskrifter for snøskuterløyper i Unjárgga gjelda/ Nesseby kommune

Saksprotokoll i Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Várnjárgga álbmotmeahccestivra - 07.12.2020

Vedtak

Som innstilt. Enstemmig.

Forvalters innstilling

Kunngjøring av løyper i Nesseby kommune med bestemmelser tas til etterretning.

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre anbefaler Nesseby å lage kart som synliggjør hvilke vatn det er tillatt å kjøre ut fra løypene for å raste på vatn og ikke. Dette ved at det legges skravur på kommunens oversikt over snøskuterløyper for de vatn det er tillatt fri rasting på – for slik å unngå eventuelle misforståelser av brukerne.

RS 75/20 Avsluttet byggesak etter befaring i Persfjorden - Syltefjorden landskapsvernområde - Båtsfjord 19/1/8

Varangerhalvøya
nasjonalparkstyre

Tiltaksplan UTKAST for 2021-2023 etter bestillingsdialog 1 med SNO

Varangerhalvøya Nasjonalpark / Várnjárgga álbmotmeahcci

**Persfjorden – Syltefjorden Landskapsvernområde / Biezavuona-Oardduvuona
suodjemeahcci**

Syltefjorddalen Naturreservat / Oarddu luondumeahcci

Sandfjordneset Naturreservat og Ytre Syltevika Naturreservat

Gapahuk og portal ved startpunkt Komagdalen/ Stuorrajohka

Infotavler og toalett med bålplass, startpunkt Nattfjelldalen/ Idjaávže.

Bakgrunn

Denne planen omfatter tiltak som Varangerhalvøya nasjonalparkstyre ønsker skal gjennomføres i 2021 som del av forvaltningen av verneområdene som Varangerhalvøya Nasjonalparkstyre forvalter:

- Varangerhalvøya Nasjonalpark -
- Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde
- Syltefjorddalen Naturreservat
- Sandfjordneset Naturreservat
- Ytre Syltevik Naturreservat

En del av tiltakene er overført fra 2020 da det ikke var budsjettmessig dekning, eller at coronasituasjonen medførte at tiltakene måtte utsettes til neste år. En del tiltak er påbegynt.

Hvert år blir forvaltningen av verneområdene tildelt midler for å styrke og ivareta verneverdiene i verneområdene. Dette er statlige investeringsmidler som skal gå til investering i informasjon, skjøtsel og tilrettelegging, samt større anskaffelser av nødvendig utstyr for å ivareta verneformålet. Hvor mye er avhengig av innmeldt behov fra nasjonalparkstyret, tilgjengelige budsjettmidler i Miljødirektoratet og prioriteringer til styret.

Tiltakene i planen baseres på trusler mot verneverdier, mål om å bedre naturtilstanden og tiltak på bakgrunn av nasjonalparkens besøksstrategi og sikrer en forutsigbar og målrettet forvaltning av tiltaksmidlene.

Planen synliggjør også hva vernemyndigheten gjennomfører av tiltak, og har bestilt av tjenester hos Statens naturoppsyn.

Enkelte tiltak kan ikke forventes fullfinansiert/ ferdigstilt før i 2023, og planen har således et treårig perspektiv. De større tiltakene har flerårig perspektiv for ferdigstilling. En rekke tiltak er påbegynt. De aller fleste tiltak i plan vil bli gjennomført i 2021 om midler prioriteres av Miljødirektoratet.

Mål

Målet med tiltaksplanen er at den skal gi grunnlaget for en målrettet og forutsigbar forvaltning av tiltaksmidlene til Varangerhalvøya nasjonalparkstyre 2021-2023. Planen er da en plan som synliggjør planlagt skjøtsel i disse områdene.

Strategi for bruk av tiltaksmidler i verneområder i Norge 2021-2023 sier;

"Styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene og oppfølging av handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene" prioriteres. Tiltaksmidlene fordeles på bakgrunn av dagens trusselbilde og har som formål å ivareta, samt forbedre tilstanden i verneområdene. Midlene prioriteres derfor til tiltak som virker avbøtende på negative påvirkningsfaktorer der verneverdiene er truet.

Forankring

Tiltaksplanen baserer seg på vedtak om prinsipper for prioriteringer for 2021 i styremøte 23. november i 2020, SNO bestillingsdialog samt tiltaksplan for 2017-2020 mht. tiltak som ikke er i mål. Endelig plan vedtas når tildeling er gitt av Miljødirektoratet, bestillingsmøte 2 med SNO er gjennomført og styret har gjort sin prioritering av hva som kan gjennomføres innenfor tildelt ramme i 1 kvartal 2021.

Nasjonale føringer - Virkemidler/strategi

Regjeringen vil bevare et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner, og en god forvaltning av verneområder er viktig for å kunne nå dette målet. Regjeringen ferdigstilte i 2019 Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene, og ett av tiltakene i planen er å oppdatere strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder innen 2021. Ifølge tildelingsbrevet til Miljødirektoratet for 2019 skal "Styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene og oppfølging av handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene" prioriteres. Tiltaksmidlene fordeles på bakgrunn av dagens trusselbilde og har som formål å ivareta, samt forbedre tilstanden i verneområdene. Midlene prioriteres derfor til tiltak som virker avbøtende på negative påvirkningsfaktorer der verneverdiene er truet.

Klimaendringene kan forventes å gi økt stress for mange av artene og naturtypene i verneområdene og kan gi endringer i sammensetningen av arter. For å minimere de negative effektene av klimaendringer på verneverdiene, må andre negative påvirkninger begrenses mest mulig. Eksempler på dette er gjengroing, forstyrrelser og forurensning. I tillegg bør forvaltningen av verneområder nå ta ekstra hensyn til klimaeffekter i planlegging av tiltak. Skjøtselstiltak, som fjerning av fremmede arter, må for eksempel antas å øke i omfang som følge av klimaendringene, og planlegging av tilretteleggingstiltak som etablering av stier og broer, må ta høyde for økte nedbørsmengder med påfølgende flom- og rasfare.

Retningslinjer for tiltaksmidlene

"Midlane går til tiltak som er naudsynte for å ta vare på verneverdiane, inkludert utgreiingar som er naudsynte før tiltak, informasjonstiltak og skjøtels- og tilretteleggingstiltak. Tilretteleggingstiltaka omfattar opparbeiding av stigar, klopping og merking for å betre tilgjenge i verneområda og samstundes styre ferdsla i og rundt sårbar natur i verneområda. Midlane nyttast òg til informasjonstiltak i alle typar av verneområde i samband med ny merkevare for Noregs nasjonalparkar og til utarbeiding av besøksstrategiar for nasjonalparkar og andre verneområde med store besøkstall eller særskilde utfordringar. Alle tiltak skal vere i tråd med godkjent forvaltnings-/skjøtelsplan for verneområda og andre relevante styringsdokument."

Posten for tiltaksmidler er en statlig investeringspost for forvaltningsmyndighetenes prioriterte tiltak i verneområder. Midlene skal derfor kun benyttes til tiltak i forvaltningsmyndighetens egen regi, ev. til kjøp av tjenester for gjennomføring av tiltakene. Midlene kan ikke benyttes som tilskudd til andre aktører. Drift og vedlikehold av infrastruktur (veier, toaletter, parkeringsplasser o.l.) utenfor verneområdene finansieres ikke over tiltaksmidlene.

For å kunne ivareta verneverdiene innenfor verneområder, vil det av og til være nødvendig å gjennomføre tiltak også utenfor verneområdene. Dette betinger samarbeid og avtale med grunneiere. Et eksempel på et slikt tiltak er når uttak av fremmede arter innenfor og utenfor vernegrensene må sees i sammenheng for at tiltaket skal få optimal effekt.

For å oppnå en god forvaltning av verneområder, kan det være nødvendig med generelle naturkartlegginger, sårbarhetsvurderinger, brukerundersøkelser, utarbeidelse av forvaltnings- og skjøtelsplaner, overvåking og utarbeidelse av nettsider o.a. Slike tiltak finansieres ikke over kap./post 1420.31, men over andre budsjettposter.

Ferdigstilling jamfør tidligere prioriteringer av nasjonalparkstyret

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre har gjennom å bli pilot i prosjektet Merkevarestrategi for Norges nasjonalparker – 2015 - 2018, forpliktet seg til å prioritere arbeid med informasjon på startpunkter i sin tiltaksplan. Pilotarbeidet er nå slutt og vi er i mål med og har implementert ny merkevare for :

- informasjonspunkt Varangerbotn (utendørs jfr. ny merkevare)
- Informasjonspunkt Kiberg (innendørs – åpent sommerstid)

Startpunkt:

- Komagdalen/ Stuorrajohka,
- Nattfjelldalen/ Idjaávže.
- Startpunkt Ordo/ Orda (Påbegynt, slutføres forhåpentligvis i 2021)
- I tillegg kommer informasjonspunkt ved Sandfjorddalen

Noen tiltak er også under planlegging. Disse tiltakene er forankret i Besøksstrategien for Varangerhalvøya nasjonalpark, vedtatt i juni 2015.

Tildeling og Forbruk i 2020

Tiltaksmidler til Varangerhalvøya nasjonalpark og de 4 andre verneområdene utgjorde i 2020 kr 900 000. Hvorav 100 000 kr av disse var midler SNO disponerte på konkrete oppdrag jfr. bestilling. Disse ble i hovedsak benyttet.

Styret ble tildelt 350 000 kr til driftsutgifter, hvor 302 000 kr ble benyttet – noe mindre enn stipulert pga. færre fysiske møter og samlinger. Rådgivende utvalgsmøte ble utsatt til januar 2021.

I tillegg ble 70 000 kroner til arbeide med forvaltningsplan tildelt hvor corona-epidemien og tiltak med færre møter enn planlagt medførte underforbruk – 32 000 kr ble benyttet.

Tiltak i bestillingsdialogen hvor det søkes om midler til oppdrag som gjennomføres av SNO er synliggjort i tabell 1.

Under følger en tabell med prioritering av tiltak for 2021. Tabellen er basert på vurderinger i Nasjonalparkstyret og innspill til SNO ved bestillingsmøte 1.

Tabell.1. Tiltak oppdrag for nasjonalparkstyret 170 000 kr - Statens naturoppsyn.

Tiltak som krever eksterne midler – som omsøkes vår 2021 – Statens naturoppsyn		
Hvor	Hva	Gjennomføres av
Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde 10 000 kr	Søppelaksjon i verneområdet etter nærmere anvisning	SNO Vadsø (avtale med skoleklasse i Vardø)
Ytre Syltevika naturreservat 20 000 kr	Fortsette søppelaksjon i naturreservatet, bistå Kystvakt ved fjerning av hittil innsamla 30 big bags med avfall	SNO Vadsø, Lokalkontakt SNO Hamningberg i samarbeid med forvalter.
Ytre Syltevika naturreservat 20 000 kr	Fjerning av marint avfall og notposer på strendene i landskapsvernområdet ved behov	SNO
Varangerhalvøya nasjonalpark 60 000 kr	Fjerning av ulovlig etablert steinring ved hytta Helheim sommerstid – transport inn med helikopter, utflyging av isolatorer	Forvalter i samarbeide med SNO.

	og stolperester ovafor hengebrua ned til parkering, levering hos Varanger kraft Vadsø	
Varangerhalvøya nasjonalpark 60 000 kr	Gammel linjetrase fra Kongsfjord til Kvalnes befares med helikopter i samarbeide med Varanger kraft mht. å kartlegge etterlatenskaper som fortsatt ligger i Nasjonalparken (isolatorer og stolper av kreosot). (5 60000 kr). Samtidig Utflyging jfr. budsjett i samarbeide med Varanger kraft.	Forvalter i samarbeide med Varanger kraft og SNO.

Forøvrigte tiltak som ikke krever eksterne midler

Gjennomføres av forvalter eller SNO, ved samarbeide - avhengig av tiltak.

TABELL 2. JFR: Bestillingsdialogsmøte med SNO.

Tiltak som ikke krever eksterne midler – som omsøkes		
Hvor	Tiltaksbeskrivelse	Foreslås gjennomført av
ALLE	Overvåkning av slitasje på de mest brukte innfartsområder vurderes i forbindelse med definisjon av Bevaringsmål til NATstat (forvaltningsplanen), og overvåkning relatert til disse i 2021.	Forvalter i samarbeid med SNO
Sandfjordneset naturreservat	Jage evt. sau innen gjerdet ut av naturreservatet, videreføre infoskriv som ber besøkende samle søppel og legge ved parkeringen utenfor gjerdet – levere søpla til mottak	SNO, Lokalkontakt SNO Hamningberg
Ytre Syltevik naturreservat	Videreføre infoskriv som ber besøkende samle søppel og legge i storsekker utenfor verneområdet – levere søpla til mottak -	SNO, Lokalkontakt SNO Hamningberg
Ytre Syltevik naturreservat - randsone	Om det blir behov – bistå ved fjerning av kjempebjørnekjeks i verneområder – konstatert stor forekomst i Hamningberg (fremmed art)	SNO

Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde	På vinterstid, frakte bort tønne full av søppel ved Syltevikvatnet til parkering	SNO, Lokalkontakt SNO Hamningberg
Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde	Vurdere fjerning/ annet tiltak mht. rester av bål plass ved Indre Syltevikhytta (store mengder drivtømmer brent)	SNO, Lokalkontakt SNO Hamningberg
Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde	Sette opp åpen utedo i Sandfjorddalen inntil utedo ved VK - hytta	SNO i samarbeide med forvalter
Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde	Sette ut bålpanne, Montere vedkasse på bål plass ved P i Sandfjorddalen infopunkt	Om behov bistå forvalter
Varangerhalvøya nasjonalpark - Dalajohka - Jakobselvkroken	Etablere tilstandsovervåkning på kjørespor – Dalajohka og Jakobselvkroken	Forvalter i samarbeid med SNO
Varangerhalvøya nasjonalpark	Vinter – Motorferdselsoppsyn i spesielle innsatsområder om behov og etter nærmere avtale med nasjonalparkstyret	SNO
Varangerhalvøya nasjonalpark	Tilsyn med praksis for å hente ved for båling, telting og el-sykling i Komagdalen i høysesong (juli)	SNO
Varangerhalvøya nasjonalpark	Tilsyn med VAKE arr. Jfr. tillatelse med vilkår Tilsyn med at vilkår i dispensasjoner gitt til forskning samt annen organisert virksomhet etterfølges	SNO
Varangerhalvøya nasjonalpark - Ordo	Rive gammel gapahuk, fundamentere stistartskilt, treportal, flytte plankett på pinne til stein og sett ved krysning av Syltefjordelva, Etablere bål plass ved ny gapahuk, Tilpass klopper til hengebru, Bygge hengebru på oppsatte fundamenter	SNO Tana evt. i samarbeide med andre SNO områder, ekspert på hengebru, forvalter
Varangerhalvøya nasjonalpark - Komagdalen	Reparer gelender til trapp slik at det kan tas ned til vinter og settes opp på forsommeren for å unngå at rekkverket ødelegges av snøpress i vintre med mye snø. Bytt doring toalett, sett ut reparert fuglestiskilt, legg klopp på og av Finnerelva Vår/høst. Tilføre ved i vedkassa. Etabler ferdsestiller nr. 2 ved Finnerelva	SNO Vadsø
- Porthytta	Informasjon om regler for el-sykling i verneområdene med	Forvalter

	motorferdselsforbud etableres ved Bruhytta i samarbeide med Komagvær jff. om forening er positiv	
Varangerhalvøya nasjonalpark - Komagdalen - Sandfjordelva - Rasteplasser langs veg (Vardø, Vadsø, Seida og Brannsletta)	Ved første barmark – tilsyn med at skruer for cortenstålskilt er faste i fundament	SNO Tana og Vadsø
Varangerhalvøya nasjonalpark Komagdalen, Ytre syltevik naturreservat	Ved behov bistå ved frakt og oppsett av ferdigsnekra utedo ved åpne buer og hytter som ikke har do fra før – etter nærmere avklaring med foreningene – i dag to åpne bygg uten do	Forvalter i samarbeide med SNO
Varangerhalvøya nasjonalpark Komagdalen - Startpunkt Nattfjelldalen	Åpning av startpunkt Nattfjelldalen – bidra ved arrangement Frakt av material på vinterføre til Storelva (material til nye klopper ved bru) Oppretthold ferdselsteller for 2021	Forvalter i samarbeide med SNO
Varangerhalvøya nasjonalpark og Syltefjorddalen naturreservat - Komagdalen Antonvatn - Ordo syd og øst - Nerslåtta - Bierfaljohka nedenfor Torvhaugbekken, Skallelv ved fiskesti ved elv jfr. styresak	Oppsett løveskilt – snøskuterløyper – nasjonalpark	SNO
Syltefjorddalen naturreservat - Slangedalen	Bytte ut karttavler i aluminium – topplanke navn	SNO Tana i samarbeide med forvalter
Syltefjorddalen naturreservat - randsone	I randsone til naturreservat – i angitt område – fjerne lupiner (fremmed art) lete etter spredning og evt. fjerning innen verneområdene	SNO i samarbeide med forvalter. Krever grunneiers tillatelse utenfor verneområdet

Forøvrigte løpende tiltak følges opp av forvalter

- Kjøpe inn ved til åpne gapahuker som tilføres ved behov til linjehyttene, Stormheim i forbindelse med samarbeide om tilsyn med vedlikehold av disse sikringsbuene. Stativ for infobrosjyrer henges opp i linjehyttene/ telegrafhytta, infobrosjyrer suppleres i infokasser på startpunkter. Hengekøyer og kroker i Telegrafhytta.
- Huhtircohat/ Stormheim bua og hytta i Ytre Syltevik mangler utedo, Varangerfjæra venneforening og forespørres om oppsett på vårt initiativ da det er en del ferdsel og overnattinger her og åpne hytter har behov for do.
- Tracklog for anbefalt sommer og vinterrute fra Komagdalen til Ordo legges på nett.
- Tiltak for å unngå forsøpling langs anadrome lakseelver hvor laksefisket generelt er i økning vurderes fortløpende i samråd med lokale forpaktende fiskeforeninger.
- Elgbeite i Komagdalen vinterstid – følges med beitetrykk på våren
- Oppsett av løveskilt på stier ved anadrome vassdrag der det er behov ved verneområdene.

Tabell 3.

Tiltak med budsjett prioritert omsøkt for 2021 – Varangerhalvøya nasjonalparkstyre						
Pri.	Navn	Tiltakskategori	Tiltakstype	Verneområde	Øk. ansvarlig	Beløp
1	Vårsjekk hengebru Komagdalen VNP	Tilrettelegging og informasjon	Støpe wirefester og kontroll	Varangerhalvøya nasjonalpark (VV00002437)	VNP styre	30 000
2	Startpunkt VNP - Ordo – hengebru Om tilreisende ekspert fra SNO ikke kan bistå SNO lokalt	Tilrettelegging og informasjon	Opparbeide sti/kanalisering	Varangerhalvøya nasjonalpark (VV00002437)	VNP styre	500 000
3	Innendørs infopunkt Kiberg VNP Utendørs opprusting	Tilrettelegging og informasjon	Annen Finansiering (40 000 kr) + 60 000 kr	Varangerhalvøya nasjonalpark (VV00002437)	VNP styre	0
4	Skiltmateriell ny merkevare VNP Diversepost nye infotavler	Tilrettelegging og informasjon	Oppføring av skilt og/eller infotavle	Varangerhalvøya nasjonalpark (VV00002437)	VNP styre	40 000

5	Gapahuk Startpunkt VNP Nattfjelldalen	Tilrettelegging og informasjon	Annet (utdypes i beskrivelsesfeltet)	Varangerhalvøya nasjonalpark (VV00002437)	VNP styre	200 000
6	Oppsett løveskilt inngang snøscooterløyper VNP	Tilrettelegging og informasjon	Oppføring av skilt og/eller infotavle	Varangerhalvøya nasjonalpark (VV00002437)	VNP styre	5 000
7	Oppsett av infotavler VNP – Vestre jakobselv (tavler kjøpt, montering gjenstår)	Tilrettelegging og informasjon	Oppføring av skilt og/eller infotavle	Varangerhalvøya nasjonalpark (VV00002437)	VNP styre	10 000
8	Riving av gammel gapahuk startpunkt Ordo	Tilrettelegging og informasjon	Avfallslevering og tjenestekjøp	Varangerhalvøya nasjonalpark (VV00002437)	VNP styre	10 000
9	Bygging av ny gapahuk Ordo - startpunkt	Tilrettelegging og informasjon	Oppføring av innfallsport/P- plass	Varangerhalvøya nasjonalpark (VV00002437)	VNP styre	200 000
10	Utvidelse parkering Startpunkt Komagdalen VNP – stolper og grus	Tilrettelegging og informasjon	Oppføring av innfallsport/P- plass	Varangerhalvøya nasjonalpark (VV00002437)	VNP styre	100 000
11	Ny parkering ved Infopunkt Varangerbotn VNP Samfinansiering Sametinget, kommune og Varanger samiske museum, Sparebank 1 fondet	Tilrettelegging og informasjon	Oppføring av innfallsport/P- plass	Varangerhalvøya nasjonalpark (VV00002437)	VNP styre	500 000
12	Tiltak i plan for implementering av kvensk navn på nasjonalpark Navn av nasjonalpark Oversette informasjonsbrosjyre til kvensk, infomateriell	Tilrettelegging og informasjon	Informasjon	Varangerhalvøya nasjonalpark (VV00002437)	VNP styre	150 000

13	Utedo infopunkt Sandfjorddalen	Tilrettelegging	Enkle utedo	Varangerhalvøya nasjonalpark (VV00002437) Persfjorden Syltefjorden Iskv Ytre Syltevik NR	VNP	15 000
						¹ 760 000

Bilder relatert til tiltakene

Bilde fra tiltenkt utvidet parkering ved E75, og område hvor sti skal anlegges fra parkering ned mot gapahuk – infopunkt Varangerhalvøya nasjonalpark - Varangerbotn

**Parkeringsareal for ny parkering ved Varanger samiske museum/ Informasjonspunkt
Varangerhalvøya nasjonalpark – bedre skilting fra E75 gir økt Parkeringsbehov**

**Parkering – startpunkt Komagdalen med plan for utvidelse av P- areal (der biler står parkert i
marka). Tiltaket er påbegynt men ikke ferdigstilt.**

Dagens gapahuk som skal rives.

Gapahuk i Ordo som ønskes revet (ny jamfør type i Komagdalen planlegges oppført – se forsidebilde). Varangerhalvøya nasjonalparkstyre har overtatt ansvar for bygget inkl. utedo i samråd med Ordo hytteforening.

Lokasjon for hengebru – startpunkt Ordo på vestsiden av Varangerhalvøya nasjonalpark

VARANGERHALVØYA NASJONALPARKSTYRE
c/o Fylkesmannen i Troms og Finnmark Postboks 700
9815 VADSØ

Deres ref:

Vår ref
2020/817-10

Saksbehandler
Adrian Petrica

Dato
02.02.2021

MELDING OM VEDTAK-SØKNAD OM DISPENSASJON OM OPPFØRING AV HENGEBRU I ORDU/BÅTSFJORD KOMMUNE

Teknisk styres behandling av sak 3/2021 i møte den 28.01.2021:

Vedtak

Søknad om dispensasjon fra Bebyggelsesplan for hytteområdene H1-H7 /H1 Ordo, samt Kommuneplanens arealdel for Båtsfjord kommune 2002-2006 (L1-LNF) for oppføring av hengebru innvilges jf. pbl. § 19-2.

Med hilsen

Adrian Petrica
teknisk konsulent

Dette dokumentet er elektronisk signert og har derfor ingen håndskrevet signatur.

VARANGERHALVØYA NASJONALPARKSTYRE
c/o Fylkesmannen i Troms og Finnmark Postboks 700
9815 VADSØ

Deres ref:

Vår ref
2020/807-10

Saksbehandler
Adrian Petrica

Dato
02.02.2021

MELDING OM VEDTAK- SØKNAD OM DISPENSASJON FOR RIVING OG GJENETABLERING AV GAPAHUK I ORDU/BÅTSFJORD KOMMUNE

Teknisk styres behandling av sak 2/2021 i møte den 28.01.2021:

Vedtak

Søknad om dispensasjon fra Bebyggelsesplan for hytteområdene H1-H7 /H1 Ordu for riving og gjenetablering av gapahuk i fritidsbebyggelse område innvilges jf. pbl. § 19-2.

Med hilsen

Adrian Petrica
teknisk konsulent

Dette dokumentet er elektronisk signert og har derfor ingen håndskrevet signatur.

Finnmarkseiendommen
Finnmárkkuopmodat

Vår dato/Min beaivi

22.01.2021

Deres dato/Din beaivi

Vår ref./Min čuj.

20/2203 –10

5404/11/1

Deres ref./Din čuj.

FINNMARK FRILUFTSRÅD
c/o Hugo Tingvoll
Pedervegen 14
6410 MOLDE

SØKNAD OM DAGSTURHYTTE VED OKSEVANNET I VARDØ KOMMUNE - SAKEN TAS IKKE TIL VIDERE BEHANDLING

Finnmarkseiendommen/Finnmárkkuopmodat (FeFo) viser til søknad av 12.11.2020, om punktfeste for dagsturhytte ved Oksevatnet i Vardø kommune.

Deres søknad tas ikke til videre behandling. Begrunnelse for dette framkommer nedenfor.

FeFo sendte saken på høring til Reinbeitedistrikt 6 og Varangerhalvøya nasjonalparkstyre. FeFo har mottatt høringssvar i retur, samt høringssvar fra Statsforvalteren i Troms og Finnmark.

Reinbeitedistrikt 6 v/ leder Asllat N. Smuk, sier dette i sitt brev av 05.12.2020:

Under kalvingsperioden, 15 mai til 1 juli, må denne hytta være stengt (ikke brukes). Om vilkåret ikke kan tas inn går man imot denne byggingen. Traseen er i utgangspunktet ment kun for vannanlegget. Man ser nu at traseen også skal utnyttes på andre måter som er et vesentlig forstyrrende element i området for reinen.

Statsforvalteren for Troms og Finnmark har også sendt høringssvar til FeFo. De sier dette i sitt høringssvar:

Den omsøkte tomte for dagsturhytte ligger svært nær strandlinja til Oksevatnet. Videre ligger den ca. 100 meter sørøst for vegen som kommer ned til Oksevatnet fra nord og ca. 130 – 140 meter nordøst for vernegrensen til Oksevatnet landskapsvernområde (LVO).

Landskapsvernområdet er regulert gjennom blant annet verneforskrift om Oksevatnet LVO av 4. november 1983 nr. 1633. I følge verneforskriftens pkt. III er formålet med vernet å bevare et sammenhengende system av israndmorener og spor etter isdirigerte dreninger, herunder strandlinje langs Oksevatnet som viser at vannet har vært oppdemmet av isbreen.

Selv om vegetasjonen ikke utgjør del av verneformålet i landskapsvernområdet, kan det finnes sårbar vegetasjon og sjeldne planter som ikke bør utsettes for økt slitasje gjennom for eksempel ferdsel. Øst i reservatet finnes det hevede strandvoller fra en svært tidlig periode i ishavsmeltningen ved slutten av siste istid. Ferdsel i dette området kan lett skade verneverdiene. Dersom den planlagte hytta blir realisert, vil det lett komme flere mennesker til området. Det er ikke ønskelig at økt ferdsel skal gå utover verneformålet i landskapsvernområdet eller føre til økt slitasje på grunn/vegetasjon.

Tomta for hytta ligger svært nær Oksevatnet landskapsvernområde, og etter det vi forstår, i et terreng der den er godt synlig på lang avstand. Av hensyn til verneområdet, er det ønskelig at en eventuell hytte plasseres noe mer skjermet og litt lenger unna verneområdet.

Med denne begrunnelsen, tas ikke saken til videre behandling hos FeFo.

Med hilsen/Dearvvuodáiguin

Sverre Pavel
leder grunn og rettigheter

Hanne Ratikainen
konsulent eiendom
Tel: 47013681

Dette dokumentet er elektronisk signert

Kopi til:

Reinbeitedistrikt D6, Rasengveien 2, 9840 Varangerbotn
Statsforvalteren i Troms og Finnmark, Postboks 700, 9815 Vadsø
Varangerhalvøye nasjonalparkstyre, Statsforvalteren i Troms og Finnmark, pb 700, 9815 Vadsø

From: Hanne Ratikainen[hrk@fefo.no]

Sent: 25. jan 2021 07:21:18

To: Postmottak SFTF

Title: Søknad om dagsturhytte ved Oksevannet i Vardø kommune - tas ikke til videre behandling

Hei

Se vedlagte brev.

mvh

Finnmarkseiendommen

Hanne Ratikainen

konsulent eiendom

Kartverket

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

Sak/dok.: 06/01437-40

25.01.2021

Ark.: 326.12

Melding om vedtak i navnesak 2021/28 – Varenkinniemi og Varenkinvuono i kommunene Vardø, Vadsø, Båtsfjord, Berlevåg, Tana, Nesseby og Sør-Varanger

Statens kartverk har gjort vedtak om skrivemåten av to kvenske stedsnavn:

Vedtak	Navn på	Kommuner
Varenkinniemi	Halvøy	Vardø, Vadsø, Båtsfjord, Berlevåg, Tana, Nesseby
Varenkinvuono	Fjord	Vardø, Vadsø, Nesseby, Sør-Varanger

Se flere opplysninger på det vedlagte navnesaksskjemaet og i Sentralt stedsnavnregister www.norgeskart.no

Vedtaka er gjort med heimel i § 7 tredje ledd i lov om stadnamn.

Bakgrunn

Navnesaken ble tatt opp av Språkrådet (Navnetjenesten for kvenske navn) i brev av 3.5.2019 til kommunene Vardø, Vadsø, Båtsfjord, Berlevåg, Tana, Nesseby og Sør-Varanger. Navnesaken blei reist for å fastsette rett skrivemåte av navna for offentlig bruk.

Rettslig grunnlag

Når skrivemåten av et stedsnavn skal fastsettes for offentlig bruk, er hovedregelen å ta utgangspunkt i den nedarva lokale uttalen av navnet. Skrivemåten skal følge gjeldende

www.kartverket.no

Kartverket Besøksadresse: Kartverksveien 21 Hønefoss Postadresse: Postboks 600 Sentrum, 3507 Hønefoss
Telefon: 08700 Telefax: 32 11 81 01 E-post: post@kartverket.no Organisasjonsnummer: 971 040 238

rettskrivingsprinsipper for norsk kvensk språk, jf. § 4 første ledd i loven. Skrivemåten skal være praktisk og ikke skygge for meningsinnholdet i navnet, jf. § 1 første ledd.

I tillegg må det tas hensyn til normeringspraksisen i området og skrifttradisjonen for navnet saken gjelder, og hva som er registrert i Sentralt stedsnavnregister (SSR) fra før. Lokale ønsker fra de som har uttalerett, skal også spille inn.

Når det blir reist navnesak av navn på ett språk, skal det etter § 7 sjette ledd reises navnesak samtidig for parallellnavn på kontaktspråk. I dette tilfellet er de nordsamiske parallellnavna Várnjárga og Várjavuonna fastsatt med vedtak i tidligere navnesaker, og de norske parallellnavna Varangerhalvøya og Varangerfjorden har skrivemåtestatus godkjent på grunn av at navna var i offentlig bruk før lov om stadnamn blei iverksatt 1.7.1991. Om skrivemåtestatuser av navn i offentlig bruk, se <https://www.kartverket.no/til-lands/stadnamn/sok-stadnamn-i-kart>

Uttale og skrifttradisjon

Den nedarva lokale uttalen av de kvenske navna er i samsvar med den lokale språkbruken, se Kvensk stedsnavndatabase der navna kan søkes opp:

<https://www.sprakradet.no/Sprakarbeid/Stedsnavn/Stedsnavntjenesten/Kvensk/Kvensk-stedsnavndatabase-/>

Språkrådet har innhenta opplysninger om disse kvenske navna i Varanger gjennom intervju med lokalkjente personer. Kvenske stedsnavn har tradisjonelt ikke vært normert og brukt av det offentlige, og det er derfor få skriftlige kilder å vise til.

Høringssvar og tilråding

Språkrådet sendte saken til uttalelse og kunngjøring i kommunene i brev av 3.5.2019, i tråd med § 8 i loven, og Språkrådet har fått svar fra kommunene Vadsø, Vardø og Berlevåg. Kommunene har ikke sendt kopi til Kartverket.

Språkrådet tilrår skrivemåtene Varenkinniemi og Varenkinvuono i brev datert 28.2.2020.

Kartverkets vurdering

Kartverket har lagt de tilrådte skrivemåtene til grunn for vedtaka, og vi finner at de tilrådte skrivemåtene er i samsvar med § 4 første ledd i lov om stadnamn, som sier at skrivemåten skal ta utgangspunkt i den nedarva lokale uttalen til navna, og at skrivemåten skal følge gjeldende rettskrivingsprinsipper for kvensk språk.

Kunngjøring

Kommunene skal sørge for at vedtaket gjøres kjent for de partene i kommunen som har klagerett etter § 12 første ledd i loven, og som ikke er adressater i dette brevet, jf. § 9 i forskrift om stadnamn.

Bruk av vedtatte skrivemåter

Vi vil minne om reglene i stedsnavnloven om plikt til å bruke vedtatte skrivemåter, jf. § 11, spesielt første setning, som har denne ordlyden: «Når skrivemåten av eit stadnamn er fastsett

etter denne lova og ført inn i stadnamnregisteret, skal han brukast av eige tiltak av dei som er nemnde i § 1 tredje ledd.» Det vil si organer for stat, fylkeskommune og kommune samt selskaper som det offentlige eier fullt ut.

Vi presiserer at lov om stadnamn regulerer *offentlig* bruk av stedsnavn. Privatpersoner og bedrifter som ikke er heleide av det offentlige, er derfor ikke pålagt å følge vedtatte skrivemåter.

Når det samme navnet er brukt om ulike navneobjekter på samme sted, skal skrivemåten i primærfunksjonen som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten i de andre funksjonene.

Klage

Vedtak om skrivemåten kan etter § 12 i lov om stadnamn påklages av dem som etter § 6 bokstav a til c har rett til å ta opp saker om skrivemåten av stedsnavn. Klagefristen er tre uker fra meldinga om vedtaket er kommet fram til mottaker, jf. § 9 i forskrift om stadnamn. Dersom meldinga skjer med offentlig kunngjøring, starter klagefristen fra den dagen vedtaket blir kunngjort første gang. De som har klagerett, har rett til å se saksdokumentene, som er arkivert hos vedtaksorganet. Det er anledning til å søke om utsatt iverksetting av vedtaket til klagefristen er ute eller klagen er avgjort.

En eventuell klage skal sendes til Kartverket med kopi til kommunen. Klagen skal grunngis, og grunngivinga må behandle alle navn eller navneledd klagen gjelder.

Når man tar opp en klagesak, gjelder de samme saksbehandlingsreglene som for navnesaker ellers. Dersom vedtaket blir opprettholdt, sender Kartverket saken videre til klagenemnda for stedsnavnsaker, som er oppnevnt av Kulturdepartementet.

Med vennlig hilsen

Steinar Vaadal
fylkeskartsjef

Aud-Kirsti Pedersen
stedsnavnansvarlig

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Lenker: [Lov om stadnamn](#)
[Forskrift om stadnamn](#)

Vedlegg:

Navnesaksskjema
Tilråding fra Språkrådet

Mottaker: VARDØ KOMMUNE
VADSØ KOMMUNE
BÅTSFJORD KOMMUNE
BERLEVÅG KOMMUNE
SØR-VARANGER KOMMUNE
NESSEBY KOMMUNE TEKNISK ADMIN
TANA KOMMUNE SENTRALADMINISTRASJON

Kopi SPRÅKRÅDET
TROMS OG FINNMARK FYLKESKOMMUNE
Geir Østereng, VARANGERHALVØYA NASJONALPARKSTYRE

Nr	Koordinat Oppgi datum og system N= Ø=	Objekttype Oppgi ev. gnr, bnr, adr.kode, gatekode	Ev. skrivemåte- alternativ Oppgi kilde B=brev osv Oppgi språk	Skrivemåte(r) i offentlig bruk Oppgi kilder N5=øk. kartverk N50=Norge 1:50000 S=sjøkart osv.	Foreløpig tilråding fra navnekonsulentene	Høringsuttalelser Oppgi kilde E=eier/fester K=kommunen L=lokale organisasjoner O=andre offentlige instanser	Endelig tilråding fra navne- konsulentene	Vedtak Vedtaksin Kartverke annet er a K=kommune Fk=fylkesk
----	--	---	---	---	---	--	---	---

1.		halvøy		Varangerhalvøya	Varenkinniemi eller Varinkinniemi		Varenkinniemi	
2.		fjord		Varangerfjorden	Varenkinvuono eller Varinkinvuono		Varenkinvuono	

STATENS KARTVERK

NAVNESAK nr:

2021 / 28

KOMMUNE (nr og navn):

5404 Vardø, 5405 Vadsø, 5440 Berlevåg, **SE BREV:**
 5443 Berlevåg, 5442 Nesseby, 5441 Tana,
 5444 Sør-Varanger

Nr	Koordinat Oppgi datum og system N= Ø=	Objekttype Oppgi ev. gnr, bnr, adr.kode, gatekode	Ev. skrivemåte- alternativ Oppgi kil Oppgi språk	Skrivemåte(r) i offentlig bruk Oppgi kilder N5=øk. kartverk N50=Norge 1:50000 Dnl=Den norske los	Foreløpig tilråding fra navne-konsulentene	Høringsuttalelser Oppgi kilde E=eier/fester K=kommunen L=lokale org.sjoner	Endelig tilråding fra navne- konsulentene	Vedtak Vedtaksins Kartverket er oppgitt K=kommunen Fk=fylkesk
----	---	---	---	---	---	--	---	--

1		Halvøy	Kvensk		Varenkinniemi (3.5.2019)		Varenkinniemi (28.2.2020)	Varenkin
2		Fjord	Kvensk		Varenkinvuono (3.5.2019)		Varenkinvuono (28.2.2020)	Varenkin

STATENS KARTVERK

NAVNESAK nr:

2 0 2 1 / 2 8

KOMMUNE (nr og navn):

5404 Vardø, 5405 Vadsø, 5440 Berlevåg, **SE BREV:**
 5443 Berlevåg, 5442 Nesseby, 5441 Tana,
 5444 Sør-Varanger

Nr	Koordinat Oppgi datum og system N= Ø=	Objekttype Oppgi ev. gnr, bnr, adr.kode, gatekode	Ev. skrivemåte- alternativ Oppgi kil Oppgi språk	Skrivemåte(r) i offentlig bruk Oppgi kilder N5=øk. kartverk N50=Norge 1:50000 Dnl=Den norske los	Foreløpig tilråding fra navne-konsulentene	Høringsuttalelser Oppgi kilde E=eier/fester K=kommunen L=lokale org.sjoner	Endelig tilråding fra navne- konsulentene	Vedtak Vedtaksins Kartverket er oppgitt K=kommun Fk=fylkesk
-----------	--	--	---	---	--	---	--	---

Kartverket

Deres ref.

Vår ref.
19/354-18/PKE

Dato
28.02.2020

Kvenske navn på Varangerhalvøya og Varangerfjorden – endelig tilråding

Navnetjenesten for kvenske stedsnavn sendte den 3. mai 2019 brev til alle kommunene i Varanger, der det blei reist navnesak om ei rekke navn i området, deriblant de kvenske navnene på Varangerhalvøya og Varangerfjorden. Etter å ha mottatt svar fra kommunene Vadsø, Vardø og Berlevåg har stedsnavntjenesten gjort den vurdering at vi har nok respons til å gi endelig tilråding om kvensk navn på disse to objektene. Tilrådingene er som følger (se også vedlagt navneskjema):

Norsk navn:	Kvensk navn:
Varangerhalvøya	Varenkinniemi
Varangerfjorden	Varenkinvuono

Navnetjenesten ber herved Kartverket om å gjøre vedtak i denne saka.

For navnekonsulent for kvenske stedsnavn, Irene Andreassen.

Vennlig hilsen
Daniel Gusfre Ims
seksjonssjef

Pål Kristian Eriksen
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrifter.

Mottakere:
Kartverket

Kopi til:
Sametinget

Vedlegg:
Navnesaksskjema 76683
Varangerhalvøya og
Varangerfjorden

Fra: Altinn for GEIR ØSTERENG[noreply@altinn.no] Sendt: 26. jan 2021 14:07:03 Til: Postmottak SFTF Tittel: Melding om vedtak i navnesak 2021/29 – Annijoenmukka og andre stedsnavn i Vadsø, Vardø, Båtsfjord, Berlevåg og Tana kommuner til journalføring

Melding om vedtak i navnesak 2021/29 – Annijoenmukka og andre stedsnavn i Vadsø, Vardø, Båtsfjord, Berlevåg og Tana kommuner

Melding om vedtak i navnesak 2021/29 – Annijoenmukka og andre stedsnavn i Vadsø, Vardø, Båtsfjord, Berlevåg og Tana kommuner

Kartverket

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

Sak/dok.: 06/01437-37

14.01.2021

Ark.: 326.12

Melding om vedtak i navnesak 2021/29 – Annijoenmukka og andre stedsnavn i Vadsø, Vardø, Båtsfjord, Berlevåg og Tana kommune

Statens kartverk har gjort vedtak om skrivemåten av følgende stedsnavn på Varangerhalvøya:

Løpenummer (se navnesaks- skjema)	Vedtak	Navn på	Merknader
1	Annijoenmukka	slette	Beliggenhet i Vadsø kommune
2	Öystäjoki	Elv	Beliggenhet i Vadsø kommune
3	Kivitunturi	Fjell	Beliggenhet i Vardø, Vadsø og Båtsfjord kommuner
3a	Urfjellet	Fjell	Jf. vedtak i sak 2000/16, 12.7.2000
3b	Urelva	Elv	Jf. vedtak i sak 2000/16, 12.7.2000
4	Heinäjäjoki	Elv	Beliggenhet i Vadsø kommune
5	Kivitunturi	Fjell	Beliggenhet i Vadsø kommune
6	Rittajoki	Elv	Beliggenhet i Vadsø kommune
7	Kallijoki	Elv	Beliggenhet i Vadsø kommune
8	Ortojärvi	Vatn	Beliggenhet i Vadsø, Berlevåg, Tana og Båtsfjord kommuner

www.kartverket.no

Kartverket Besøksadresse: Kartverksveien 21 Hønefoss Postadresse: Postboks 600 Sentrum, 3507 Hønefoss
Telefon: 08700 Telefax: 32 11 81 01 E-post: post@kartverket.no Organisasjonsnummer: 971 040 238

9	Patatunturi	Haug	Beliggenhet i Vardø, Vadsø og Båtsfjord kommuner
10	Kööli	Vidde	Beliggenhet i Vadsø og Båtsfjord kommuner
11	Kumajoki	Elv	Beliggenhet i Vardø kommune
12	Kumajoen portti	Skar	Beliggenhet i Vardø kommune
13	Kivitunturi	Fjell	Beliggenhet i Båtsfjord kommune
14	Ortojoki	Elv	Beliggenhet i Båtsfjord kommune

Vedtaka er gjort med heimel i § 7 tredje ledd i lov om stadnamn.

Bakgrunn

Navnesaken ble tatt opp Språkrådet 10.1.2020 etter å ha blitt kontakta av Nord-Varanger kvenforening, som ønsket å få fastsatt skrivemåten av en del kvenske stedsnavn innafor området til Varangerhalvøya nasjonalpark. Navnesak blei reist for å fastsette rette skrivemåter av navna til offentlig bruk.

Rettslig grunnlag

Når skrivemåten av et stedsnavn skal fastsettes til offentlig bruk, er hovedregelen å ta utgangspunkt i den nedarva lokale uttalen av navnet. Skrivemåten skal følge gjeldende rettskrivingsprinsipp for det språket som navnet inngår i, jf. § 4 første ledd i loven. Skrivemåten skal være praktisk og ikke skygge for meningsinnholdet i navnet, jf. § 1 første ledd.

I tillegg må det tas hensyn til normeringspraksisen i området og skrifttradisjonen for navna saken gjelder, og hva som er registrert i Sentralt stedsnavnregister (SSR) fra før. Lokale ønsker fra de som har uttalerett, skal også spille inn.

Når det blir reist navnesak om navn på ett språk, skal det etter § 7 sjette ledd reises navnesak samtidig for parallellnavn på norsk, samisk og kvensk. I dette tilfellet hadde de norske og nordsamiske parallellnavna fått fastsatt offentlige skrivemåter fra før av, så det var ikke nødvendig å reise navnesak for norske og nordsamiske parallellnavn bortsett fra lpnr. 3a og 3b på navnesaksskjemaet, som blir kommentert i avsnittet «Kartverkets vurdering» under.

Uttale og skrifttradisjon

Den nedarva lokale uttalen av de kvenske navna er i samsvar med den lokale språkbruken, se Kvensk stedsnavndatabase der navna kan søkes opp:

<https://www.sprakradet.no/Sprakarbeid/Stedsnavn/Stedsnavntjenesten/Kvensk/Kvensk-stedsnavndatabase-/>

Navna kan også søkes opp i www.norgeskart.no

Kvenske stedsnavn har tradisjonelt ikke vært normert og brukt av det offentlige, og det er derfor få skriftlige kilder å vise til.

Om uttalen av det norske terrengordet *ur*, se avsnittet "Kartverkets vurdering".

Høringssvar og tilråding

Språkrådet sendte navnesaken på høring i de berørte kommunene i brev av 10.1.2020.

Vardø kommune meldte fra i e-post av 25.9.2020 at høring var gjennomført, men at ingen hadde hatt merknader til saken. *Vardø kommune* har ikke uttalt seg i saken.

Båtsfjord kommune meldte fra 23.9.2020 til Språkrådet at det hadde kommet inn en uttalelse fra en privatperson. Privatpersoner er ikke part i stedsnavnsaker, og uttalelsen inneholder ingen opplysninger som er relevant for navnesaken. *Båtsfjord kommune* har ikke uttalt seg om navna i saken.

Vadsø kommune oversendte i brev av 1.4.2020 til Språkrådet høringsuttalelser som var kommet inn, men kommunen har sjøl ikke uttalt seg.

En uttalelse er fra *Varanger nasjonalparkstyre/Várnjárgga álbmotmeahccestivra*, som uttaler at det er positivt til å ta i bruk kvenske stedsnavn i nasjonalparken.

Fiskeridirektoratet region nord uttaler at det ikke har merknader til de foreslåtte stedsnavna.

Nord-Varanger kvenforening støtter de foreslåtte tilrådingene fra Språkrådet, men kommenterer at fjellnavnet *Kööli* bør velges framfor to andre foreslåtte stedsnavn siden *Kööli* er mest brukt.

Språkrådet gav endelige tilrådinge om skrivemåten av navna i brev av 9.10.2020. Den endelige tilrådinga er i samsvar med den foreløpige, men for løpenummer 10 er bare *Kööli* tilrådd i samsvar med opplysninga fra *Nord-Varanger kvenforening*.

Kartverkets vurdering

Kartverket har vedtatt alle stedsnavna i samsvar med de endelige tilrådingene fra Språkrådet. Vedtaka er i samsvar med § 4 tredje ledd i lov om stadnamn, som sier at skrivemåten skal ta utgangspunkt i den nedarva lokale uttalen til navna og følge gjeldende rettskrivingsprinsipp for kvensk.

I tillegg har Kartverket fastsatt skrivemåten til to norske navn i området. *Urdfjellet* og *Urdelva* har fått endra skrivemåte til *Urfjellet* og *Urelva* på grunn av at den lokale uttalen av terrengordet *ur* '(skrått) lende dekt med (store) steiner', er /u:r/, og derfor skal stedsnavnet normeres *ur*. Etter gjeldende rettskrivingsregler for norske stedsnavn skal skrivemåten *urd* bare brukes i dialektområder der gammelnorsk <rð> er blitt utvikla til tjukk l, altså /u:ɭ/. Et tidligere vedtak om skrivemåten *ur* i *Vadsø kommune*, navnesak 2000/16, vedtaksdato 12.7.2000, er lagt til grunn for vedtaket *Urfjellet* og *Urelva*.

Kunngjøring

Kommunen skal sørge for at vedtaket gjøres kjent for de partene i kommunen som har klagerett etter § 12 første ledd i loven, og som ikke er adressater i dette brevet, jf. § 9 i forskrift om stadnamn.

Bruk av vedtatte skrivemåter

Vi vil minne om reglene i stedsnavnloven om plikt til å bruke vedtatte skrivemåter, jf. § 11, spesielt første setning, som har denne ordlyden: «Når skrivemåten av eit stadnamn er fastsett etter denne lova og ført inn i stadnamnregisteret, skal han brukast av eige tiltak av dei som er nemnde i § 1 tredje ledd.» Det vil si organer for stat, fylkeskommune og kommune samt selskaper som det offentlige eier fullt ut.

Vi presiserer at lov om stadnamn regulerer *offentlig* bruk av stedsnavn. Privatpersoner og bedrifter som ikke er heleide av det offentlige, er derfor ikke pålagt å følge vedtatte skrivemåter.

Når det samme navnet er brukt om ulike navneobjekter på samme sted, skal skrivemåten i primærfunksjonen som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten i de andre funksjonene.

Klage

Vedtak om skrivemåten kan etter § 12 i lov om stadnamn påklages av dem som etter § 6 bokstav a til c har rett til å ta opp saker om skrivemåten av stedsnavn. Klagefristen er tre uker fra meldinga om vedtaket er kommet fram til mottaker, jf. § 9 i forskrift om stadnamn. Dersom meldinga skjer med offentlig kunngjøring, starter klagefristen fra den dagen vedtaket blir kunngjort første gang. De som har klagerett, har rett til å se saksdokumentene, som er arkivert hos vedtaksorganet. Det er anledning til å søke om utsatt iverksetting av vedtaket til klagefristen er ute eller klagen er avgjort.

En eventuell klage skal sendes til Kartverket med kopi til kommunen. Klagen skal grunngis, og grunngivinga må behandle alle navn eller navneledd klagen gjelder.

Når man tar opp en klagesak, gjelder de samme saksbehandlingsreglene som for navnesaker ellers. Dersom vedtaket blir opprettholdt, sender Kartverket saken videre til klagenemnda for stedsnavnsaker, som er oppnevnt av Kulturdepartementet.

Med vennlig hilsen

Steinar Vaadal
fylkeskartsjef

Aud-Kirsti Pedersen
stedsnavnansvarlig

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Lenker: [Lov om stadnamn](#)
[Forskrift om stadnamn](#)
[Utfyllande reglar om skrivemåten av norske stadnamn](#)

Vedlegg:

Navnesaksskjema
Språkrådets endelige tilråding

Mottaker: VARDØ KOMMUNE
VADSØ KOMMUNE
BÅTSFJORD KOMMUNE
BERLEVÅG KOMMUNE
TANA KOMMUNE SENTRALADMINISTRASJON

Kopi SPRÅKRÅDET
Geir Østereng, VARANGERHALVØYA NASJONALPARKSTYRE

Nr	Koordinat Oppgi datum og system N= Ø=	Objekttype Oppgi ev. gnr, bnr, adr.kode, gatekode	Ev. skrivemåte- alternativ Oppgi kilde B=brev osv Oppgi språk	Skrivemåte(r) i offentlig bruk Oppgi kilder N5=øk. kartverk N50=Norge 1:50000 S=sjøkart osv.	Foreløpig tilråding fra navnekonsulentene	Høringsuttalelser Oppgi kilde E=eier/fester K=kommunen L=lokale organisasjoner O=andre offentlige instanser	Endelig tilråding fra navne- konsulentene	Vedtak Vedtaksin Kartverke annet er a K=kommun Fk=fylkesk
----	--	---	---	---	---	--	---	--

1.	N 786970 0.11 Ø 102914 8.94	slette		Jakobselvkroken (norsk), Ánnejohmohkki (nordsamisk)	Annijoenmukka		Annijoenmukka	
2.	N 786497 1.74 Ø 1034231 .56	elv		Øvre Flintelva (norsk), Álljeveaijohka (nordsamisk)	Öystäjoki		Öystäjoki	
3.	N 786038 9.98 Ø 103822 9.95	fjell		Urdfjellet (norsk), Jiessavárri (nordsamisk)	Kivitunturi		Kivitunturi	
4.	N 785218 8.13 Ø 103927 4.26	elv		Høyelva (norsk), Oažžejohka (nordsamisk)	Heinäjoki		Heinäjoki	

Nr	Koordinat Oppgi datum og system N= Ø=	Objekttype Oppgi ev. gnr, bnr, adr.kode, gatekode	Ev. skrivemåte- alternativ Oppgi kilde B=brev osv Oppgi språk	Skrivemåte(r) i offentlig bruk Oppgi kilder N5=øk. kartverk N50=Norge 1:50000 S=sjøkart osv.	Foreløpig tilråding fra navnekonsulentene	Høringsuttalelser Oppgi kilde E=eier/fester K=kommunen L=lokale organisasjoner O=andre offentlige instanser	Endelig tilråding fra navne- konsulentene	Vedtak Vedtaksin Kartverke annet er a K=kommun Fk=fylkesk
----	--	---	---	---	---	--	---	--

5.	N 785469 0.19 Ø 105639 8.75	fjell		Steinfjellet (norsk), Riddočearru (nordsamisk)	Kivitunturi		Kivitunturi	
6.	N 785687 5.62 Ø 105927 7.91	elv		Ridelva (norsk), Riddojohka (nordsamisk), Giellasjohka (nordsamisk)	Rittajoki		Rittajoki	
7.	N 786324 8.07 Ø 106770 4.1	elv		Skallelva (norsk), Gállojohka (nordsamisk)	Kallijoki		Kallijoki	
8.	N 788076 6.59 Ø 102637 9.6	vann		Oarddojávri (nordsamisk)	Ortojärvi		Ortojärvi	

Nr	Koordinat Oppgi datum og system N= Ø=	Objekttype Oppgi ev. gnr, bnr, adr.kode, gatekode	Ev. skrivemåte- alternativ Oppgi kilde B=brev osv Oppgi språk	Skrivemåte(r) i offentlig bruk Oppgi kilder N5=øk. kartverk N50=Norge 1:50000 S=sjøkart osv.	Foreløpig tilråding fra navnekonsulentene	Høringsuttalelser Oppgi kilde E=eier/fester K=kommunen L=lokale organisasjoner O=andre offentlige instanser	Endelig tilråding fra navne- konsulentene	Vedtak Vedtaksin Kartverke annet er a K=kommun Fk=fylkesk
----	--	---	---	---	---	--	---	--

9.	N 786905 2.3 Ø 106213 8.97	haug		Grythaugen (norsk), Stuorra Ruitu (nordsamisk)	Patatunturi		Patatunturi	
10.	N 787573 3.71 Ø 103733 7.71	vidde		Skipskjølen (norsk), Bealjáidčearru (nordsamisk)	Köölitunturi, Kööli, Selkätunturi		Kööli	
11.	N 7871631 .36 Ø 105805 8.24	elv		Komagelva (norsk), Stuorra Johka (nordsamisk)	Kumajoki		Kumajoki	
12.	N 786601 0.11 Ø 881877. 12	skar		Første porten (norsk), Stuorra Rohči (nordsamisk)	Kumajoen portti, Portti		Kumajoen portti	

Nr	Koordinat Oppgi datum og system N= Ø=	Objekttype Oppgi ev. gnr, bnr, adr.kode, gatekode	Ev. skrivemåte- alternativ Oppgi kilde B=brev osv Oppgi språk	Skrivemåte(r) i offentlig bruk Oppgi kilder N5=øk. kartverk N50=Norge 1:50000 S=sjøkart osv.	Foreløpig tilråding fra navnekonsulentene	Høringsuttalelser Oppgi kilde E=eier/fester K=kommunen L=lokale organisasjoner O=andre offentlige instanser	Endelig tilråding fra navne- konsulentene	Vedtak Vedtaksin Kartverke annet er a K=kommun Fk=fylkesk
----	--	---	---	---	---	--	---	--

13.	N 787466 4.42 Ø 106484 1.45	fjell		Ryggfjellet (norsk), Eartnjoaivi (nordsamisk)	Kivitunturi		Kivitunturi	
14.	N 788716 6.36 Ø 103500 6.06	elv		Syltefjordelva (norsk), Oarddojohka (nordsamisk)	Ortojoki		Ortojoki	

STATENS KARTVERK

NAVNESAK nr:

2 0 2 1 / 2 9

KOMMUNE (nr og navn):

5404 Vardø, 5405 Vadsø

SE BREV:

Nr	Koordinat Oppgi datum og system N= Ø=	Objekttype Oppgi ev. gnr, bnr, adr.kode, gatekode	Ev. skrivemåte- alternativ Oppgi kil Oppgi språk	Skrivemåte(r) i offentlig bruk Oppgi kilder N5=øk. kartverk N50=Norge 1:50000 Dnl=Den norske los	Foreløpig tilråding fra navne-konsulentene	Høringsuttalelser Oppgi kilde E=eier/fester K=kommunen L=lokale org.sjoner	Endelig tilråding fra navne- konsulentene	Vedtak Vedtaksinstans Kartverket er oppgitt K=kommunen Fk=fylkeskartet
----	---	---	---	---	---	--	---	---

1		Slette	Kvensk		Annijoenmukka (10.1.2020)		Annijoenmukka (9.10.2020)	Annijoenmukka
2		Elv	Kvensk		Öystäjoki (10.1.2020)		Öystäjoki (9.10.2020)	Öystäjoki
3		Fjell	Kvensk		Kivitunturi (10.1.2020)		Kivitunturi (9.10.2020)	Kivitunturi

STATENS KARTVERK

NAVNESAK nr:

2 0 2 1 / 2 9

KOMMUNE (nr og navn):

5404 Vardø, 5405 Vadsø

SE BREV:

Nr	Koordinat Oppgi datum og system N= Ø=	Objekttype Oppgi ev. gnr, bnr, adr.kode, gatekode	Ev. skrivemåte- alternativ Oppgi kil Oppgi språk	Skrivemåte(r) i offentlig bruk Oppgi kilder N5=øk. kartverk N50=Norge 1:50000 Dnl=Den norske los	Foreløpig tilråding fra navne-konsulentene	Høringsuttalelser Oppgi kilde E=eier/fester K=kommunen L=lokale org.sjoner	Endelig tilråding fra navne- konsulentene	Vedtak Vedtaksins Kartverket er oppgitt K=kommun Fk=fylkesko
----	---	---	---	---	---	--	---	---

3a		Fjell	Norsk	Urdfjellet Norge 1.50 000 2335-1, 2435-1			Jf. tilrådinger i navnesak 2000/16	Urdfjellet
3b		Elv	Norsk	Urdelva Norge 1.50 000 2335-1, 2435-1			Jf. tilrådinger i navnesak 2000/16	Urdelva
4		Elv			Heinäjoki (10.1.2020)		Heinäjoki (9.10.2020)	Heinäjoki
5		Fjell			Kivitunturi (10.1.2020)		Kivitunturi (9.10.2020)	Kivitunturi

STATENS KARTVERK

NAVNESAK nr:

2 0 2 1 / 2 9

KOMMUNE (nr og navn):

5404 Vardø, 5405 Vadsø

SE BREV:

Nr	Koordinat Oppgi datum og system N= Ø=	Objekttype Oppgi ev. gnr, bnr, adr.kode, gatekode	Ev. skrivemåte- alternativ Oppgi kil Oppgi språk	Skrivemåte(r) i offentlig bruk Oppgi kilder N5=øk. kartverk N50=Norge 1:50000 Dnl=Den norske los	Foreløpig tilråding fra navne-konsulentene	Høringsuttalelser Oppgi kilde E=eier/fester K=kommunen L=lokale org.sjoner	Endelig tilråding fra navne- konsulentene	Vedtak Vedtaksinstans Kartverket er oppgitt K=kommunen Fk=fylkeskartet
----	---	---	---	---	---	--	---	---

6		Elv			Rittajoki (10.1.2020)		Rittajoki (9.10.2020)	Rittajoki
7		Elv			Kallijoki (10.1.2020)		Kallijoki (9.10.2020)	Kallijoki
8		Vatn			Ortojärvi (10.1.2020)		Ortojärvi (9.10.2020)	Ortojärvi

STATENS KARTVERK

NAVNESAK nr:

2021 / 29

KOMMUNE (nr og navn):

5404 Vardø, 5405 Vadsø

SE BREV:

Nr	Koordinat Oppgi datum og system N= Ø=	Objekttype Oppgi ev. gnr, bnr, adr.kode, gatekode	Ev. skrivemåte- alternativ Oppgi kil Oppgi språk	Skrivemåte(r) i offentlig bruk Oppgi kilder N5=øk. kartverk N50=Norge 1:50000 Dnl=Den norske los	Foreløpig tilråding fra navne-konsulentene	Høringsuttalelser Oppgi kilde E=eier/fester K=kommunen L=lokale org.sjoner	Endelig tilråding fra navne- konsulentene	Vedtak Vedtaksinstans Kartverket er oppgitt K=kommunen Fk=fylkeskartverket
----	---	---	---	---	---	--	---	---

9		Haug			Patatunturi (10.1.2020)		Patatunturi (9.10.2020)	Patatunturi
10		Vidde			Köölintunturi Kööli Selkätunturi (10.1.2020)		Kööli (9.10.2020)	Kööli

STATENS KARTVERK

NAVNESAK nr:

2021 / 29

KOMMUNE (nr og navn):

5404 Vardø, 5405 Vadsø

SE BREV:

Nr	Koordinat Oppgi datum og system N= Ø=	Objekttype Oppgi ev. gnr, bnr, adr.kode, gatekode	Ev. skrivemåte- alternativ Oppgi kil Oppgi språk	Skrivemåte(r) i offentlig bruk Oppgi kilder N5=øk. kartverk N50=Norge 1:50000 Dnl=Den norske los	Foreløpig tilråding fra navne-konsulentene	Høringsuttalelser Oppgi kilde E=eier/fester K=kommunen L=lokale org.sjoner	Endelig tilråding fra navne- konsulentene	Vedtak Vedtaksins Kartverket er oppgitt K=kommun Fk=fylkesk
----	---	---	---	---	---	--	---	--

11		Elv					Kumajoki (9.10.2020)	Kumajoki
12		Skar					Kumajoen portti (9.10.2020)	Kumajoen
13		Fjell					Kivitunturi (9.10.2020)	Kivitunturi

STATENS KARTVERK

NAVNESAK nr:

2021 / 29

KOMMUNE (nr og navn):

5404 Vardø, 5405 Vadsø

SE BREV:

Nr	Koordinat Oppgi datum og system N= Ø=	Objekttype Oppgi ev. gnr, bnr, adr.kode, gatekode	Ev. skrivemåte- alternativ Oppgi kil Oppgi språk	Skrivemåte(r) i offentlig bruk Oppgi kilder N5=øk. kartverk N50=Norge 1:50000 Dnl=Den norske los	Foreløpig tilråding fra navne-konsulentene	Høringsuttalelser Oppgi kilde E=eier/fester K=kommunen L=lokale org.sjoner	Endelig tilråding fra navne- konsulentene	Vedtak Vedtaksins Kartverket er oppgitt K=kommun Fk=fylkesko
----	---	---	---	---	---	--	---	---

14		Elv					Ortojoki (9.10.2020)	Ortojoki
----	--	-----	--	--	--	--	-------------------------	----------

Finnmarkseiendommen
Finnmárkkuopmodat

Vår dato/Min beaivi

24.11.2020

Vår ref./Min čuj.

20/2225 -2

Deres dato/Din beaivi

16.11.2020

Deres ref./Din čuj.

2020/872

FYLKESMANNEN I TROMS OG FINNMARK

Postboks 700

9815 VADSØ

SVAR - FORPAKTENDE FORENINGERS MULIGHETER FOR Å STYRE FISKETRYKKET LANGS ELVENE - KOMAGELVA/ STUORRAJOHKA, DERES REF. 2020/872-33

Finnmarkseiendommen/Finnmárkkuopmodat (FeFo) viser til deres brev av 16.11.2020 hvor dere ber om våre retningslinjer for forpaktning, og hvordan disse kan brukes for å begrense fisketrykk.

Våre [retningslinjer for forpaktning](#) krever at forslag til reguleringer som innskrenker adgangen skal sendes FeFo innen 1. mars. Videre skal alle brukergruppene hensyntas ved innskrenking, og dette vil gjelde alle korttyper. FeFo vil deretter forestå høring, og gjøre vedtak i samråd med forpakter. Den delen av retningslinjene som omhandler dette, er utarbeidet med bakgrunn i Finnmarkslovens §27, femte og sjette ledd, som beskriver følgende:

Finnmarkseiendommen kan for nærmere angitte områder fastsette innskrenkninger i adgangen til å utnytte fornybare ressurser som nevnt i første ledd dersom hensynet til ressursen tilsier det. Kommuner, myndigheter for vilt og fiske mv. og organisasjoner for brukere som berøres, skal høres på forhånd.

Ved innskrenkninger i utnyttelsen av fornybare ressurser som nevnt i første ledd skal det tas rimelig hensyn til de ulike brukergruppenes bruk av ressursen.

I deres brev henviser dere til *typiske forhold* som kan føre til at naturverdiene langs vassdraget forringes, eksempelvis etablering av bålplasser, søppelhåndtering, uttak av brensel, telting som går utover det Friluftsløven tillater, og/eller gir opplevelse av privatisering. Det er kommune og nasjonalparkmyndighet som er myndighet på disse problemstillingene, og FeFo og våre forpaktere kan kun komme med oppfordringer rundt disse problemstillingene.

Hvis vår forpakter ønsker å innføre begrensninger på fiskekortsalget, vil FeFo forestå høring som nevnt innledningsvis. Ved en sårn høring, er nasjonalparkstyret velkommen til å komme med sine innspill.

Håper dette var oppklarende.

Med hilsen/Dearvvuodaiguin

Einar J. Asbjørnsen
leder utmark

Egil Liberg
Utmarksforvalter
Tel: 99014686

Dette dokumentet er elektronisk signert

Fra: Egil Liberg[egl@fefo.no]

Sendt: 9. des 2020 14:13:44

Til: Postmottak FMTF

Tittel: 20/2225-2 Svar - Forpaktende foreningers muligheter for å styre fisketrykket langs elvene - Komagelva/ Sturraajohka

Vennlig hilsen / Dearvvuođaiguin

Egil Liberg

Utmarksforvalter/meahccehálddašeaddji

tlf: 990 14 686

Servicetlf. / Bálvallustlf. 78 95 50 00

www.fefo.no

Ta vare på miljøet. Prøv i det lengste å ikke skrive ut denne e-posten.

Gáhtte birra. Doalat čáliheamis e-poastta nu guhká go vejolaš.

Finnmarkseiendommen
Finnmárkkuoopmodat

Vår dato/Min beaivi
16.12.2020

Deres dato/Din beaivi
02.12.2020

Vår ref./Min čuj.
20/1795 -7
5443/7/1

Deres ref./Din čuj.

FYLKESMANNEN I
TROMS OG FINNMARK

21 DES. 2020

S.nr.

Dok.nr.

Saksbeh.

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre c/o Fylkesmannen i Troms
og Finnmark

Postboks 700
9815 VADSØ

**TIL UTELEVERING -
UNDERSKREVET ERKLÆRING NR. 7-1-9005 - GNR 7/1- BÅTSFJORD KOMMUNE**

FeFo viser til tidligere korrespondanse og sender vedlagte dokument til utlevering.

Saken er nå ferdigbehandlet av FeFo.

Forholdet til annet lovverk er fester/kjøpers ansvar å avklare. Tilsvarende er det fester/kjøpers ansvar å etterleve relevante lovbestemmelser og etterkomme eventuelle pålegg fra offentlige myndigheter.

Ved spørsmål, kontakt saksbehandler Jan Erik Johansen på telefon 94797596.

Med hilsen/Dearvvuodaiguin

Jan Erik Johansen
grunnforvalter
Tel: 94797596

Dette dokumentet er elektronisk signert

Vedlegg:

Underskrevet erklæring 5443-9-1-9005

Finnmarkseiendommen
Finnmárkkuopmodat

ERKLÆRING OM GAPAHUK MED TILHØRENDE UTEDO

1. Identifikasjon				
Kommunenr. 5443	Kommunenavn BÅTSFJORD	Gnr. 7	Bnr. 1	Erkl.nr./Fnr 9005

2. Hjemmelshaver - avgiver		
Org.nr. (9 siffer) 989 480 731	Navn Finnmarkseiendommen	Ideell andel 1/1

3. Rettighetshaver					
A	Rettighet for fast eiendom				
	Kommunenr.	Kommunenavn	Gnr	Bnr	Fnr
B	Rettighet for person				
	Fødselsnr./Org.nr.	Navn			Ideell andel
	917 954 356	Varangerhalvøya nasjonalparkstyre			1/1

4. Beskrivelse av rettigheten	
Plassering av åpen gapahuk og en utedo under gnr 7/1 i Ordo hyttefelt. Plasseringen(e) er vist i kartskissa under.	

5. Avgift pr. år
Kr 0,-

6. Varighet	
Antall år Inntil videre	Regnet fra (dato) FeFos underskrift

7. Geografisk avgrensning	
Koordinater Euref 89 UTM-sone 35W for gapahuk: X: 7821991, Y: 584029 Tiltekene er inntegnet i kart som vist i erklæringsens punkt 4.	

Finnmarkseiendommen
Finnmárkkuopmodat

Vår dato/Min bevilj

09.10.2020

Vår ref./Min bij

20/1795 -5

5443/7/1

Deres dato/Din bevilj

23.09.2020

Deres ref./Din bij

2019/5499-20 432.3

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre
Geir Østereng
c/o Fylkesmannen i Troms og Finnmark, pb. 700
9815 VADSØ

**SVAR - SØKNAD OM Å OVERTA GAPAHUK I ORDO, RIVING AV EKSISTERENDE OG
OPPFØRING AV NY - GNR 7/1 - BÅTSFJORD KOMMUNE**

Finnmarkseiendommen/Finnmárkkuopmodat (FeFo) viser til søknad av 23.09.2020.

For eksisterende gapahuk med utedo fikk Ordo hytteforening i 2011 en rettighetserklæring. Erklæringen ble gitt og registrert med nr. 7-1-9002 i vårt rettighetsregister.

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre skal etter avtale med Ordo hytteforening overta gapahuken, og erstatte den med en ny på samme plassering. Dere har søkt kommunen om tillatelse til oppføring av ny gapahuk, og saken er under behandling i kommunen.

For det som gjelder rettighetserklæringer kan FeFo i mange tilfeller overlate til erklæringsinnehavere å avklare tiltak i forhold til annet lovverk, herunder plan- og bygningsloven. FeFo forutsetter det samme i denne saken. Om kommunen avslår nybygging, antar vi at dagens gapahuk har kommunal tillatelse og fremdeles vil bestå.

FeFo har i dette tilfellet ingen innvendinger til eierskiftet, men vil for ordens skyld forutsette at dagens rettighetserklæring nr. 7-1-9002 settes som utgått i vårt register, og at det opprettes en ny erklæring med Varangerhalvøya nasjonalparkstyre.

For rettighetserklæringen fra 2011 ble det ikke gjort krav fra FeFo om engangsertatning for bruken av arealet, og det vil derfor ikke bli krevet engangserstatning for ny erklæring.

Vedlagt er ny rettighetserklæring for underskrift av dere og retur hit. Erklæringen vil bli gitt **nr. 7-1-9005** i vårt register.

Vi gjør oppmerksom på at erklæringen er ugyldig uten vår underskrift.

Ordo hytteforening og Båtsfjord kommune orienteres ved kopi.

Med hilsen/Dearvvuodáiguin

Sverre Pavel
leder grunn og rettigheter

Jan Erik Johansen
grunnforvalter
Tel: 94797596

Dette dokumentet er elektronisk signert

Vedlegg:

5443, rettighetserklæring nr. 7-1-9005, gapahuk med utedo

Kopi til:

Båtsfjord kommune
Ordo hytteforening

Postboks 610

9990

BÅTSFJORD

8. Rettigheter og vilkår

8.1 Rammer for rettigheten

Tillatelse til å ha stående en åpen gapahuk med tilhørende utedo på FeFo-grunn gnr 7/1 i Ordo hyttefelt. Gapahuken og utedoen skal være for allmenn bruk.

8.2 Generelle bestemmelser

- 8.2.1. Det forutsettes at det aktuelle arealet ligger på Finnmarkseiendommen. Det er rettighetshavers ansvar å avklare forholdet til eventuelle private eiendommer og andre rettighetshavere som måtte bli berørt av rettigheten.
- 8.2.2. Forholdet til annet lovverk er det rettighetshavers ansvar å avklare. Tilsvarende er det rettighetshavers ansvar å etterleve relevante lovbestemmelser og etterkomme eventuelle pålegg fra offentlige myndigheter.
- 8.2.3. Denne erklæringen er ikke til hinder for at mulige søkere på Finnmarkseiendommen kan gis utmål eller andre rettigheter i området.
- 8.2.4. Utnyttelse av rettigheten må skje på en slik måte at det ikke etterlater seg unødvendige sår i naturen. FeFo kan pålegge rettighetshaver opprydding hvis det foreligger brudd på denne bestemmelsen.
- 8.2.5. Rettighetshaver skal dekke alle offentlige avgifter og eiendomsskatt knyttet til rettigheten.

8.3 Opphørsbestemmelser

- 8.3.1. Erklæringen er en ensidig midlertidig brukstillatelse og kan derfor trekkes tilbake dersom FeFo etter en konkret vurdering finner grunnlag for det. I så fall skal det gis et forhåndsvarsel på seks måneder.
- 8.3.2. Rettighetshaver plikter å underrette FeFo dersom det ikke lenger er behov for å ha erklæringen.
- 8.3.3. Når behovet for rettigheten opphører, må området ryddes og alle unødvendige spor etter rettigheten fjernes. Rettighetshaver er ansvarlig for at dette er gjort senest seks måneder etter at erklæringen opphører. Hvis fristen oversittes uten avtale med FeFo, kan FeFo foreta fjerning og opprydding for rettighetshavers regning.

8.4 Tinglysing

Erklæringen kan ikke tinglyses.

8.5 Særvilkår

Snr 20/1795

9. Underskrifter

Finnmarkseiendommen
Finnmarkkuopmodat

Vadsø, den

15/12-2020

leder - grunn og rettigheter

Vadsø, den 2/12-20

Rettighetshaver

Denne erklæringen er utstedt i 2 eksemplarer